

Rövidtávú munkaerő-piaci prognózis – 2014

Budapest, 2013. december

Az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet olyan nonprofit kutatóműhely, amely elsősorban alkalmazott közgazdasági kutatásokat folytat. Célja, hogy elméletileg és empirikusan megalapozott ismereteket és elemzéseket nyújtson a magyar gazdaság és a magyar vállalkozások helyzetét és kilátásait befolyásoló gazdasági és társadalmi folyamatokról.

MKIK GVI Institute for Economic and Enterprise Research
Hungarian Chamber of Commerce and Industry

A tanulmány alapjául szolgáló adatfelvételre a Nemzeti Munkaügyi Hivatal és a Gazdaság és Vállalkozáskutató Intézet együttműködésében került sor. A kutatás finanszírozását az MKIK GVI és az MKIK között 2013. január 8-án kötött szerződés biztosította, amely a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, valamint a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet között NFA-KA-NGM-5/2012 számon megkötött szerződés 4.1./X. pontja teljesítéséhez kapcsolódik.

A kutatás terepmunkáját és az adatok feldolgozását irányította:
Várhalmi Zoltán (kutatásvezető, GVI)

A tanulmányt írták:

Czibik Ágnes (elemző, GVI)
Makó Ágnes (elemző, GVI)
Máté Fanni (gyakornok, GVI)
Türei Gergely (gyakornok, GVI)
Várhalmi Zoltán (elemző, GVI)
Zichy Ferenc (gyakornok, GVI)

Ügyvezető:

Tóth István János
e-mail: tothij@gvi.hu

MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet
Budapest

A kézirat lezárva: 2013. december 10.

Cím: MKIK GVI
1034 Budapest, Bécsi út 120.
Tel: 235-05-84
Fax: 235-07-13
e-mail: gvi@gvi.hu
internet: <http://www.gvi.hu/>

Tartalom

Tartalom.....	3
Ábrák, táblák jegyzéke.....	5
Összefoglaló	10
Bevezetés.....	16
1. Makrogazdasági helyzet.....	17
1.1. Kilátások, kockázatok.....	17
1.2. Nemzetközi kitekintés.....	29
1.3. Makrogazdasági trendek Magyarországon	34
2. Vállalkozások üzleti helyzete és várakozásai	46
2.1. Az elmúlt években tapasztalt folyamatok.....	46
2.2. Az optimista várakozásokkal bíró vállalatok jellemzői.....	51
2.3. Területi egyenlőtlenségek	53
3. 2014-ben várható munkaerő-kereslet.....	54
3.1. Létszámvárakozások a foglalkoztatási egyenlegmutató alapján	55
3.2. Létszámvárakozások 2014-re.....	59
4. A foglalkoztatás jellemzői	64
4.1. Nem teljes munkaidős foglalkoztatás	65
4.2. Határozott idejű foglalkoztatás.....	67
4.3. Külföldiek foglalkoztatása	68
4.4. Pályakezdők foglalkoztatása	70
4.5. Egyszerűsített foglalkoztatás.....	71
4.6. Kölcsönvett munkaerő foglalkoztatása.....	73
5. Toborzási nehézségek	75
5.1. Az elmúlt években tapasztalt folyamatok.....	75
5.2. A toborzási nehézség elemi összetevői.....	76
1. Melléklet: Az előrejelzés módszertana	78
M1.1. A kérdőíves vállalati létszám-előrejelzésekkel kapcsolatos dilemmák	78
M1.2. A modell ismertetése	80
M1.2. A modell magyarázó együtthatóinak stabilitása	87
M1.3. A modell belső illeszkedése	89
M1.4. A modell előrejelző-képességnek vizsgálata	96
2. Melléklet: Vállalkozások üzleti helyzete és kilátásai – elemi eloszlások.....	107

M2.1. Elemi összefüggések: Üzleti helyzet, tárgyév	107
M2.2. Elemi összefüggések: Üzleti helyzet, következő év.....	112
M2.3. Elemi összefüggések: Rendelésállomány.....	117
M2.4. Elemi összefüggések: Kapacitáskihasználtság	122
M2.5. Elemi összefüggések: Beruházási volumen	127
M2.5. Elemi összefüggések: Termelési volumen	132
3. Melléklet: Regressziós modellek együtthatói.....	137
4. Melléklet: A minta alapvető eloszlásai.....	140
5. Melléklet: A kutatás kérdőíve.....	142

Ábrák, táblák jegyzéke

V1. ábra: A GDP változása a válság kezdetéhez képest a válság kezdete óta eltelt negyedévekben.....	11
V2. ábra: A GDP és a GVI Konjunktúra Mutató alakulása, 1998-2013	11
V3. ábra: A jelenlegi és jövőbeli általános üzleti helyzet szubjektív megítélése.....	12
V4. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexe (előző év azonos időszaka:100%) és a foglalkoztatottak száma a 15-64 éves népességben (ezer fő), 2003 – 2013. III. negyedév	13
V5. ábra: Az alkalmazásban állók létszámának változása, 2008-2013, százalék (az előző év azonos időszaka: 100,0).....	14
V6. ábra: Az üzleti helyzetet és foglalkoztatást leíró vállalati egyenlegmutatók alakulása	14
V7. ábra: A foglalkoztatás várható változása 2014-ben.....	15
1.1.1. tábla: A legfontosabb, az EU-s és magyar gazdasági növekedést veszélyeztető kockázati tényezők	18
1.1.2. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) negyedéves volumenindexei az Amerikai Egyesült Államokban, százalék, 2000 – 2013. III. negyedév	19
1.1.3. ábra: Az Amerikai Egyesült Államok ipari termelésének volumenindexei, szezonálisan kiigazított negyedéves adatok, százalék (előző negyedév=100%), 2000 – 2013. III. negyedév.....	20
1.1.4. ábra: A Philadelphia Fed-index és a New York Fed-index alakulása, 2001. július – 2013. november.....	21
1.1.5. tábla: A fejezetben olvasható gazdasági előrejelzések főbb jellemzői.....	22
1.1.6. ábra: A GDP és a GVI Konjunktúra Mutató alakulása, 1998-2013	28
1.1.7. ábra: A GKI-Erste konjunktúra-indexe és összetevői (fogyasztói bizalmi index és üzleti bizalmi index), 1996 - 2013	29
1.2.1. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) negyedéves volumenindexei Németországban, Franciaországban és az EU-28 tagállamokban, százalék, (előző év azonos időszaka=100%), 1996-2013	31
1.2.2. ábra: Németország, Franciaország és az EU-28 tagállamok ipari termelésének volumenindexei, szezonálisan kiigazított negyedéves adatok, 2000-2013 (százalék, 100% = előző év azonos időszaka) .	32
1.2.3. ábra: Az üzleti bizalom megítélése Németországban* és Franciaországban**, 1991–2012	33
1.3.1. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexe (előző év azonos időszaka:100%) és a foglalkoztatottak száma a 15-64 éves népességben (ezer fő), 2003 – 2013. III. negyedév	35
1.3.2. ábra: Az alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresetének változása a versenyszférában és a költségvetésben (előző év = 100%), 2001-2013.....	37
1.3.3. ábra: Az alkalmazásban állók létszámának változása, 2008–2013, százalék (az előző év azonos időszaka: 100,0).....	38
1.3.4. ábra: A versenyszférában alkalmazásban állók létszámának változása gazdasági ágak szerint, 2008-2013, százalék (az előző év azonos időszaka = 100,0)	39
1.3.5. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexei, szezonálisan és naptári hatással kiigazított, kiegyensúlyozott adatok (előző év azonos időszaka: 100%) 1996 – 2013, %.....	40
1.3.6. ábra: Hol tartunk a válságban? A GDP változása a válság kezdetéhez képest a válság kezdete óta eltelt negyedévekben (2008 Q1 – 2013 Q3)	41
1.3.7. ábra: A nemzetgazdasági beruházások volumene (2000 = 100,0%)	42

1.3.8. ábra: A beruházások és a feldolgozóipari beruházások volumenindexe	43
(az előző év azonos időszaka: 100%), 2003 - 2013	43
1.3.9. ábra: Az ipari termelés és értékesítés volumenindexei	44
(az előző év azonos időszaka=100%), 2003-2013	44
1.3.10. ábra: A külkereskedelmi termékforgalom volumenindexei	45
(az előző év azonos időszaka=100%), 2007–2013	45
2.1.1. ábra: Az üzleti helyzetet leíró mutatók (tárgyév, következő év)	46
2.1.2. ábra: Üzleti helyzet megítélése és várakozások teljesülése	47
2.1.3. ábra: A jelenlegi és jövőbeli általános üzleti helyzet szubjektív megítélése.....	48
2.1.4. ábra: Az üzleti klíma megítélése gazdasági áganként	50
2.2.1. ábra: Az optimista várakozások összetevői – gazdasági tevékenység szerint.....	52
2.3.1. ábra: A jelenlegi és jövőbeli üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutatók értékei –.....	53
megyei bontásban	53
3.1. tábla: A foglalkoztatás várható alakulását kifejező mérőszámok.....	54
3.2.1. ábra: A tárgyévre és a következő évre vonatkozó egyenlegmutató.....	55
3.2.2. ábra: Foglalkoztatási várakozások 2014 - vállalati egyenlegmutató	56
2.4. ábra: A létszám-növekedési várakozások összetevői.....	57
3.2.4. ábra: Munkaerő-kereslet foglalkoztatási csoportonként 2013-2014	58
3.2.1. tábla: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések éves bontásban.....	59
3.2.2. ábra: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések 2008-2012	61
3.2.3. tábla: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések éves bontásban.....	61
3.2.4. ábra: A foglalkoztatás várható változása 2014-ben	62
3.2.5. ábra: A foglalkoztatás várható változása 2014-ben – gazdasági ágak szerint.....	62
3.2.6. ábra: A foglalkoztatás várható változása 2014-ben – exporttevékenység szerint	63
4.1.1. ábra A nem teljes foglalkoztatást leíró mutatók	66
4.1.2. táblázat: A jövőbeli nem teljes munkaidős foglalkoztatást kifejező mutató értékei megyei bontásban	66
4.2.1. ábra A határozott idejű foglalkoztatást leíró mutatók	67
4.2.2. táblázat: A jövőbeli határozott idejű foglalkoztatást kifejező mutató értékei.....	68
4.3.1. ábra Külföldiek foglalkoztatását leíró mutatók	69
4.3.2. táblázat: A külföldiek jövőbeli foglalkoztatását kifejező mutató értékei megyei bontásban.....	69
4.4.1. ábra Pályakezdők foglalkoztatását leíró mutatók	70
4.4.2. ábra: Pályakezdők jövőbeli foglalkoztatását kifejező mutató értékei megyei bontásban	71
4.5.1. ábra Az egyszerűsített foglalkoztatását leíró mutatók.....	72
4.5.2. ábra: A jövőbeli egyszerűsített foglalkoztatást kifejező mutató értékei megyei bontásban	72
4.6.1. ábra Kölcsönvett munkaerő foglalkoztatását leíró mutatók	73

4.6.2. ábra: Kölcsönvett munkaerő jövőbeli foglalkoztatását kifejező mutató értékei megyei bontásban	74
5.1.1. ábra Toborzási nehézséget érzékelő cégek arányának alakulása	75
5.1.2. ábra Toborzási nehézségeket érzékelő cégek aránya munkaköri csoportok szerint	76
5.2.1. ábra A toborzási nehézség elemi összetevői	77
M1.1.1. tábla: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések éves bontásban.....	78
M1.2.1. tábla: A minta részletezése	80
M1.2.2. ábra: A modell kimeneti változójának eloszlása	81
M1.2.3. ábra: A modell kimeneti változójának eloszlása évenként	82
M1.2.4. tábla: A modell bemeneti változói	83
M1.2.5. tábla: A modell illeszkedésének néhány alapvető mérőszáma.....	83
M1.2.6. tábla: A modell együtthatói.....	84
M1.2.7. ábra: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések 2008-2012	85
M1.2.8. tábla: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések éves bontásban.....	85
M1.2.1 táblázat: Az együtthatók és konfidencia intervallumok bootstrap becslése	88
M1.3.2. ábra: A korrekciós tényező hibáinak eloszlása.....	90
M1.3.3. ábra: A korrekciós tényező hibáinak eloszlása tulajdonosi háttér szerint.....	91
M1.3.4. ábra: A korrekciós tényező hibáinak eloszlása tulajdonosi háttér szerint.....	92
M1.3.5. ábra: A korrekciós tényező hibáinak eloszlása gazdasági tevékenység szerint.....	93
M1.3.6. ábra: A korrekciós tényező hibáinak eloszlása export tevékenység szerint.....	94
M1.3.7. tábla: A korrekciós tényező hibáinak eloszlása létszám és export tevékenység szerint	95
M1.4.1. ábra: Illusztráció a külső és belső illeszkedés fogalmainak bemutatásához	96
M1.4.2. ábra: 200 kísérletben tapasztalt szisztematikus torzítások eloszlása.....	98
M1.4.3. ábra: 200 kísérletben megfigyelt belső- és külső RMSE mutatók eloszlása	99
M1.4.4. ábra: Belső illeszkedés (2010, 2011, 2012 adatokon) és külső illeszkedés (2008 adatokon)	100
M1.4.5. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2011, 2012 adatokon) és külső illeszkedés (2010 adatokon)	101
M1.4.6. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2010, 2012 adatokon) és külső illeszkedés (2011 adatokon)	101
M1.4.7. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2010, 2011 adatokon) és külső illeszkedés (2012 adatokon)	102
M1.4.8. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2010, 2011 adatokon) és külső illeszkedés (2012 adatokon)	103
- tulajdonosi háttér szerint	103
M1.4.9. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2010, 2011 adatokon) és külső illeszkedés (2012 adatokon)	104
- létszám szerint.....	104
M1.4.10. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2010, 2011 adatokon) és külső illeszkedés (2012 adatokon) ...	105
- gazdasági ágazat szerint	105
M1.4.11. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2010, 2011 adatokon) és külső illeszkedés (2012 adatokon) ...	106
- export tevékenység szerint	106

M2.1.1 tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésének alakulása vállalatméret szerint, 2007-2013 (%)	107
M. 2.1.2 tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésének alakulása a cégek tulajdoni háttere szerint, 2007-2013 (%)	108
M2.1.3 tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésének alakulása gazdasági ágak szerint, 2007-2013 (%)	109
M2.1.4 tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésének alakulása export tevékenység szerint, 2007-2013 (%)	110
M2.1.5 tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésének alakulása régió szerint, 2007-2013 (%)	111
M2.2.1 tábla: A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása vállalatméret szerint 2007-2013 (%)	112
M2.2.2 tábla: A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása tulajdonforma szerint 2007-2013 (%)	113
M2.2.3 tábla: A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása gazdasági ágak szerint 2007-2013 (%)	114
M2.2.4 tábla: A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása export tevékenység szerint 2007-2013 (%)	115
M2.2.5 tábla: A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása régiók szerint 2007-2013 (%)	116
M2.3.1 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása vállalatméret szerint, 2007-2013 (%)	117
M2.3.2 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása tulajdonforma szerint, 2007-2013 (%)	118
M2.3.3 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása gazdasági ágak szerint, 2007-2013 (%)	119
M2.3.4 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása export tevékenység szerint, 2007-2013 (%)	120
M2.3.5 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása régiók szerint, 2007-2013 (%)	121
M2.4.1 tábla: Vállalatok kapacitáskihasználtságának alakulása vállalatméret szerint, 2007-2013 (%)	122
M2.4.2 tábla: Vállalatok kapacitáskihasználtságának alakulása tulajdonforma szerint, 2007-2013 (%)	123
M2.4.3 tábla: Vállalatok kapacitáskihasználtságának alakulása gazdasági ágak szerint, 2007-2013 (%)	124
M2.4.4 tábla: Vállalatok kapacitáskihasználtságának alakulása export tevékenység szerint, 2007-2013 (%)	125
M2.4.5 tábla: Vállalatok kapacitáskihasználtságának alakulása régiók szerint, 2007-2013 (%)	126
M2.5.1 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása vállalatméret szerint, 2007-2013 (%)	127
M2.5.2 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása tulajdonforma szerint, 2007-2013 (%)	128
M2.5.3 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása gazdasági ágak szerint, 2007-2013 (%)	129
M2.5.4 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása export tevékenység szerint, 2007-2013 (%)	130
M2.5.5 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása régiók szerint, 2007-2013 (%)	131
M2.5.1 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása vállalatméret szerint, 2007-2013 (%)	132
M2.5.2 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása tulajdonforma szerint, 2007-2013 (%)	133
M2.5.3 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása gazdasági ágak szerint, 2007-2013 (%)	134

M2.5.4 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása export tevékenység szerint, 2007-2013 (%)	135
M2.5.5 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása régiók szerint, 2007-2013 (%)	136
M3.1. tábla: Optimista üzleti várakozásokat leíró regressziós modell	137
M3.2. tábla: Létszámbővítő várakozásokat leíró regressziós modell	138
M3.3. tábla: A toborzási nehézségeket jelző vállalatokat leíró regressziós modell	139
M4.1 tábla: A súlyozatlan minta eloszlása tulajdoni háttér szerint, 2012	140
M4.2. tábla: A súlyozatlan minta eloszlása gazdasági ág szerint, 2013	140
M4.3. tábla: A súlyozatlan minta eloszlása az export aránya szerint, 2013	141
M4.4. tábla: A súlyozatlan minta eloszlása vállalatméret szerint, 2013	141
M4.5. tábla: A súlyozatlan minta eloszlása régió szerint, 2013	141

Összefoglaló

Adatfelvétel

2013 szeptemberében és októberében került sor a Nemzeti Munkaügyi Hivatal és az MKIK Gazdaság és Vállalkozáskutató Nonprofit kft. „Rövidtávú munkaerő-piaci prognózis” kutatásának 2013. évi adatfelvételére, amelynek során az NMH és az MKIK GVI munkatársai 7108 cég vezetőjét kérdezték meg a munkaerő iránti jelenlegi és várható keresletükről. Az eredmények reprezentatívnak tekinthetők földrajzi elhelyezkedés és gazdasági ág együttes eloszlása és ezen belül létszám szerint. Az alábbiakban e kutatás eredményeit ismertetjük úgy, hogy a kutatási eredményeket összevetjük más adatforrások, becslések idevágó adataival.

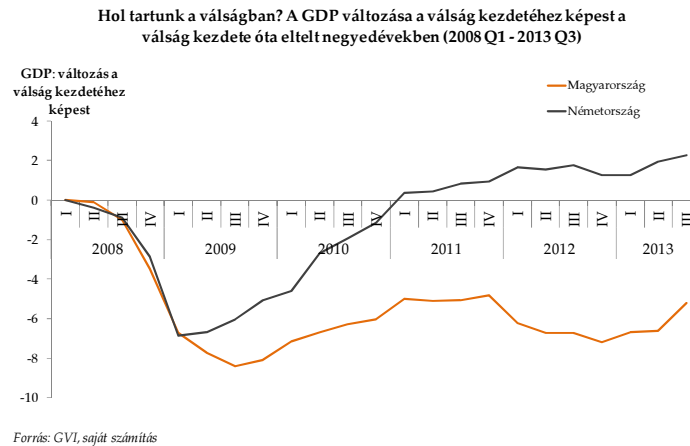
Üzleti helyzet

2009-ben rendkívül mély válságot élt meg a magyar gazdaság, a recesszió mélysége megközelítette a transzformációs visszaesés (1991-1995) során tapasztalt mértéket. A gazdasági teljesítmény 2009 folyamán zuhanásszerű visszaesést produkált, mely az év közepén érte el mélypontját. 2010 első felében lelassult a romló tendencia, majd növekedésbe fordult, az év második felében pedig a gyorsulás üteme már elérte a válság előtti szintet. Azonban a nemzetközi gazdasági környezet az euróövezet válságának kialakulásával 2011-ben újfent nagyon kedvezőtlené vált. A magyar gazdaság növekedési üteme erőteljesen lelassult, 2012-ben pedig újra recesszióba süllyedt: a GDP ebben az évben 1,7 százalékos visszaesést produkált. 2013-ban a gazdaság kilábalni látszik a recessziós időszakból: az első negyedéves 0,3 százalékos lassulás után a második negyedévben 0,5 százalékkal, a harmadik negyedévben pedig már 1,6 százalékkal nőtt a GDP az előző év megfelelő időszakához képest. Ennek ellenére a magyar gazdaság leszakadóban van a régiós gazdaságoktól és még 2013 végén is nagyon messze van a 2008-as válság előtti szintjétől.

A gazdasági válság hatását a legszemléletesebben úgy ábrázolhatjuk, ha a GDP negyedéves változását a válság kezdetének időpontjához képest figyeljük meg. A VI. ábra a válság magyar, illetve német gazdaságra gyakorolt hatását hasonlítja össze egymással a fenti módon. Az ábrán jól megfigyelhető, hogy a válságból való kilábalás sokkal lassabb volt a magyar gazdaság esetében, mint a magyar gazdaság első számú exportpiacát jelentő német gazdaságban. Egyrészt a magyar válság mélyebb volt, mint a német, másrészt a kilábalás is később kezdődött meg, mint Németországban. Miközben a visszaesés szinte teljes egészében ugyanolyan gyorsan és mértékben érintette a két gazdaságot, addig a fordulópont után, 2009 első negyedévében a német gazdaság jóval gyorsabban és nagyobb mértékben kapott erőre, mint a magyar. 2010 második félévétől kezdve egyre inkább elszakad egymástól a két gazdaságban a válság előtti szintre való visszakapaszkodás üteme. A német gazdaság 2011 elején már visszatért a válság előtti szintre és azóta szinte töretlenül növekszik tovább, a magyar gazdaság azonban elhúzódó recesszióba került és még 2013 végén is nagyon messze van a válság előtti szinttől. Bár a magyar

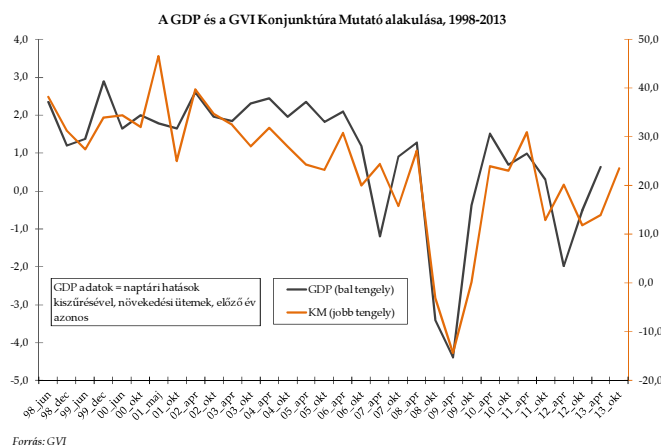
ipari növekedés motorja továbbra is az ipari export és ezen belül a Németországba irányuló export, a magyar cégek nem tudták teljes egészében kiaknázni a német fellendülést, a kereslet, és ezen belül az importkereslet növekedését.

V1. ábra: A GDP változása a válság kezdetéhez képest a válság kezdete óta eltelt negyedévekben

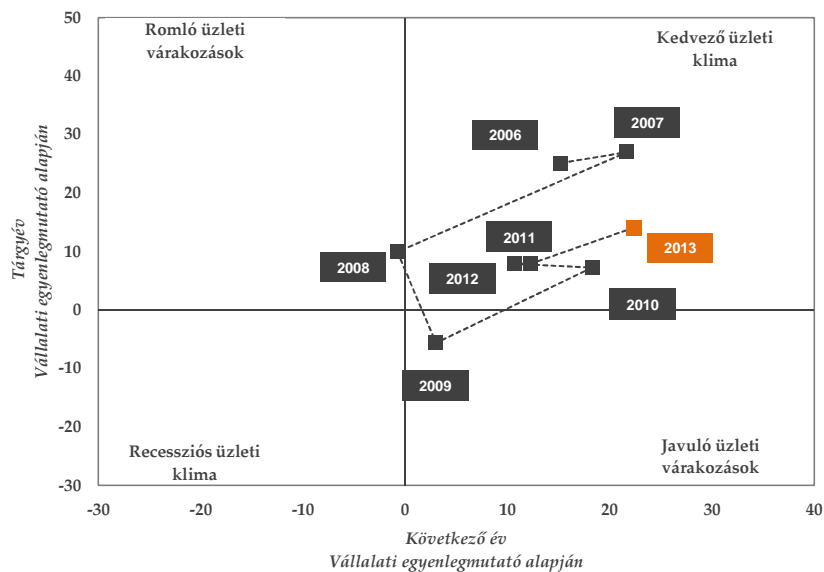
A GVI 2013. októberi konjunktúra-felvételének eredményei a 2012. évi recesszióhoz képest az idén bekövetkezett fordulatról tudósítanak. A magyarországi cégek üzleti várakozásai az áprilisi javulás után még optimistábbakká váltak, ami az elmúlt félévihez képest kedvezőbb üzleti klímát vetít előre. A GVI Konjunktúra Mutató az áprilisi +14 pontról, csaknem 10 pontos emelkedést követően +23 pontra emelkedett. Ez közepesen magas értéként jellemezhető – utoljára 2010-ben állt hasonló szinten az indikátor. A Bizonytalansági Mutató értéke ezzel együtt nagyon magas, 55 pontos szinten áll. Ez utóbbi arra utal, hogy az üzleti szférán belül továbbra sem egyértelmű, vagy egyöntetű az erre az évre jellemző pozitív tendenciák megítélése. Sok vállalkozásról elmondható, hogy üzleti helyzete nem javult, és várakozásaik sem pozitívak. Mindemellett a magyar gazdaság jelenlegi teljesítményére vonatkozó, már rendelkezésre álló adatok, valamint a GVI konjunktúra-vizsgálat adatai az idei és a következő évet övező nagyfokú bizonytalanság közepette emelkedő GDP-növekedési ütemet vetítenek előre.

V2. ábra: A GDP és a GVI Konjunktúra Mutató alakulása, 1998-2013

Az idei Rövidtávú Munkaerő-piaci Előrejelzés szerint, három év után pozitív elmozdulás látható a vállalatok szubjektív üzleti helyzet-értékelésében – egy év alatt 5 százalékpontot növekedett a mutató értéke. 2013 őszén 16 százalékpontos többségben voltak azok a vállalatok, akik inkább kedvezően ítélik meg üzleti helyzetüket, azokkal szemben, akik kedvezőtlenül. A 2014-re vonatkozó üzleti várakozások jóval optimistábbak, mint az elmúlt években bármikor – a mutató értéke közel 24 pont. Az optimizmus visszavezethető az egyéb gazdasági szolgáltatást nyújtó, a pénzügy területén tevékenykedő, illetve exportáló vállalatok várakozásaira. Az optimizmus visszavezethető az egyéb gazdasági szolgáltatást nyújtó, a pénzügy területén tevékenykedő, illetve exportáló vállalatok várakozásaira.

V3. ábra: A jelenlegi és jövőbeli általános üzleti helyzet szubjektív megítélése

forras: NMH, GVI 2006-2013

Egyenlegmutató	2008		2009		2010		2011		2012		2013	
	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont
Tárgyév	7080	9,9	7143	-5,6	7000	7,2	6995	7,9	6600	7,9	6824	14,1
Várakozások	5984	-0,7	7067	3,0	5982	18,3	5826	10,7	5500	12,3	5778	22,4

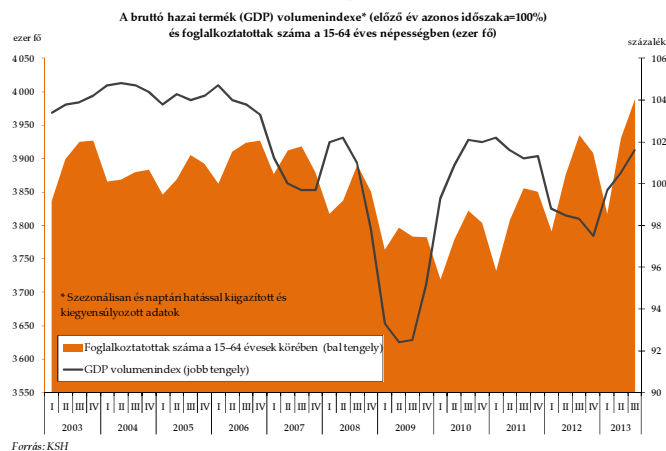
Forrás: NMH, GVI 2007-2013

Megjegyzés: Az ábra két tengelye az általános üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutatót jeleníti meg. A függőleges tengelyen a tárgyévre, a vízszintes tengelyen a következő évre vonatkozó egyenlegmutató értékei kaptak helyet. Eszerint a jobb felső szegmens a „Kedvező üzleti klíma”, amikor többségben vannak, mind a jelenlegi, mind a jövőbeli helyzetüket pozitívan értékelő vállalatok. Ennek ellentéte a bal, alsó szegmens, amikor mind a jelenlegi tárgyévi helyzet, mind a jövőbeli várakozások negatívak. Az origó jeleníti meg a semleges állapotot: ebben a pozícióban a jelen és a jövő értékelésekor a pozitívan és negatívan nyilatkozó vállalatok kiegyenlítik egymást. Eszerint az origótól való távolság is értelmezhető, minél messzebbi egy megjelenített pozíció, annál inkább többségben vannak akár a pozitív, akár a negatív értékelések. Az eddigiek alapján tehát, az origótól vett vízszintes pozitív elmozdulás mértéke a jövőbeli optimizmus mértékét fejezi ki.

Létszámváltozások a versenyszférában

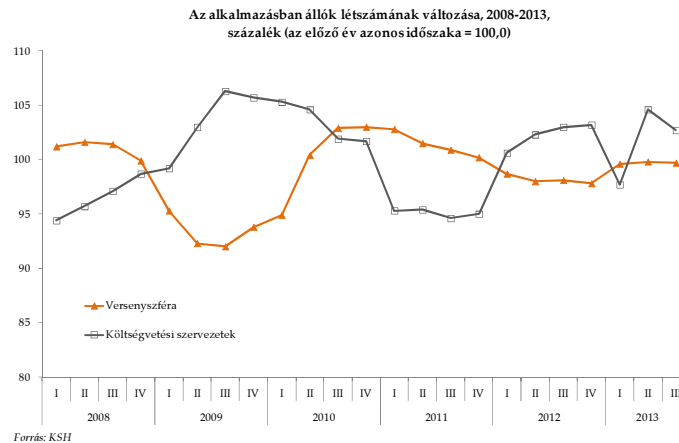
A foglalkoztatottak száma 2010 első felében növekedett, majd ez a kedvező tendencia megtört és enyhe csökkenésnek adta át a helyét. 2011-ben a GDP növekedése lassulni kezdett, a foglalkoztatottak száma pedig kis mértékben nőtt. 2012-ben a gazdaság visszasüllyedt a recesszióba, a GDP egész évben folyamatosan csökkent, a foglalkoztatottak száma pedig a közfoglalkoztatottak számának gyors növekedése következtében megugrott és visszatért a válság előtti szintre. 2013 első három negyedévében a GDP lassan emelkedett, a foglalkoztatás pedig – a közfoglalkoztatottak számának emelkedésétől és a növekvő külföldi munkavállalástól nem függetlenül – tovább nőtt.

V4. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexe (előző év azonos időszaka:100%) és a foglalkoztatottak száma a 15-64 éves népességben (ezer fő), 2003 – 2013. III. negyedév

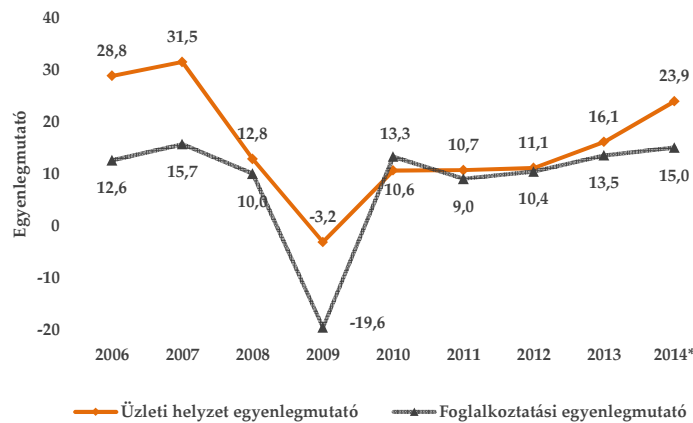
A versenyszférában alkalmazásban állók létszáma a 2008-as enyhe növekedés után 2009 folyamán a gazdasági válság hatására jelentős, 5-8 százalékos visszaesést mutatott minden negyedévben. 2010-ben a csökkenés üteme lassulni kezdett, majd az év második felében már 3 százalékos növekedést tapasztaltunk a versenyszféra alkalmazottainak számában. 2011-ben a növekedési ütem folyamatosan gyengült, az év végén pedig már stagnálást mutattak az adatok. 2012-ben 1-2 százalékos visszaesés tapasztalható minden negyedévben a versenyszférában alkalmazásban állók létszámát tekintve. 2013-ban a negatív tendencia tovább folytatódott, az első három negyedévben enyhén, 1 százalékos mértékben csökkent a versenyszféra alkalmazotti létszáma.

**V5. ábra: Az alkalmazásban állók létszámának változása, 2008-2013, százalék
(az előző év azonos időszaka: 100,0)**

Az idei Rövidtávú Munkaerő-piaci Előrejelzés szerint, kis mértékben, 3 százalékponttal emelkedett a foglalkoztatási egyenlegmutató értéke (+15), ami így a 2007 óta a legmagasabb értéket érte el. A 2014-re vonatkozó várakozások is hasonlóképpen alakulnak, bár jóval kisebb itt a javulás mértéke, mivel az egyenlegmutató értéke itt a tavalyi +13,8-ról +15-re nőtt. Emellett a foglalkoztatásra vonatkozó javuló tendenciák kevésbé erősek, mint amit az üzleti helyzet javulásánál láttunk.

V6. ábra: Az üzleti helyzetet és foglalkoztatást leíró vállalati egyenlegmutatók alakulása

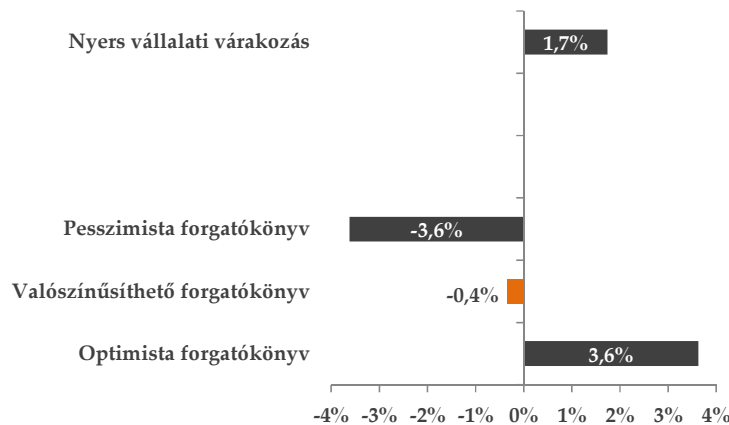
Egyenlegmutató: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelés adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és +100 közötti értékeket vehet fel. -100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

Forrás: NMH, GVI 2006-2013

Az adatfelvétel nyers adatai alapján az általában túlzott optimizmust kifejező vállalati szándékok szerint 1,7 százalékpontos növekedés várható a foglalkoztatásban, amivel szemben – a GVI korrekciója szerint – inkább 0,4 százalékpontos csökkenés valószínűsíthető 2014-ben. A makrogazdasági környezet jelentős javulása esetében a 3,6 százalékos növekedés sem kizárható, mint ahogyan a környezet nem várt romlása 3,6 százalékos csökkenést is eredményezhet a foglalkoztatásban.

A valószínűsíthető forgatókönyv szerint az iparban 1,7 százalékpontos, a döntően exportra dolgozó vállalati körben 2,8 százalékpontos növekedést valószínűsítünk 2014-ben.

V7. ábra: A foglalkoztatás várható változása 2014-ben

Forrás: NMH-GVI (n=3877)

Bázis: 10 főnél nagyobb vállalatok

Összességében elmondható, hogy a versenyszféra rég nem látott optimista várakozásokkal tekint a 2014. évre. Az üzleti környezet javulásával járó várakozások azonban valószínűleg nem járnak majd együtt a versenyszektorban a foglalkoztatás jelentős mértékű növekedésével.

Bevezetés

A tanulmány a hazai munkaerő-piac legnagyobb reprezentatív felmérés-sorozatának legújabb eredményeit tartalmazza, amelyben 7108 cég vezetőjének a foglalkoztatásra, a cég üzleti helyzetére, valamint a cég jövőre vonatkozó kilátásaira vonatkozó válaszait rögzítettük és elemezzük. Az eredmények reprezentatívnak tekinthetők földrajzi elhelyezkedés és gazdasági ág együttes eloszlása és ezen belül létszám szerint. A kutatás megvalósulása több száz szakértő munkájának gyümölcse, akik az adatfelvétel előkészítésében, az adatfelvétel terepmunkájában, az adatok rögzítésében, feldolgozásában és elemzésében vettek részt, illetve készítették az adatfelvételt támogató számítástechnikai fejlesztéseket.

A munkaerő-piac rövid távon várható folyamatainak felmérésére irányuló vizsgálsorozat története a rendszerváltást követő évekre nyúlik vissza, amely változó tartalommal és kutatási, adatfelvételi koncepcióval ugyan, de már a '90-es évek elejétől a munkaerő-piac helyzetére és várható folyamataira vonatkozó elemzések meghatározó adatforrásának számított és számít. E vizsgálsorozat újabb állomásaként 2013. szeptember 2.-a és október 25.-e között hetedik alkalommal került sor a Nemzeti Munkaügyi Hivatal (NMH) és az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) együttműködésében a versenyszektor rövid távú gazdasági kilátásait előrejelző, és munkaerő-piaci döntéseit felmérő vállalati empirikus vizsgálatra.

1. Makrogazdasági helyzet

A fejezet a magyar és a nemzetközi gazdasági helyzet legfontosabb jellemzőit vázolja fel, különös tekintettel a 2008-2009-es gazdasági válság hosszabb távú hatásaira és az azóta eltelt időszak folyamataira, az euróövezet válságának kibontakozására, valamint a közeljövő várható tendenciáira. Ezt azért tartjuk fontosnak, mert a mindenkori gazdasági helyzet közvetlen és erős hatást gyakorol a munkaerőpiacra, így annak folyamatait csak tágabb gazdasági kontextusba helyezve érthetjük meg igazán.

A „Kilátások, kockázatok” című alfejezetben a világgazdaság várható közeljövőbeli folyamatait vázoljuk fel a legfrissebb, az EU-ra és Magyarországra vonatkozó előrejelzések eredményeinek segítségével, valamint hazai vállalati felmérések eredményeit ismertetjük, mely által a magyar versenyszféra üzleti helyzetéről és várható kilátásairól is képet kapunk. A „Nemzetközi kitekintés” című alfejezetben az EU, valamint Németország és Franciaország gazdaságának helyzetébe nyerünk betekintést makrogazdasági mutatókon és a legfontosabb európai gazdaságkutató intézetek vállalati felméréseiből származó adatokon keresztül. A „Makrogazdasági trendek Magyarországon” című alfejezet a magyar gazdaság elmúlt évekbeli tendenciáit foglalja össze a legfontosabb makrogazdasági mutatók bemutatásával.

1.1. Kilátások, kockázatok

Az alábbi alfejezetben azt vázoljuk fel, hogy a legfrissebb előrejelzések szerint milyen gazdasági tendenciákra számíthatunk a következő évben. A világgazdaság közeljövőbeli folyamatainak vizsgálatakor kikerülhetetlen az USA gazdaságának rövid áttekintése, mivel ennek a globális gazdaságra gyakorolt hatása igen jelentős. Emellett áttekintjük az Európai Bizottság és egyes vezető befektetési bankok előrejelzéseit mind az EU, mind Magyarország gazdaságára vonatkozóan, valamint kitérünk egyes fontos kockázati tényezőkre, melyek az európai és magyar gazdaság növekedését veszélyeztetik. Ezután két hazai vállalati felmérés legfrissebb eredményeit is ismertetjük, mely a magyar versenyszféra jelenlegi üzleti helyzetéről és várható kilátásairól ad képet.

Főbb megállapítások

Az Európai Bizottság prognózisa szerint az EU és az euróövezet gazdaságának rövid távú kilátásait külső kockázatokkal terhelt fokozatos fellendülés jellemzi. Az elemzőcégek többségének előrejelzései szerint az euróövezet kikerül az utóbbi két év recessziójából és 2014-ben enyhe növekedést fog elérni, mivel a gazdasági szintér bizalmi szintje várhatóan tovább emelkedik, és a megszorító fiskális politika enyhül. A gazdasági növekedés a várakozások szerint az előrejelzés időszakájában fokozatosan felgyorsul: 2014-ben az EU-ban 1,4 százalék, az euróövezetben pedig 1,1 százalék lehet.

A legtöbb nemzetközi elemzőcég Magyarországra vonatkozó elemzésében javította idei előrejelzését. 2013 egészére enyhe, 0,5-1 százalékos körüli GDP-növekedést várnak, 2014-re pedig erőteljesebb, 2 százalékos fellendülést.

A GVI és a GKI konjunktúramutatóinak 2013-as értékei azt jelzik, hogy Magyarországon növekszik az üzleti bizalom. A felmérések eredményei pozitív fordulatról tanúskodnak, miközben az üzleti helyzet megítélésével és a várakozásokkal kapcsolatos bizonytalanság továbbra is jelentős. A magyar vállalkozások kilátásai a következő évet övező nagyfokú bizonytalanság közepette emelkedő GDP-növekedési ütemet vetítenek előre.

1.1.1. tábla: A legfontosabb, az EU-s és magyar gazdasági növekedést veszélyeztető kockázati tényezők

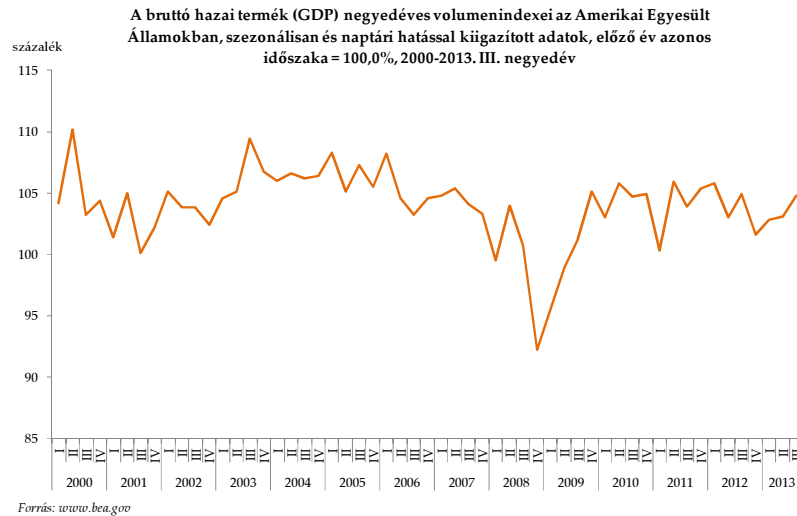
Európai Unió
<ul style="list-style-type: none">– bizonytalanság a rövid távú kilátásokat tekintve– az euróválság újabb hullámai rányomhatják bélyegüket a növekedésre és a foglalkoztatásra– fennáll a gazdasági visszaesés veszélye– a válságot megelőző években jelentős belső és külső egyensúlytalanságok halmozódtak fel a tagállamokban– a pénzügyi piacok továbbra is szétaprózottak– a folyamatban levő mérlegkiigazítás egyes országokban visszaveti a beruházásokat és a fogyasztást– hatalmas különbségek a tagállamok, illetve a különböző méretű vállalkozások között– viszonylag magas átlagos munkanélküliség
Magyarország
<ul style="list-style-type: none">– a gazdaság leszakadása, elhúzódó recesszió– a nagy üzleti szektorokat és a bankszektorot sújtó adóterhelés– a beruházások volumene jelentősen mérséklődhet, mivel hiányoznak a beruházás feltételei– korlátozott és drága hitelhez jutás– a gazdaságpolitika kiszámíthatatlansága miatti bizalomvesztés– alacsony foglalkoztatottság, a versenyszektorban magas munkanélküliség

Az Egyesült Államok gazdasági helyzetének főbb jellemzői

A világgazdasági válság az Egyesült Államokból indult ki, így először ott éreztette hatását. 2008 utolsó negyedében az USA bruttó hazai terméke (GDP) jelentős, 8,4 százalékos csökkenést mutatott, mely azelőtt utoljára az 1980-as években fordult elő. A visszaesés 2009 első felében fokozatosan mérséklődött, a harmadik negyedévben pedig már 1,2 százalékos növekedést mutattak az adatok. Ez a negyedik negyedévben 5,1 százalékosra gyorsult, így az év egészében csak 2,1 százalékos visszaesést tapasztaltunk. 2010 első negyedében 3,9 százalékosra lassult a növekedési ütem, az év további részében azonban 4 százalékos felett volt a bővülés, az egész évben 3,7 százalékosra ért el. 2011-ben az Egyesült Államok gazdasága továbbra is tartotta ezt a bővülési ütemet (3,8 százalékos), majd 2012-ben 4,6 százalékosra gyorsult az éves GDP-növekedés. A biztató folyamatok idén is folytatódtak: 2013 első három hónapjában 2,8 százalékkal nőtt az Egyesült Államok

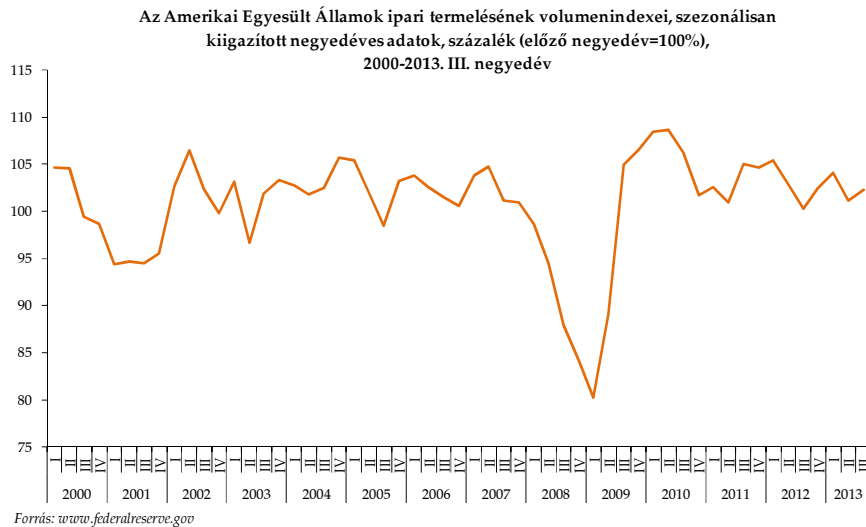
GDP-je, a második negyedévben 3,1 százalékkal, a harmadikban pedig 4,8 százalékkal.

1.1.2. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) negyedéves volumenindexei az Amerikai Egyesült Államokban, százalék, 2000 – 2013. III. negyedév

A válság hatására történelmi rekordot döntött az ipari termelés csökkenése az Egyesült Államokban. 2008 szeptemberében 2,8 százalékos visszaesést mutattak az adatok, melyre 1974 decembere óta nem volt példa (akkor 3,4 százalékos volt a csökkenés). 2008 második negyedévében 6,6 százalékkal, a harmadik negyedévben 12,2 százalékkal, a negyedik negyedévben pedig már 15,7 százalékkal csökkent az ipari termelés. A mélypont 2009 első negyedévében következett be, ekkor az ipari termelés több mint 60 éve nem látott mértékben zsugorodott: 18,4 százalékkal volt alacsonyabb, mint 2008 azonos negyedévében. 2009 második negyedévében mérséklődött a visszaesés üteme, a harmadik negyedévben pedig – a gépjárműipari, a fémipari és a technológiai szektornak köszönhetően – már igen jelentős, 5 százalékos bővülést mutattak az adatok. 2009 végén a negyedéves növekedés magas, 5,6 százalékos szinten alakult, de az év egészében így is jelentős, 11,3 százalékos volt a visszaesés. 2010-re a lassuló ütemű fellendülés volt jellemző, ami 5,7 százalékos éves növekedéshez vezetett. 2011-ben jelentős, az év második felében az 5 százalékot is elérő emelkedést tapasztaltunk, éves szinten ekkor 3,4 százalékos volt a növekedés. 2012 elején ez a tendencia folytatódott, az év közepén azonban stagnált az ipari termelés, így az egész évben 3,6 százalékkal volt magasabb az ipari termelés volumene, mint a megelőző évben. 2013 elején jelentős, 4,1 százalékos volt a bővülés, de a második negyedévben ez 1,1 százalékosra lassult, a harmadik negyedévben pedig 2,3 százalékkal nőtt az USA ipari termelése.

1.1.3. ábra: Az Amerikai Egyesült Államok ipari termelésének volumenindexei, szezonálisan kiigazított negyedéves adatok, százalék (előző negyedév=100%), 2000 – 2013. III. negyedév

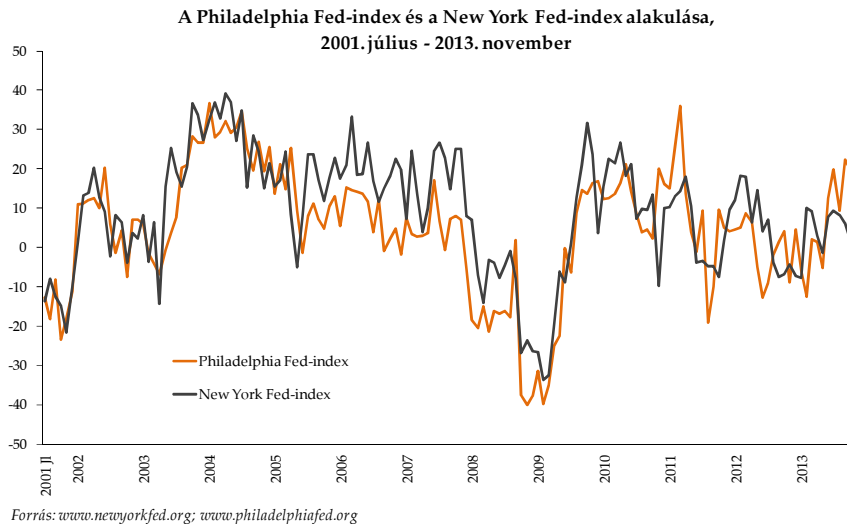

A Philadelphia Fed-index, mely az amerikai feldolgozóipari vállalatok üzleti kilátásairól ad képet, 2008 novemberében érte el sokéves mélypontját. A feldolgozóipari aktivitás indexe ekkor -40,9 pontra zuhant – ilyen alacsony értékre 1990 óta nem volt példa. Ezután néhány hónapon keresztül javulást mutatott, de 2009 februárjában újabb visszaesés következett (-38,3 pont). 2009 folyamán jelentős mértékben javult az index értéke, augusztustól pedig már elérte a pozitív értéktartományt. A 2010-es év első felében visszaesett a mutató, majd a második félévben jelentős mértékben emelkedett az értéke. Csúcspontját 2011 márciusában érte el (39,2 pont) de ezután ismét meredeken zuhanni kezdett és 2011 júniusában újfent negatív értéket vett fel, augusztusban pedig -22 pontos mélypontra esett vissza. 2011 végén és 2012 első három hónapjában emelkedést mutattak az adatok, 2012 májusától 2013 februárjáig azonban újfent a negatív tartományba került a mutató. 2013 második felében növekedést mutatott az adatsor és elérte a viszonylag magasnak számító 22 pontot.

A New York-i Fed-index, mely szintén a feldolgozóipari folyamatok állapotát írja le, már 2008 februárjában (még a válság kirobbanása előtt) visszaesést jelzett és a negatív tartományba került. A válság hatása 2008 októberében érződött először a mutatón, amikor is egyetlen hónap alatt 17 pontot zuhant az értéke. A mélypontot (-32,3 pont) 2009 februárjában érte el, ezután viszonylag gyors növekedésnek indult, és 2009 júliusában már pozitív értéket (11 pont) vett fel. 2009 őszén folytatódott a növekvő tendencia, de az év végén zuhanásszerű, 19 pontos csökkenést figyelhettünk meg. 2010 elején újra növekedést mutatott az index, de az év második felében ismét folyamatos visszaesést tapasztaltunk. 2010 decemberétől 2011 áprilisáig ismét emelkedett az index értéke, de ezt öt hónapos csökkenés követte, így az index átkerült a negatív tartományba. 2012 első negyedévében újra számottevő emelkedést mutattak az adatok, de a második félévben ismét jelentős visszaesésnek lehettünk

tanúi, így az index a negatív értéktartományba került. 2013-ban az index szinte minden hónapban a pozitív tartományban maradt, de év végére jelentősen csökkent az értéke (lásd az 1.1.1.3. ábrát).

1.1.4. ábra: A Philadelphia Fed-index és a New York Fed-index alakulása, 2001. július – 2013. november

2013 őszén a demokrata többségű amerikai szenátus elutasította a republikánus többségű képviselőház legújabb feltételeit, amelyekhez az áthidaló költségvetési törvény elfogadását kötötte, így a Fehér Ház elrendelte, hogy az érintett kormányzati intézmények az új pénzügyi év kezdetétől, tehát október elsejétől függesszék fel tevékenységüket. (Legutóbb 17 évvel ezelőtt fordult elő az Egyesült Államokban, hogy a kormányzat részlegesen fizetéseképtelenné vált, mert a kongresszus nem biztosította a finanszírozást bizonyos állami intézmények számára.) Az USA gazdasága ezzel nagyon kockázatos helyzetbe került, elemzők egy újabb válság lehetőségét sem zárják ki. A közeljövőben ugyanis egyszerre két fontos célt kellene teljesítenie a törvényhozásnak: az egyik az új költségvetés elfogadása, ami nélkül leáll az államigazgatás nagy része, a másik pedig az adósságplafon megemlése, ami nélkül csődbe mehet az USA. Ez pedig az egész világgazdaságra hatást gyakorol. A hamburgi világgazdasági intézet (HWWI) kutatói szerint jelentős negatív következményei lehetnek annak, hogy az Egyesült Államokban nincs a törvényhozás által jóváhagyott költségvetés, és emiatt az amerikai államszervezet részlegesen leállt. Nézeteik szerint az euróválság fellángolásával, valamint azzal lehet számolni, hogy az államkötvények kamatai ismét magasak lesznek. Ugyanis nem csupán az amerikai állampapírok kamatai növekednek majd, hanem az euróövezeti válságországok is kénytelenek lesznek a befektetőiknek magasabb kamatokat kínálni.

1.1.5. tábla: A fejezetben olvasható gazdasági előrejelzések főbb jellemzői

Előrejelző szervezet	Földrajzi térség	Indikátorok
Európai Bizottság	EU-28, eurózóna	GDP, munkanélküliség, infláció
OECD	eurózóna	GDP, munkanélküliség, infláció
Conference Board	eurózóna	GDP
EY	eurózóna	lakossági hitelezés, vállalati hitelkihelyezés
EBRD	Magyarország	GDP
Capital Economics	Magyarország	GDP
Standard Bank	Magyarország	GDP
JP Morgan	Magyarország	GDP
Moody's	Magyarország	államadósság
Bank of America-Merrill Lynch	Magyarország	GDP
HBSC	Magyarország	GDP
Barclays	Magyarország	GDP
Kopint-Tárki	eurózóna, EU, Magyarország	GDP, ipari termelés, külkereskedelem
GVI	Magyarország	üzleti bizalmi index
GKI	Magyarország	üzleti bizalmi index

Az Európai Unió gazdasági helyzetére vonatkozó előrejelzések

A magyar gazdaság állapotára igen erősen hat tágabb környezete, azaz az Európai Unió, mely kis, nyitott gazdaságunk legfőbb exportpiaca és kereskedelmi partnere. Ezért a gazdasági előrejelzéseket mindenképpen az Unióra vonatkozó prognózisok áttekintésével érdemes kezdeni. Az alábbiakban az Európai Bizottság és több független elemzőcég előrejelzését olvashatjuk, majd áttérünk a Magyarországra vonatkozó elemzésekre.

Az Európai Bizottság 2013 őszi gazdasági előrejelzése¹ szerint az Európai Unió és az euróövezet gazdaságának rövid távú kilátásait külső kockázatokkal terhelt fokozatos fellendülés jellemzi. A 2013 első negyedévéig tartó visszaesés után a második negyedévben újra növekedésnek indult az európai gazdaság, és az év hátralévő részében a reál GDP valószínűleg további növekedést mutat majd. Az EU-ban 2013 második felében a 2012. év azonos időszakához képest 0,5 százalékos növekedés várható. Éves alapon számítva a reál GDP idei növekedése az EU-ban 0,0 százalékra, az euróövezetben pedig -0,4 százalékra becsülhető. A gazdasági növekedés a várakozások szerint az előrejelzés időszakában fokozatosan felgyorsul: 2014-ben az EU-ban 1,4 százalék, az euróövezetben pedig 1,1 százalék lesz, és 2015-ben eléri az 1,9 százalékot, illetve az 1,7 százalékot.

Az előrejelzés kitér arra is, hogy az EU-ban folytatódik a belső és külső kiigazítás, amelyet számos esetben az utóbbi években végrehajtott, nagy horderejű strukturális reformok, illetve költségvetési konszolidációs intézkedések támasztanak alá. Ezek eredményeként javult a belső kereslet, így az fokozatosan Európa növekedésének

¹ Forrás: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-1025_hu.htm

mozgatórugójává vált. Mindazonáltal a feltörekvő piacgazdaságok romló kilátásait figyelembe véve a stabil növekedéshez való visszatérés lassú folyamat lesz.

A szakértők úgy látják, hogy a jelek egyre inkább arra utalnak, hogy az európai gazdaság fordulóponthoz érkezett. Az Európában végrehajtott költségvetési konszolidáció és strukturális reformok megalapozták a fellendülést, azonban a munkanélküliség továbbra is nagyon magas szintű. A felhalmozódott makrogazdasági egyensúlytalanságok megszűnőben vannak, és a várakozások szerint fokozatosan beindul a növekedés. A folyamatban levő mérlegkiigazítás egyes országokban azonban változatlanul visszaveti a beruházásokat és a fogyasztást. A pénzügyi piaci helyzet ugyan jelentősen javult, és a kamatlábak a sérülékeny országokra nézve mérséklődtek, ennek hatásai azonban a reálgazdaságban még nem érzékelhetőek, mivel a pénzügyi piacok továbbra is szétaprózottak, és változatlanul óriásiak a különbségek a tagállamok, illetve a különböző méretű vállalkozások között.

Figyelembe véve az utóbbi években elért eredményeket, a költségvetési konszolidáció üteme az előrejelzés időszakában törvényszerűen le fog lassulni. 2014-ben és 2015-ben várhatóan a belföldi kereslet lesz a növekedés motorja, ugyanakkor a harmadik országokba irányuló exportra vonatkozó kilátások nem túl kedvezőek.

A munkaerő-piaci változások a GDP-változásokhoz képest jellemzően legalább fél évvel később jelentkeznek, ezért a gazdasági tevékenység élénkülése várhatóan csak fokozatosan eredményez majd munkahelyteremtést. Ebben az évben egyes országokban rendkívül magas maradt a munkanélküliség, és tovább csökkent a foglalkoztatottság. Az előrejelzés szerint a munkanélküliség 2015-ig mérsékelten csökkenni fog, az EU-ban 10,7 százalékra, az euróövezetben pedig 11,8 százalékra, ugyanakkor az országok közötti különbségek rendkívül nagyok maradnak.

Az előrejelzés időszakában várhatóan az EU és az euróövezet tekintetében is visszafogott, 1,5 százalékhoz közeli marad a fogyasztóiár-infláció. Az államháztartási hiány csökkentése folytatódik, az előrejelzés szerint ez 2013-ban a GDP 3,5 százalékára esik vissza az EU-ban és a GDP 3 százalékára az euróövezetben, míg a GDP-arányos adósságráta az EU-ban csaknem 90 százalék, az euróövezetben pedig 96 százalék lesz.

Az OECD előrejelzése szerint² az eurózónában a gazdasági aktivitás 2014-ben és 2015-ben fellendülést fog mutatni, mivel a gazdasági szintér bizalmi szintje várhatóan tovább emelkedik, a pénzügyi piacok megnyugszanak és a konszolidációt szolgáló, megszorító fiskális politika enyhül. A magas munkanélküliség és a kihasználatlan kapacitások várhatóan csak lassan csökkennek, így az infláció visszafogott marad. A fiskális konszolidációt az OECD szerint folytatni kell – a korábbi tervek szerinti ütemben.

² Forrás: <http://www.oecd.org/eco/outlook/euroareaeconomicforecastsummary.htm>

A Conference Board előrejelzése szerint³ az euróövezet kikerül az utóbbi két év recessziójából és 2014-ben 0,8 százalékos növekedést ér el.

Az EY előrejelzése szerint⁴ 2014-ben a lakossági és a vállalati hitelezés is beindulhat az eurózónában, a nem teljesítő hitelek pedig idén év végén tetőznek az övezetben. A globális tanácsadó cég legfrissebb negyedéves Eurózána Pénzügyi Előrejelzése szerint 2014-ben 1,5 százalékos emelkedéssel, 4473 milliárd euróra bővíthet a lakossági hitelezés az eurózónában. Ezzel párhuzamosan a vállalati hitelkihelyezés 3,8 százalékkal emelkedhet, elérve a 4635 milliárd eurót. 2017-re a vállalati szektorban már 5366 milliárd euró lehet a hitelezés mértéke közösségi szinten, amely 11 százalékkal lesz magasabb, mint a válság előtti utolsó évi csúcs 2008-ban.

A Kopint-Tárki Konjunktúrakutató Intézet Zrt. 2013. őszi konjunktúrajelentése⁵ szerint az euróövezet GDP-je az idei második negyedévben, hat negyedév visszaesés után újra nőtt. A konjunktúra-indikátorok alapján az intézet arra következtet, hogy az év második felében ez a trend megerősödik. Az élénkülést egyelőre csak az export támogatja, a belső kereslet erőteljesebb bővülésére csak jövőre lehet számítani. Az idén az eurózána GDP-jének 0,6 százalékos visszaesését, jövőre pedig 1,1 százalékos bővülését várják. Az EU-27 esetében a megfelelő adatok 0,1 százalék, illetve 1,3 százalék.

Magyarország gazdasági helyzetére vonatkozó előrejelzések

Az elemzők Magyarországra vonatkozó őszi elemzéseikben⁶ javították idei egész évi előrejelzésüket. 2013 egészére enyhe, 0,5-1 százalék körüli GDP-növekedést várnak, 2014-re pedig erőteljesebb, 2 százalékos fellendülést.

2013 novemberében az EBRD (Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank) elemzői⁷ javították előrejelzéseiket a magyar gazdaság növekedési kilátásaira vonatkozóan. 2013-ra 0,5 százalékos, 2014-re pedig 1,2 százalékos növekedést várnak. Ezzel együtt régiós összehasonlításban csak Szlovénia gazdasága teljesít gyengébben a magyar gazdaságnál. A magyar gazdaság növekedési kilátásaival kapcsolatban az EBRD szerint az idei második negyedévben meginduló kilábalást mutatnak a magyar GDP-adatok, bár a növekedést főként az állami infrastruktúra-beruházások okozták, illetve a reálberek pozitív változásának köszönhetően a fogyasztás is kissé élénkülhetett. Véget ért tehát az ún. dupla recesszió (*double-dip*), bár a gazdaság még így is csak a 2009-es szintjére tudott visszatérni. A jövő évben az előrejelzés szerint

³ Forrás: <http://www.conference-board.org/data/globaloutlook.cfm>

⁴ Forrás: <http://www.vg.hu/penzugy/penzugyi-hirek/beindulhat-a-hitelezes-az-eurozonaban-415860>

⁵ Forrás: http://www.kopint-tarki.hu/wp-content/uploads/2013/09/Konjunkt%C3%BArajelent%C3%A9s_2013_03_%C3%96sszefoglal%C3%B3_T%C3%A1bla.pdf

⁶ Forrás:

[http://www.mfor.hu/cikkek/Capital Economics az eurovalsag huzza vissza a magyar gazdasagot.html](http://www.mfor.hu/cikkek/Capital_Economics_az_eurovalsag_huzza_vissza_a_magyar_gazdasagot.html)

⁷ Forrás:

http://www.portfolio.hu/gazdasag/ebrd_bizalomhiany_oli_meg_a_magyar_novekedest.191600.html

folytatódhat a gyenge növekedés, azonban a befektetők növekvő bizonytalansága (pl. legutóbb a közműszolgáltatásokat érintve) aláássa a középtávú kilátásokat. Az EBRD szerint⁸ valószínűtlen, hogy MNB növekedési hitelprogramja hatékony lehet a befektetők iránt „barátságosabbá” váló – és így a hitelkeresletet is ösztönző – gazdaságpolitika nélkül.

Több londoni pénzügyi elemzőcég javította magyar növekedési előrejelzését az idei harmadik negyedéves GDP-adatok nyomán.⁹ A Capital Economics elemzőház az eddigi 0,5 százalékról 1 százalékra javította a magyar gazdaság idei egész évi növekedésére adott előrejelzését. Biztatónak nevezték, hogy az euróövezet és különösen az első számú exportpiacnak számító Németország növekedésének lassulása ellenére a közép- és kelet-európai EU-térség gazdaságaiban – Csehország kivételével – gyorsult a növekedés. Az európai felzárkózó gazdaságok mindazonáltal „nem váltak le az euróövezetről”, de az új GDP-adatok arra vallanak, hogy ha a valutaunió nem süllyed ismét válságba, akkor a közép- és a kelet-európai gazdaságok szilárd kilábalási pályára állhatnak. A Capital Economics jövőre 2,0 százalékos, 2015-re viszont 1,5 százalékra visszalassuló magyar gazdasági növekedést valószínűsít. Ezt az előrejelzését a cég azzal a várakozásával indokolta, hogy a következő negyedévekben a magyar gazdaság növekedéséhez a jövő évi választásokat megelőző élénkítő intézkedések is hozzájárulnak, ám 2015-ben ezeknek az ösztönzőknek a hatásai várhatóan már gyengülnek.

A londoni Standard Bank elemzői szerint jó gazdasági teljesítményben a jó mezőgazdasági termés, a hatósági közműdíj-csökkentések és a jegybanki kamatcsökkentési ciklus nyomán javuló fogyasztói hangulat is szerepet játszott. Ugyanakkor a magyar gazdaság növekedésével kapcsolatos hosszabb távú aggodalmak forrását a beruházások jelentik, tekintettel a nagy üzleti szektorokat sújtó adóterhelésre és a bankszektorban folyó, hitelforrás-szűkítő hatású mérlegalkalmazkodási folyamatra, amelyek hosszabb időtávlatban korlátot szabhatnak a növekedési ütemnek.

A JP Morgan globális pénzügyi szolgáltatócsoport is javította a magyar gazdaság idei és jövő évi növekedésére adott előrejelzését. A ház elemzői 0,6 százalékról 1,1 százalékra emelték a magyar gazdaság idei egész évi növekedésére szóló prognózisukat, és az eddig várt 2,0 százalék helyett most már 2,3 százalékos magyar GDP-növekedést valószínűsíteneek 2014-re. Az elemzők véleménye szerint a magyar gazdaság növekedésének hajtóerejévé a következő negyedévekben egyre inkább a hazai kereslet válik, tekintettel az egyszerre több csatornán zajló monetáris és költségvetési ösztönzésre. Mindemellett az exportot is valószínűleg gyorsítani fogja az élénkülő külső kereslet és a magyar autóipar bővülő termelési kapacitása.

⁸ Forrás: http://www.napi.hu/magyar_gazdasag/meglepte_magyarorszag_az_ebrd-t.569192.html

⁹ Forrás: <http://www.vg.hu/gazdasag/makrogazdasag/londoni-elemzok-javitjak-magyar-novekedesi-elorejelzesuket-415936>

A Moody's őszi országjelentése szerint¹⁰ korlátozottak a kilátások a magyar gazdaságban. Magyarország „Ba1” szintű – nem befektetési ajánlású – államkötvényosztályzata és az arra érvényes negatív kilátás a magyar gazdaság korlátozott középtávú növekedési lehetőségeit tükrözi. A cég szerint hitelminősítési szempontból az első számú kihívás a magyar gazdaság korlátozott középtávú növekedési potenciálja. E potenciált olyan strukturális tényezők terhelik, mint a gyenge demográfiai mutatók, a térségi összehasonlításban alacsony foglalkoztatási ráta, és a rossz beruházási klíma. A bruttó állóeszköz-beruházások rátája csak mostanában fordult pozitív tartományba, miután 17 egymást követő negyedévben zsugorodott, mely részben a kiszámíthatatlan gazdaságpolitikai környezet kedvezőtlen hatását tükrözi. A cég hitelminősítési szempontból a gyengeségek közé sorolja a bankszektorban folyó, hitelforrás-szűkítő hatású mérlegalkalmazkodási folyamatot és a bankok alacsony nyereségességét is, mivel a Moody's szerint ezek a tényezők sem használnak a gazdasági növekedésnek. A hitelminősítő a magyar gazdaság előtt álló kihívások között említi a magas államadósság-rátát, amely a cég 2013-ra szóló becslése szerint a GDP 80 százaléka lesz.

Más nagy londoni házak¹¹ is azzal számolnak, hogy a költségvetési és a vele párhuzamos monetáris ösztönzés érezhető módon gyorsítani fogja a magyar gazdaság növekedését. A Bank of America-Merrill Lynch bankcsoport londoni elemzőrészlege azt valószínűsítette legutóbbi prognózisában, hogy a magyar gazdaság teljesítménye 2014-ben 2,6 százalékkal növekedhet, mely mögött egyrészt az áll, hogy a költségvetési és a monetáris politika egyaránt a növekedés élénkítésére összpontosít, másrészt az, hogy a hazai kereslet ötévi zsugorodás után valószínűleg elérte mélypontját.

Az HSBC globális bankcsoport elemzői új előrejelzésükben közölték, hogy a Magyarországon zajló erőteljes monetáris ösztönzés figyelembevételével az eddigi 1,3 százalékról 2,0 százalékra javították a magyar gazdaság jövő évi növekedésére adott prognózisukat.

A Barclays befektetési bankcsoportja legutóbbi negyedéves elemzésében a magyar gazdaság jövő évi növekedésére szóló előrejelzését csaknem megkétszerezte: az általa eddig várt 1,1 százalékos bővülés helyett most már 2,0 százalékos GDP-növekedést vár Magyarországon 2014-ben. A Barclays szakelemzői szerint a magyar gazdaság lendülete elsősorban az élénkülő euróövezeti növekedésből és az MNB növekedési hitelprogramjából ered.

¹⁰ Forrás:

http://www.napi.hu/magyar_gazdasag/moodys_korlatozottak_a_kilatasok_a_magyar_gazdasagban.569091.html

¹¹ Forrás: http://www.napi.hu/magyar_gazdasag/gyorsabb_lehet_a_magyar_gdp_novekedes_jp_morgan_569075.html

A Kopint-Tárki Konjunktúrakutató Intézet Zrt. 2013. őszi konjunktúrajelentése¹² szerint a magyar gazdaság idei, 0,5 százalékos körüli növekedését 2014-ben erősebb, 1,5 százalékos bővülés követheti. A kutatók a belső felhasználás enyhe növekedésére számítanak, miközben a nettó exporttal kapcsolatos kilátások jelentősen romlanak. Az ipari növekedés idejének megindulásában az exportértékesítés játszotta a főszerepet, miközben a belföldi értékesítés egészen az év közepéig visszaesett. Az ipari termelés jövőbeli tempója elsősorban a járműipar exportjától függ, de az év második felében a hazai piacon is szerény növekedés várható. Az elemzők idén 0,5 százalékos körüli, jövőre két-három százalékos közötti ipari termelésnövekedésre számítanak. Az építőipari termelésben markáns növekedés kezdődött februártól, és a második negyedévben már 10 százalékos feletti volt a bővülés éves üteme. Ám az élelénkülés egyelőre nagyrészt az állami beruházásoknak tudható be, így elsősorban azok folytatódásától is függ. A külkereskedelem dinamizmusa minden bizonnyal folytatódik 2013 második felében és 2014-ben is. Az ütemkülönbség a behozatal javára várhatóan fennmarad, mivel számítani lehet a hazai fogyasztási és a beruházási (import)kereslet folyamatos emelkedésére. Az intézet mind az idén, mind jövőre jelentős, az előző évitől alig elmaradó mérleg-aktívummal számol (6,5-6,7 milliárd euró), azaz a külkereskedelem továbbra is pozitívan hat a külső egyensúlyra.

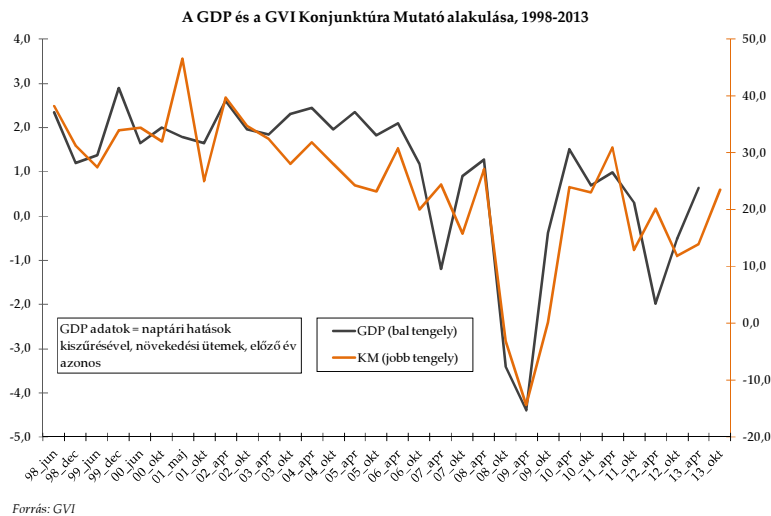
2013 októberében harminckettedik alkalommal került sor az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) vállalati konjunktúra-vizsgálatára, amely több mint 14.000 cég megkeresésével készül minden évben áprilisban és októberben, a területi kamarák közreműködésével. Magyarországon ez a legtöbb céget felmérő vállalati konjunktúra-vizsgálat. A kutatás része az Eurochambres mintegy 14 millió vállalkozásra kiterjedő európai konjunktúra-vizsgálatának. Ez év októberében a megkeresett vállalkozások közül 3.514 cégnél töltötték ki kérdőívünket – vizsgálatunk ennyi vállalatvezető válaszaiból alapul.

A 2013. októberi adatfelvétel eredményei a 2012. évi recesszióhoz képest az idén bekövetkezett fordulatról tudósítanak. A magyarországi cégek üzleti várakozásai az áprilisi javulás után még optimistábbakká váltak, ami az elmúlt félévihez képest kedvezőbb üzleti klímát vetít előre. A GVI Konjunktúra Mutató az áprilisi +14 ponttól, csaknem 10 pontos emelkedést követően +23 pontra emelkedett (lásd az 1.1.4.1. ábrát). Ez közepesen magas értéknek jellemezhető – utoljára 2010-ben állt hasonló szinten az indikátor. A Bizonytalansági Mutató értéke ezzel együtt nagyon magas, 55 pontos szinten áll. Ez utóbbi arra utal, hogy az üzleti szférán belül továbbra sem egyértelmű, vagy egyöntetű az erre az évre jellemző pozitív tendenciák megítélése. Sok vállalkozásról elmondható, hogy üzleti helyzete nem javult, és várakozásaik sem pozitívak. Mindemellett a magyar gazdaság jelenlegi teljesítményére vonatkozó, már rendelkezésre álló adatok, valamint a GVI

¹² Forrás: http://www.kopint-tarki.hu/wp-content/uploads/2013/09/Konjunkt%C3%BArajelent%C3%A9s_2013_03_%C3%96sszefoglal%C3%B3_T%C3%A1bla.pdf

konjunktúra-vizsgálat adatai az idei és a következő évet övező nagyfokú bizonytalanság közepette emelkedő GDP-növekedési ütemet vetítenek előre.

1.1.6. ábra: A GDP és a GVI Konjunktúra Mutató alakulása, 1998-2013

A GKI Gazdaságkutató Zrt. legfrissebb, 2013. októberi felmérése szerint¹³ folytatódott a GKI-Erste konjunktúra-index értékének emelkedése, mely így ideai csúcspontjára jutott. A felmérés szerint októberben az üzleti és fogyasztói várakozások is javultak.

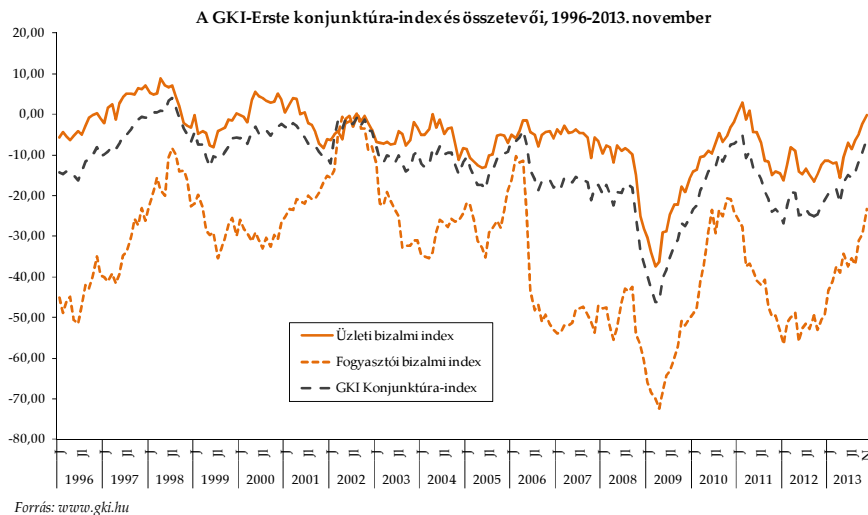
A GKI konjunktúra-indexe 2008 őszén kezdett gyors ütemben romlani, a 2009-es évet pedig történelmi mélypontra kezdte. Az egyre gyorsuló zuhanás 2009 áprilisában érte el mélypontját, majd ezt lassú ütemű javulás követte. Miután az üzleti szektor és a fogyasztók várakozásai szinte töretlen javulást mutattak 2009 májusától 22 hónapon át, az index 2010 végére elérte 2006 tavaszi szintjét. 2011 elején azonban újra negatív fordulatnak lehettünk szemtanúi, és az index értéke egész évben folyamatosan csökkent. 2012-ben hullámozott az indexérték, majd az év végétől 2013 őszeig lassan emelkedett.

2013 novemberében tovább javultak az üzleti, és különösen a fogyasztói várakozások. A konjunktúra-index értékének tovább emelkedett és elérte 2011 eleji szintjét. Az üzleti szférán belül az ipari cégek sokkal optimistábbak lettek, a többi ágazat várakozásai viszont stagnáltak. A cégek jövő évi beruházási szándékai hasonlóak az idejéhez, a válaszadók főként az elhasználandó berendezések cseréjét tervezik. Az építőiparban az év eleje óta csökkenő pesszimizmus novemberben már alig mérséklődött tovább. A kereskedelmi bizalmi index négy hónapos emelkedést követően stagnált. A szolgáltatói várakozások novemberben nem változtak, de az üzletmenet és a várható forgalom megítélése javult. A foglalkoztatási szándék az építőiparban és a kereskedelemben erősödött, a szolgáltató cégeknél gyengült, az iparban pedig nem változott. Jelentősen csökkent a lakosság munkanélküliségtől

¹³ Forrás: http://www.gki.hu/sites/default/files/users/Petz%20Raymund/GKI_konj_1311.pdf

való félelme. A magyar gazdaság kilátásainak megítélése az építőiparban és a lakosság körében érezhetően, a szolgáltatók körében kissé javult, az iparban nem változott, a kereskedelemben romlott. A GKI fogyasztói bizalmi index novemberben egyetlen hónap alatt ritkán tapasztalható mértékben emelkedett.

1.1.7. ábra: A GKI-Erste konjunktúra-indexe és összetevői (fogyasztói bizalmi index és üzleti bizalmi index), 1996 - 2013

1.2. Nemzetközi kitekintés

Az alábbi alfejezetben Németország, Franciaország és az EU-tagállamok gazdaságának helyzetébe nyerünk gyors betekintést egyrészt makrogazdasági mutatók (GDP, ipari termelés), másrészt a legnagyobb nyugat-európai gazdaságkutató intézetek (Ifo, INSEE) vállalati felméréseiből származó üzleti bizalmi indexek segítségével. A tágabb makrogazdasági környezet feltérképezése azért képezi fontos részét a hazai gazdaságról alkotott kép értékelésének, mert Magyarország kis, nyitott gazdaság, és így konjunkturális helyzete nagyban függ az európai exportpiacok keresletétől, különös tekintettel a német piacra.

Főbb megállapítások

Az üzleti várakozásokat felmérő vállalati konjunktúramutatók, valamint a makrogazdasági mutatók tanulsága szerint a német és a francia gazdaság 2008 második felében a válság következtében óriási visszaesést szenvedett el. Bár 2009-ben és 2010-ben végbement a válságból való kilábalás és elkezdődött a válság utáni gazdasági fellendülés, azonban 2011-ben az euróövezet válsága újfent visszavetette a nyugat-európai gazdaságok fejlődését. 2012-ben a kedvezőtlen tendencia folytatódott és az EU újra recesszióba sodródott. 2013-ban mérsékelt ütemű pozitív folyamatok kezdődtek el a nyugat-európai gazdaságokban. 2013 végén az üzleti bizalmi indexek jelentős növekedést mutatnak és a közeljövőt illető várakozások kifejezetten erős optimizmusról tanúskodnak. Mind az Ifo és az INSEE konjunktúraindexei, mind a

legtöbb (GDP-re és ipari termelésre vonatkozó) makrogazdasági mutató azt jelzi előre, hogy a következő évben némi fellendülés várható.

A nemzetközi makrogazdasági környezet konjunkturális helyzetéből következtethetünk arra, hogy a közeljövőben milyen kereslet várható a magyar exporttermékek iránt. Magyarország legfőbb exportpiaca az Európai Unió, ezen belül is Németország (2012-ben a magyar export 25 százaléka irányult Németországba, az importnak pedig 24,6 százaléka származott onnan). Az alábbiakban a legfontosabb német és francia makromutatókon keresztül mutatjuk be az utóbbi évek gazdasági folyamatait, valamint a müncheni Ifo gazdaságkutató intézet és a francia statisztikai hivatal (INSEE) legfrissebb elemzési eredményeit is ismertetjük.

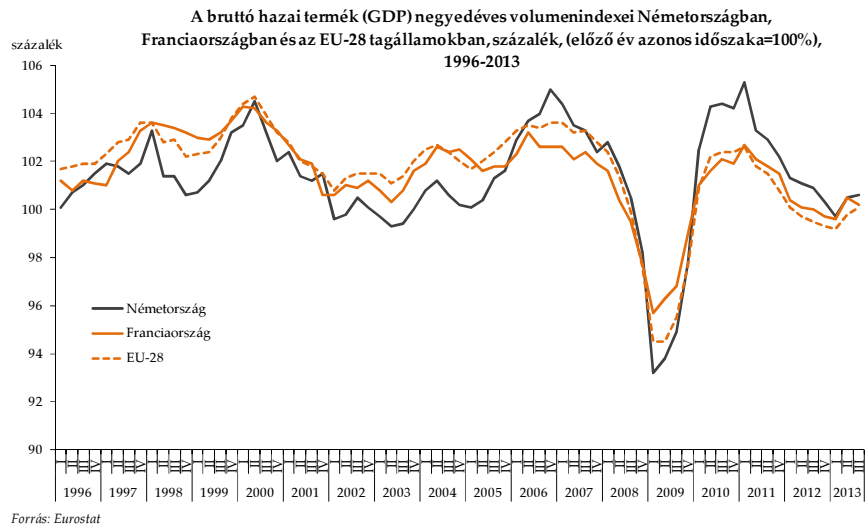
Bruttó hazai termék (GDP)

A német bruttó hazai termék (GDP) a gazdasági válság következtében igen erőteljes zuhanást szenvedett el: a 2008-as 1,1 százalékos növekedés után 2009-ben 5,1 százalékos csökkenést mutattak az adatok a megelőző évhez képest. 2010-ben azonban már gyors ütemben kapott erőre a német gazdaság, mely minden negyedévben 4 százalék feletti növekedési ütemet produkált, az év egészében pedig 4,0 százalékkal bővült. 2011-ben a növekedés üteme lelassult az euróválság következtében, ekkor már csak 3,3 százalékos emelkedést mutattak az adatok. 2012-ben a gazdaság továbbra is gyengébben teljesített, így a bővülés immár 0,7 százalékosra lassult. A negatív folyamatok 2013-ban is folytatódtak: az első negyedévben a német GDP enyhén, 0,3 százalékkal csökkent. A második negyedévben azonban 0,5 százalékos, a harmadikban pedig már 0,6 százalékos volt a német GDP bővülési üteme.

A francia GDP már 2008-ban igen enyhe (0,1 százalékos) csökkenést mutatott, majd 2009-ben 3,1 százalékkal esett vissza. A német adatokhoz hasonlóan Franciaország esetében is 2010-től tapasztaljuk a fellendülést: az év egészében 1,7 százalékkal növekedett a bruttó hazai termék volumene az előző évhez képest. 2011-ben a bővülés folytatódott, az év egészében 2 százalékos növekedést tapasztaltunk, 2012-ben pedig stagnált a francia GDP. 2013 első negyedévében 0,4 százalékos csökkenés volt tapasztalható a francia gazdaságban, a második negyedévben azonban 0,5 százalékos, a harmadik negyedévben pedig 0,2 százalékos bővülés következett be.

Ha az Európai Unió összes tagállamának átlagos bruttó hazai termékét vizsgáljuk meg, azt láthatjuk, hogy az övezet gazdasága a válság következtében történelmi mértékű zuhanást szenvedett el, mely 2009-ben 4,5 százalékot tett ki. 2010-ben már 2,0 százalékos bővülés következett be, de 2011-re ez a növekedés az euróövezet újabb válsága miatt megtört, és az év egészében mindössze 1,7 százalékos volt. 2012-ben a kedvezőtlen tendencia folytatódott és az EU újra recesszióba sodródott: a GDP-adatok 0,4 százalékos csökkenést mutattak. 2013 első negyedévében 0,8 százalékos, a másodikban 0,2 százalékos csökkenés következett be, a harmadikban pedig enyhe, 0,1 százalékos emelkedést láhattunk.

1.2.1. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) negyedéves volumenindexei Németországban, Franciaországban és az EU-28 tagállamokban, százalék, (előző év azonos időszaka=100%), 1996-2013

Ipari termelés

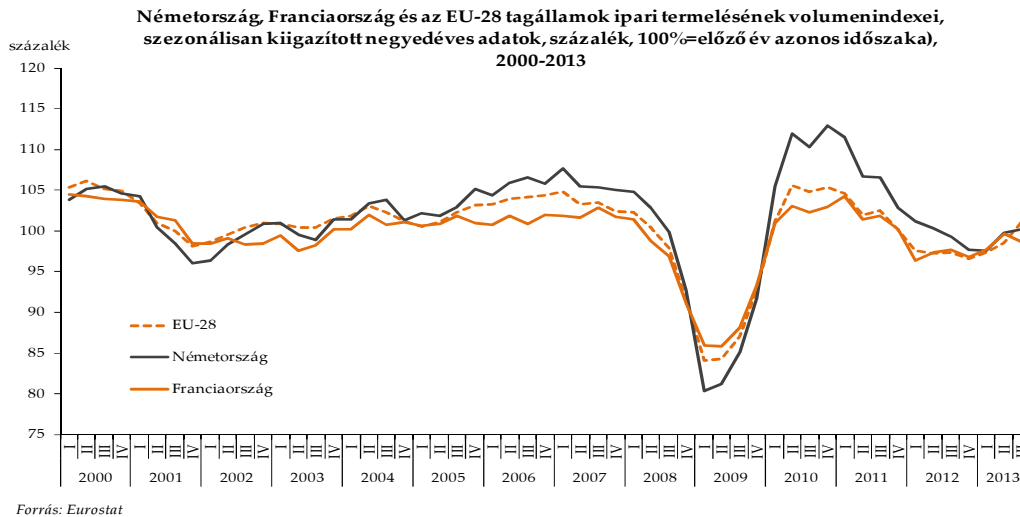
Németország ipari termelése mélyrepülésbe kezdett a gazdasági válság hatására: a 2008-ban tapasztalt enyhe, 0,1 százalékos éves csökkenés után 2009-ben igen jelentős, 15,4 százalékos visszaesés következett be 2008-hoz képest. Ezt 2010-ben nagy mértékű, 10 százalékos meghaladó fellendülés követte, mely 2011-re 6,7 százalékosra mérséklődött. A növekedés 2011 második negyedéve óta folyamatosan vesztett lendületéből, így 2012-ben éves szinten 0,4 százalékos csökkenés következett be. 2013 első negyedévében 2,4 százalékos volt a visszaesés, a második negyedévben pedig 0,2 százalékos. A harmadik negyedévben enyhe, 0,2 százalékos emelkedést mutatnak a német adatok.

A franciaországi ipari termelés már 2008-ban jelentős, 3,0 százalékos visszaesést szenvedett el a megelőző évhez képest, mely 2009-ben 11,8 százalékosra fokozódott. 2010-ben enyhe, 2,3 százalékos fellendülés következett be, mely 2011-re lelassult (1,9 százalék). 2012-ben a lassulás negatív trendbe fordult: az év egészében 2,9 százalékkal esett az ipari termelés volumene a megelőző évhez képest. 2013-ban folytatódott a csökkenés: az első negyedévben 2,3 százalékos, a második negyedévben 0,3 százalékos, a harmadik negyedévben pedig 1,3 százalékos visszaesést mutattak az adatok.

A válság miatt az Európai Unió tagállamaiban drasztikus zuhanást mutatott az ipari termelés, 2008-ban az év egészében 2 százalékos csökkenés következett be 2007-hez képest, 2009-ben pedig 13 százalékos volt a visszaesés. 2010-ben a válság utáni fellendülés viszonylag jelentős, 4,5 százalékos növekedésben jelentkezett, mely 2011-ben 2,4 százalékosra lassult. 2012-ben éves szinten már 2,8 százalékkal csökkent az EU-tagállamok iparának kibocsátása. 2013-ban további lassulás következett be az

iparban: az első negyedévben 2,6 százalékkal, a másodikban pedig 1,4 százalékkal. A harmadik negyedévben kismértékű, 1,1 százalékos növekedést mutatnak az adatok.

1.2.2. ábra: Németország, Franciaország és az EU-28 tagállamok ipari termelésének volumenindexei, szezonálisan kiigazított negyedéves adatok, 2000-2013 (százalék, 100% = előző év azonos időszaka)

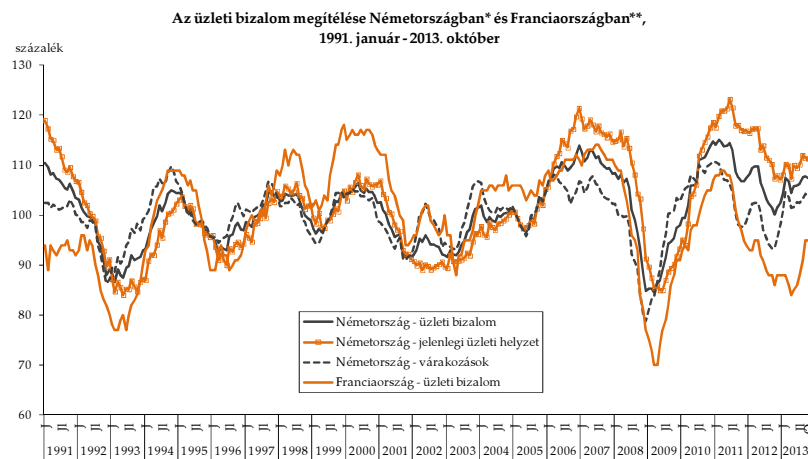
Üzleti bizalom

A müncheni Ifo gazdaságkutató intézet 1991 óta közli a havi vállalati konjunktúra-felméréséből származó adatokat. Az 1.2.3.1. ábrán látható, hogy a gyengülő európai gazdasági helyzet miatt az Ifo üzleti bizalmi indexe már 2007 második felében elkezdett csökkenni. A gazdasági válság következtében a negatív tendencia 2008 második felében zuhanórepülésé fokozódott, a mutató 2009 elején elért mélypontján a felmérés történetének legalacsonyabb értékét vette fel. A 2009 áprilisától 2011 februárjáig eltelt 23 hónapban a bizalmi index szinte töretlen emelkedést mutatott, mind a cégek jelenlegi üzleti helyzetének értékelését, mind pedig a közeljövő üzleti várakozásait tekintve. Az index 2011 februárjában addigi történetének legmagasabb értékét vette fel, az év hátralevő részében azonban szinte folyamatos csökkentést mutatott. 2012 első hónapjaiban újfent növekvő tendenciáról számolt be az Ifo, az év második felében azonban újra negatív tendenciát láthattunk. 2013-ban – némi enyhe hullámszártól eltekintve – dinamikusán nőtt az index értéke. Az Ifo legfrissebb vállalati konjunktúra-felmérése szerint¹⁴ a német iparra és kereskedelemre vonatkozó bizalmi index 2013 novemberében jelentős mértékben nőtt. A megkérdezett cégek elégedettebbek voltak jelenlegi üzleti helyzetükkel, mint a megelőző hónapban voltak. A következő fél évre vonatkozó várakozások a 2011 tavasza óta mért legmagasabb szintre emelkedtek. Az Ifo szakértői úgy látják, a német gazdaság várhatóan a téli időszakban is jól fog teljesíteni.

¹⁴ Forrás: Ifo (<http://www.cesifo-group.de/ifoHome/facts/Survey-Results/Business-Climate/Geschaeftsklima-Archiv/2013/Geschaeftsklima-20131122.html>)

A francia statisztikai hivatal (INSEE) már 1976 óta közli az ipari vállalkozások körében havonta végzett konjunktúra-felméréseiből származó adatokat. Az 1.2.3.1. ábrán látható, hogy az INSEE konjunktúramutatója 2008 közepén, viszonylag magas szintről kezdett zuhanórepülésbe. A gazdasági válság következtében 8 hónapon keresztül mutatott igen jelentős visszaesést az index, és 2009 márciusában elérte mélypontját, mely a felmérés történetének legalacsonyabb értéke (a hosszú távú átlag 70 százaléka). A mélypont után 19 hónapos, szinte töretlen emelkedési szakasz következett, és az index 2010 októberében haladta meg újra hosszú távú átlagos értékét. 2010 végétől erőteljesebb hullámozásba kezdett a mutató, de 2011 júniusáig ennek ellenére tartani tudta a növekvő tendenciát. 2011 júliusától 2012 októberéig azonban szinte folyamatos csökkenést mutatott a konjunktúraindex, és 2011 szeptemberétől hosszú távú átlagos értéke alá került. 2013-ra hullámozó indexérték melletti enyhén növekvő tendencia jellemző, de mindvégig a hosszú távú átlagos érték alatt. Az INSEE legfrissebb, 2013 októberében végzett felmérése¹⁵ azt mutatja, hogy a megkérdezett vállalatvezetők véleménye szerint a francia ipari konjunktúra helyzete stabil. Az INSEE üzleti bizalmi indexe egy ponttal nőtt a megelőző havi értékéhez képest, így ismét a 2013. augusztusi szintjén áll. A gazdasági fordulópontra mutatójának értéke nem változott és továbbra is a kedvező konjunkturális helyzetet jelző zónában van. A vállalatvezetők egyéni üzletmenetre vonatkozó prognózisának egyenlegmutatója csökkent, de még így is meghaladja hosszú távú átlagos értékét. Az általános kilátásokat jellemző index – mely a válaszadók ipari aktivitásra vonatkozó véleményét összegezve tükrözi – esetében októberben tovább folytatódott az április óta tartó emelkedés, így az egyenlegmutató – 2011 júliusa óta első ízben – meghaladta hosszú távú átlagos értékét.

1.2.3. ábra: Az üzleti bizalom megítélése Németországban* és Franciaországban**, 1991–2012

* Forrás: Ifo (<http://www.cesifo-group.de>) Ifo Business Climate Index for Trade and Industry in Germany, 2000=100% ** Forrás: INSEE (<http://www.insee.fr>)

Indicateur synthétique du climat des affaires – industrie manufacturière, hosszú távú átlag=100%
Megjegyzés: Az ábrán vállalati felvételekből származó, a cég jelenlegi és várható helyzetét tartalmazó indikátor egyenlegének szezonálisan kiigazított értékei szerepelnek

¹⁵ Forrás: INSEE (<http://www.insee.fr/fr/themes/info-rapide.asp?id=11&date=20121023>)

1.3. Makrogazdasági trendek Magyarországon

Az alfejezet a magyar gazdaság elmúlt évekbeli tendenciáinak összefoglaló leírását tartalmazza, különös tekintettel a 2008-2009-es gazdasági válság hatására, az azt követő fellendülésre, valamint az azóta eltelt időszak legfőbb tendenciáira. Az alábbiakban a gazdasági helyzetet egyrészt a legfontosabb makrogazdasági mutatókon keresztül vázoljuk fel, melynek során kitérünk a foglalkoztatottság, a bruttó hazai termék, az ipari termelés, a beruházás és a külkereskedelmi termékforgalom alakulására.

Főbb megállapítások

2009-ben rendkívül mély válságot élt meg a magyar gazdaság, a recesszió mélysége megközelítette a transzformációs visszaesés (1991-1995) során tapasztalt mértéket. A gazdasági teljesítmény 2009 folyamán zuhanásszerű visszaesést produkált, mely az év közepén érte el mélypontját. 2010 első felében lelassult a romló tendencia, majd növekedésbe fordult, az év második felében a gyorsulás üteme pedig már elérte a válság előtti szintet. Azonban a nemzetközi gazdasági környezet az euróövezet válságának kialakulásával 2011-ben újfent igen kedvezőtlené vált. A magyar gazdaság növekedési üteme erőteljesen lelassult, 2012-ben pedig visszasüllyedt a recesszióba: a GDP ebben az évben 1,7 százalékos visszaesést produkált. 2013-ban a gazdaság kilábalni látszik a recessziós időszakból: az első negyedéves 0,3 százalékos lassulás után a második negyedévben 0,5 százalékkal, a harmadik negyedévben pedig 1,6 százalékkal gyorsult a gazdaság 2012 megfelelő időszakához képest. Ennek ellenére a magyar gazdaság leszakadóban van a régiós gazdaságoktól és még 2013 végén is nagyon messze van a 2008-as válság előtti szintjétől.

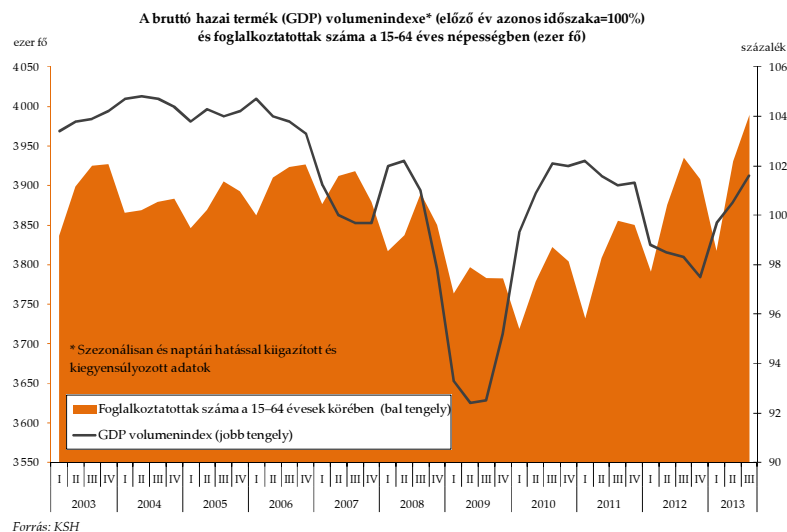
A gazdasági válság tovaryűrűző hatása erőteljes negatív hatást gyakorolt a magyar munkaerőpiacra. 2009 folyamán a drámai mértékben romló GDP-t a foglalkoztatottság jelentős visszaesése követte. A gazdasági növekedés pozitív fordulópontját azonban csak késéssel követte a munkaerőpiac. Bár 2010-ben folyamatosan gyorsult a GDP növekedése, a foglalkoztatottak száma csak az év első felében emelkedett, a második félévben enyhén csökkent. 2011-ben a GDP növekedésének lassulását a foglalkoztatottak számának enyhe növekedése kísérte. 2012-ben a gazdaság visszasüllyedt a recesszióba, a GDP egész évben folyamatosan csökkent, a foglalkoztatottak száma pedig a közfoglalkoztatottak számának gyors növekedése következtében megugrott és visszatért a válság előtti szintre. 2013 első három negyedévében a GDP lassan emelkedett, a foglalkoztatás pedig – szintén a közfoglalkoztatottak számának emelkedése miatt – tovább nőtt.

Foglalkoztatottság, bruttó bérek

Az utóbbi negyedévek makrogazdasági folyamatait tekintve megfigyelhetjük, hogy a bruttó hazai termék (GDP) növekedésének 2007-ben végbement erőteljes zuhanását 2008 elején követte a munkahelyek számának nagymértékű visszaesése. A 2008 első felében tapasztalt javulást szintén gyors foglalkoztatottság-növekedés kísérte. 2008

harmadik negyedében a gazdasági válság hatására újfent visszaesett a növekedés, a foglalkoztatottak száma pedig egy ideig még tovább nőtt, a negyedik negyedévben azonban jelentősen csökkent. A gazdasági válság tovagyrúzó hatása igen erőteljes negatív hatást gyakorolt a munkaerőpiacra: 2009 elején a drámai mértékben romló GDP-t a foglalkoztatottság zuhanása követte. A GDP csökkenése a 2009 közepén elért mélypont után lassulni kezdett, 2010 második negyedében pedig már stagnálást mutatott. 2010 egészében javult a bruttó hazai termék mutatója, az év végére elérve a válság előtti szintet. A foglalkoztatottak száma 2010 első felében növekedett, majd ez a kedvező tendencia megtört és enyhe csökkenésnek adta át a helyét. 2011-ben a GDP növekedése lassulni kezdett, a foglalkoztatottak száma pedig kis mértékben nőtt. 2012-ben a gazdaság visszasüllyedt a recesszióba, a GDP egész évben folyamatosan csökkent, a foglalkoztatottak száma pedig a közfoglalkoztatottak számának gyors növekedése következtében megugrott és visszatért a válság előtti szintre. 2013 első három negyedében a GDP lassan emelkedett, a foglalkoztatás pedig – szintén a közfoglalkoztatottak számának emelkedése miatt – tovább nőtt.

1.3.1. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexe (előző év azonos időszaka:100%) és a foglalkoztatottak száma a 15-64 éves népességben (ezer fő), 2003 – 2013. III. negyedév

Az alábbiakban röviden összefoglaljuk a magyarországi bruttó átlagkeresetek alakulásának jellemzőit a 2003-tól 2013 első feléig terjedő időszakra vonatkozóan. Az átlagbérek alakulása a gazdasági helyzet egyik fontos indikátora, és ezen kívül jelentős hatást gyakorol mind az inflációra, mind pedig a munkaerő-piaci folyamatokra.

2009-ben a havi bruttó átlagkeresetek a nemzetgazdaságban 0,5 százalékkal emelkedtek 2008-hoz képest a legalább 5 fős vállalkozásoknál és a költségvetési intézményeknél. Ezen belül a versenyszférában 4,3 százalékkal növekedtek az átlagkeresetek, a költségvetés területén pedig 7,9 százalékkal maradtak el a megelőző

évitől.¹⁶ 2010-ben a teljes munkaidőben alkalmazásban állók átlagos bruttó keresete 202 600 forint volt, ezen belül a vállalkozásoknál dolgozóké 206 800, a költségvetési szervezeteknél alkalmazásban állóké pedig 196 200 forint. Nemzetgazdasági szinten 2010-ben a bruttó keresetek 1,4 százalékkal haladták meg az előző évit. Az átlagkeresetek a versenyszférában 3,3 százalékkal nőttek, a költségvetés területén pedig – az alacsony keresetű közfoglalkoztatottak számának emelkedése miatt – 2,8 százalékkal elmaradtak 2009-hez képest.¹⁷ 2011-ben a teljes munkaidőben alkalmazásban állók átlagos bruttó keresete 213 100 forint volt, ezen belül a vállalkozásoknál dolgozóké 217 900, a költségvetési szervezeteknél alkalmazásban állóké 203 500 Ft volt. Nemzetgazdasági szinten 2011-ben a bruttó keresetek 5,2 százalékkal haladták meg az előző év azonos időszakit. Az átlagkeresetek a versenyszférában 5,3, a költségvetés területén pedig 3,8 százalékkal nőttek.¹⁸ 2012-ben a teljes munkaidőben alkalmazásban állók átlagos bruttó keresete 223 000 forint volt. A vállalkozásoknál dolgozók átlagosan 233 700, míg a közszférában – a nem közfoglalkoztatás keretében – foglalkoztatottak 214 900 forintot kerestek. A közfoglalkoztatottak átlagkeresete 73 200 forint volt. Nemzetgazdasági szinten a bruttó keresetek 4,6 százalékkal (közfoglalkoztatottak nélkül 6,3 százalékkal) haladták meg a 2011-es adatokat. Az átlagkeresetek a versenyszférában 7,2 százalékkal nőttek. A költségvetés területén a közfoglalkoztatás súlyának növekedése miatt csökkent az átlagkereset, e hatást kiszűrve átlagosan 3,7 százalékos volt a bruttó keresetek emelkedése.¹⁹

2013 első kilenc hónapjában a teljes munkaidőben dolgozók átlagos bruttó keresete 227 500 forint volt. A vállalkozásoknál alkalmazásban állók átlagosan 238 100, míg a közszférában – a nem közfoglalkoztatás keretében – foglalkoztatottak 223 000 forintot kerestek. A közfoglalkoztatottak átlagkeresete 77 100 forint volt. Nemzetgazdasági szinten a bruttó keresetek 3,6 százalékkal haladták meg az előző év azonos időszakának adatait. Az átlagkeresetek a versenyszférában 3,6 százalékkal nőttek. A költségvetés területén a közfoglalkoztatottak nélkül átlagosan 5,3 százalékos volt a bruttó keresetek emelkedése.²⁰

Az 1.3.1.2. ábrán látható, hogy a versenyszférában 2003 és 2008 között stabil 10 százalékos körüli bruttó béremelkedés történt, mely növekedés 2009-ben 4,3 százalékra, 2010-ben pedig 3,3 százalékra mérséklődött. 2011-ben kissé magasabb, 5,4

¹⁶ Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Létszám és kereset a nemzetgazdaságban, 2009. január–december. 2010. február 19. (<http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/gyor/let/let20912.pdf>)

¹⁷ Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Létszám és kereset a nemzetgazdaságban, 2010. január–december. 2011. február 18. (<http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/gyor/let/let21012.pdf>)

¹⁸ Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Létszám és kereset a nemzetgazdaságban, 2011. január–december. 2012. február 21. (<http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/gyor/let/let21012.pdf>)

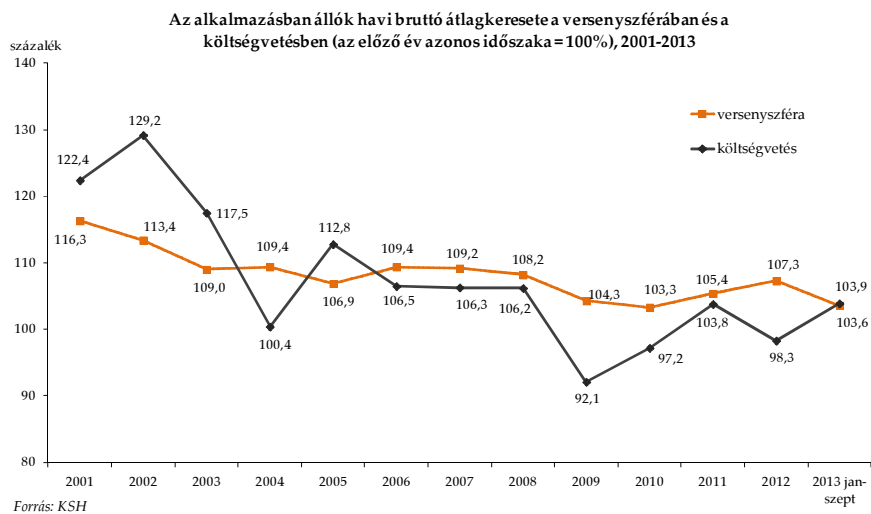
¹⁹ Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Létszám és kereset a nemzetgazdaságban, 2012. január–december. 2013. február 21. (<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/let/let21212.pdf>)

²⁰ Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Létszám és kereset a nemzetgazdaságban, 2013. január–szeptember. 2013. november 20. (<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/let/let21309.pdf>)

százalékos növekedést tapasztaltunk, mely 2012-ben tovább nőtt 7,3 százalékra. 2013 első kilenc hónapjában az emelkedés üteme 3,6 százalékosra csökkent.

A közszférában ennél jóval ingadozóbb a béremelkedés üteme: a 2001 és 2003 közötti időszak irreális, valós teljesítményt nem tükröző 20-30 százalék körüli béremelését 2004-ben stagnálás követte. 2005-ben újra nagyobb mértékű, 12,8 százalékos emelés történt, 2006-ban, 2007-ben és 2008-ban pedig stabil, 6 százalék körüli volt a közszféra bruttó béreinek növekedési üteme. 2009-ben a gazdasági válság hatására a kormány takarékosági intézkedéseket hajtott végre, melynek keretein belül megszüntették a 13. havi béreket, így a közszférára jellemző átlagos bruttó bérek 7,9 százalékkal csökkentek. 2010-ben tovább csökkentek a bérek a közszférában az előző év azonos időszakához képest az alacsony keresetű közfoglalkoztatottak számának emelkedése miatt, de a csökkenés üteme mérséklődött (2,8 százalék). 2011-ben 3,8 százalékos növekedésnek lehettünk tanúi, 2012-ben azonban – újfent a közfoglalkoztatás jelentőségének növekedése miatt – 1,7 százalékkal ismét visszaesett a közszférára jellemző bér. 2013 első kilenc hónapjában 3,6 százalékos béremelkedést tapasztaltunk a költségvetési szervezeteknél.

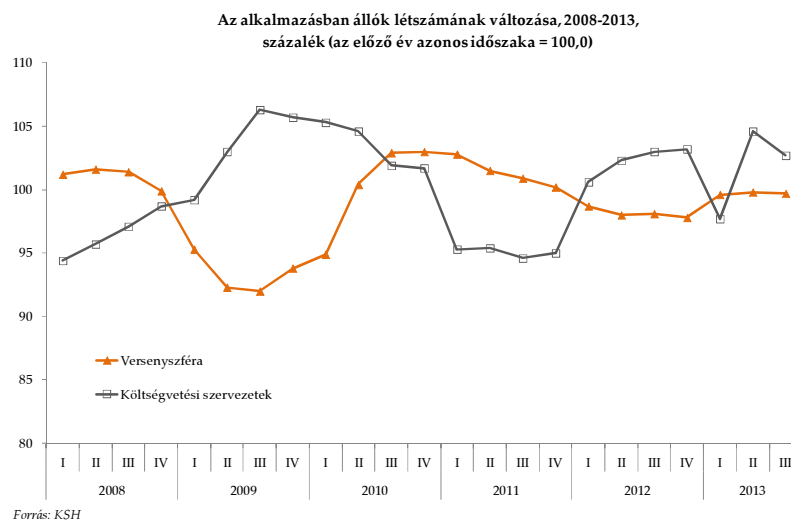
1.3.2. ábra: Az alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresetének változása a versenyszférában és a költségvetésben (előző év = 100%), 2001-2013

Az 1.3.1.3. ábrából azt láthatjuk, hogy a versenyszférában alkalmazásban állók létszáma a 2008-as igen enyhe növekedés után 2009 folyamán a gazdasági válság hatására jelentős, 5-8 százalék körüli visszaesést mutatott minden negyedévben. 2010-ben a csökkenés üteme lassulni kezdett, majd az év második felében már 3 százalék körüli növekedést tapasztaltunk a versenyszféra alkalmazottainak számában. 2011-ben a növekedési ütem folyamatosan gyengült, az év végén pedig már stagnálást mutattak az adatok. 2012-ben 1-2 százalékos visszaesés tapasztalható minden negyedévben a versenyszférában alkalmazásban állók létszámát tekintve. 2013-ban a negatív tendencia tovább folytatódott, az első három negyedévben enyhén, 1 százalék alatti mértékben csökkent a versenyszféra alkalmazotti létszáma.

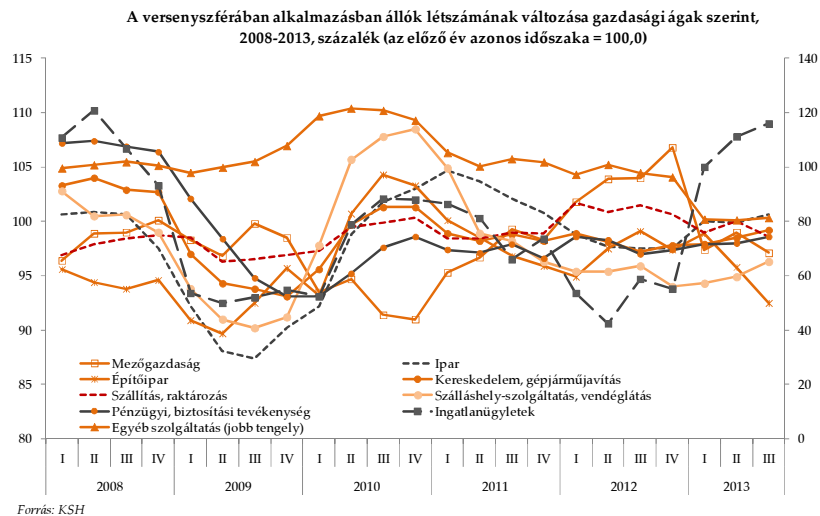
A közszféra alkalmazotti létszáma 2008-ban gyengülő ütemű csökkenést mutatott. 2009 elején ez az adat stagnált, de az év nagy részében dinamikus (3-6 százalékkal) bővült. 2010 első félévében még 5 százalék körüli növekedést tapasztaltunk, de az év utolsó két negyedében már csak 2 százalékos volt ez az ütem. 2011-ben jelentősen csökkent a közszféra alkalmazottainak létszáma: minden negyedévben közel 5 százalékos visszaesést mutatnak az adatok. 2012-ben gyorsuló ütemű, negyedévenként 1-3 százalékos növekedést tapasztaltunk. 2013 első negyedében 2,3 százalékkal csökkent a közszféra alkalmazotti létszáma, a második negyedévben azonban 4,6 százalékkal, a harmadikban pedig 2,7 százalékkal nőtt.

1.3.3. ábra: Az alkalmazásban állók létszámának változása, 2008–2013, százalék (az előző év azonos időszaka: 100,0)

A versenyszféra gazdasági ágak szerinti bontásából azt láthatjuk, hogy 2009-ben a mezőgazdaságban alkalmazásban állók létszáma némi bővülést mutatott, a vendéglátás területén viszont jelentős volt a visszaesés. 2010-ben az egyéb szolgáltatások területén volt a legdinamikusabb a foglalkoztatottak számának növekedése, és a vendéglátásban alkalmazottak létszáma is bővült. Ugyanekkor a pénzügyi szolgáltató cégek körében visszaesett a foglalkoztatás. 2011-ben ez utóbbi területen már növekedés figyelhető meg, emellett az iparban és a mezőgazdaságban is, ellenben az építőiparban, az ingatlanügyletek területén és az egyéb szolgáltató cégeknél jelentős csökkenést figyeltünk meg. 2012-ben a mezőgazdaság és a szállítás, raktározás területén bővült az alkalmazásban állók létszáma, a többi szektorban pedig enyhe visszaesés figyelhető meg. 2013 első három negyedében az ingatlanügyletekkel foglalkozó cégek körében jelentős bővülés volt tapasztalható, az egyéb szolgáltatás és az építőipar területén azonban nagymértékű csökkenés következett be.

1.3.4. ábra: A versenyszférában alkalmazásban állók létszámának változása gazdasági ágak szerint, 2008-2013, százalék (az előző év azonos időszaka = 100,0)

A Kopint-Tárki Konjunktúrakutató Intézet Zrt. 2013. őszi konjunktúrajelentése szerint az idei év első negyedévének stagnálása után áprilistól kezdve a foglalkoztatottak számának érdemi növekedése és a munkanélküliek számának esése figyelhető meg, azonban ez nagyrészt a közfoglalkoztatottak számának újabb megugrásától, illetőleg a külföldön dolgozók arányának emelkedéséből adódik. A foglalkoztatottak aránya nyáron a magyar viszonylatban nagyon magas 51,9 százalékra nőtt, a munkanélküliségi ráta pedig 10,1 százalékra csökkent. Az intézet előrejelzése szerint a számok várhatóan az idei év egészét tekintve is bizonyos mértékű javulást fognak mutatni, a közmunkásoktól eltekintve azonban a munkapiaci helyzet nem javul érdemben: a közmunkásokon kívüli alkalmazotti létszám zsugorodása – habár a korábbinál valamivel enyhébb ütemben – folytatódott. Különösen kedvezőtlen, hogy a versenyszférában foglalkoztatottak száma 2011 vége óta folyamatosan csökken.

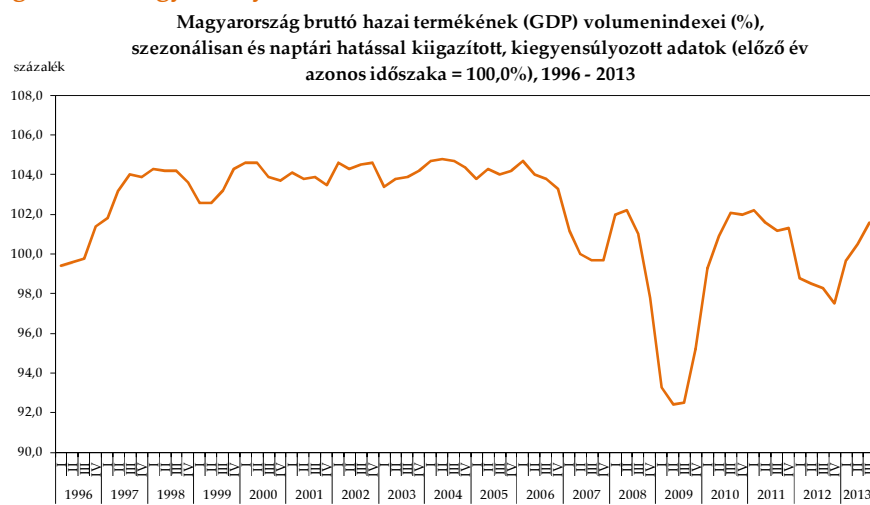
A GKI Gazdaságkutató Zrt. legfrissebb, 2013. októberi felmérése szerint a foglalkoztatási szándék az építőipar kivételével – ahol nem változott – minden ágazatban, ha csak kissé is, de erősödött. Ezzel párhuzamosan érezhetően csökkent a lakosság munkanélküliségtől való félelme.

Bruttó hazai termék (GDP)

A makrogazdasági mutatók alapján sikeresnek tekinthető 2005. évet követően 2006 első felében a magyar gazdaságot még stabil, 4 százalék feletti gazdasági növekedési ütem jellemezte. A jelentősen felduzzadt államháztartási hiány és a laza fiskális politika viszont az ország pénzügyi stabilitását veszélyeztetve már 2005 végén beárnyékolta a kedvező makrogazdasági folyamatok megítélését. A költségvetési egyensúly helyreállítására irányuló első kormányzati intézkedések hatása már 2006 harmadik negyedévében megmutatkozott a növekedési ütem mérséklődésében, a beruházások visszaesésében és az infláció megugrásában. A 2007-es év folyamán a

reformintézkedések hatására tovább folytatódott a makrogazdasági mutatók romlása, a GDP volumene összesen 0,1 százalékkal növekedett, amely növekedési ütem utoljára 1996-ban (amely időszakban a stabilizációs, ún. „Bokros-csomag” hatása is érvényesült) volt ennyire alacsony. A 2007 végi mélypont után 2008 első negyedévében gyorsabb növekedésnek indult a gazdaság, ami azonban csak az év közepéig tartott: a világgazdasági válság Magyarországot is elérte, és ez megtörte a kedvező irányú folyamatot. 2008-ban harmadik negyedévében már csak minimális mértékben nőtt a GDP, a negyedik negyedévben pedig 2 százalékkal csökkent a bruttó hazai termék volumene, így az év egészében mindössze 0,9 százalékos növekedést ért el a magyar gazdaság. 2009 közepén – a második és a harmadik negyedévben egyaránt 7,5 százalék körüli visszaeséssel – a recesszió elérte mélypontját. Az év egészében 6,8 százalékos visszaesés következett be. 2010-ben elindult a válság utáni fellendülés: az első negyedévben a gazdasági teljesítmény romlása lassult, a második negyedévben pedig már enyhe, 0,9 százalékos emelkedést mutattak az adatok. A harmadik és negyedik negyedévben a növekedési ütem elérte a válság előtti szintet, az év egészében pedig 1,1 százalékos, enyhe növekedést produkált a magyar gazdaság. A gazdasági nehézségek azonban korántsem értek véget: a nyugat-európai gazdaságok növekedésének lassulása, a nemzetközi pénzügyi helyzet instabil volta és az euróválság hullámainak negatív hatása visszavetette a magyar gazdaságot is. 2011-ben még 1,6 százalékkal nőtt a bruttó hazai termék volumene, 2012-ben azonban a gazdaság visszasüllyedt a recesszióba és a GDP 1,7 százalékos visszaesést produkált. 2013-ban a gazdaság kilábalni látszik a recessziós időszakból. Amint az alábbi ábrán is látható, az első negyedéves 0,3 százalékos lassulás után a második negyedévben 0,5 százalékkal, a harmadik negyedévben pedig 1,6 százalékkal gyorsult a gazdaság 2012 megfelelő időszakához képest. Tehát elmondható, a válság okozta megrázkódtatás és az azóta bekövetkezett negatív folyamatok közvetlen hatása elmúlt, de még kérdéses, hogy a magyar gazdaság teljesítménye középtávon is meg tudja-e őrizni jelenlegi lendületét.

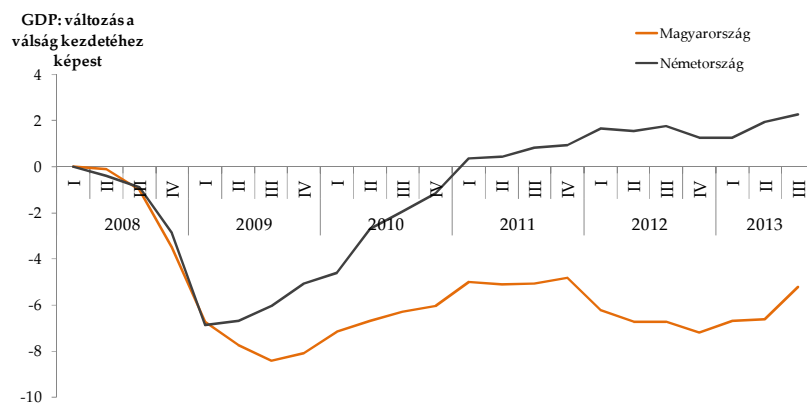
1.3.5. ábra: A bruttó hazai termék (GDP) volumenindexei, szezonálisan és naptári hatással kiigazított, kiegyensúlyozott adatok (előző év azonos időszaka: 100%) 1996 – 2013, %

A gazdasági válság hatását a legszemléletesebben úgy ábrázolhatjuk, ha a GDP negyedéves változását a válság kezdetének időpontjához képest figyeljük meg. Az 1.3.2.2. ábra a válság magyar, illetve német gazdaságra gyakorolt hatását hasonlítja össze egymással a fenti módon. Az ábrán jól megfigyelhető, hogy a válságból való kilábalás sokkal lassabb volt a magyar gazdaság esetében, mint a magyar gazdaság első számú exportpiacát jelentő német gazdaságban. Egyrészt a magyar válság mélyebb volt, mint a német, másrészt a kilábalás is később kezdődött meg, mint Németországban. Miközben a visszaesés szinte teljes egészében ugyanolyan gyorsan és mértékben érintette a két gazdaságot, addig a fordulópon után, 2009 első negyedévében a német gazdaság jóval gyorsabban és nagyobb mértékben kapott erőre, mint a magyar. 2010 második félévétől kezdve egyre inkább elszakad egymástól a két gazdaságban a válság előtti szintre való visszakapaszkodás üteme. A német gazdaság 2011 elején már visszatért a válság előtti szintre és azóta szinte töretlenül növekszik tovább, a magyar gazdaság azonban elhúzódó recesszióba került és még 2013 végén is nagyon messze van a válság előtti szinttől. Bár a magyar ipari növekedés motorja továbbra is az ipari export és ezen belül a Németországba irányuló export, a magyar cégek nem tudták teljes egészében kiaknázni a német fellendülést, a kereslet, és ezen belül az importkereslet növekedését.

1.3.6. ábra: Hol tartunk a válságban? A GDP változása a válság kezdetéhez képest a válság kezdete óta eltelt negyedévekben (2008 Q1 – 2013 Q3)

Hol tartunk a válságban? A GDP változása a válság kezdetéhez képest a válság kezdete óta eltelt negyedévekben (2008 Q1 - 2013 Q3)

Forrás: GVI, saját számítás

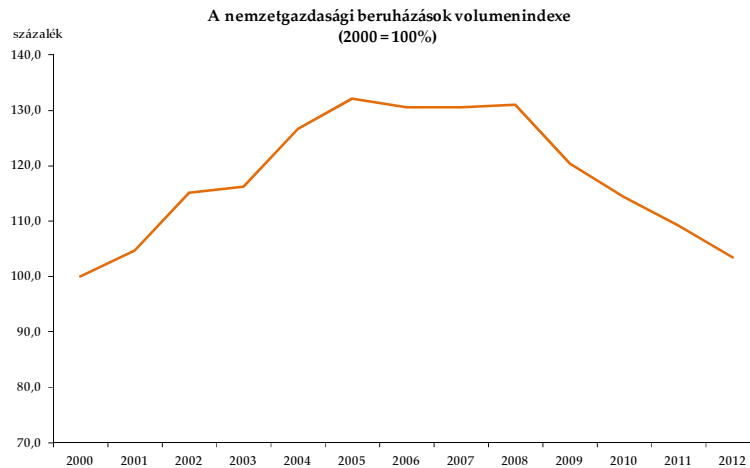
Beruházások

A nemzetgazdasági beruházások volumenének 2007. évi stagnálását 2008-ban igen enyhe, 0,4 százalékos emelkedés követte. A 2009. évet a válság miatt az erőteljes visszaesés jellemezte: az utolsó negyedévben már 11 százalékkal csökkent a mutató értéke, az év egészében pedig 8,1 százalékos romlás következett be. 2010-ben és 2011-ben enyhült a visszaesés üteme, 2010-ben az év egészében 5 százalékos csökkentést mutattak az adatok, 2011-ben pedig 4,6 százalékosat. 2012-ben a recessziós folyamatok újra visszavetették a beruházásokat, így 5,2 százalékos visszaesés következett be. 2013 első negyedévében erőteljes, 8,7 százalékos visszaesés

következett be az előző év megfelelő időszakához képest, a második negyedévben azonban 4,6 százalékos emelkedést tapasztaltunk.

A nemzetgazdasági beruházások volumene 2005 óta nem nő a magyar gazdaságban, 2008 óta látványos csökkenésnek lehetünk tanúi.

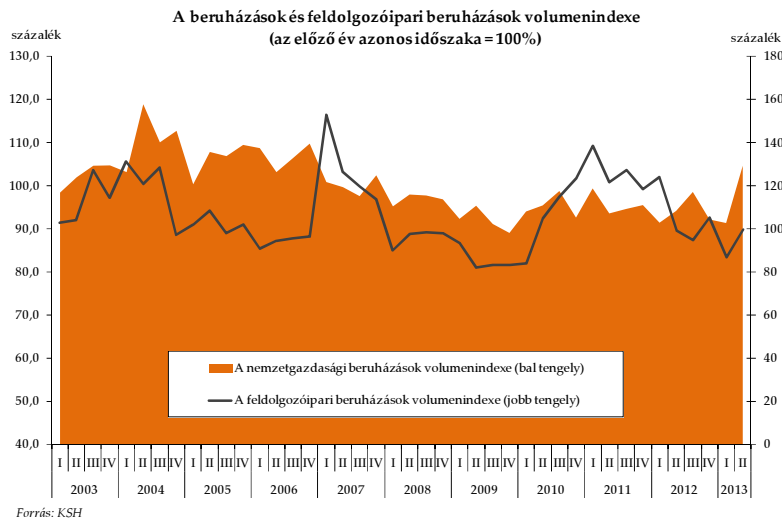
1.3.7. ábra: A nemzetgazdasági beruházások volumene (2000 = 100,0%)

Forrás: KSH

A feldolgozóipari beruházások volumene a 2007 első negyedéves kiemelkedő növekedés után folyamatos csökkenést mutatott, és 2008 első negyedévében érte el első mélypontját: ekkor 10 százalékpontos visszaesést produkált 2007 azonos időszakához képest – bár ezt részben a magas bázis okozta. 2008 folyamán enyhe csökkenés jellemezte a mutatót, majd 2009-ben már igen jelentős – a második negyedévben 17,8 százalékos, a harmadik és negyedik negyedévekben 16,8 százalékos – visszaesést tapasztaltunk. 2010 elején még mindig 16 százalékos volt a csökkenés, de a második negyedévtől kezdve gyorsuló növekedést mutattak az adatok, az utolsó negyedévre elérve a 24 százalékos ütemet. 2011-ben a pozitív tendencia folytatódott, a növekedés 38 százalékos volt az első negyedévben, majd 18-27 százalék közötti a további negyedévekben. 2012 elején még kiemelkedő, 24 százalékos növekedést láthatunk, a második negyedévtől azonban megtört a pozitív tendencia és 0,7 százalékos csökkenés következett be, melyet 5 százalékos visszaesés követett a harmadik negyedévben. A negyedik negyedévben újfent 5 százalékos emelkedést tapasztaltunk. 2013 elején erőteljes, 13,2 százalékos visszaesés történt a feldolgozóipari beruházások volumenében, mely a második negyedévben 0,5 százalékosra enyhült.

1.3.8. ábra: A beruházások és a feldolgozóipari beruházások volumenindexe (az előző év azonos időszaka: 100%), 2003 - 2013

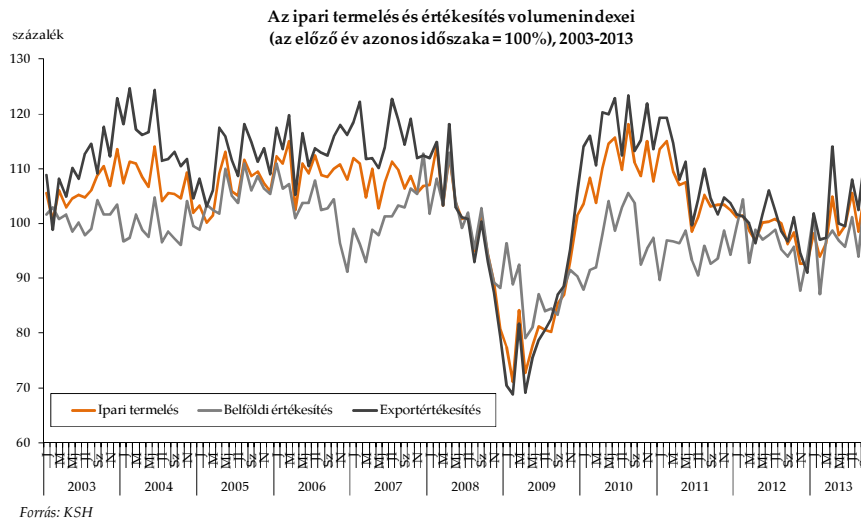
Ipari termelés

2007-ben a gazdasági növekedés legnagyobb hajtóerejét kínálati oldalról az ipari termelés fejtette ki, amelynek növekedési üteme akkor éves szinten 8,2 százalékos volt. 2008 közepétől azonban – 1992 óta először – csökkenni kezdett az ipari termelés volumene, és éves szinten 1 százalékos lassulást mutattak az adatok. 2009 folyamán a gazdasági válság következtében szinte minden hónapban csökkenést mutatott az ipari kibocsátás, és éves szinten igen jelentős, 17,8 százalékos visszaesést tapasztaltunk. 2010-ben minden hónapban emelkedett a termelés volumene az előző évi alacsony bázishoz képest, a növekedés éves szinten 10,6 százalékos ütemet ért el. 2011-ben a növekedés 5,6 százalékosra lassult. 2012-ben a recessziós folyamatok újra visszavetették az ipari termelést, így enyhe, 1,8 százalékos csökkenést mutatnak az adatok. 2013 első negyedévében az ipari termelés volumene 3,1 százalékos visszaesést mutatott, a második és a harmadik negyedévekben pedig igen enyhén nőtt.

Az ipari termelés a 2013 januárjától szeptemberig tartó időszakban stagnált: a termelési volumen pontosan az előző év azonos időszaki szintet érte el. Az ipari termelés motorja hagyományosan az exportorientált vállalatok teljesítménye volt: az ipari export az idei év első kilenc hónapjában 3,4 százalékkal nőtt 2012 azonos időszakához viszonyítva. Az ipar belföldi értékesítése január-szeptemberben 2,7 százalékkal mérséklődött, míg szeptemberben 5 százalékkal nőtt 2012 azonos időszakához képest.²¹

²¹ Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Ipar, 2013. szeptember. 2013. november 15.
(<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/ipa/ipa21309.pdf>)

1.3.9. ábra: Az ipari termelés és értékesítés volumenindexei (az előző év azonos időszaka=100%), 2003-2013

Külkereskedelem

A külkereskedelmi egyenleg évek óta javuló tendenciája a gazdasági válság következtében megtört. A külkereskedelmi termékforgalom növekedése a romló európai konjunktúra hatására 2008 első tíz hónapjában kissé mérsékeltebb volt az előző évinél, az év utolsó hónapjaiban pedig már 10-15 százalékos csökkenés következett be az egy évvel korábbi adatokhoz képest. Ennek ellenére 2008 egészében mind az exportvolumen, mind az importvolumen 3 százalékkal meghaladta az előző évi szintet.²² 2009-ben a gazdasági válság következményeképpen igen jelentős mértékű volt a visszaesés. A csökkenő tendencia egész évre jellemző volt, de üteme lassan enyhült, az év végére stagnáló szintet érve el. Az egész évet tekintve a volumencsökkenés a kivitel területén 12, a behozatal esetében pedig 17 százalék volt.²³ 2010 elején a külkereskedelemre vonatkozó adatok visszatértek a válság előtti szintre és a stabil növekedés egész évben fennmaradt. 2010 egészében a kivitel volumene 17, a behozatalé pedig 15 százalékkal nőtt 2009-hez képest.²⁴ 2011-ben a növekedés üteme mérséklődött, az év egészében a kivitel volumene 10, a behozatalé pedig 7 százalékkal haladta meg az előző évi szintet.²⁵ 2012-ben a kivitel volumene 0,9 százalékkal haladta meg az előző évit, a behozatalé nem változott. A külkereskedelmi mérleg aktívuma 1971 milliárd forintot (6,8 milliárd eurót) tett ki, tehát 7 milliárd forinttal (237 millió euróval) kevesebbet, mint

²²Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Külkereskedelmi termékforgalom, 2008. január-december. 2009. március 5. (<http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/gyor/kul/kul20812.pdf>)

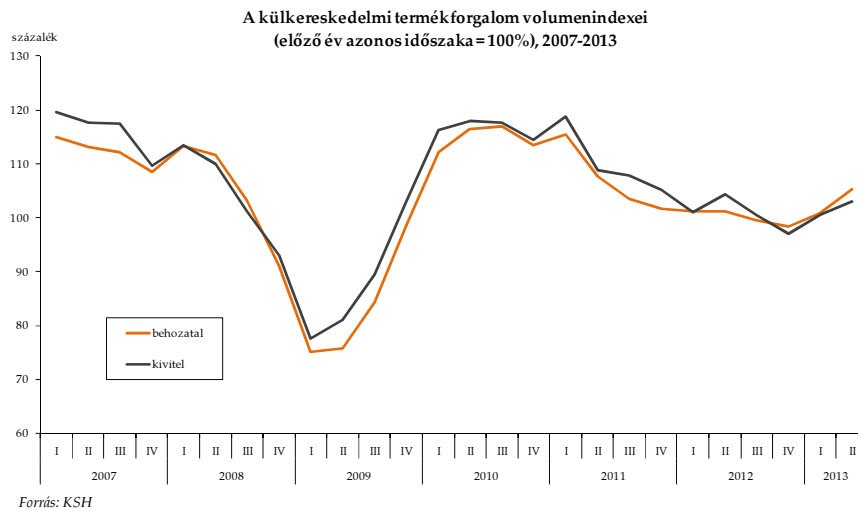
²³Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Külkereskedelmi termékforgalom, 2009. január-december. 2010. március 4. (<http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/gyor/kul/kul20912.pdf>)

²⁴Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Külkereskedelmi termékforgalom, 2010. január-december. 2011. március 4. (<http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/gyor/kul/kul21012.pdf>)

²⁵Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Külkereskedelmi termékforgalom, 2011. január-december. 2012. március 2. (<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/kul/kul21112.pdf>)

2011-ben.²⁶ 2013 első nyolc hónapjában a kivitel volumene 2,5, a behozatalé pedig 3,2 százalékkal nőtt 2012 azonos időszakához képest. A külkereskedelmi mérleg aktívuma 4,6 milliárd eurót (1362 milliárd forintot) tett ki, ami megközelítőleg a tavalyi szintnek felel meg.²⁷

1.3.10. ábra: A külkereskedelmi termékforgalom volumenindexei (az előző év azonos időszaka=100%), 2007–2013

²⁶ Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Külkereskedelmi termékforgalom, 2012. január-december. 2013. március 4. (<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/kul/kul21112.pdf>)

²⁷ Forrás: KSH Gyorstájékoztató. Külkereskedelmi termékforgalom, 2013. január-augusztus. 2013. október 31. (<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/kul/kul21308.pdf>)

2. Vállalkozások üzleti helyzete és várakozásai

Jelen fejezetben a konjunktúra mutatók összetevőiehez hasonló szubjektív értékeléseken keresztül bemutatjuk a vállalkozások üzleti helyzetét és várakozásait.

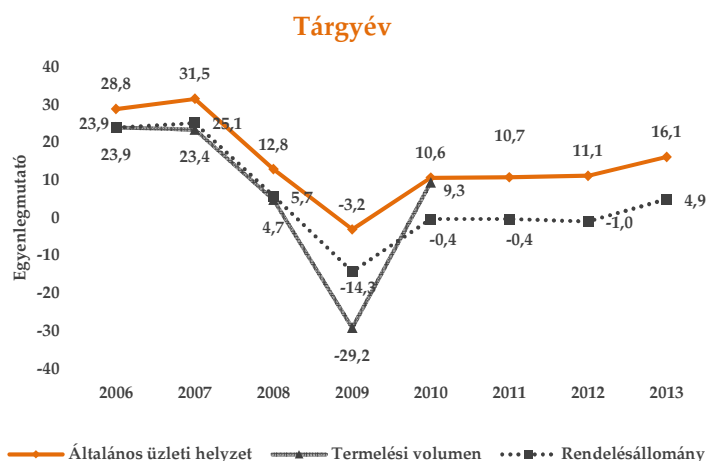
Az első alfejezet az elmúlt években lejátszódó folyamatokkal foglalkozik. A fejezet középpontjában a német Ifo Üzleti Bizalomi mutatójához hasonló általános üzleti helyzetet kifejező szubjektív helyzetértékelés áll. A második alfejezetben egy regressziós modell ismertetésével az optimista várakozások vállalati háttere kerül megvitatásra, azaz arra keressük a választ, hogy milyen vállalati körök tekintenek pozitív várakozásokkal 2014 első félévére. A harmadik alfejezetben az üzleti helyzet és várakozások területi egyenlőtlenségei kerülnek bemutatásra.

2.1 Az elmúlt években tapasztalt folyamatok

Három év után elmozdulás látszik a vállalatok szubjektív üzleti helyzetértékelésében - idén kedvezőbben látják üzleti helyzetüket, mint korábban. Az általános üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutató értéke 16 pont – azaz 16 százalékpontos többségben vannak azok a vállalatok, akik inkább kedvezően ítélik meg üzleti helyzetüket, azokkal szemben, akik kedvezőtlenül.

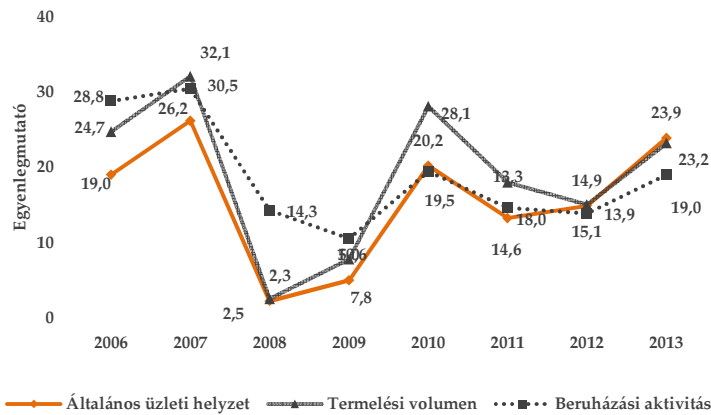
A 2014-re vonatkozó üzleti várakozások optimistábbak, mint az elmúlt években bármikor – ezt a termelési volument és beruházási aktivitást kifejező mutatók is megerősítik. A jövőbeli üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutató értéke 24 pont – azaz 24 százalékpontos többségben vannak azok a vállalatok, akik bíznak üzleti helyzetük javulásban 2014 első félévében, mint azok, akik az üzleti helyzet romlását várják.

2.1.1. ábra: Az üzleti helyzetet leíró mutatók (tárgyév, következő év)

Egyenlegmutató: Az ábrán látható értékek százas skálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelés adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és +100 közötti értékeket vehet fel. -100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

Következő év

Ábraértelmezés: Az ábrán látható egyenlegmutatókban bekövetkező egy pontos elmozdulás egy százalékpontos változásnak feleltethető meg.

Példa: Az általános üzleti helyzet egyenlegmutatója 2009 tárgyévében -5,6 pont. Ez azt jelenti, hogy 5,6 százalékponttal több vállalat ítélte meg rossznak az üzleti helyzetét, mint amennyi jónak.

Bázis: 10 főnél nagyobb vállalatok.

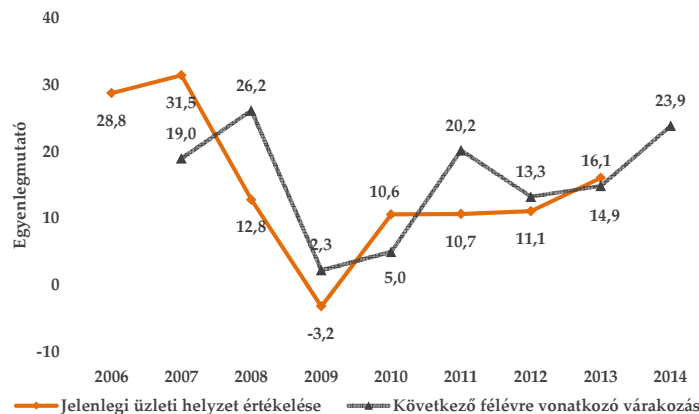
	2009		2010		2011		2012		2013	
	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont
Ált. üzleti helyzet - tárgyév	4131	-3,2	4045	10,6	4153	10,7	4127	11,1	4220	16,1
Termelési vol. - tárgyév 2. félév	3999	-29,2	4005	9,3	NA	NA	NA	NA	NA	NA
Rendelésállomány-tárgyév2. félév	3982	-14,3	3975	-0,4	4054	-0,4	4023	-1,04	4161	4,9
Ált. üz. helyzet – köv. év 1. félév	4096	5,0	3531	20,2	3562	13,3	3542	14,9	3704	23,9
Termelési vol.-köv. év 1. félév	3443	7,8	3450	28,1	3723	18,0	3672	15,1	3834	23,2
Beruházási akt. – köv. év 1. félév	3840	10,6	3524	19,5	3522	14,6	4219	13,9	3644	19,0

Forrás: NMH, GVI 2009-2013

A fenti jól látszik, hogy az általános üzleti helyzet megítélése „együtt mozog”, a rendelésállományra, beruházásokra és termelési volumenre vonatkozó konkrét mutatókéval. Ezért a következőkben az elmúlt években lejátszódó folyamatokat ezen általános mutatón keresztül mutatjuk be.

2007 és 2010 után idén először fordul elő, hogy a korábban megfogalmazott várakozásoknál kedvezőbb lesz az üzleti helyzet.

2.1.2. ábra: Üzleti helyzet megítélése és várakozások teljesülése

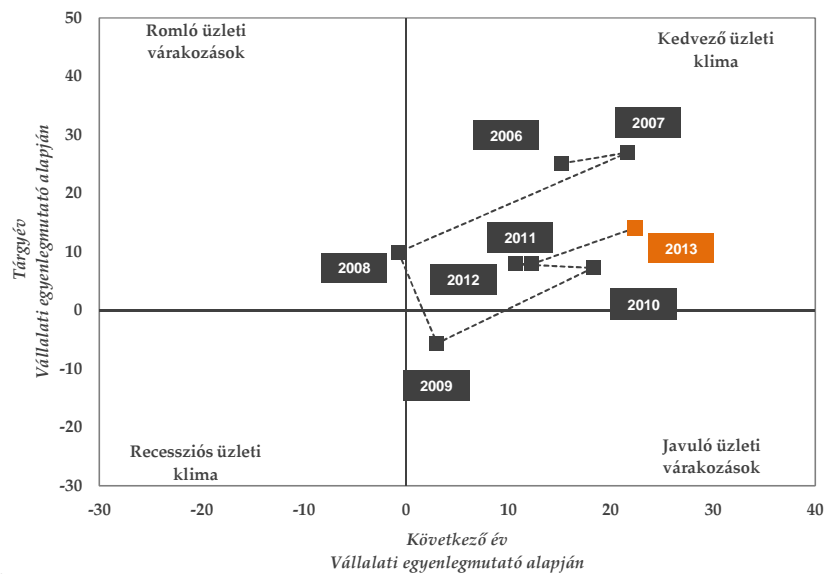

Forrás: NMH, GVI 2006-2013

Egyenlegmutató: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelés adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és +100 közötti értékeket vehet fel. -100-at akkor, ha minden cég negatívan és +100-at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét.

A 2008 őszi adatok az üzleti klíma jelentős romlását mutatják – a vállalatok mind a jelenlegi, mind a jövőbeli helyzetüket jelentősen negatívabban látták. Borúlátó várakozásaik be is teljesültek, 2009-ben érte el a mélypontot az üzleti helyzet megítélése. Ezzel együtt az egyes gazdasági ágakban eltérő mértékben ugyan, de a 2008-ban megfogalmazottakhoz képest optimistábbá váltak a várakozások. 2010-ben már ismét kedvezővé vált az üzleti klíma – mind a jelenlegi, mind a jövőbeli üzleti helyzet megítélésekor többségbe kerültek a pozitívan értékelő vállalatok. 2011-ben és 2012-ben is ugyan nem a válság előtti időszaknak megfelelő mértékben, de kedvező üzleti klímával lehet jellemezni a vállalkozások üzleti környezetét, mindkét évben azonban a jövőre vonatkozó várakozások kis mértékben romlottak. 2013-ban az üzleti várakozások már a 2007-es állapothoz hasonlóak, az jelenlegi és jövőbeli üzleti helyzetértékelésen alapuló üzleti klíma jelentős mértékben javult.

2.1.3. ábra: A jelenlegi és jövőbeli általános üzleti helyzet szubjektív megítélése

forrás: NMH, GVI 2006-2013

Egyenlegmutató	2008		2009		2010		2011		2012		2013	
	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont
Tárgyév	7080	9,9	7143	-5,6	7000	7,2	6995	7,9	6600	7,9	6824	14,1
Várakozások	5984	-0,7	7067	3,0	5982	18,3	5826	10,7	5500	12,3	5778	22,4

Forrás: NMH, GVI 2007-2013

Ábraértelmezés: Az ábra két tengelye az általános üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutatót jeleníti meg. A függőleges tengelyen a tárgyévre, a vízszintes tengelyen a következő évre vonatkozó egyenlegmutató értékei kaptak helyet. Eszerint a jobb felső szegmens a „Kedvező üzleti klíma”, amikor többségben vannak, mind a jelenlegi, mind a jövőbeli helyzetüket pozitívan értékelő vállalatok. Ennek ellentéte a bal, alsó szegmens, amikor mind a jelenlegi tárgyévi helyzet, mind a jövőbeli várakozások negatívak. Az origó jeleníti meg a semleges állapotot: ebben a pozícióban a jelen és a jövő értékelésekor a pozitívan és negatívan nyilatkozó vállalatok kiegyenlítik egymást. Eszerint az origótól való távolság is értelmezhető, minél messzebbi egy megjelenített pozíció, annál inkább többségben vannak akár a pozitív, akár a negatív értékelések. Az eddigiek alapján tehát, az origótól vett vízszintes pozitív elmozdulás mértéke a jövőbeli optimizmus mértékét fejezi ki.

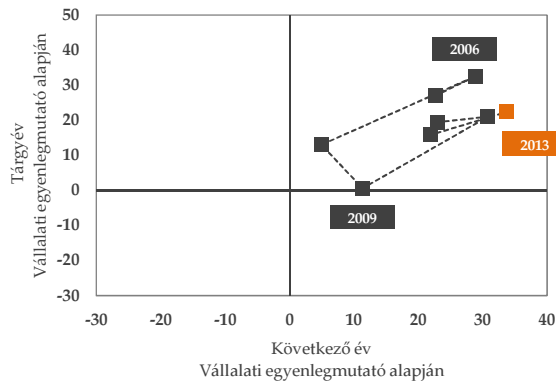

Az egyes gazdasági ágakat eltérő mértékben érintette a válság, de kilábalásuk az építőipar kivételével hasonló módon történt.

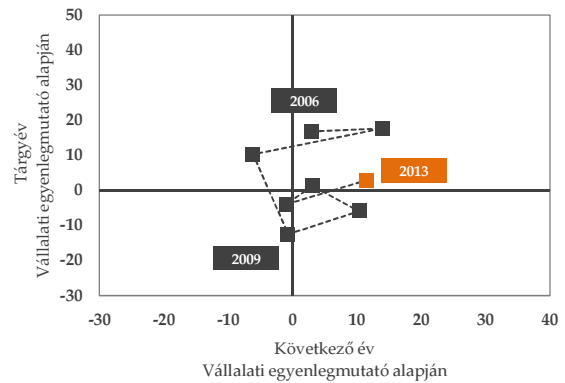
- Az ipari vállalatok például, üzleti helyzetük jelentős romlása ellenére, a kritikus 2008-es és 2009-es években is a kedvező üzleti klímával voltak jellemezhetőek – a vizsgált gazdasági ágak közül mindig a legjobb helyzetben voltak. A 2011-2012-es megtorpanást követően az üzleti klímájuk, ha kis mértékben is, de már kedvezőbb, mint 2010-ben.
- Az iparral ellentétben a kereskedelem és szállítás, raktározás terén tevékenykedő vállalatok üzleti helyzete 2009-ben kifejezetten recessziósnak volt tekinthető. 2011-ben még javult a helyzetük, 2012-ben kicsit romlott, a 2013-as évben azonban rég nem látott optimizmussal tekintenek a következő évre.
- Az építőipari vállalatok egészen más utat jártak be az elmúlt években: már 2006-ban is romló üzleti várakozásokkal voltak jellemezhetőek, ami 2008-ra recesszióba fordult. A többi gazdasági ággal ellentétben még 2010-ben sem jelentős a szereplők optimizmusa, továbbra is borúlátóan tekintenek a jövőre. A 2013-as év viszont számukra hozta a legnagyobb változást, jelenlegi és jövőbeli helyzetüket is optimistán ítélik meg.

2.1.4. ábra: Az üzleti klíma megítélése gazdasági áganként

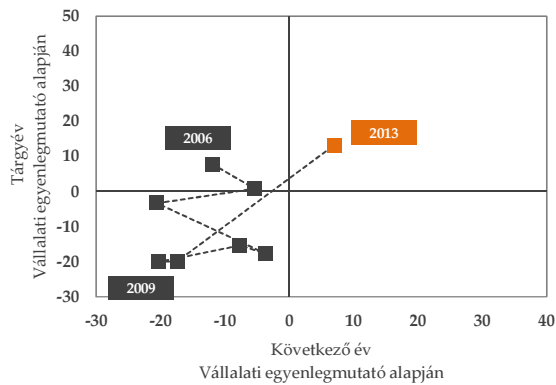
Ipar

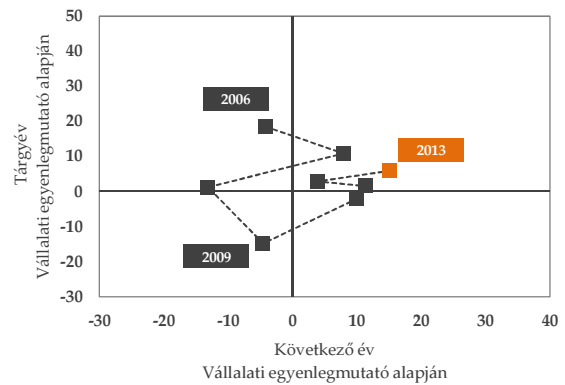
Kereskedelem

Építőipar

Logisztika

Egyenlegmutató		2008		2009		2010		2011		2012		2013	
		n	pont	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont
Logisztika	Tárgyév	370	1,2	301	-14,8	303	-2,0	275	11,4	269	2,9	229	15,1
	Várakozások	301	-13,1	298	-4,6	242	10,0	215	1,5	212	3,9	281	5,9
Ipar	Tárgyév	2030	13,0	2051	0,6	2118	21,0	2335	19,4	2217	15,8	2252	22,4
	Várakozások	1730	5,0	2033	11,3	1846	30,8	1959	23,1	1867	21,9	1927	33,8
Építőipar	Tárgyév	702	-3,3	763	-17,8	794	-15,4	716	-20,0	730	-19,9	752	7,0
	Várakozások	571	-20,6	754	-3,6	606	-7,6	555	-20,3	537	-17,4	13,2	577
Kereskedelem	Tárgyév	1446	10,3	1558	-12,5	1639	-5,9	1561	3,1	1481	-4,0	1317	2,9
	Várakozások	1236	-6,1	1538	-0,7	1405	10,4	1277	1,3	1248	-1,0	1559	11,5

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2014-es évre

Ábraértelmezés: Az ábra két tengelye az általános üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutatót jeleníti meg. A függőleges tengelyen a tárgyévre, a vízszintes tengelyen a következő évre vonatkozó egyenlegmutató értékei kaptak helyet. Eszerint a jobb felső szegmens a „Kedvező üzleti klíma”, amikor többségben vannak, mind a jelenlegi, mind a jövőbeli helyzetüket pozitívan értékelő vállalatok. Ennek ellentéte a bal, alsó szegmens, amikor mind a jelenlegi tárgyévi helyzet, mind a jövőbeli várakozások negatívak. Az origó jeleníti meg a semleges állapotot: ebben a pozícióban a jelen és a jövő értékelésekor a pozitívan és negatívan nyilatkozó vállalatok kiegyenlítik egymást. Eszerint az origótól való távolság is értelmezhető, minél messzebbi egy megjelenített pozíció, annál inkább többségben vannak akár a pozitív, akár a negatív értékelések. Az eddigiek alapján tehát, az origótól vett vízszintes pozitív elmozdulás mértéke a jövőbeli optimizmus mértékét fejezi ki.

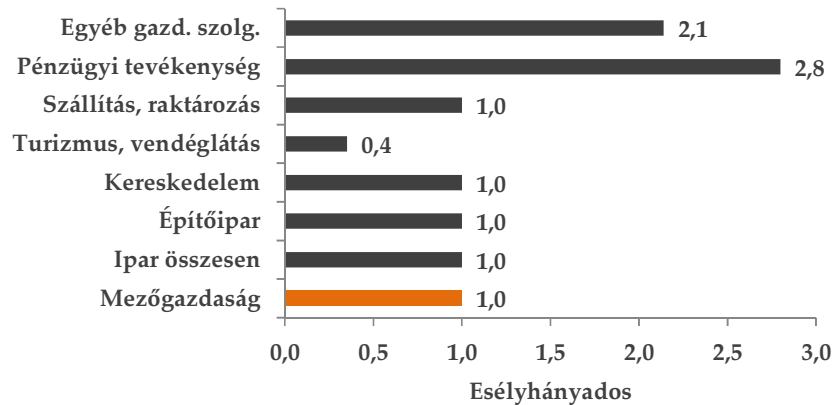

2.2 Az optimista várakozásokkal bíró vállalatok jellemzői

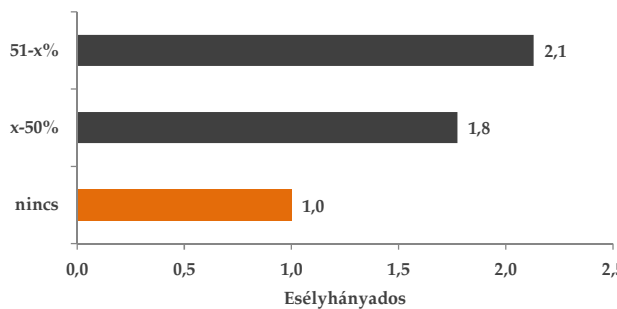
Milyen vállalati körökre jellemző leginkább az üzleti optimizmus? Mik az optimizmus legfőbb meghatározói? Az alábbiakban export és gazdasági tevékenység, vállalatméret, tulajdonosi háttér és földrajzi régió szerinti regressziós elemzéssel keressük a választ ezekre kérdésekre.

- A gazdasági ágakat tekintve elmondható, hogy a pénzügy (2,8) és egyéb gazdasági szolgáltatás (2,1) területén nagyobb eséllyel, illetve a idegenforgalom, vendéglátás területén (0,4) kisebb eséllyel találunk optimista üzleti várakozásokat megfogalmazó vállalatokat, mint a mezőgazdaság terén.
- Az 50 feletti vállalatok nagyobb eséllyel fogalmazznak meg optimista várakozásokat 2014 első félévére – az 50 és 249 közötti vállalatok között 1,5-ször, a 250 főnél nagyobb vállalatok között 2,0-szor nagyobb eséllyel találunk optimista várakozásokat, mint a kisebb vállalatok esetében.
- A külföldi tulajdonban lévő vállalatok 1,6-szor nagyobb eséllyel tekintenek pozitívan a jövőre, mint a nem teljes mértékben külföldi tulajdonban lévő vállalatok.
- Minél nagyobb az export részaránya az árbevételben, annál nagyobb eséllyel fogalmazznak meg a vállalatok optimista várakozást. A döntően exportra dolgozó vállalatok 2,1-szer, a exporttevékenységet is folytató vállalatok 1,8-szor nagyobb eséllyel várják az üzleti helyzetük javulását, mint a nem exportáló vállalatok.
- A Közép-dunántúli (1,3) és Dél-dunántúli (1,4) vállalatok nagyobb eséllyel, a Dél-alföldi (0,7) vállalatok kisebb eséllyel várják üzleti környezetük javulását 2014 első félévében, mint a Közép-magyarországi vállalatok.

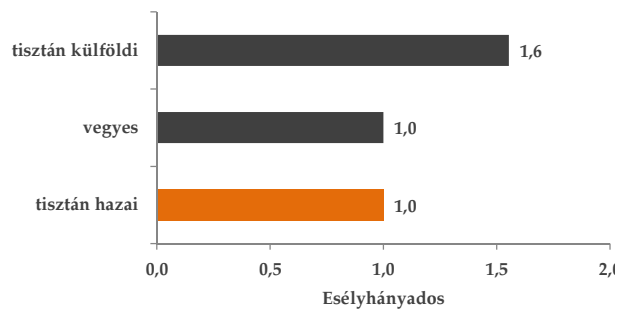
2.2.1. ábra: Az optimista várakozások összetevői – gazdasági tevékenység szerint

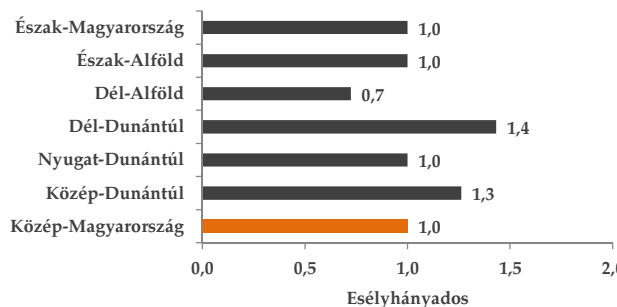
Export tevékenység szerint

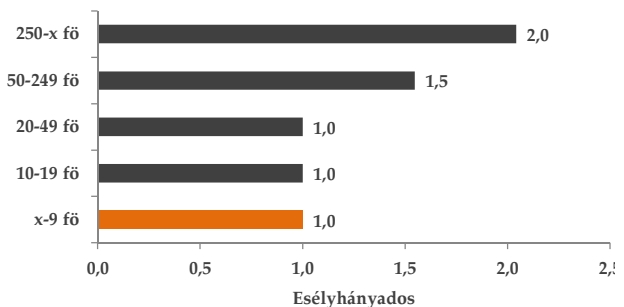
Tulajdonosi háttér szerint

Földrajzi elhelyezkedés szerint

Vállalati létszám szerint

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2014-es évre (n=6753)

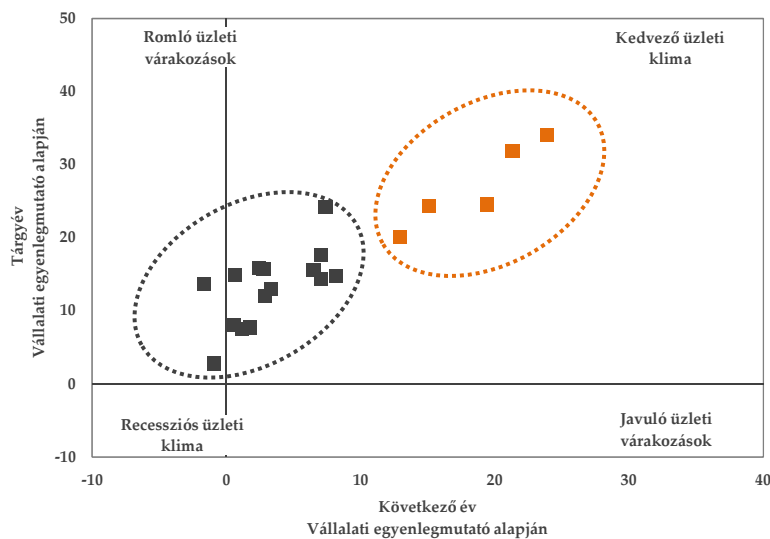
A modellről: A modell többváltozós logisztikus regressziós eljárással készült. Az ábrákon esélyhányadosok értékei láthatóak, amik kifejezik, hogy a referenciacsoporthoz képest hányszor nagyobb vagy kisebb valószínűséggel találunk optimista várakozásokat megfogalmazó vállalatokat. A modellben referencia csoportnak a sárgával kiemelt jellegzetesség tekinthető.

Ábraértelmezés egyszerűen: minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál optimistább a vállalati kör. Ha az esélyhányados értéke 1, akkor az adott csoportban az optimizmus nem tér el a referencia csoporttól.

2.3. Területi egyenlőtlenségek

Az üzleti helyzet megítélésében jelentős területi egyenlőtlenségek mutatkoznak. A jelenlegi és jövőbeli üzleti helyzetet mérő egyenlegmutatók Győr-Moson-Sopron (24 és 32 pont) és Komárom-Esztergom megyékben (21 és 32 pont) a legmagasabb és Hajdú-Bihar (-1 és 3 pont) és Jász-Nagykun-Szolnok (1 és 8 pont) a legalacsonyabb.

2.3.1. ábra: A jelenlegi és jövőbeli üzleti helyzetet kifejező egyenlegmutatók értékei – megyei bontásban

forrás: NMH, GVI 2006-2013

Az egyenlegmutató: Az ábrán látható értékek százas skálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a pozitív és a negatív helyzetértékelés adó vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég negatívan és $+100$ -at akkor, ha minden cég pozitívan ítéli meg a helyzetét. Ezért egy pontnyi elmozdulás egy százalékpontos változásnak feleltethető meg.

Egyenlegmutató	Tárgyév	Várakozások
	pont	pont
Győr-Moson-Sopron	23,9	34,1
Komárom-Esztergom	21,3	31,8
Szabolcs-Szatmár-Bereg	19,4	24,6
Vas	15,1	24,3
Tolna	7,4	24,1
Veszprém	12,9	20,1
Baranya	7,1	17,6
Pest	2,5	15,8
Borsod-Abaúj-Zemplén	2,8	15,7
Zala	6,5	15,5
Csongrád	0,7	14,9
Heves	8,2	14,7
Somogy	7,0	14,3
Nógrád	-1,7	13,6
Budapest	3,3	13,0
Békés	2,9	12,0
Bács-Kiskun	0,6	8,1
Fejér	1,8	7,7
Jász-Nagykun-Szolnok	1,1	7,5
Hajdú-Bihar	-0,9	2,8

Forrás: NMH, GVI 2013

3. 2014-ben várható munkaerő-kereslet

Jelen fejezetben a 2014-ben várható munkaerő-keresletet mutatjuk be. Először a vállalati egyenlegmutatók segítségével ragadjuk meg a foglalkoztatás jövő évi alakulását. Itt a munkaerő-keresletet nem az egyén, hanem a vállalat oldaláról közelítjük meg, azaz nem a létszámmozgások mértéke, hanem csupán a létszámbővítési és létszámcsökkentési tervek kerülnek bemutatásra. Részletesebben a foglalkoztatási egyenlegmutató a vállalatok foglalkoztatási súlyát figyelembe véve azt fejezi ki, hogy a létszámbővítéssel vagy létszámcsökkentéssel bíró vállalatok vannak-e többségben, illetve, hogy mekkora ennek mértéke. Az egyenlegmutató tehát a legegyszerűbb megközelítése az alkalmazotti létszám változásnak megragadására, nem tükrözi a létszámbővülés és csökkenés mértékét. Elméletben az is elfordulhat, hogy az egyenlegmutató mértéke pozitív, mégis csökken a versenyszférában alkalmazásban állók létszáma. Az egyenlegmutató hátrányai ellenére, egyszerű formában arról tudósít, hogy a vállalatok, az üzleti klímával összefüggésben, mennyire tekintenek optimistán a következő évre.

A második fejezetben bemutatjuk a foglalkoztatás várható alakulását, figyelembe véve a munkahely megszűnés és teremtés egyenlegét. Azaz ebben a megközelítésben a munkavállaló áll a vizsgálat középpontjában. Elemzéseinkben megkülönböztetjük a nyers vállalati várakozásokat, illetve a GVI korrekciós modelljének eredményeit három forgatókönyv mentén ismertetjük.

Az alábbi tábla vázlatosan összefoglalja a használt megközelítések előnyeit és hátrányait.

3.1. tábla: A foglalkoztatás várható alakulását kifejező mérőszámok

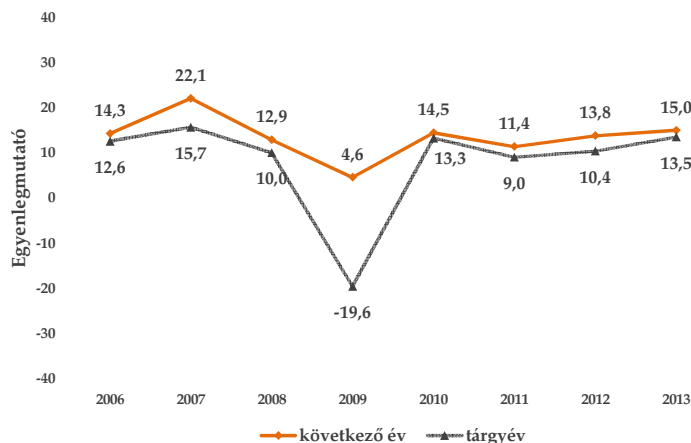
	Előnyök	Hátrányok
Vállalati egyenlegmutató	Egyszerű mutató, amit inkább tendenciájában érdemes értelmezni.	Óvatosan kell értelmezni, hiszen előfordulhat, hogy a pozitív előjelű egyenlegmutató ellenére a foglalkoztatott összlétszám csökken.
Vállalati nyers várakozások	Elméletileg pontosabban fejezi ki a foglalkoztatás várható alakulását, mint a létszámmutató	A vállalati nyers várakozások a korábbi évek tapasztalati szerint túlzóan optimisták
GVI becslés	Korrigálja a nyers vállalati várakozásokat, így általuk reálisabb képet kapunk a foglalkoztatás várható létszámalakulásáról	Nem kezeli a zöld mezős munkahelyteremtő beruházásokat és a hirtelen vállalati kivonulásokat

3.1. Létszámvárakozások a foglalkoztatási egyenlegmutató alapján

Enyhén pozitív létszámfelvételi szándékkal jellemezhető a magyar versenyszféra következő évi várakozása. Míg 2012-ben 10 százalékponttal több vállalat bővítette létszámát, mint amennyi csökkentette, addig a 2013-ban ugyanez az arány közel 14 százalékpont. A korábbi évek tendenciáit vizsgálva látható, hogy a gazdasági válság 2009-es mélypontja óta, nem alakult ki olyan gazdasági helyzet, amiben a következő évre vonatkozó egyenlegmutató messze felülmúlná a tárgyévi létszámbővülést. Az alábbi ábrán 2007-től követhető a tárgyévi és következő évre vonatkozó foglalkoztatási egyenlegmutatók értékeinek változása

2014-es évre a vállalati egyenlegmutató 15 pontos értéket vesz fel – 15 százalékpontos többségen vannak létszámbővítést tervező vállalatok a létszámleépítőkkel szemben. Jövőre tehát több vállalatnál várható létszámfelvétel, mint idén. A jelenség lényegében megfelel a korábbi három év tapasztalatainak, amikor a vállalatok enyhén optimista várakozásokat fogalmaznak meg, amiknek csak egy része fog teljesülni.

3.2.1.ábra: A tárgyévre és a következő évre vonatkozó egyenlegmutató

Egyenlegmutató	2008		2009		2010		2011		2012		2013	
	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont	n	pont
Tárgyév	7204	10,0	7151	-19,6	7073	13,3	7082	9,0	6741	10,4	7013	13,5
Várakozások	6764	12,9	7144	4,6	6996	14,5	6965	11,4	6736	13,8	6981	15,0

Forrás: NMH, GVI 2006-2013

Egyenlegmutató: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a létszámnövelő és létszámcsökkentő vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég létszámcsökkenésben és $+100$ -at akkor, ha minden cég létszámbővülésben pozitívan ítéli meg a helyzetét.

Ábraértelmezés: Az ábrán látható egyenlegmutatókban bekövetkező egy pontos elmozdulás egy százalékpontos változásnak feleltethető meg. Szaggatott vonallal kerültek megjelenítésre az adott évre vonatkozó tényadatok és folytonos vonallal az adott évben, a következő évre megfogalmazott tervek, várakozások.

Példa: 2008-ban a tárgyévi egyenlegmutató értéke 12,9 pont. ez azt jelenti, hogy közel 13 százalékpontos többségben voltak a létszámcsökkentő vállalatokkal szemben a létszámbővítők.

Győr-Moson-Sopron (32 pont) és Komárom-Esztergom (31 pont) megyékben bizonyultak legoptimistábbak a vállalatok, a 2014-re vonatkozó egyenlegmutató értéke ezekben a térségekben a legmagasabb. Velük szemben Somogy és Zala (7 pont) megyében a legrosszabbak a létszámmozgásokkal kapcsolatos várakozások.

3.2.2. ábra: Foglalkoztatási várakozások 2014 - vállalati egyenlegmutató

	Egyenlegmutató	
	<i>n</i>	<i>pont</i>
Győr-Moson-Sopron	272	31,7
Komárom-Esztergom	281	30,7
Nógrád	244	27,9
Tolna	247	24,9
Szabolcs-Szatmár-Bereg	268	24,3
Jász-Nagykun-Szolnok	272	20,2
Heves	298	19,3
Pest	639	18,2
Vas	240	17,6
Hajdú-Bihar	350	16,8
Csongrád	314	15,1
Baranya	316	14,0
Borsod-Abaúj-Zemplén	546	13,0
Békés	212	12,2
Bács-Kiskun	360	11,6
Fejér	340	9,9
Veszprém	292	9,9
Budapest	948	9,1
Somogy	289	7,3
Zala	285	7,2

Forrás: NMH, GVI 2013

Egyenlegmutató: Az ábrán látható értékek százaskálára vetített egyenlegmutatók. Az egyenlegmutató minden esetben a létszámnövelő és létszámcsökkentő vállalatok arányának különbsége. Így a mutató -100 és $+100$ közötti értékeket vehet fel. -100 -at akkor, ha minden cég létszámcsökkenésben és $+100$ -at akkor, ha minden cég létszámbővülésben pozitívan ítéli meg a helyzetét.

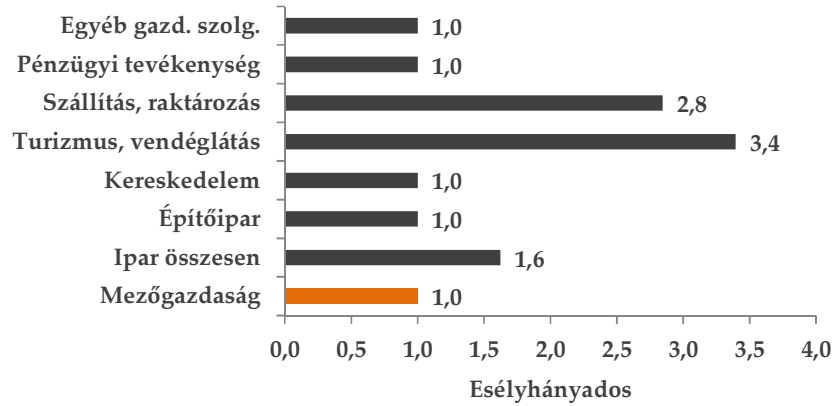
Létszámnövelő vállalatok jellegzetességei

Milyen vállalati körökre jellemző leginkább a létszámnövekedés? Mik az létszámbővülés legfőbb meghatározói? Az alábbiakban export és gazdasági tevékenység, vállalatméret és tulajdonosi háttér szerinti regressziós elemzéssel keressük a választ ezekre kérdésekre.

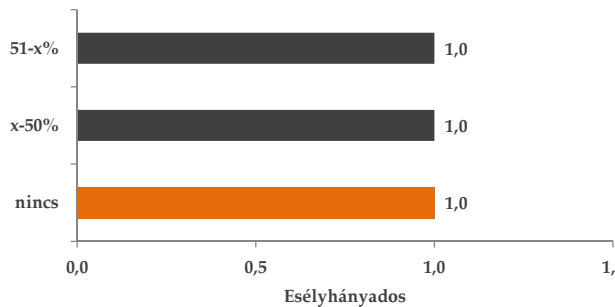
- A vendéglátás (3,4 pont), szállítás-raktározás (2,8pont) és ipar (1,6pont) területein tevékenykedő vállalati körökre jellemző leginkább a létszámbővülés.
- A tisztán külföldi vállalatok 1,6-szor nagyobb valószínűséggel növelik létszámukat, mint a vegyes vagy hazai tulajdonban lévők.
- A 250 főnél nagyobb vállalatok 2,6-szer nagyobb eséllyel bővítik létszámukat, mint mikro, kis és közepes vállalkozások.

- Export tevékenység alapján nincsen különbség, köreikben ugyanakkora valószínűséggel találunk létszámbővítő vállalatokat.

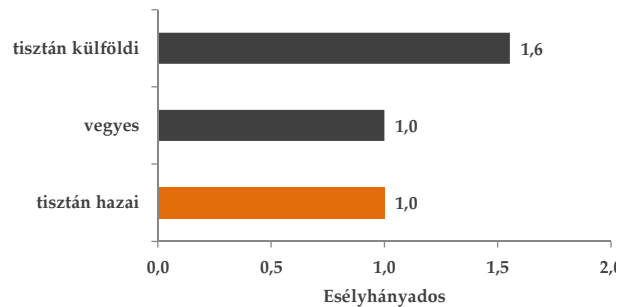
2.4. ábra: A létszám-növekedési várakozások összetevői

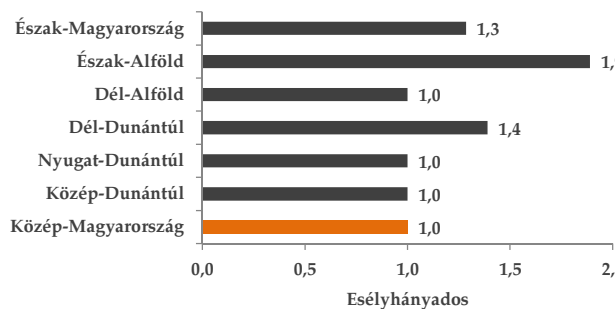
Export tevékenység szerint

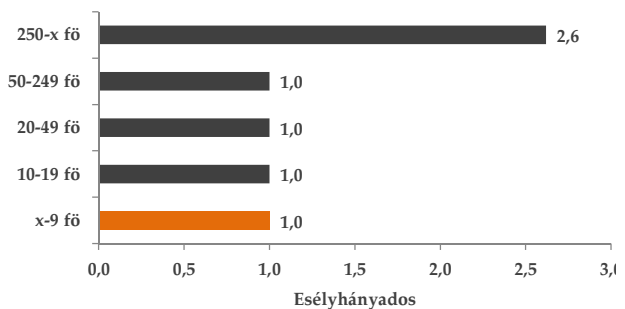
Tulajdonosi háttér szerint

Földrajzi elhelyezkedés szerint

Vállalati létszám szerint

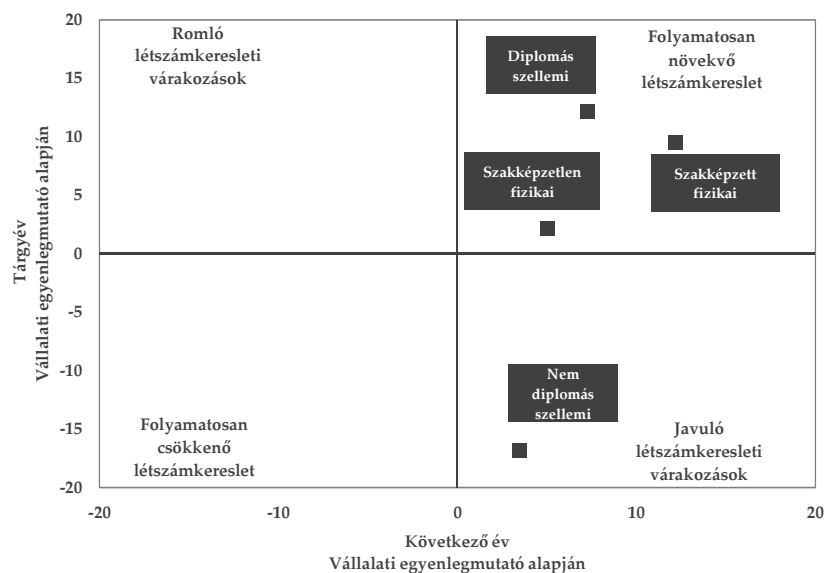
Forrás: NMH-GVI: Röviztávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2014-es évre (n=6712)

A modellről: A modell többváltozós logisztikus regressziós eljárással készült. Az ábrákon esélyhányadosok értékei láthatóak, amik kifejezik, hogy a referenciacsoporthoz képest hányszor nagyobb vagy kisebb valószínűséggel találunk optimista várakozásokat megfogalmazó vállalatokat. A modellben referencia csoportnak a sárgával kiemelt jellegzetesség tekinthető.

Ábraértelmezés egyszerűen: minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál optimistább a vállalati kör. Ha az esélyhányados értéke 1, akkor az adott csoportban az optimizmus nem tér el a referencia csoporttól.

A foglalkoztatási egyenlegmutatók szerint a szakképzett és a szakképzetlen fizikai, illetve a diplomás szellemi munkakörök is folyamatosan bővülő létszámkereslettel jellemezhetőek – ezen csoportokban 2013-ben is több vállalat bővítette létszámát, mint csökkentette, illetve ez igaz a 2014-es évre vonatkozó várakozásokra is. A tárgyévi és következő évi növekedés mértéké azonban eltérő az egyes csoportokban. A szakképzett fizikai munkakörök esetében a következő évben növekszik, a diplomás szellemi munkakörök esetében csökken a növekedés mértéke. A nem diplomás szellemi foglalkoztatottak lényegesen eltérnek ezen csoportoktól, ők, a korábbi éveknek megfelelően, javuló létszámkereslettel jellemezhetőek – az egyenlegmutató értéke jelentős létszámcsökkenést mutat a tárgyévben és enyhe növekedést prognosztizál a következő évre.

3.2.4. ábra: Munkaerő-kereslet foglalkoztatási csoportonként 2013-2014

forrás: NMH, GVI 2013

Egyenlegmutató	Szakképzetlen fizikai pont	Szakképzett fizikai pont	Nem diplomás szellemi pont	Diplomás szellemi pont
Tárgyév	2,9	6,9	-24	13,2
Várakozások	1,4	15,3	1,2	12,9

Forrás: NMH, GVI 2012

Ábraértelmezés: Az ábra két tengelye az általános a foglalkoztatási egyenlegmutatót jeleníti meg. A függőleges tengelyen a tárgyévre, a vízszintes tengelyen a következő évre vonatkozó egyenlegmutató értékei kaptak helyet. Eszerint a jobb felső szegmens a „Folyamatosan növekvő létszámkereslet”, amikor többségben vannak, mind a 2013-ban, mind a 2014-ben létszámukat bővítő vállalatok. Ennek ellentéte a bal, alsó szegmens, amikor mind a tárgyévi helyzet, mind a jövőbeli várakozások kedvezőtlenek, azaz mindkét évben létszámcsökkenésre lehet számítani. Az origó jeleníti meg a semleges állapotot: ebben a pozícióban a jelen és a jövő értékelésekor a pozitívan és negatívan nyilatkozó vállalatok kiegyenlítik egymást. Eszerint az origótól való távolság is értelmezhető, minél messzebbi egy megjelenített pozíció, annál inkább többségben vannak akár a pozitív, akár a negatív értékelések. Az eddigiek alapján tehát, az origótól vett vízszintes pozitív elmozdulás mértéke a jövőbeli létszámfelvételi optimizmus mértékét fejezi ki.

3.2. Létszámvárakozások 2014-re

Az alábbiakban, először bemutatjuk a foglalkoztatást prognosztizáló GVI modell néhány alapvetését, ami részletesen az M1mellékletben tekinthető át, majd, ezt követően ismertetjük a előrejelzésünket a 2014.- évre.

Röviden a létszámvárakozások becsléséről

Általános tapasztalatnak tekinthető, hogy a vállalati várakozások, nyers formájukban nem nyújtanak pontos képet a várható létszámváltozásokról, ezért értelmezésükhöz felmerül valamiféle statisztikai korrekció igénye.

3.2.1. tábla: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések éves bontásban

	A várakozás megfogalmazásnak éve			
	2008	2010	2011	2012
Vállalatok száma (darab)	1436	1673	1799	1856
Vállalati várakozás (fő)	242273	214688	253694	259152
Tény (fő)	236060	215134	251563	253278
Várakozás és tény különbség (%)	-2,6	0,2	-0,8	-2,3

Forrás: NMH-GVI Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés (2008, 2010, 2011, 2012) – speciális minta

A vállalatok által megfogalmazott éves létszámvárakozásokat, tehát „nyers” formában nem szabad tényként értelmezni, a tapasztalatok szerint ezeket különböző statisztikai módszerekkel korrigálni szükséges. A korrekció fontossága három alapvető állítással támasztható alá:

- A vállalatok általában túlzóan optimistán tekintenek a jövőbe, jellemzően nagyobb mértékű létszámfelvétellel vagy kisebb mértékű elbocsátással kalkulálnak, mint ami bekövetkezik.
- A vállalatok a belső szerkezetük vagy a külső üzleti környezetük okán különbözőek. Vannak olyan szegmensek, ahol könnyebb és vannak olyanok, ahol nehezebb pontosabb éves létszám előrejelzéseket megfogalmazni.
- A vállalatok számára eltérő jelentőséggel bír az üzleti és ezen belül a létszámtervezés. Így vannak olyan vállalati szegmensek, ahol jelentős energiát fektetnek a tervezésbe, ezért pontosabb előrejelzésekkel rendelkeznek, máshol inkább pillanatnyi intuíciók alapján fogalmazzák meg a jövőre vonatkozó várakozásaikat.

A MKIK GVI modelljének célja a NMH-GVI Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés nagymintás vállalati adatfelvételben megfogalmazott létszámváltozással kapcsolatos várakozások korábbi évek tapasztalataival való korrigálása. Célunk tehát egy olyan korrekciós becslő modell megalkotása, ahol:

$$|T_{t+1} - V_{t,t+1}| < |T_{t+1} - V_{t,t+1} - K| \quad (1)$$

T_{t+1} : $t+1$ időpontban ismert létszám

$V_{t,t+1}$: t időpontban megfogalmazott létszámvárakozás $t+1$ időpontra

K : Korrekciós tényező

Értelemszerűen egy jellegű modellezés nem kalkulál váratlan gazdasági eseményekkel, mint:

- Zöld mezős beruházások
- Vállalati kivonulások

A várakozásokat három forgatókönyv mentén ismertetjük. Megfogalmazzunk egy valószínűsíthető, illetve egy optimista és egy pesszimista forgatókönyvet. Az egyensúlyi forgatókönyv, az alapmodellt az alábbi képlet alapján számoltuk.

A modell leírása, az együtthatók becslésének egyenlete:

$$E(K_t | V_{i,t}, SZJ_{i,t}) = \beta_0 + \sum_{v=1}^j \beta_v VJ_{v,t} + \beta_{j+1} CS_t + \sum_{v=j+2}^{j+k} \beta_v SZJ_{v,t} + \sum_{v=j+k+1}^{j+k+l} \beta_v I_{v,t} \quad (2)$$

ahol VJ_i a várakozások jellemzői:

Becslés iránya

Becslés mértéke

CS_t a csalódás

SZJ_i pedig a vállalati jellemzők:

Gazdasági ág

Export

Környezet

Létszám

Tulajdonosi háttér

Fizikai arány

Beruházás

I_i pedig az előző csoportokon belüli vagy azok közötti interakciók:

*Becslés iránya * Becslés mértéke*

*Becslés iránya * Fizikai arány*

*Környezet * Becslés mértéke*

*Gazdasági tevékenység * Fizikai arány*

*Gazdasági tevékenység * Környezet*

t pedig az idő, aminek a becslés során felhasznált értékei: 2008, 2010, 2011, 2012

A modell alapján számított korrekciós tényező figyelembevételével a következő képlet alapján számoljuk a várható a következő évi létszámot.

$$E(V_{t+1|x}) = ((K/100)*100)*V_{t,t+1} + V_{t,t+1} \quad (3)$$

, ahol x az összes felhasznált információ és feltételezés

K : Korrekciós tényező

$V_{t,t+1}$: t időpontban megfogalmazott létszámvárakozás $t+1$ időpontra

A korrigált becslések pontosabb képet adtak a várható létszámfolyamatokról, mint a nyers vállalati várakozások - mind a négy vizsgált év adatait figyelembevéve, hogy amíg a nyers várakozások és tények között 1,4 százalékpontos különbség, addig becslések és tények között -0,1 százalékpontos különbség tapasztalható.

3.2.2. ábra: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések 2008-2012

Forrás: NMH-GVI Rövidtávú-Munkaerőpiaci Előrejelzés (2008, 2010, 2011, 2012) – speciális minta

Elmondható továbbá, hogy a tények és becslések közötti különbség minden vizsgált évben kisebb, mint a tények és vállalati várakozások közötti különbség. Ilyen értelemben tehát a korrekciós becslés eredményesnek tekinthető, hiszen képes „közelebb hozni a tényeket és várakozásokat.

3.2.3. tábla: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések éves bontásban

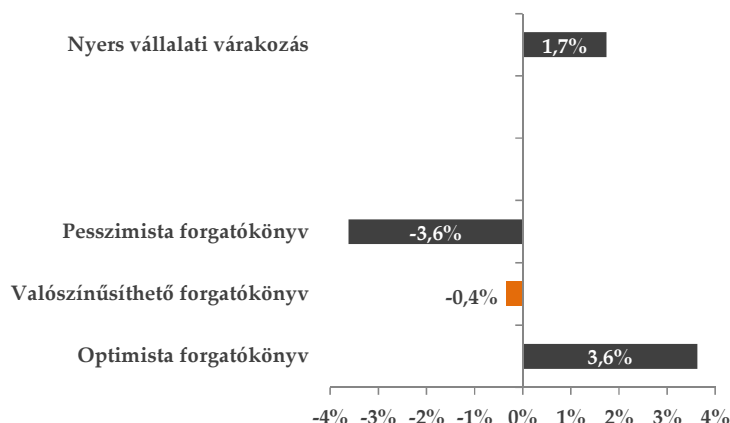
	A várakozás megfogalmazásának éve			
	2008	2010	2011	2012
Elemzés (darab)	1436	1673	1799	1856
Vállalati várakozás (fő)	242273	214688	253694	259152
Tény (fő)	236060	215134	251563	253278
Várakozás és tény különbség (%)	-2,6	0,2	-0,8	-2,3
Becsült létszám (fő)	236534	212977	250318	255277
Várakozás és becslés különbsége (%)	-2,4	-0,8	-1,3	-1,5
Tény és becslés különbsége (%)	-0,2	1,0	0,5	-0,7

Forrás: NMH-GVI Rövidtávú-Munkaerőpiaci Előrejelzés (2008, 2010, 2011, 2012) – speciális minta

Előrejelzés

Az általában túlzott optimizmust kifejező vállalatok válasza alapján 1,7 százalékpontos növekedés várható a foglalkoztatásban, amivel szemben - a GVI korrekciója szerint – inkább 0,4 százalékpontos csökkenés valószínűsíthető. A makrogazdasági környezet jelentős javulása esetében a 3,6 százalékos növekedés sem kizárható, mint ahogyan a környezet nem várt romlása 3,6 százalékos csökkenést is eredményezhet a foglalkoztatásban.

3.2.4. ábra: A foglalkoztatás várható változása 2014-ben

Forrás: NMH-GVI (n=3877)

Bázis: 10 főnél nagyobb vállalatok

A valószínűsíthető forgatókönyv szerint az iparban 1,7 százalékponttal nőhet az alkalmazásban állók létszáma. Ezzel szemben a többi gazdasági ágban csökkenés valószínűsíthető, leginkább a mezőgazdaságban, ahol -3,8 százalékos csökkenést prognosztizálunk. Fontosnak tartjuk kiemelni, hogy a mezőgazdaság terén a nyers vállalati várakozások is csökkenést jeleznek.

3.2.5. ábra: A foglalkoztatás várható változása 2014-ben – gazdasági ágak szerint

	Nyers vállalati várakozások	Pesszimista forgatókönyv	Valószínűsíthető forgatókönyv	Optimista forgatókönyv
Mezőgazdaság	-3,1 %pont	-6,9 %pont	-3,8 %pont	0,0 %pont
Ipar	2,8 %pont	-1,6 %pont	1,7 %pont	5,7 %pont
Építőipar	1,6 %pont	-6,7 %pont	-3,4 %pont	0,6 %pont
Kereskedelem	0,8 %pont	-5,4 %pont	-2,1 %pont	1,8 %pont
Gazdasági szolgáltatás	1,4 %pont	-4,6 %pont	-1,3 %pont	2,6 %pont
Versenyszféra egésze	1,7 %pont	-3,6 %pont	-0,4 %pont	3,6 %pont

Forrás: NMH, GVI 2013 (n=3877)

Bázis: 10 főnél nagyobb vállalatok

A valószínűsíthető forgatókönyv szerint a döntően exportra dolgozó vállalati körben 2,8 százalékpontos növekedést valószínűsítünk 2014-ben. Ugyanitt az optimista forgatókönyv szerint 8,8 százalékpontos lesz a növekedés, a pesszimista forgatókönyv szerint pedig 0,6 százalékpontos csökkenés is bekövetkezhet.

3.2.6. ábra: A foglalkoztatás várható változása 2014-ben – exporttevékenység szerint

	Nyers vállalati várakozások	Pesszimista forgatókönyv	Valószínűsíthető forgatókönyv	Optimista forgatókönyv
Döntően nem exportra dolgozó	1,0 %pont	-4,9 %pont	-1,6 %pont	2,3 %pont
Döntően exportra dolgozó	3,5 %pont	-0,6 %pont	2,8 %pont	6,8 %pont
Versenyszféra egésze	1,7 %pont	-3,6 %pont	-0,4 %pont	3,6 %pont

Forrás: NMH, GVI 2013 (n=3877)

Bázis: 10 főnél nagyobb vállalatok

4. A foglalkoztatás jellemzői

Ebben a fejezetben bemutatjuk a vállalkozások által alkalmazott munkaerő egyes típusaira jellemző tendenciákat. Ezek az alcsoportok sokszor jelentősen eltérő jellemzőkkel bírnak, mint a teljes hazai munkaerő-állomány általában. Az alcsoportok elkülönített vizsgálata nem csak a munkaerő-piaci folyamatok alaposabb megértéséhez szükséges, hanem azért is, mert ezek a csoportok jelentősen eltérhetnek egymástól abban a tekintetben, hogy jellemzően milyen társadalmi csoportok tagjaiból állnak össze, vagy hogy mely gazdasági ágazatokba tartozó cégekhez kapcsolható inkább az adott foglalkoztatási forma. Így egy-egy foglalkoztatási forma helyzete utal a hozzá kapcsolható cégek és munkavállalók helyzetére is, és fontos információt jelent munkaerőpiaci intézkedések megalapozásához.

Az első alfejezet a nem teljes munkaidőben alkalmazottakkal foglalkozik, a második a határozott időre szóló szerződéssel foglalkoztatottakkal, a harmadik a vállalatok által foglalkoztatott külföldi állampolgárságú munkavállalókkal. A negyedik alfejezetben megvizsgáljuk, hogy hogyan alakult a pályakezdők foglalkoztatása. Az ötödik alfejezet az egyszerűsített foglalkoztatást, a hatodik pedig a kölcsönvett munkaerőt alkalmazó vállalatokat járja körül.

Mind a hat alfejezetben bemutatjuk, hogy az elmúlt években hogyan változott a vállalatok aránya, amelyek egy adott munkaerő-piaci csoport képviselőit alkalmazták, vagy a következő évben alkalmazni tervezik. Ezután bemutatjuk, hogy mely cégjellemzők teszik valószínűvé, hogy egy vállalat alkalmazza a vizsgált foglalkoztatási formát, végül pedig az adott foglalkoztatási formát jellemző területi egyenlőtlenségeket mutatjuk be megyei bontásban.

Főbb megállapítások

A részmunkaidős alkalmazottat foglalkoztató vállalatok aránya a felvétel története alatt először stagnált: 2012-höz hasonlóan idén is 71 százalék volt e cégek aránya a korábbi évek enyhe, de folyamatos növekedése után.

A határozott idejű foglalkoztatást alkalmazó vállalatok aránya a tavalyi növekedés után az eddigi legalacsonyabb értékére esett vissza: 2013-ban a cégek 30 százaléka foglalkoztatott határozott időre szóló szerződéssel munkavállalót. A 2014-re vonatkozó foglalkoztatási tervek tekintetében Pest megye emelkedik ki leginkább az országos átlagból. Az itt működő vállalatok 75 százaléka tervez határozott időre foglalkoztatni jövőre.

A külföldieket alkalmazó vállalatok aránya folyamatosan csökken 2009 óta, jelenleg 27%-on áll. Jövőre a cégek 34 százaléka tervez külföldi munkavállalót foglalkoztatni. Pest és Győr-Moson-Sopron megyében kiemelkedően maga e cégek aránya, rendre 89 és 72 százalék.

A pályakezdőket alkalmazó vállalatok aránya 2008-tól kezdve folyamatosan csökken, bár a csökkenés üteme alacsony, lényegében stagnálásról beszélhetünk. 2013-ban 43% volt a pályakezdőket is alkalmazó vállalatok aránya. A 2014-re vonatkozó foglalkoztatási tervek ugyanakkor növekedést mutatnak, a cégek 52 százaléka jelezte, hogy pályakezdő foglalkoztatna jövőre. E vállalatok aránya a korábbi évekhez hasonlóan, 2013-ban is Győr-Moson-Sopron (79%) és Pest (90%) megyében a legmagasabb.

2013-ban 9% volt az egyszerűsített foglalkoztatással munkavállalót alkalmazó cégek aránya a 2012-es 10%-os értékkel szemben. A 2014-ben ilyen módon foglalkoztatni tervező vállalatok aránya lényegében stagnál, 13 százalékot tesz ki a tavalyi 11 százalékkal szemben. A legmagasabb arányokat Pest megyében (66%) és Győr-Moson-Sopron megyében (49%) figyelhetjük meg.

A kölcsönvett munkaerőt alkalmazó vállalatok aránya 2009 óta 12% körül stagnál, 2013-ban 13 százalék volt. Jövőre a cégek 15 százaléka tervez ilyen módon foglalkoztatni munkavállalókat. Ez az arány kiemelkedően magas Pest és Győr-Moson-Sopron megyében, rendre 74 és 62 százalék.

4.1. Nem teljes munkaidős foglalkoztatás

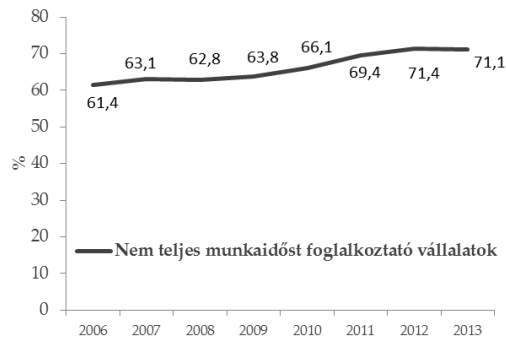
A nem teljes munkaidőben való foglalkoztatás elterjedtsége Magyarországon folyamatosan nő 2006 óta, bár meglehetősen lassú ütemben. 2012-ben az alkalmazottak 7 százalékát foglalkoztatták ilyen formában, ami az Európai Unió 28 tagállama között a negyedik legalacsonyabb érték az Eurostat adatai szerint. Bulgáriában, Csehországban és Szlovákiában figyelhetünk meg a magyar adatoknál alacsonyabb értéket 2012-ben.²⁸

A Prognózis felvétel korábbi éveinek eredményei alapján megállapítható, hogy a nagyobb vállalatok körében gyakoribb a részmunkaidősök foglalkoztatása, valamint gazdasági ágak szerint a mezőgazdaság, a vendéglátás és turizmus valamint a pénzügy területén működő vállalatokra jellemző leginkább, hogy nem teljes munkaidőben foglalkoztatott alkalmazottaik is vannak, legkevésbé pedig az építőiparra. Az idei évben fordult elő először a felvétel története alatt, hogy stagnált azoknak a vállalatoknak az aránya, amelyek foglalkoztatnak részmunkaidős alkalmazottat. 2012-höz hasonlóan idén is 71 százalék volt e cégek aránya.

28

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tps00159>

4.1.1. ábra A nem teljes foglalkoztatást leíró mutatók

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Nem teljes munkaidőst foglalkoztató vállalatok aránya – tárgyév (%)	61,4	63,1	62,8	63,8	66,1	69,4	71,4	71,1
Esetszám (n)	6046	7247	7245	7151	7109	7130	6755	7006

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2014-es évre

A mutató: Az ábrán látható értékek megmutatják, hogy az egyes években a vállalatok hány százaléka foglalkoztatott részmunkaidős alkalmazottat. A vállalatok 2009-től kezdve szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak, a korábbi években pedig szeptember 30-ra vonatkozóan. Az adatok súlyozottak.

A nem teljes munkaidős foglalkoztatást területi szempontból megvizsgálva azt látjuk, hogy a 2014-es részmunkaidős foglalkoztatási tervekben nem jelenik meg egyértelmű különbség az ország gazdaságilag fejlettebb és fejletlenebb régiói között. A jövőre vonatkozó terveket tekintve Pest megyében (96%), Győr-Moson-Sopron megyében (90%) és Baranya megyében (88%) a legmagasabb a 2014-ben nem teljes munkaidős foglalkoztatást tervező vállalatok aránya. Komárom-Esztergom megyében a legalacsonyabb ez az arány, mindössze 65 százalékot tesznek ki azon vállalatok, amelyek jövőre részmunkaidőst terveznek foglalkoztatni.

4.1.2. táblázat: A jövőbeli nem teljes munkaidős foglalkoztatást kifejező mutató értékei megyei bontásban

	Tervek	
	n	%
Budapest	757	71,6
Baranya	215	87,6
Bács-Kiskun	335	82,9
Békés	173	84,6
Borsod-Abaúj-Zemplén	396	75,1
Csongrád	255	80,3
Fejér	242	70,1
Győr-Moson-Sopron	157	89,6
Hajdú-Bihar	257	84,8
Heves	269	74,1
Komárom-Esztergom	261	64,6
Nógrád	184	70,9
Pest	307	95,5
Somogy	225	84,5
Szabolcs-Szatmár-Bereg	246	81,6
Jász-Nagykun-Szolnok	192	78,8
Tolna	239	76,8
Vas	212	81,0
Veszprém	254	73,6
Zala	199	80,7

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2014-es évre

A mutató: A táblázatban szereplő értékek azt mutatják meg, hogy az 2014-ben a vállalatok hány százaléka tervez részmunkaidős alkalmazottat foglalkoztatni. A vállalatok 2014. szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak. A százalék-adatok súlyozottak, az n érték, amely a válaszoló vállalatok számát mutatja, súlyozatlan.

4.2. Határozott idejű foglalkoztatás

Az eddigi évek tapasztalatai alapján elmondható, hogy a határozott idejű foglalkoztatás ágazatok szerint leginkább az ipar, a vendéglátás, a mezőgazdaság és az építőipar területén gyakori, míg a pénzügyi területen működő cégek körében ritka. Földrajzi szempontból az észak-alföldi és dél-alföldi cégek körében tekinthető leggyakoribbnak a határozott idejű foglalkoztatás, és a cégek méretével is együtt nő annak valószínűsége, hogy foglalkoztatnak határozott időre szóló szerződéssel munkavállalót.

A határozott időre szóló szerződéssel munkavállalót foglalkoztató vállalatok aránya 2006 és 2011 között 41%-ról 34%-ra csökkent, majd a 2012-ben történt növekedés után még alacsonyabb szintre esett vissza, 30 %-ra. Ez az érték az eddigi legalacsonyabb a felvétel történetében.

4.2.1.ábra A határozott idejű foglalkoztatást leíró mutatók

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Határozott időre szóló szerződéssel foglalkoztató vállalatok aránya – tárgyév (%)	41,4	40,2	42,1	37,4	38,1	33,6	35,8	29,5
Esetszám (n)	6046	7247	7245	7151	7107	7128	6744	6988

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2014-es évre

A mutató: Az ábrán látható értékek megmutatják, hogy az egyes években a vállalatok hány százaléka foglalkoztatott határozott időre szóló szerződéssel alkalmazottat. A vállalatok 2009-től kezdve szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak, a korábbi években pedig szeptember 30-ra vonatkozóan. Az adatok súlyozottak.

A 2014-ben határozott időre szóló foglalkoztatást tervező vállalatok aránya Pest megyében (75%), Zala megyében (54%) és Békés megyében (53%) a legmagasabb. Budapesten a legalacsonyabb ez az arány, mindössze 9 százalékot tesz ki azon vállalatok aránya, amelyek 2014-ban határozott időre szólóan terveznek munkaerőt foglalkoztatni. Figyelemre méltó Pest megye és Budapest rendkívül erősen eltérő helyzete határozott idejű foglalkoztatásra vonatkozó tervek tekintetében.

4.2.2. táblázat: A jövőbeli határozott idejű foglalkoztatást kifejező mutató értékei

	Tervek	
	n	%
Budapest	699	9,0
Baranya	140	29,2
Bács-Kiskun	288	42,1
Békés	150	52,7
Borsod-Abaúj-Zemplén	368	42,9
Csongrád	204	47,8
Fejér	224	40,6
Győr-Moson-Sopron	102	48,0
Hajdú-Bihar	214	51,3
Heves	251	35,6
Komárom-Esztergom	260	31,5
Nógrád	176	29,5
Pest	132	74,5
Somogy	202	37,7
Szabolcs-Szatmár-Bereg	238	46,0
Jász-Nagykun-Szolnok	179	46,8
Tolna	227	26,7
Vas	192	44,6
Veszprém	244	45,1
Zala	175	54,2

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2014-es évre

A mutató: A táblázatban szereplő értékek azt mutatják meg, hogy az 2014-ban a vállalatok hány százaléka tervez határozott időre szóló szerződéssel alkalmazottat foglalkoztatni. A vállalatok 2014. szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak. A százalék-adatok súlyozottak, az n érték, amely a válaszoló vállalatok számát mutatja, súlyozatlan.

4.3. Külföldiek foglalkoztatása

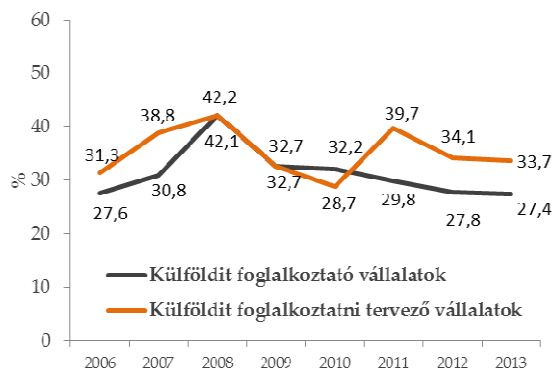
Ebben a fejezetben megvizsgáljuk, hogy hogyan változtak az elmúlt években a vállalatok szokásai külföldiek foglalkoztatásának tekintetében, majd a vállalatok jövőbeli foglalkoztatási terveit elemezzük.

A korábbi felvételek tapasztalatai alapján az ágazatok közül a vendéglátás területén működő cégek esetében a leginkább valószínű, hogy külföldi munkaerőt foglalkoztatnak, tulajdoni viszonyok tekintetében pedig a (részben) külföldi tulajdonban állókra igaz ugyanez.

2006 és 2008 között meredeken nőtt azoknak a vállalatoknak az aránya, amelyek külföldi munkaerőt alkalmaznak. 2008-tól kezdődően viszont csökkenni kezdett a vállalatok aránya, és ez a csökkenés máig sem állt meg, bár üteme lelassult. 2012-ről 2013-ra 28-ról 27 százalékra csökkent a külföldit foglalkoztató vállalatok aránya Magyarországon.

Az egy évvel későbbi időpontra vonatkozó, tervezett foglalkoztatás tendenciái hektikusabban alakulnak: 2008-ban itt is csökkenésbe váltott az addigi növekedés, azonban ebben az esetben 2011-ben újra növekedni kezdett a külföldiek foglalkoztatását tervező hazai vállalatok aránya. Azóta, 2012-ben és 2013-ban viszont újra csökken a cégek aránya, idén 34% azoknak a vállalatoknak az aránya, amelyek jövőre külföldi alkalmazott foglalkoztatását tervezik.

4.3.1. ábra Külföldiek foglalkoztatását leíró mutatók

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Külföldieket alkalmazó vállalatok aránya – tárgyév (%)	27,6	30,8	42,1	32,7	32,2	29,8	27,8	27,4
Esetszám (n)	6046	7247	7245	7151	7106	7131	6752	7006
Külföldieket alkalmazni tervező vállalatok aránya – tárgyév (%)	31,3	38,8	42,2	32,7	28,7	39,7	34,1	33,7
Esetszám (n)	4845	6913	7046	7151	7051	4168	4531	4571

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2014-es évre

A mutató: Az ábrán látható értékek megmutatják, hogy az egyes években a vállalatok hány százaléka foglalkoztatott külföldi munkaerőt. A vállalatok 2009-től kezdve szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak, a korábbi években pedig szeptember 30-ra vonatkozóan. Az adatok súlyozottak.

Pest megyében kiemelkedően magas a külföldiek foglalkoztatását tervező vállalatok aránya (89%). Ez után Győr-Moson-Sopron megye (72%) és Komárom-Esztergom megye (55%) következik, amely arány valószínűleg magyarázható részben az országhatár közelségével. A külföldieket foglalkoztatni tervező cégek aránya Békés megyében a legalacsonyabb (18%).

4.3.2. táblázat: A külföldiek jövőbeli foglalkoztatását kifejező mutató értékei megyei bontásban

	Tervek	
	n	%
Budapest	678	30,5
Baranya	108	19,8
Bács-Kiskun	309	23,1
Békés	134	18,4
Borsod-Abaúj-Zemplén	368	21,2
Csongrád	211	28,6
Fejér	215	33,0
Győr-Moson-Sopron	85	72,0
Hajdú-Bihar	220	28,1
Heves	252	27,2
Komárom-Esztergom	261	55,4
Nógrád	168	39,9
Pest	109	89,1
Somogy	202	19,7
Szabolcs-Szatmár-Bereg	238	17,5
Jász-Nagykun-Szolnok	177	24,2
Tolna	237	19,7
Vas	179	27,9
Veszprém	237	28,1
Zala	183	19,9

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2014-es évre

A mutató: A táblázatban szereplő értékek azt mutatják meg, hogy az 2014-ban a vállalatok hány százaléka tervez külföldi alkalmazottat foglalkoztatni. A vállalatok 2014. szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak. A százalék-adatok súlyozottak, az n érték, amely a válaszoló vállalatok számát mutatja, súlyozatlan.

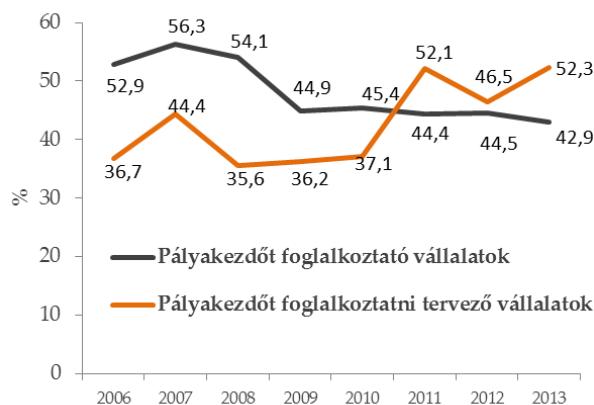
4.4. Pályakezdők foglalkoztatása

A pályakezdők elhelyezkedését jelentősen megnehezítette a gazdasági válság 2008 végétől kezdődően, mivel – definícióból adódóan – ők első munkahelyüket keresik, és a cégek munkaerő-felvételi lehetőségei beszűkültek ebben az időszakban. Ugyanakkor a pályakezdők alkalmazásának vannak olyan előnyei (betaníthatóság, alacsonyabb bér, START kártya), amelyek a válság hatásainak enyhülésével ismét előtérbe kerülhetnének, bár ez még idén sem jelent meg adatainkban.

A pályakezdőket alkalmazó vállalatok aránya 2008-tól kezdve folyamatosan csökken, bár a csökkenés üteme alacsony, lényegében stagnálásról beszélhetünk. 2013-ban 43% volt a pályakezdőket is alkalmazó vállalatok aránya.

A pályakezdők foglalkoztatását tervező vállalatok aránya erőteljesebben ingadozik, és 2013-ban felvette a felvétel története alatti legmagasabb értékét, 52%-ot. Ugyanakkor ez nem feltétlenül jelenti, hogy jövőre növekedni fog a pályakezdőket alkalmazó cégek aránya, ahogyan a 2011-es magas érték sem befolyásolta pozitív irányba a következő évben a ténylegesen pályakezdőket foglalkoztató vállalatok arányát.

4.4.1. ábra Pályakezdők foglalkoztatását leíró mutatók

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Pályakezdőket alkalmazó vállalatok aránya – tárgyév (%)	52,9	56,3	54,1	44,9	45,4	44,4	44,5	42,9
Esetszám (n)	6046	7225	7214	7151	7106	7132	6751	7006
Pályakezdőket alkalmazni tervező vállalatok aránya – tárgyév (%)	36,7	44,4	35,6	36,2	37,1	52,1	46,5	52,3
Esetszám (n)	5562	6176	6254	7151	7050	4370	4629	4714

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2014-es évre

A mutató: Az ábrán látható értékek megmutatják, hogy az egyes években a vállalatok hány százaléka foglalkoztatott pályakezdőt. A vállalatok 2009-től kezdve szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak, a korábbi években pedig szeptember 30-ra vonatkozóan. Az adatok súlyozottak.

A pályakezdőket jövőre foglalkoztatni tervező cégek aránya 2013-ban is Győr-Moson-Sopron (79%) és Pest (90%) megyében a legmagasabb, ahogyan 2012-ben is megfigyelhető volt. A legalacsonyabb arányokat ezzel szemben Tolna (34%) és Zala (38%) megyében találjuk.

4.4.2. ábra: Pályakezdők jövőbeli foglalkoztatását kifejező mutató értékei megyei bontásban

	Tervek	
	n	%
Budapest	664	48,6
Baranya	132	43,8
Bács-Kiskun	310	53,7
Békés	151	51,4
Borsod-Abaúj-Zemplén	374	44,3
Csongrád	214	51,6
Fejér	224	46,4
Győr-Moson-Sopron	107	79,4
Hajdú-Bihar	224	48,7
Heves	259	43,5
Komárom-Esztergom	259	54,4
Nógrád	170	43,9
Pest	150	90,2
Somogy	206	42,1
Szabolcs-Szatmár-Bereg	237	41,0
Jász-Nagykun-Szolnok	179	54,7
Tolna	236	33,8
Vas	189	57,9
Veszprém	237	53,4
Zala	192	37,6

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2014-es évre

A mutató: A táblázatban szereplő értékek azt mutatják meg, hogy az 2014-ben a vállalatok hány százaléka tervez pályakezdőt foglalkoztatni. A vállalatok 2014. szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak. A százalékadatok súlyozottak, az n érték, amely a válaszoló vállalatok számát mutatja, súlyozatlan.

4.5. Egyszerűsített foglalkoztatás

Ebben a fejezetben a korábbi alkalmi munkavállalói könyves foglalkoztatás – 2010. április 1-jétől: egyszerűsített foglalkoztatás – jellemzőit vizsgáljuk meg. Miután áttekintettük, hogy az elmúlt években hogyan változott az egyszerűsített foglalkoztatást alkalmazó cégek aránya Magyarországon, bemutatjuk, hogy milyen területi egyenlőtlenségek figyelhetők meg e vállalatok között.

Az alkalmi munkavállalói könyves munkaerőt alkalmazó vállalatok aránya 2008 és 2010 között erőteljesen visszaesett, majd enyhe ütemben újra növekedni kezdett. Ez a növekedés idén állt meg: 2013-ban 9% volt az egyszerűsített foglalkoztatással munkavállalót alkalmazó cégek aránya a 2012-es 10%-os értékkel szemben.

A 2014-ben egyszerűsített foglalkoztatást tervező vállalatok aránya 13%, ami valamivel magasabb, mint a tavalyi és tavalyelőtti érték (11%), de jelentős elmozdulásnak ez nem mondható.

4.5.1. ábra Az egyszerűsített foglalkoztatását leíró mutatók

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Egyszerűsített foglalkoztatást alkalmazó vállalatok aránya – tárgyév (%)	17,6	21,3	25,4	16,0	7,8	8,5	10,1	8,9
Esetszám (n)	6046	7247	7245	7151	7103	7128	6729	6999
Egyszerűsített foglalkoztatást alkalmazni tervező vállalatok aránya – tárgyév (%)	17,8	19,1	20,5	15,0	6,1	10,9	10,8	12,7
Esetszám (n)	5777	6525	6649	7151	7051	3976	4194	4187

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2014-es évre

A mutató: Az ábrán látható értékek megmutatják, hogy az egyes években a vállalatok hány százaléka alkalmazta az egyszerűsített foglalkoztatást. A vállalatok 2009-től kezdve szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak, a korábbi években pedig szeptember 30-ra vonatkozóan. Az adatok súlyozottak.

A 2014-ben egyszerűsített foglalkoztatást alkalmazni tervező vállalatok aránya Budapesten (2%) és Komárom-Esztergom megyében (5%) a legalacsonyabb. A legmagasabb arányokat Pest megyében (66%) és Győr-Moson-Sopron megyében (49%) figyelhetjük meg, amely értékek jelentősen kiemelkednek a többi közül, a korábbi évek eredményeihez hasonlóan.

4.5.2. ábra: A jövőbeli egyszerűsített foglalkoztatást kifejező mutató értékei megyei bontásban

	Tervek	
	n	%
Budapest	579	2,3
Baranya	115	34,5
Bács-Kiskun	254	6,5
Békés	137	14,0
Borsod-Abaúj-Zemplén	375	18,9
Csongrád	190	13,1
Fejér	208	16,0
Győr-Moson-Sopron	66	48,8
Hajdú-Bihar	165	28,8
Heves	253	18,0
Komárom-Esztergom	254	4,5
Nógrád	168	8,8
Pest	81	65,9
Somogy	198	13,6
Szabolcs-Szatmár-Bereg	235	16,8
Jász-Nagykun-Szolnok	179	10,6
Tolna	230	14,3
Vas	164	15,7
Veszprém	229	12,1
Zala	107	17,5

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2014-es évre

A mutató: A táblázatban szereplő értékek azt mutatják meg, hogy az 2014-ben a vállalatok hány százaléka tervez egyszerűsített módon foglalkoztatni. A vállalatok 2014. szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak. A százalék-adatok súlyozottak, az n érték, amely a válaszoló vállalatok számát mutatja, súlyozatlan.

4.6. Kölcsönvett munkaerő foglalkoztatása

A munkaerő-kölcsönzés, mint foglalkoztatási forma, egyik legfőbb jellemzője, hogy segít a vállalatoknak rugalmasan reagálni a termékeik keresletét befolyásoló folyamatokra, éppen ezért csökkent erőteljesen a kölcsönvett munkaerő létszáma a gazdasági válság kibontakozásával. Ebben a fejezetben a vállalatok munkaerő-kölcsönzési tendenciáit és területi egyenlőtlenségeit vizsgáljuk.

A korábbi tapasztalatok szerint a munkaerő-kölcsönzés a nagyobb létszámú, (részben) külföldi tulajdonban levő, exportáló cégekre jellemző inkább. Ágazatok szempontjából az ipar, a vendéglátás és a szállítás, raktározás területén működő cégek esetében a leginkább elterjedt ez a foglalkoztatási forma.

A kölcsönvett munkaerőt alkalmazó vállalatok aránya 2008 és 2009 között kezdett csökkenni, és ez azóta 11-12% körül stagnál. 2013-ban 13% volt a kölcsönvett munkaerőt alkalmazó cégek aránya Magyarországon.

A jövőre vonatkozó tervek tekintetében azt állapíthatjuk meg, hogy a tavalyi 13%-os érték után a vállalatoknak valamivel magasabb aránya, 15%-a tervez kölcsönvett munkaerőt alkalmazni.

4.6.1. ábra Kölcsönvett munkaerő foglalkoztatását leíró mutatók

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kölcsönvett munkaerőt alkalmazó vállalatok aránya – tárgyév (%)	17,3	15,9	17,4	12,2	12,7	12,3	11,6	12,6
Esetszám (n)	6046	7247	7245	7151	7105	7128	6730	6997
Kölcsönvett munkaerőt alkalmazni tervező vállalatok aránya – tárgyév (%)	21,8	22,3	23,0	13,1	11,0	16,7	13,4	14,9
Esetszám (n)	5949	7063	7060	7151	7053	3963	4200	4174

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2014-es évre

A mutató: Az ábrán látható értékek megmutatják, hogy az egyes években a vállalatok hány százaléka foglalkoztatott kölcsönvett munkaerőt. A vállalatok 2009-től kezdve szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak, a korábbi években pedig szeptember 30-ra vonatkozóan. Az adatok súlyozottak.

A munkaerő-kölcsönzésre vonatkozó jövőbeli tervek tekintetében azt figyelhetjük meg, hogy Pest (74%) és Győr-Moson-Sopron (62%) megyében kiemelkedően magas a 2014-ben kölcsönvett munkaerőt alkalmazni tervező vállalatok aránya. A legalacsonyabb arányt Tolna (1%), Somogy (4%) és Borsod-Abaúj-Zemplén (5%) megyében figyelhetjük meg.

4.6.2. ábra: Kölcsönvett munkaerő jövőbeli foglalkoztatását kifejező mutató értékei megyei bontásban

	Tervek	
	n	%
Budapest	591	6,7
Baranya	100	9,3
Bács-Kiskun	257	6,9
Békés	130	17,7
Borsod-Abaúj-Zemplén	367	4,8
Csongrád	189	11,7
Fejér	211	16,5
Győr-Moson-Sopron	74	61,8
Hajdú-Bihar	159	14,9
Heves	253	10,1
Komárom-Esztergom	258	26,6
Nógrád	165	9,5
Pest	71	73,5
Somogy	197	4,1
Szabolcs-Szatmár-Bereg	233	8,5
Jász-Nagykun-Szolnok	176	23,8
Tolna	230	0,8
Vas	166	27,1
Veszprém	234	12,6
Zala	113	33,8

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2014-es évre

A mutató: A táblázatban szereplő értékek azt mutatják meg, hogy az 2014-ban a vállalatok hány százaléka tervez munkaerőt kölcsönözni. A vállalatok 2014. szeptember 1-jére vonatkozóan válaszoltak. A százalék-adatok súlyozottak, az n érték, amely a válaszoló vállalatok számát mutatja, súlyozatlan.

5. Toborzási nehézségek

Jelen fejezetben a vállalatok toborzási nehézségeinek gyakoriságát vizsgáljuk, megmutatva az utóbbi években a toborzási nehézséget tapasztaló vállalatok arányának változását, az egyes munkaerő típusok toborzási nehézségeinek alakulását, illetve elemezzük, hogy a toborzási nehézséggel való szembesülés esélye hogyan változik egyes kiemelt cégjellemzők által meghatározott vállalati csoportokban.

5.1. Az elmúlt években tapasztalt folyamatok

A gazdasági válság és elbocsátások hatására 2009-ben történt jelentős mértékű csökkenés után 2010 óta lényegében stagnál a toborzási nehézségeket érzékelő cégek aránya. Míg 2010 és 2012 között a vállalatok 10 százaléká értékelte problémásnak bizonyos pozíciók betöltését, 2013-ban ez az arány 9%-ot tett ki, ami nem jelent érdemi változást.

5.1.1. ábra Toborzási nehézséget érzékelő cégek arányának alakulása

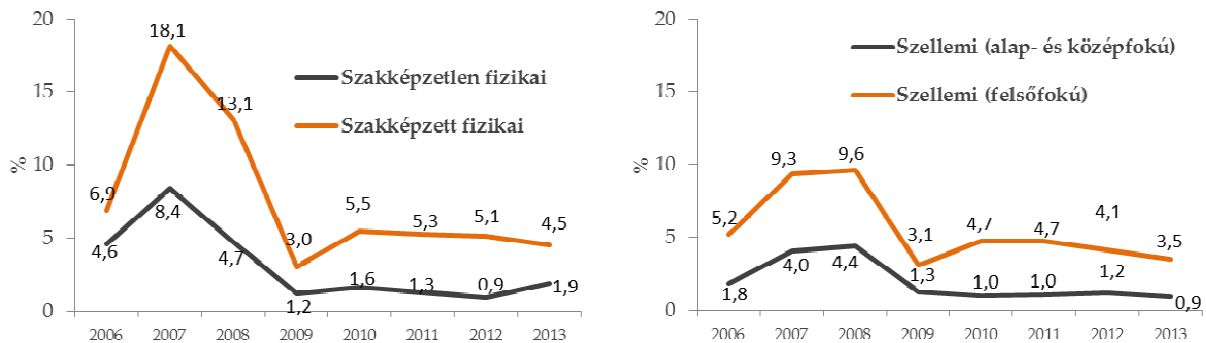
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Határozott időre szóló szerződéssel foglalkoztató vállalatok aránya – tárgyév (%)	26,6	22,0	6,8	10,3	10,0	10,2	8,9
Esetszám (n)	3746	4394	4134	4134	3979	4025	4228

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2014-es évre

A mutató: Az ábrán látható értékek megmutatják, hogy az egyes években a vállalatok hány százaléka érzékelt nehézséget egyes pozíciók betöltésében. Az adatok súlyozottak.

A gazdasági válság hatására minden vizsgált foglalkozási csoportban csökkent a toborzási nehézségeket észlelő vállalatok aránya. 2010 és 2013 között egyik foglalkozási csoportban sem történt lényegi változás. A vállalatok idén a legnagyobb arányban a szakképzett fizikai (4,5%), legkisebb arányban (0,9%) az alap- és középfokú végzettséget igénylő szellemi munkakörök betöltésekor szembesültek toborzási problémákkal. Megfigyelhető, hogy mind a fizikai, mind a szellemi munkakörök esetében a magasabb képzettséget igénylő pozíciók esetében magasabb ez az arány.

5.1.2. ábra **Toborzási nehézségeket érzékelő cégek aránya munkaköri csoportok szerint**
Fizikai munkakörök **Szellemi munkakörök**

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Szakképzetlen fizikai (%)	8,4	4,7	1,2	1,6	1,3	0,9	1,9
Szakképzett fizikai (%)	18,1	13,1	3,0	5,5	5,3	5,1	4,5
Szellemi (alap- és középfokú) (%)	4,0	4,4	1,3	1,0	1,0	1,2	0,9
Szellemi (felsőfokú) (%)	9,3	9,6	3,1	4,7	4,7	4,1	3,5
Esetszám (n)	3993	4394	4134	4134	4256	4272	4372

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2014-es évre

A mutató: Az ábrán látható értékek a toborzási nehézséggel szembesülő vállalatok százalékos aránya a foglalkozási csoportok szerint.

Bázis: 10 főnél nagyobb vállalatok.

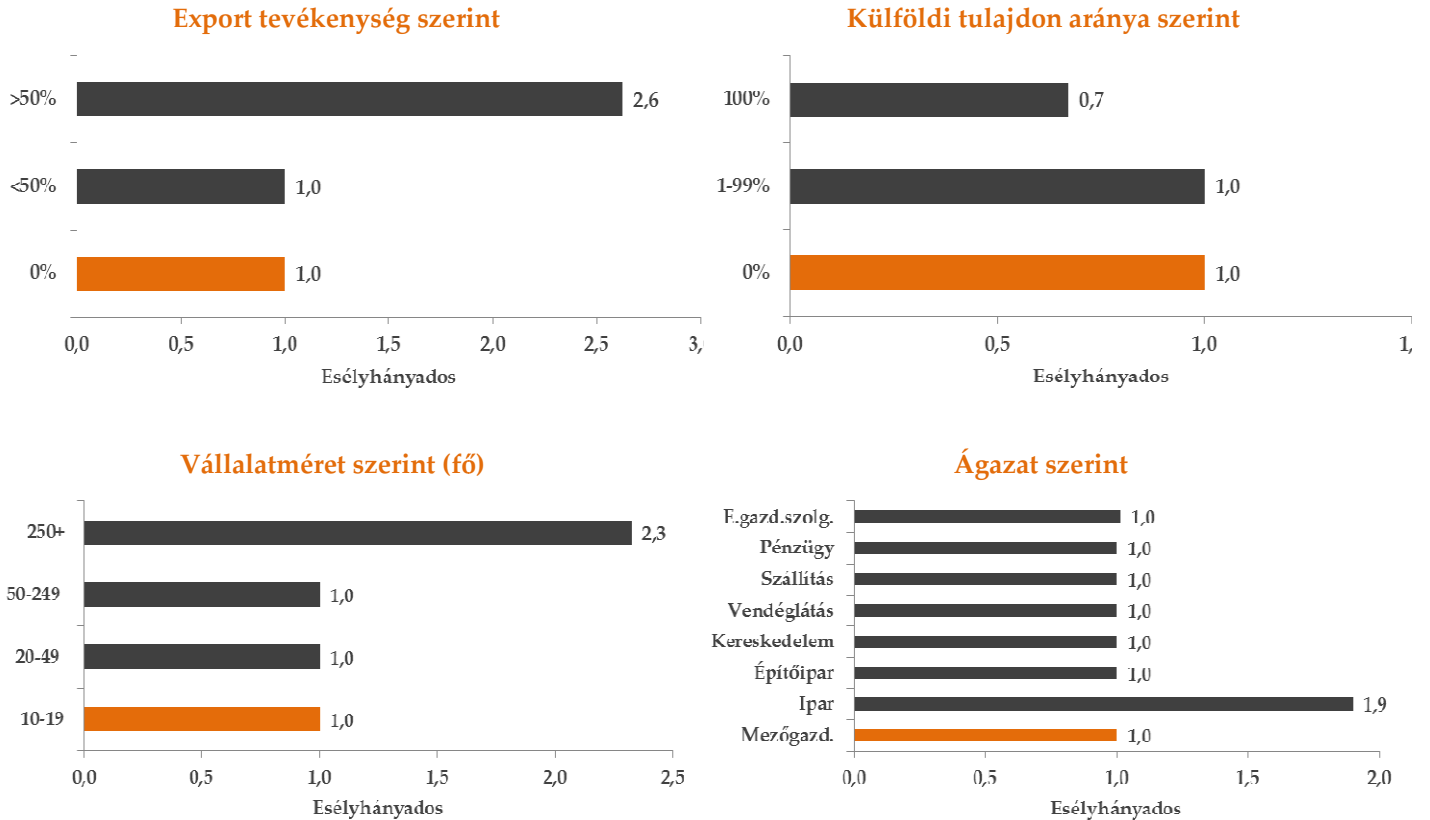
Példa: 2013-ben a vállalatok 4,5 százaléka jelzett toborzási problémát, amikor szakképzett fizikai munkakörbe keresett jelölteket.

5.2. A toborzási nehézség elemi összetevői

Különböző vállalati körök nem egyforma valószínűséggel találkoznak toborzási nehézségekkel működésük során. Az alábbiakban export, gazdasági tevékenység, vállalatméret és tulajdonosi háttér szerinti regressziós elemzéssel határozzuk meg, hogy mely jellemzők növelik ennek esélyét.

Az exportáló és a létszám tekintetében nagyobb méretű vállalatok nagyobb valószínűséggel tapasztalnak toborzási nehézséget, mint a kisebb és csak a hazai piacra termelő cégek. Az ipari területen működő vállalatok 1,9-szer nagyobb valószínűséggel találkoznak toborzási nehézséggel, mint a referenciacsoportnak tekintett mezőgazdasági vállalatok. Ugyanakkor a többi ágazat tekintetében nem figyelhető meg szignifikáns eltérés a mezőgazdasági cégektől toborzási nehézségek tekintetében.

5.2.1. ábra A toborzási nehézség elemi összetevői

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés 2014-es évre (n=3913)

A modellről: A modell többváltozós logisztikus regressziós eljárással készült.

Az esélyhányadosok: Az esélyhányadosok kifejezik, hogy a referenciacsoporthoz képest hányszor nagyobb vagy kisebb valószínűséggel találunk toborzási nehézséggel találkozó vállalatokat

Referenciacsoport: Referencia csoport: a hazai tulajdonú, kizárólag belföldre termelő, mikro mezőgazdasági vállalkozások

Bázis: 10 főnél nagyobb vállalatok.

Ábraértelmezés: minél nagyobb az esélyhányados értéke, annál több toborzási nehézséggel találkozik a vállalati kör. Ha az esélyhányados értéke 1, akkor az adott csoportban a toborzási nehézségek nem térnek el a referencia csoportban tapasztalhatóktól.

1. Melléklet: Az előrejelzés módszertana

M1.1. A kérdőíves vállalati létszám-előrejelzésekkel kapcsolatos dilemmák

Általános tapasztalatnak tekinthető, hogy a vállalati várakozások, nyers formájukban nem nyújtanak pontos képet a várható létszámváltozásokról, ezért értelmezésükhöz felmerül valamiféle statisztikai korrekció igénye.

A vizsgált évek közül a 2008-ban megfogalmazott várakozások voltak leginkább túlzóak – ekkora a vizsgálatba bevont vállalatok 2,6 százalékponttal nagyobb létszámot valószínűsítettek a következő évre, mint ahogyan az történt. A másik végletnek a 2010-es év tekinthető, ekkor a vállalati várakozások bizonyultak, ha csak kis mértékben is, de pesszimistának, a tények szerint 0,2 százalékponttal nagyobb lett a vizsgált „vállalatipool” összlétszáma, mint ahogyan azt egy évvel korábban valószínűsítették.

M1.1.1. tábla: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések éves bontásban

	A várakozás megfogalmazásának éve			
	2008	2010	2011	2012
Vállalatok száma (darab)	1436	1673	1799	1856
Vállalati várakozás (fő)	242273	214688	253694	259152
Tény (fő)	236060	215134	251563	253278
Várakozás és tény különbség (%)	-2,6	0,2	-0,8	-2,3

Forrás: NMH-GVI Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés (2008, 2010, 2011, 2012) – speciális minta

A vállalatok által megfogalmazott éves létszámvárakozásokat, tehát „nyers” formában nem szabad tényként értelmezni, a tapasztalatok szerint ezeket különböző statisztikai módszerekkel korrigálni szükséges. A korrekció fontossága három alapvető állítással támasztható alá:

- A vállalatok általában túlzóan optimistán tekintenek a jövőbe, jellemzően nagyobb mértékű létszámfelvétellel vagy kisebb mértékű elbocsátással kalkulálnak, mint ami bekövetkezik.
- A vállalatok a belső szerkezetük vagy a külső üzleti környezetük okán különbözőek. Vannak olyan szegmensek, ahol könnyebb és vannak olyanok, ahol nehezebb pontosabb éves létszám előrejelzéseket megfogalmazni.
- A vállalatok számára eltérő jelentőséggel bír az üzleti és ezen belül a létszámtervezés. Így vannak olyan vállalati szegmensek, ahol jelentős energiát fektetnek a tervezésbe, ezért pontosabb előrejelzésekkel rendelkeznek, máshol inkább pillanatnyi intuíciók alapján fogalmazzák meg a jövőre vonatkozó várakozásaikat.²⁹

²⁹ Lásd az MTA KRTK KTI elemzésének idevágó eredményeit:

<http://elorejelzes.mtaki.hu/downloaddoc.php?docid=53&mode=articles>

Több olyan összetett magyarázómodell is ismert, ami a létszám-gazdálkodási várakozások megvalósulását, pontosságát vizsgálta. Egy a szubjektív megítélésen³⁰ alapuló modell eredményei szerint a megbízható létszámtervezés³¹ esélye növekszik a vállalati mérettel, a szellemi alkalmazottak arányával, illetve megállapítja, hogy a rossz üzleti helyzetben lévő vállalatok esetében a leginkább bizonytalan a létszámtervezés. Írásos üzleti tervezés inkább olyan vállalatoknál fordul elő, ahol a létszámtervezés nem tekinthető megbízhatónak. A látszólagos ellentmondás mögött az áll, hogy általában a nagyobb, több fizikai alkalmazottal bíró vállalatok készítenek üzleti terveket. Létszámukból és üzleti tevékenységükből fakadóan jobban ki vannak téve a gazdaság hullámzásainak, ez az érzékenység pedig kihat a létszámgazdálkodásra is. Ezen vállalati kör inkább készít, tevékenységének összehangolásához szükséges üzleti terveket, azzal a céllal, hogy a jövő bizonytalanságát csökkentse. Fontos, hogy itt semmiképpen nem szabad magyarázó tényezőként tekintetni az írásos üzleti tervek, azaz nem az írásos üzleti tervek megléte eredményezi a megbízhatatlanságot, hanem az eleve létszámtervezési problémákkal küzdő vállalatok készítenek írásos üzleti terveket.³² Más objektív megbízhatóságon³³ alapuló modellek kiemelik, a vállalat méretét, foglalkozási homogenitását és gazdasági tevékenységét, mint jelentős magyarázó erővel bíró jellegzetességek. Megállapítják továbbá, hogy minél többféle beosztású dolgozó vesz részt a vállalati üzleti tervezésben, illetve minél régebb óta létezik egy cég annál pontosabb az előrejelzése.³⁴

A MKIK GVI modelljének célja a NMH-GVI Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés nagymintás vállalati adatfelvételben megfogalmazott létszámváltozással kapcsolatos várakozások korábbi évek tapasztalataival való korrigálása. Célunk tehát egy olyan korrekciós becslő modell megalkotása, ahol:

$$|T_{t+1} - V_{t,t+1}| < |T_{t+1} - V_{t,t+1} - K| \quad (1)$$

³⁰ A szubjektív megítélés esetében a vállalati vezető véleményezi, hogy létszám-gazdálkodási terveik, elképzeléseik mennyire megbízhatóak, pontosak.

³¹ A modellekben a megbízhatóságot önbevallásos kérdés alapján operacionalizálták. A megkérdezettek ötös skálán árnyalva kifejezték, hogy a mennyire tudják megbecsülni egy, három, hat és tizenkét hónap múlva a vállalati létszámot. Az aggregált index 0 és száz között vehet fel értékeket. 0 az értéke akkor, ha a megkérdezett semmilyen időtávra nem tudta megmondani a létszámot, 100 pedig akkor, ha az összes vizsgált időtávra teljes bizonyossággal tudna nyilatkozni a létszámról. Az index kialakításánál az egyes időtávokhoz köthető megbízhatósági szintek az időtáv hosszának megfelelően kerültek súlyozva aggregálásra. Megbízhatónak tekintjük egy vállalat létszámbecslését, ha a százaskálán legalább 89 pontos értéket ért el. Itt a megkérdezett vállalatok 20 százaléka tekinthető megbízható létszámtervezőnek.

³² „Ágazati munkaerő-keresleti előrejelzés vállalati várakozások alapján” alprojekt, TÁMOP - 2.3.2-09/1 kiemelt projekt.

³³ Vállalati panelkutatás, ahol fél éves létszám létszám-gazdálkodási várakozások megvalósulását ellenőrizték.

³⁴ „Ágazati munkaerő-keresleti előrejelzés vállalati várakozások alapján” alprojekt, TÁMOP - 2.3.2-09/1 kiemelt projekt.

T_{t+1} : $t+1$ időpontban ismert létszám

$V_{t,t+1}$: t időpontban megfogalmazott létszámvárakozás $t+1$ időpontra

K : Korrekciós tényező

Értelemszerűen egy jellegű modellezés nem kalkulál váratlan gazdasági eseményekkel, mint:

- Zöld mezős beruházások
- Vállalati kivonulások

M1.2. A modell ismertetése

Az alábbiakban a modellezésünkkel kapcsolatos alapvető információkat közöljük. Ismertetjük (1) a modellezés alapjául szolgáló adatokat, (2) a modell kimeneti változóját, (3) a modell együtthatóit, (4) a korrekció eredményeképpen előálló létszámadatok pontosságát, (5) és a modellezés során használt forgatókönyveket.

Adatok

A korrekciós tényező modellezése a NMH-GVI a 2008 és a 2012 közötti Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés kérdőíves kutatások³⁵, 6764 vállalatnál, 958248 fő alkalmazásban állók adatain alapszik. A modellezés alapját képező adatokból kihagytuk az extrém eseteket. Az extrém esetek kiszűrésekor az alábbi szempontokat vettük figyelembe, a „hüvelykujj-szabályokat” az eloszlások figyelembevételével állapítottuk meg:

- +/- 50 százalékpontnál jelentősebb a nyers várakozás és vállalati létszám eltérése
- +/- 50 százalékpontnál jelentősebb a tényleges létszámváltozás mértéke
- +/- 75 százalékpontnál jelentősebb a nyers várakozás és tényleges változás mértéke

M1.2.1. tábla: A minta részletezése

	Vállalatok száma	Alkalmazottak száma
2008	1436 db	239451 fő
2010	1673 db	214090 fő
2011	1799 db	249010 fő
2012	1856 db	255697 fő

³⁵ A 2009-es év nyers vállalati várakozásai olyan mértékben messze estek a tapasztalt tényektől, hogy ezt az évet, a szélsőséges makrogazdasági környezet torzító hatásai miatt kihagytuk az elemzésből.

A modell kimeneti változója

A modellezés alapját, a korábbi években résztvevő vállalatok információi képezik. Egy olyan adattáblát alakítottunk, ami egyaránt tartalmazza egy vállalat t időpontban megfogalmazott létszámvárakozását és a $t+1$ időpontban, tehát egy évvel később, a tényleges létszámot. A várakozások és tények összevetésével információhoz jutunk, arról, hogy a vállalatok várakozásai mennyiben teljesülnek.

A modell tehát azt feltételezi, hogy a múltbéli létszám-várakozások és teljesülések közötti különbségek nem egyediek, hanem szisztematikusan fordulnak elő és a mintázat extrapolálható a jövőre is. Érthető okok miatt a váratlan, nagy horderejű gazdasági események hatása, a zöldmezős beruházások, illetve a váratlan egyedi bezárások, kivonulások nem képződnek le a modellben – ezekkel a modell nem számol.

Az általánosított lineáris regressziós modellben arra kerestük a választ, hogy azonosíthatóak-e olyan tényezők, amik szisztematikusan befolyásolják, illetve, ha igen, akkor milyen mértékben a létszámvárakozások teljesülését vagy éppen nem teljesülését. A regressziós modellben (becslés) függő változónak egy olyan mérőszámot tekintettünk, ami százalékos formában kifejezi a várakozás és tény közötti eltérést:

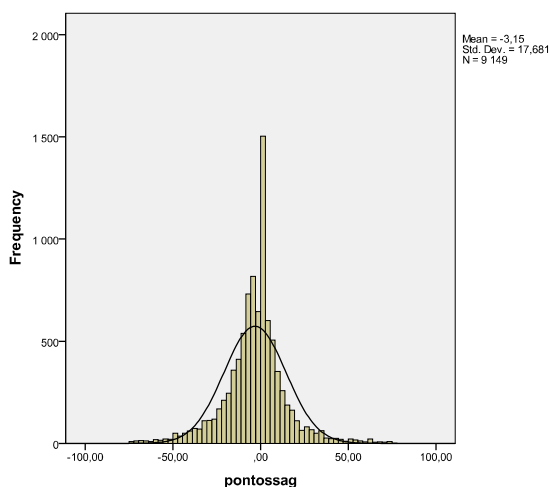
$$(T_{t+1} - V_{t,t+1}) / V_{t,t+1} * 100 \quad (2)$$

T_{t+1} : $t+1$ időpontban ismert létszám

$V_{t,t+1}$: t időpontban megfogalmazott létszámvárakozás $t+1$ időpontra

Az ilyen módon kialakított kimeneti változó eloszlása nagyon hasonlít, de sajnálatos módon nem normális eloszlású, amiért leginkább a magas pozitív Kurtosis érték (2,88) lehet a felelős.

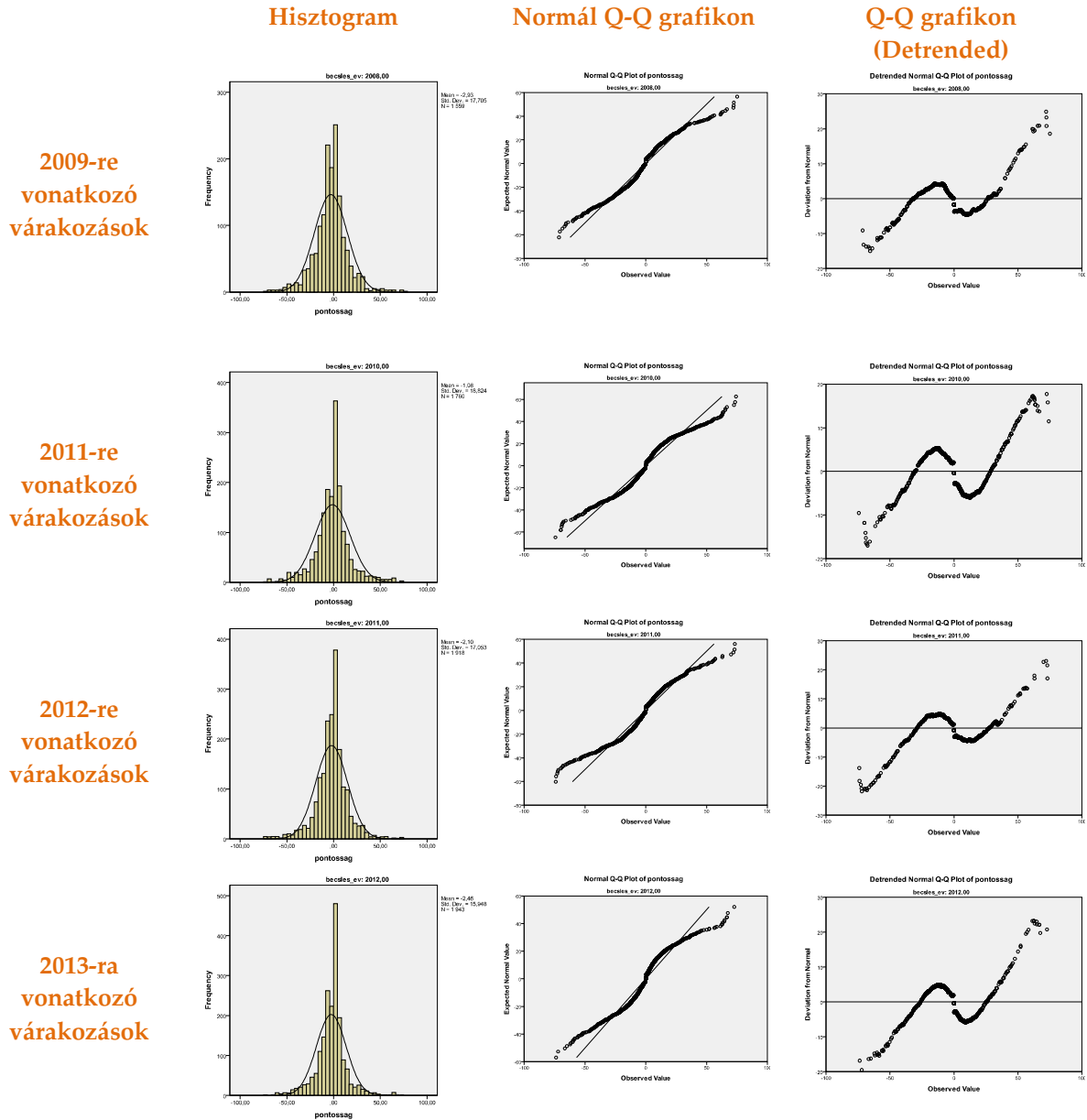
M1.2.2. ábra: A modell kimeneti változójának eloszlása

Shapiro-Wilk W teszt	Nem normális
Skewness/Kurtosis t.	Nem normális
Kolmogorov-Smirnov t.	Nem normális
Skewness	-0.01
Kurtosis	2.88

Az alábbiakban látható, hogy a normális eloszlás minden vizsgált évben hasonló módon sérül.

M1.2.3. ábra: A modell kimeneti változójának eloszlása évenként

Forrás: NMH-GVI: Rövidtávú Munkaerőpiaci Előrejelzés

Ábrák:

1. ábra: A modell kimeneti változójának histogramja
2. ábra: A modell kimeneti változójának Normál Q-Q grafikonja
http://en.wikipedia.org/wiki/Q%E2%80%93Q_plot (letölt: 2013.11.11)
3. ábra: A modell kimeneti változójának Q-Q (Detrended) grafikon
http://faculty.ksu.edu.sa/hisham/Documents/Students/a_PHCL/Testing_Normality.pdf (letölt: 2013.11.11)

A modell magyarázó együtthatói

Az általánosított lineáris modell figyelembeveszi a vállalat jellemzőit, illetve létszámváltozással kapcsolatos várakozások jellegzetességeit és azok kontextusát. A modellben használt változók listáját az alábbi táblázatban részleteztük

M1.2.4. tábla: A modell bemeneti változói

Csoport	Változó	Elnevezés	Kódolás
Alapvető vállalati jellemzők	Vállalati létszám	LETSZAM_	folytonos
	Gazdasági tevékenység	SE5_	1 = mez, 2 = egyéb gazd. szolg., 3 = építőipar, 4 = keresked, 2 = tur., 2 = log, 5 = ipar
	Tulajdonosi háttér	FO_	1 = 100% külföldi, 0 = NEM
	Exporttevékenység	XHO_	1 = döntően export, 0 = NEM
	Fizikai munkakörök aránya	FIZ_ARANY	folytonos
A létszámvárakozások kontextusa	Földrajzi elhelyezkedés (régió)	RE_T	1=K.-Magy., 2=K.-Dunántúl, 3=Ny.-Dun., 4=D.-Dun., 5=D-Alf., 6=É.-Alf., 7=É.-Magy.
	Tervezett beruházások	BERUHAZ	1 = kapacitásnövelő, 2 = innovatív, 3 = egyik sem
	Üzleti klíma	KORNYEZET	1 = rossz, 2 = javul, 3 = stagnál
A létszámvárakozások jellemzői	Üzleti klíma alakulása	CSALODAS	-1 = rosszabb lesz a helyzet, mint várja, 0= pontosak a várakozásai, 1= jobb lesz a
	A létszámvárakozások mértéke	MERTEK_ABS	Folytonos
	A várakozások iránya	B_IRANYA	1 = csökkenés 2 = növekedés, 3 =stagnálás

A modell illeszkedésének néhány mérőszáma az alábbi táblában látható:

M1.2.5. tábla: A modell illeszkedésének néhány alapvető mérőszáma

Deviance	1864830,135	6727	277,216
Scaled Deviance	6764,000	6727	
Pearson Chi-Square	1864830,135	6727	277,216
Scaled Pearson Chi-Square	6764,000	6727	
Log Likelihooda	-28602,209		
Akaike's Information Criterion (AIC)	57280,419		
Finite Sample Corrected AIC (AICC)	57280,860		
Bayesian Information Criterion (BIC)	57539,555		
Consistent AIC (CAIC)	57577,555		

M1.2.6. tábla: A modell együtthatói

Parameter	B	Std. Error	95% Wald Confidence Interval		Hypothesis Test		
			Lower	Upper	Wald Chi-Square	df	Sig.
(Intercept)	-7,244	2,3636	-11,876	-2,611	9,393	1	,002
letszam	-,001	,0006	-,002	,001	,776	1	,378
[se5_=1,00]	1,366	5,0520	-8,536	11,268	,073	1	,787
[se5_=2,00]	8,210	2,2480	3,804	12,616	13,339	1	,000
[se5_=3,00]	4,170	4,0651	-3,797	12,137	1,052	1	,305
[se5_=4,00]	7,115	2,4770	2,260	11,970	8,250	1	,004
[se5_=5,00]	0
[fo_=,00]	-,659	,7170	-2,064	,746	,845	1	,358
[fo_=1,00]	0
[xho_=,00]	-,915	,6500	-2,189	,359	1,981	1	,159
[xho_=1,00]	0
fiz_arany	,129	,0262	,078	,180	24,366	1	,000
[re_t=1,00]	,975	,7308	-,457	2,407	1,781	1	,182
[re_t=2,00]	1,824	,7507	,353	3,295	5,903	1	,015
[re_t=3,00]	1,530	,8006	-,039	3,099	3,651	1	,056
[re_t=4,00]	,268	,7353	-1,173	1,709	,133	1	,716
[re_t=5,00]	1,786	,7045	,405	3,167	6,427	1	,011
[re_t=6,00]	1,995	,6921	,638	3,351	8,305	1	,004
[re_t=7,00]	0
[beruhaz=1,00]	,803	,5041	-,185	1,792	2,540	1	,111
[beruhaz=2,00]	1,590	,5373	,537	2,643	8,761	1	,003
[beruhaz=3,00]	0
[kornyezet=1,00]	-4,356	,6116	-5,555	-3,157	50,722	1	,000
[kornyezet=2,00]	2,020	,5863	,871	3,169	11,871	1	,001
[kornyezet=3,00]	0
[becsles_iranya=1,00]	-2,329	2,4962	-7,222	2,563	,871	1	,351
[becsles_iranya=2,00]	5,371	1,9806	1,489	9,253	7,353	1	,007
[becsles_iranya=3,00]	0
merteke_abs	-,582	,0649	-,709	-,455	80,527	1	,000
[csalodas=-1,00]	-7,122	,7392	-8,571	-5,673	92,826	1	,000
[csalodas=,00]	-3,913	,5792	-5,048	-2,778	45,636	1	,000
[csalodas=1,00]	0
[becsles_iranya=1,00]	* 1,030	,0865	,861	1,200	141,838	1	,000
[becsles_iranya=2,00]	* 0
[becsles_iranya=3,00]	* 0
[becsles_iranya=1,00] * fiz_arany	,018	,0327	-,046	,082	,302	1	,583
[becsles_iranya=2,00] * fiz_arany	-,060	,0254	-,110	-,010	5,606	1	,018
[becsles_iranya=3,00] * fiz_arany	0
[kornyezet=1,00] * mertek_abs	,199	,0738	,055	,344	7,299	1	,007
[kornyezet=2,00] * mertek_abs	,111	,0713	-,028	,251	2,436	1	,119
[kornyezet=3,00] * mertek_abs	0
[se5_=1,00] * fiz_arany	-,030	,0656	-,158	,099	,204	1	,652
[se5_=2,00] * fiz_arany	-,108	,0289	-,164	-,051	13,880	1	,000
[se5_=3,00] * fiz_arany	-,045	,0521	-,147	,058	,729	1	,393
[se5_=4,00] * fiz_arany	-,103	,0325	-,166	-,039	10,042	1	,002
[se5_=5,00] * fiz_arany	0
[se5_=1,00] * mertek_abs	,165	,1227	-,076	,405	1,798	1	,180
[se5_=2,00] * mertek_abs	-,260	,0830	-,422	-,097	9,769	1	,002
[se5_=3,00] * mertek_abs	-,231	,0955	-,418	-,044	5,872	1	,015
[se5_=4,00] * mertek_abs	-,010	,0820	-,171	,151	,015	1	,904
[se5_=5,00] * mertek_abs	0
(Scale)	275,699	4,7408	266,562	285,149			

A korrekció eredményeképpen előálló létszámadatok pontossága

A modell alapján számított korrekciós tényező figyelembevételével a következő képlet alapján számoljuk a várható a következő évi létszámot.

$$E(V_{t+1|x}) = ((K/100)*100)*V_{t,t+1} + V_{t,t+1} \quad (3)$$

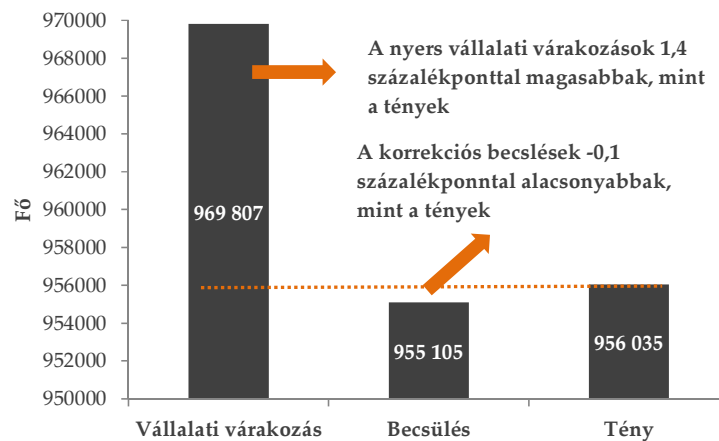
, ahol x az összes felhasznált információ és feltételezés

K : Korrekciós tényező

$V_{t,t+1}$: t időpontban megfogalmazott létszámvárakozás $t+1$ időpontra

A korrigált becslések pontosabb képet adtak a várható létszámfolyamatokról, mint a nyers vállalati várakozások - mind a négy vizsgált év adatait figyelembevéve, hogy amíg a nyers várakozások és tények között 1,4 százalékpontos különbség, addig becslések és tények között -0,1 százalékpontos különbség tapasztalható.

M1.2.7. ábra: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések 2008-2012

Elmondható továbbá, hogy a tények és becslések közötti különbség minden vizsgált évben kisebb, mint a tények és vállalati várakozások közötti különbség. Ilyen értelemben tehát a korrekciós becslés eredményesnek tekinthető, hiszen képes „közelebb hozni” a tényeket és várakozásokat.

M1.2.8. tábla: Vállalati létszám-várakozások, tények és becslések éves bontásban

	A várakozás megfogalmazásának éve			
	2008	2010	2011	2012
Elemzés (darab)	1436	1673	1799	1856
Vállalati várakozás (fő)	242273	214688	253694	259152
Tény (fő)	236060	215134	251563	253278
Várakozás és tény különbség (%)	-2,6	0,2	-0,8	-2,3
Becsült létszám (fő)	236534	212977	250318	255277
Várakozás és becslés különbsége (%)	-2,4	-0,8	-1,3	-1,5
Tény és becslés különbsége (%)	-0,2	1,0	0,5	-0,7

Forgatókönyvek

A várakozásokat három forgatókönyv mentén ismertetjük. Megfogalmazunk egy valószínűsíthető, illetve egy optimista és egy pesszimista forgatókönyvet. Az egyensúlyi forgatókönyv, az alapmodellt az alábbi képlet alapján számoltuk.

Az együtthatók becslésének egyenlete:

$$E(K_t|V_{i,t}, SZJ_{i,t}) = \beta_0 + \sum_{v=1}^j \beta_v VJ_{v,t} + \beta_{j+1} CS_t + \sum_{v=j+2}^{j+k} \beta_v SZJ_{v,t} + \sum_{v=j+k+1}^{j+k+l} \beta_v I_{v,t} \quad (4)$$

,ahol VJ_i a várakozások jellemzői:

Becslés iránya
Becslés mértéke

CS_t a csalódás

SZJ_i pedig a vállalati jellemzők:

Gazdasági ág
Export
Környezet
Létszám
Tulajdonosi háttér
Fizikai arány
Beruházás

I_i pedig az előző csoportokon belüli vagy azok közötti interakciók:

Becslés iránya * Becslés mértéke
Becslés iránya * Fizikai arány
Környezet * Becslés mértéke
Gazdasági tevékenység * Fizikai arány
Gazdasági tevékenység * Környezet

t pedig az idő, aminek a becslés során felhasznált értékei: 2008, 2010, 2011, 2012

A tárgyévre vonatkozó becslés elkészítésénél feltételeztük, hogy ez az összefüggés érvényes a tárgyévben is:

$$E(K_T|V_{i,T}, SZJ_{i,T}) = \beta_0 + \sum_{v=1}^j \beta_v VJ_{v,T} + \beta_{j+1} CS_T + \sum_{v=j+2}^{j+k} \beta_v SZJ_{v,T} + \sum_{v=j+k+1}^{j+k+l} \beta_v I_{v,T} \quad (5)$$

CS_T a csalódással kapcsolatos feltételezésünk, ami az egyes forgatókönyvekben különböző

T pedig a tárgyévet jelöli, a többi jelölés azonos.

A pesszimista és optimista forgatókönyvhöz számításokat a csalódás (CS_T) paramétert változtatjuk, miszerint az előbbi esetben feltételezzük, hogy az összes vállalat negatív értelemben, utóbbiban pedig, hogy pozitív értelemben „csalódik”.

Súlyozás

A különböző forgatókönyvekhez tartozó várható létszámváltozások egy olyan utólagos súlyozással korrigált adatokon kerülnek közlésre, ami a vállalati létszám és gazdasági tevékenység együttes eloszlásra reprezentatív a 2012-ben alkalmazásban állók száma szerint.

M1.2. A modell magyarázó együtthatóinak stabilitása

A modell magyarázó együtthatóinak stabilitást Bootstrap³⁶ eljárással vizsgáltuk - arra voltunk kíváncsiak, hogy az eljárás során tapasztalható-e a konfidencia intervallum jelentős kiszélesedése vagy a szignifikancia szint romlása. A Bootstrap újramintavételi eljárás az eredetivel azonos méretű, visszatevéses véletlen mintákat képez. Az így kapott minták mindegyikén elvégeztük a becslést.

A konfidencia intervallum szélességnek változását százalékosan fejeztük ki, a paraméteres becslés konfidencia intervallumainak százalékában. A konfidencia intervallum kiszélesedése -4 százalék és +39 százalék közé esett a különböző együtthatók esetében, a jellemző értéke 10-15 százalék közötti. Az eljárás eredményeképpen tehát megállapítható, hogy a megfigyelt szignifikancia (másként p-értékek) növekedtek, azaz „romlottak”; ennek mértéke azonban csak egy együttható esetében jelentette az elvárt 5 százalékos szignifikancia szintből való kicsúszást.

Az alábbi táblázatban a Torzítás oszlopban az adott együttható Bootstrap eljárás során kapott értékeinek átlagának és az együttható paraméteres becslésének különbségét jelenítettük meg. A táblázatban láthatóak még a Bootstrap konfidencia intervallumok alsó- és felső határa a különböző mintákon végzett becslésekkel kapott együtthatók eloszlásának megfelelő kvantilisei, vagyis a 25. illetve a 975. permilis (másként 2,5 és 97,5 percentilis). A szignifikancia oszlopban annak a valószínűsége látható, hogy a nulla a vonatkozó konfidencia intervallumba esik.

A szignifikancia szint elvesztése oszlopban azokat az együtthatókat jelöltük meg, amelyek a paraméteres becslésben 5%-os szinten szignifikánsnak bizonyultak, de a Bootstrap becslés esetében nem. Összesen egy ilyen együtthatót találtunk, ez a várakozások abszolút-értéke és a kereskedelmi ágazatot jelölő dummy közti interakcióhoz tartozó együttható.

Mindezek eredményeképpen nem tartjuk indokoltnak a modellünk megváltoztatását, az együtthatókat stabilnak tekintjük.

³⁶ <http://www.stat.rutgers.edu/home/mxie/rcpapers/bootstrap.pdf>

M1.2.1 táblázat: Az együttthatók és konfidencia intervallumok bootstrap becslése

	Torzítás	Konfidencia intervallum (95%)			Megfigyelt szignifikancia	Konfidencia intervallum hosszának változása	Szig. szint elvesztése
		Alsó határ	Felső határ				
(Intercept)	0.05	-12.26	-1.79	0.00		13%	
alap all	0.00	0.00	0.00	0.36		-4%	
freg se5 =1.001	-0.37	-10.78	13.43	0.82		22%	
freg se5 =2.001	-0.01	2.99	13.29	0.00		17%	
freg se5 =3.001	-0.31	-6.48	13.63	0.41		26%	
freg se5 =4.001	0.02	1.56	12.60	0.01		14%	
freg se5 =5.001	0.00	0.00	0.00				
lfo =.001	0.00	-2.05	0.69	0.38		-3%	
lfo =1.001	0.00	0.00	0.00				
lxho =.001	-0.02	-2.19	0.38	0.14		1%	
lxho =1.001	0.00	0.00	0.00				
fiz arany	0.00	0.07	0.19	0.00		14%	
freg t=1.001	-0.02	-0.57	2.52	0.21		8%	
freg t=2.001	-0.01	0.44	3.30	0.01		-3%	
freg t=3.001	0.00	-0.02	3.04	0.05		-2%	
freg t=4.001	0.00	-1.11	1.65	0.70		-4%	
freg t=5.001	-0.02	0.38	3.08	0.01		-2%	
freg t=6.001	-0.02	0.66	3.37	0.00		0%	
freg t=7.001	0.00	0.00	0.00				
lberuhaz=1.001	0.01	-0.21	1.84	0.13		4%	
lberuhaz=2.001	0.00	0.48	2.68	0.00		4%	
lberuhaz=3.001	0.00	0.00	0.00				
freg kornvezet=1.001	0.00	-5.62	-3.19	0.00		1%	
freg kornvezet=2.001	0.00	0.85	3.17	0.00		1%	
freg kornvezet=3.001	0.00	0.00	0.00				
freg becsles iranva=1.001	-0.03	-8.28	3.64	0.43		22%	
freg becsles iranva=2.001	0.05	1.02	9.56	0.02		10%	
freg becsles iranva=3.001	0.00	0.00	0.00				
varkozas mereteke abs	0.00	-0.74	-0.43	0.00		18%	
lcsalodas=-1.001	-0.01	-8.75	-5.59	0.00		9%	
lcsalodas=.001	-0.01	-5.13	-2.76	0.00		5%	
lcsalodas=1.001	0.00	0.00	0.00				
freg becsles iranva=1.001 * varkozas mereteke abs	0.00	0.80	1.27	0.00		39%	
freg becsles iranva=2.001 * varkozas mereteke abs	0.00	0.00	0.00				
freg becsles iranva=3.001 * varkozas mereteke abs	0.00	0.00	0.00				
freg becsles iranva=1.001 * fiz arany	0.00	-0.06	0.09	0.64		20%	
freg becsles iranva=2.001 * fiz arany	0.00	-0.12	0.00	0.03		12%	
freg becsles iranva=3.001 * fiz arany	0.00	0.00	0.00				
freg kornvezet=1.001 * varkozas mereteke abs	-0.01	0.00	0.39	0.04		35%	
freg kornvezet=2.001 * varkozas mereteke abs	0.00	-0.04	0.27	0.16		12%	
freg kornvezet=3.001 * varkozas mereteke abs	0.00	0.00	0.00				
freg se5 =1.001 * fiz arany	0.00	-0.18	0.13	0.70		21%	
freg se5 =2.001 * fiz arany	0.00	-0.17	-0.04	0.00		16%	
freg se5 =3.001 * fiz arany	0.00	-0.17	0.09	0.49		26%	
freg se5 =4.001 * fiz arany	0.00	-0.18	-0.03	0.00		15%	
freg se5 =5.001 * fiz arany	0.00	0.00	0.00				
freg se5 =1.001 * varkozas mereteke abs	-0.01	-0.11	0.44	0.24		16%	
freg se5 =2.001 * varkozas mereteke abs	0.00	-0.46	-0.06	0.01		24%	
freg se5 =3.001 * varkozas mereteke abs	0.00	-0.49	0.01	0.07		34%	Igen
freg se5 =4.001 * varkozas mereteke abs	0.00	-0.22	0.19	0.92		27%	
freg se5 =5.001 * varkozas mereteke abs	0.00	0.00	0.00				
(Scale)	-1.67	259.43	288.88				

a: kihagyott változó

b: 2000 bootstrap minta alapján

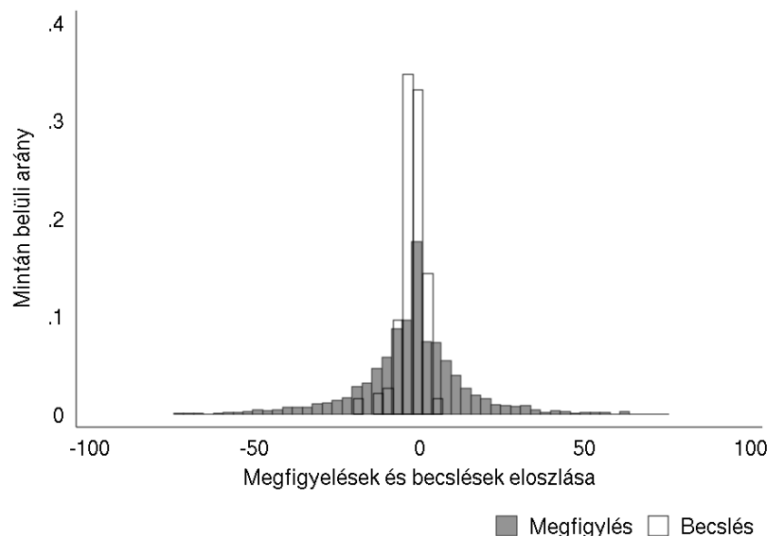
M1.3. A modell belső illeszkedése

Belső illeszkedés vizsgálatának is hívhatjuk, ha a függő változó megfigyelt értékeinek és a modell segítségével készített becsült értékeknek a viszonyát, azaz a kettő különbségeként értelmezett hibákat elemezzük. Itt a modell illeszkedést tehát ugyanazokon az adatokon számítjuk, amikre a modellt „építettük”.

Elmondható, hogy a megfigyelések és a becslések átlaga, a becslési eljárás sajátosságai folytán megegyezik ugyan, a becslések szórása viszont jelentősen kisebb: a megfigyelések szórása 17,3 százalékpont, a becsléseké 4,8 százalékpont. Ebből arra következtethetünk, hogy (1) a becslések kevésbé vezetnek szélsőséges eredményekhez egyfelől, extrém mértékben nem módosítják a nyers várakozásokat, másfelől viszont (2) a gyenge magyarázóerőből következően, nem is magyarázzák meg a nagyobb, „kilengéseket” – ilyen értelemben a modell konzervatívnak tekinthető.

A megfigyelt és becsült korrekciós értékek átlaga tehát közel -2. Ez azt jelenti, hogy a nyers, negatív vállalati várakozásokat átlagosan 2 százalékponttal tovább rontani, a pozitívakat pedig ugyanennyivel mérsékelni érdemes.

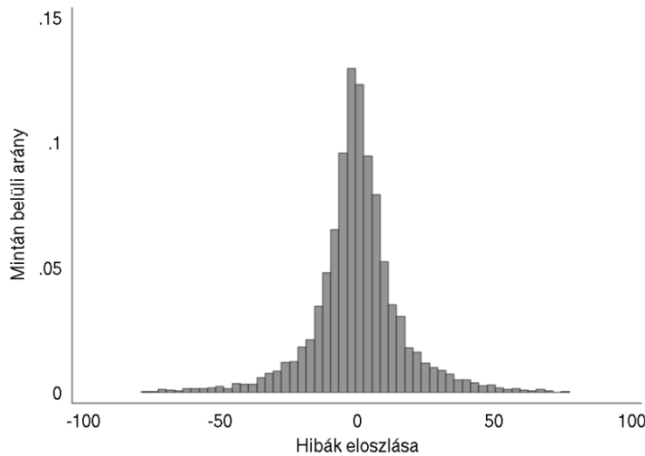
M1.3.1. ábra: A megfigyelt és becsült korrekciós értékek eloszlása

Megfigyelések eloszlása		Becslések eloszlása	
Statisztikai mutató	Érték	Statisztikai mutató	Érték
Elemzés	6764	Elemzés	6764
Átlag	-1.97	Átlag	-1.97
Szórás	17.29	Szórás	4.80
1. percentilis	-53.33	1. percentilis	-19.45
5. percentilis	-31.58	5. percentilis	-9.47
10. percentilis	-20.59	10. percentilis	-6.90
25. percentilis	-9.09	25. percentilis	-3.98
50. percentilis	-0.77	50. percentilis	-1.53
75. percentilis	5.46	75. percentilis	0.56
90. percentilis	15.74	90. percentilis	2.91
95. percentilis	25.93	95. percentilis	4.28
99. percentilis	52.08	99. percentilis	8.18

A becsült korrekciós értékek hibája normális eloszlást követ és 17 százalékpont az átlaga - azaz egyes cégekre vonatkozóan átlagosan 17 százalékpontos hibával tudja megbecsülni a korrekciós tényezőt.

M1.3.2. ábra: A korrekciós tényező hibáinak eloszlása

Statisztikai mutató	Érték
Elemszám	6764
Átlag	-1.18E-08
Szórás	16.61
1. percentilis	-53.02
5. percentilis	-26.83
10. percentilis	-17.07
25. percentilis	-7.00
50. percentilis	-0.20
75. percentilis	7.19
90. percentilis	17.49
95. percentilis	27.75
99. percentilis	48.95

Egy becslés hibáinak szórása olyan mutató, ami jól jellemzi az illeszkedést, gyakran használjuk az illeszkedés jóságának mérésére. Mivel a hibák várható értéke nulla, ezért a hibák szórása megegyezik a négyzetes középpel (*Root Mean Squared Error: RMSE*) a szórásképlet (6) alapján és a négyzetes közép definíciója (7) alapján:

$$\sigma = \sqrt{E(X^2) + E(X)^2} \quad (6)$$

, ahol $E(X) = E(X)^2 = 0$ vagyis

$$\sigma = \sqrt{E(X^2)} = RMSE \quad (7)$$

Az egyes cégekre vonatkozó becslések felhasználhatósága nagyjából olyan, mintha egy fél kilós kenyér tömegére a legjobb becslésünk az volna, hogy valahol nulla és egy kiló között van. Azonban minél nagyobb cégcsoportról van szó, annál pontosabb képet nyújt a modell: ezer kenyér esetén tehát már nem az lenne a legjobb becslésünk, hogy az össztömegük nulla és ezer kiló között valahol, hanem ennél pontosabb, mondjuk 450 és 550 kiló között valahol.

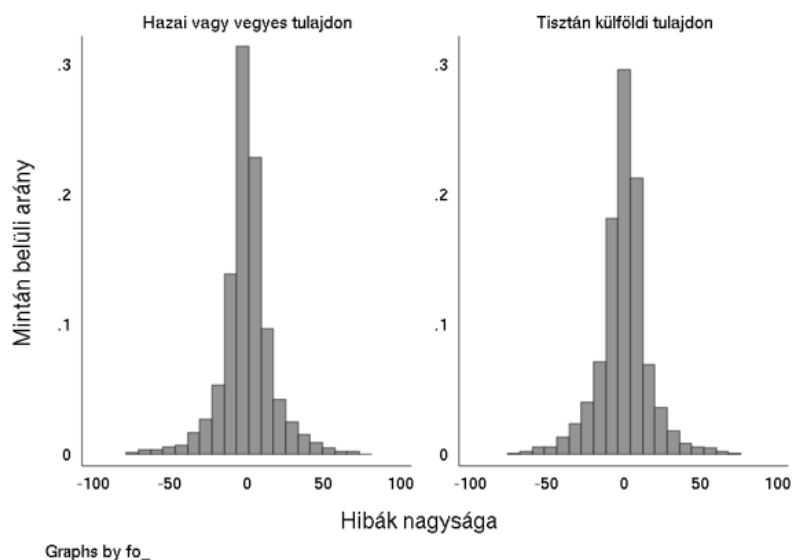
Az alábbiakban áttekinthető, hogy az egy szempont szerinti vállalati szegmensekben a szisztematikus hiba értéke nem tér el jelentősen a nulla értéktől és az RMSE értékének növekedése sem jelentős. Az állítás alól kivételt képez a létszám szerinti bontás, ahol a szisztematikus hiba értéke -0,54 és +0,44 százalékpont között változik, így önálló becslések megfogalmazása ezen vállalati szegmensekre, a belső illeszkedésvizsgálat szerint kevésbé ajánlott. Mindemellett elmondható, hogy a két szempont szerinti illeszkedések egyes alcsoportokban nem megfelelőek. Ezért a modell alapján, becslések megfogalmazása két szempont szerint körülhatárolt vállalati szegmensekre csak fokozott körültekintéssel ajánlott.

A belső illeszkedés egy ismérv szerint

A következőkben a belső illeszkedési hibákat, azaz a korrekciós tényező hibáinak alakulását, a fontosabb ismérvek szerint képzett csoportok szerint mutatjuk be. Ezen ismérvek a tulajdonosi háttér, a gazdasági tevékenység, a létszám és az export tevékenység voltak. Az alábbi hisztogramok a korrekciós tényező hibáinak eloszlását jelenítik meg. A táblázatokban szereplő átlagmutató, ami felfogható a szisztematikus tévedés jelzőszámának, mutatja; hogy a modell használható becslést ad-e az adott csoportba tartozó cégek összességére nézve – minél közelebb van a nulla értékhez, annál inkább elfogadhatónak tekintjük.

A tulajdoni háttér szerint képzett mindkét csoportban a szisztematikus tévedés nullának tekinthető. Az egyes cégekre vonatkozó becslés jellemző tévedését mutató RMSE mutató is közel egyező, nincs is különbség a hisztogramok alakjában.

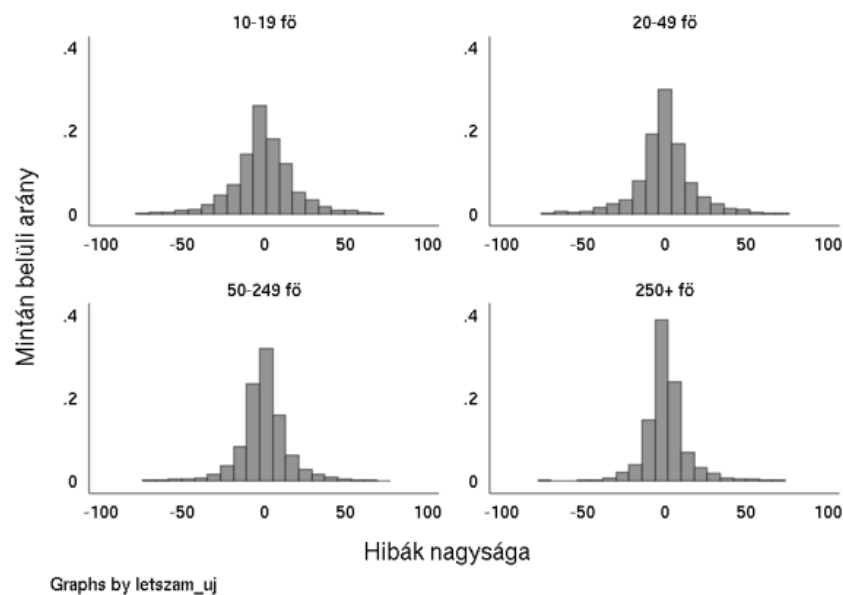
M1.3.3. ábra: A korrekciós tényező hibáinak eloszlása tulajdonosi háttér szerint

	Hazai vagy vegyes tulajdon	Tisztán külföldi tulajdon
Elemzés	5926	838
Átlag/Szisztematikus tévedés	-1.13E-08	-1.53E-08
Szórás/RMSE	16.64	16.40
1. percentilis	-53.32	-48.08
5. percentilis	-26.62	-28.95
10. percentilis	-16.97	-18.50
25. percentilis	-6.99	-7.04
50. percentilis	-0.30	0.91
75. percentilis	7.10	7.63
90. percentilis	17.61	16.69
95. percentilis	27.94	26.04
99. percentilis	48.95	47.85

Létszám szerinti csoportok szerint a szisztematikus tévedések közel esnek ugyan a nulla értékhez, de különbségeik nem elhanyagolhatóan kicsik: -0.54 százalékpont a legkisebb cégek között, majd fokozatosan növekedve +0.44 a legnagyobb cégek között. Azt is láthatjuk, hogy a jellemző egyéni szintű hibát mutató RMSE csökken a cégek méretével, vagyis a magasabb létszámkategóriákban alacsonyabb; ezt az egyre karcsúbb, vékonyabb talpú hisztogramok is mutatják.

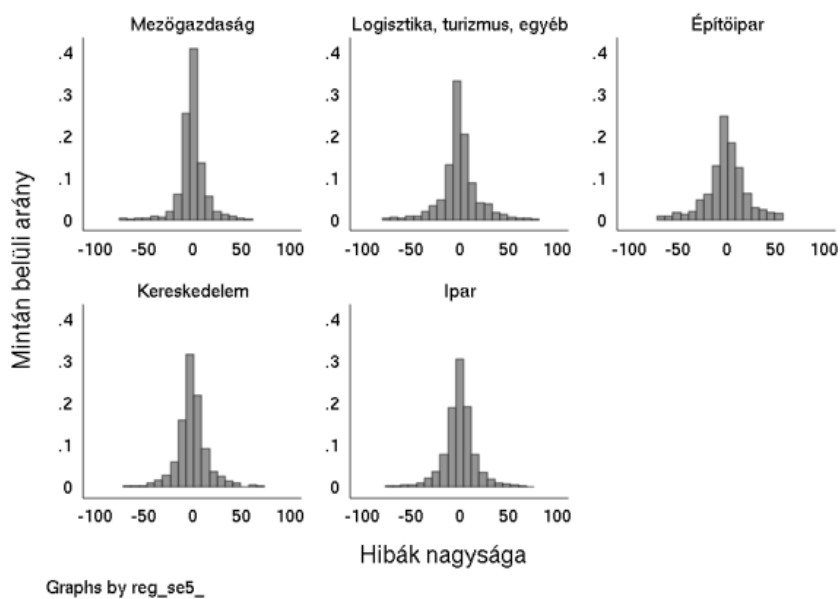
M1.3.4. ábra: A korrekciós tényező hibáinak eloszlása tulajdonosi háttér szerint

	10-19 fő	20-49 fő	50-249 fő	250+ fő
Elemzés	1263	2047	2620	834
Átlag/Szisztematikus tévedés	-0.54	0.02	0.10	0.44
Szórás/RMSE	18.76	17.52	15.40	14.30
1. percentilis	-55.06	-55.83	-48.08	-43.26
5. percentilis	-31.36	-30.11	-23.84	-19.03
10. percentilis	-22.37	-18.24	-15.04	-12.79
25. percentilis	-9.31	-7.47	-6.33	-5.39
50. percentilis	-0.61	-0.20	-0.23	0.32
75. percentilis	9.08	7.88	6.50	5.07
90. percentilis	21.01	19.35	15.86	13.93
95. percentilis	30.79	30.21	24.77	22.79
99. percentilis	51.09	50.17	47.34	50.81

Gazdasági tevékenység szerinti csoportokban a szisztematikus tévedés elhanyagolhatóan kicsi - vagyis a modell a modell képes becslést adni az egyes csoportokba tartozó cégek összességére. Az egyes cégekre vonatkozó becslés jellemző tévedését mutató RMSE a mezőgazdasági cégek között valamivel kisebb, mint az átlag (12,9 százalékpont), az építőiparban pedig nagyobb (20,0 százalékpont). Ez a különbség a hisztogramok alakján is megfigyelhető: a mezőgazdasági cégek csoportjában karcsú és magas, az építőipari cégek esetében laposabb

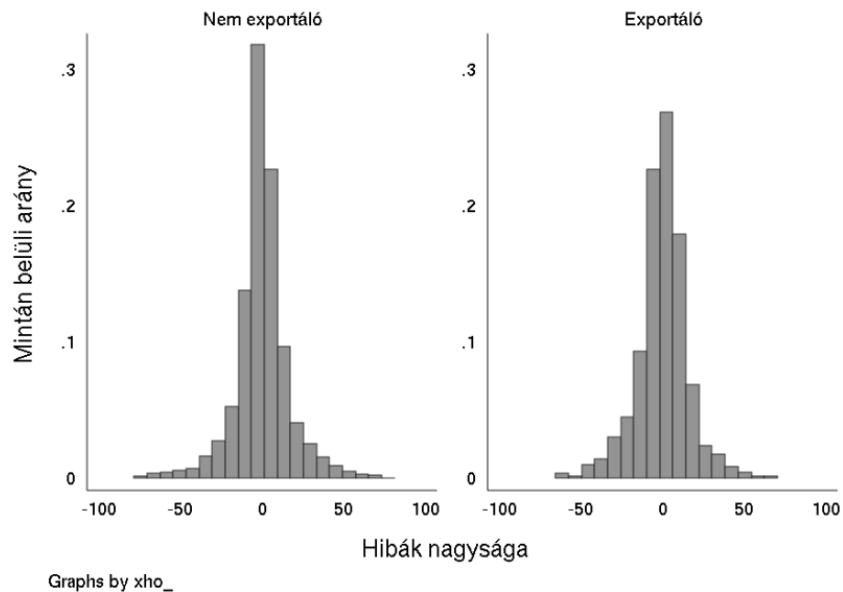
M1.3.5. ábra: A korrekciós tényező hibáinak eloszlása gazdasági tevékenység szerint

	Mezőgazdaság	Egyéb gazd. szolg.	Építőipar	Kereskedelem	Ipar
Elemzés	692	1282	545	1370	2875
Átlag/szisztematikus	-1.17E-09	-2.30E-08	-3.42E-08	3.81E-09	-1.25E-08
Szórás/RMSE	12.90	18.41	20.04	15.89	16.17
1. percentilis	-47.73	-58.32	-55.85	-44.22	-52.94
5. percentilis	-17.37	-29.83	-32.92	-24.95	-27.00
10. percentilis	-11.04	-18.94	-23.81	-16.61	-16.97
25. percentilis	-4.90	-6.86	-8.88	-7.37	-6.94
50. percentilis	-0.06	-0.67	-0.05	-0.72	0.26
75. percentilis	4.85	7.18	10.83	6.47	7.57
90. percentilis	13.09	21.10	23.21	16.89	17.00
95. percentilis	19.82	31.79	35.03	28.06	25.44
99. percentilis	40.78	51.48	52.62	47.95	47.85

Az export tevékenység szerinti bontás szerint elmondható, hogy a szisztematikus tévedés mindkét csoportban elhanyagolhatóan kicsi; vagyis a modell jó becslést ad a cégek összességére. Az egyes cégekre vonatkozó becslés jellemző tévedését mutató RMSE mutató kicsit alacsonyabb az exportáló cégek csoportjában. Itt 15,81 százalékpont, míg a nem exportáló cégek között 16,7 százalékpont.

M1.3.6. ábra: A korrekciós tényező hibáinak eloszlása export tevékenység szerint

	Nem exportáló	Exportáló
Elemzés	5631	1133
Átlag/szisztematikus tévedés	-9.37E-09	-2.37E-08
Szórás/RMSE	16.76	15.81
1. percentilis	-53.99	-45.34
5. percentilis	-26.80	-27.45
10. percentilis	-16.73	-18.56
25. percentilis	-6.89	-7.44
50. percentilis	-0.33	0.79
75. percentilis	7.03	7.70
90. percentilis	17.50	17.37
95. percentilis	28.14	24.95
99. percentilis	50.17	45.03

A belső illeszkedés két ismérv szerint

Több ismérv szerint kialakított csoportok esetén már lényegesen nagyobb szisztematikus hibákkal és ingadozó RMSE értékekkel találkozhatunk. Ezért a modell alapján becslések megfogalmazása, az alábbi példákhoz hasonló, jobban körülhatárolt vállalati szegmensekre kevésbé ajánlott. Az alábbi tábla, szemléltetésen mutatja a felmerülő problémákat.

M1.3.7. tábla: A korrekciós tényező hibáinak eloszlása létszám és export tevékenység szerint

	10-19 fő	20-49 fő	50-249 fő	250+ fő	10-19 fő	20-49 fő	50-249 fő	250+ fő
	Nem exportáló				Exportáló			
Elemzés	1191	1858	2057	525	72	189	563	309
Átlag/ szisztematikus tévedés	-0.70	0.01	0.39	0.03	2.08	0.11	-0.93	1.14
Szórás/ RMSE	18.89	17.66	15.31	13.49	16.54	16.16	15.71	15.57
1.00%	-58.28	-55.86	-49.66	-43.26	-43.57	-45.75	-46.02	-36.33
5.00%	-32.53	-30.13	-21.76	-16.26	-24.67	-29.76	-30.13	-23.73
10.00%	-22.56	-18.24	-14.13	-10.87	-16.74	-19.21	-19.69	-15.07
25.00%	-9.37	-7.35	-6.03	-4.80	-8.65	-8.10	-7.73	-7.00
50.00%	-0.73	-0.30	-0.29	-0.14	0.70	0.39	0.23	1.76
75.00%	8.93	7.82	6.05	4.14	12.28	8.17	7.55	7.50
90.00%	20.91	19.35	15.84	11.27	21.43	19.80	16.12	17.39
95.00%	30.79	30.44	25.80	21.61	31.84	28.21	21.57	26.04
99.00%	51.80	50.26	48.14	47.85	45.16	45.10	42.21	53.39

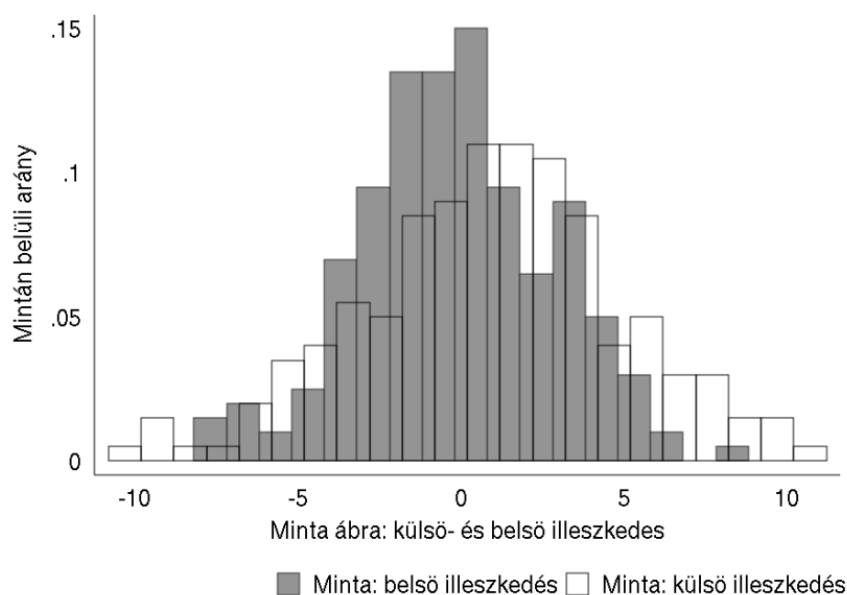
M1.4. A modell előrejelző-képességnek vizsgálata

Jelen fejezetben a modell külső illeszkedését vizsgáljuk - a számítások célja, a modell extrapolációs használhatóságának feltárása. A számítások során, különböző elvek és szempontok szerint az adatokat két részre osztjuk és a becslést csak az egyik részmintán végezzük el. Ezt követően megvizsgáljuk, hogy a modell, hogyan „viselkedik” a másik részmintán, azaz mennyire pontosan tudjuk megbecsülni a kimeneti változónkat. Itt belső illeszkedésnek nevezzük a becslés alapját képező részmintára adott becslések viszonyulását a megfigyelésekhez, külső illeszkedés pedig a másik részmintán mért jellegzetességeket jeleníti meg. Értelemszerűen a külső illeszkedés jeleníti meg tehát a modell extrapolációs képességét.

Ebben a fejezetben is, a korábbiakhoz hasonló mutatókon keresztül vizsgáljuk az illeszkedés „jóságát” – a szisztematikus tévedések és RMSE értékeken keresztül jellemezzük az extrapolációs képességet.

Az alábbi ábrán két általunk generált, normális eloszlást követő véletlen változó hisztogramja látható. A szürke jelképezi a belső illeszkedést (itt a szisztematikus tévedés nulla, az RMSE pedig három), az átlátszó a külső illeszkedést (itt a szisztematikus tévedés egy, az RMSE pedig négy). Amikor a modell belső- és külső becslési hibáit fogjuk ábrázolni, akkor ehhez igen hasonló hisztogram párokat fogunk látni, hogy néz ki egy ilyen. Értelemszerűen, akkor kapunk megnyugtató eredményeket, ha a két eloszlás hasonló mintázatot követ. Itt, a példában azt látjuk, hogy a külső illeszkedés nagyobb „kilengéssel”, nagyobb átlagos korrekciós tényezőket eredményez – az extrapoláció során tehát a pozitív értékeknél jobban, a negatívaknál pedig kevésbé korrigáljuk az adatokat, mint az szükséges lenne.

M1.4.1. ábra: Illusztráció a külső és belső illeszkedés fogalmainak bemutatásához

Az alábbiakban 3 különböző megközelítés alapján vizsgáltuk a modell extrapolációs használhatóságát.

1. A véletlen hatásának kiküszöbölése érdekében 200 alkalommal két egyforma részre osztjuk a mintát és vizsgáljuk az külső illeszkedés mutatóit. Ebben a kísérletben a modell általános extrapolálhatóságát teszteljük.
2. Megvizsgáltuk, hogy ha egy-egy év elhagyásával végezzük el a becslést, mennyire lesz pontos a becslés eredménye az elhagyott év adataira vonatkozóan. Mivel összesen négy év adatait vontuk be a vizsgálatba, ezért itt négy természetes kísérlet adódik. A kísérlet célja az eltérő időpontból fakadó makrogazdasági kontextus torzító hatásának vizsgálata
3. Végül, az utolsó kísérletben a 2012-es évre vonatkozó extrapoláció illeszkedését vizsgáljuk egy-egy fontosabb vállalati jellemző szerint kialakított csoportban – ezáltal szimuláljuk a modell éles alkalmazását.

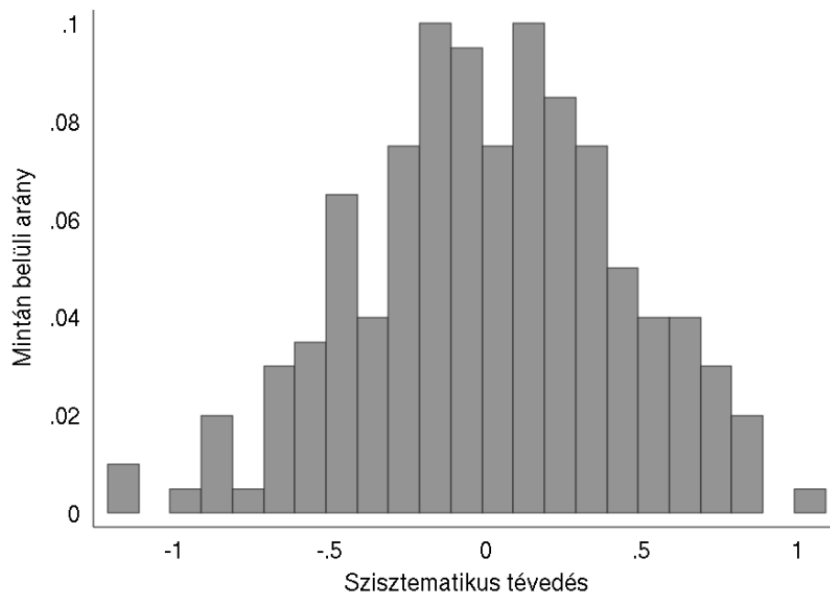
A tapasztalatok szerint, nem meglepő módon a külső illeszkedések romlottak, ugyan, de nem jelentős mértékben. Az extrapoláció következtében abszolút értéken mindössze fél és egy százalékpont közötti szisztematikus torzítás származhat, illetve az RMSE mutató értékei sem nőttek meg jelentősen.

A becslőmodell általános extrapolációs alkalmazhatósága

Megnéztük, hogy egy 50%-os részmintán elvégzett becslés predikciói mennyire pontosan illeszkednek a maradék 50%-ra, összehasonlítva a becslés alapjául szolgáló részmintával. Ezt a kísérletet kétszázszor végeztük el.

Itt a paraméterek megbecslésére használt adatok összességén a szisztematikus torzítás mindig nulla, ezért itt csak a külső illeszkedést tudjuk bemutatni. Az összes esetben -1 és 1 százalékpont közé esett a szisztematikus tévedés, az esetek 90 százalékában -0,67 és 0,70 százalékpont közé, az esetek felében pedig -0,25 és 0,30 százalékpont közé. A megfigyelt tévedések átlaga 0.014, abszolút-értékeinek átlaga 0.33 százalékpont volt. Ezek a statisztikák igen pozitív képet mutatnak az extrapolálhatóságról.

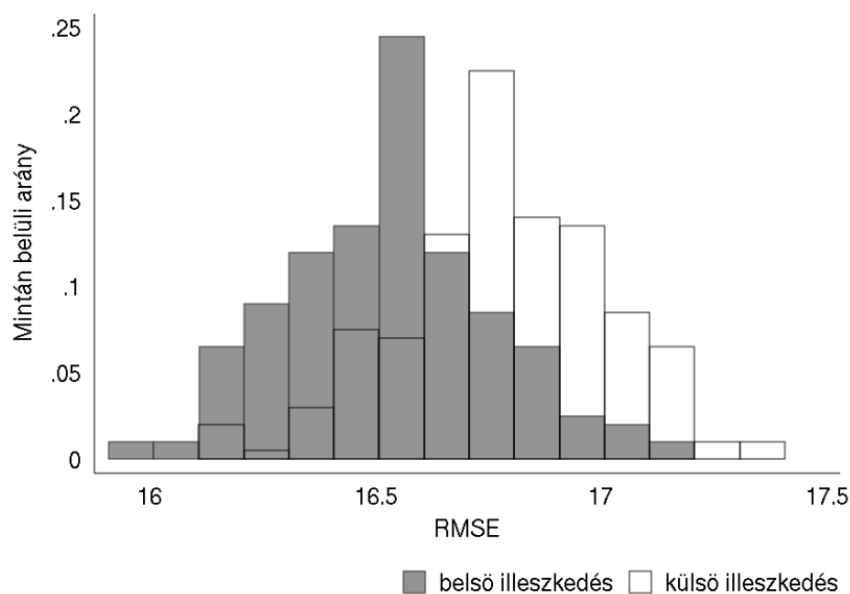
M1.4.2. ábra: 200 kísérletben tapasztalt szisztematikus torzítások eloszlása

	Külső illeszkedés, szisztematikus tévedése
Elemzés	200
Átlag	0.014
Szórás	0.42
Abszolútérték átlaga	0.33
1. percentilis	-1.05
5. percentilis	-0.67
10. percentilis	-0.53
25. percentilis	-0.25
50. percentilis	0.02
75. percentilis	0.30
90. percentilis	0.57
95. percentilis	0.70
99. percentilis	0.87

A belső és a külső illeszkedés jóságát is az RMSE mutatóval is mértük és az eredményeket szintén hisztogram formájában jelenítjük meg. Látható, hogy a belső- és külső illeszkedések RMSE értékeinek eloszlása két hasonló eloszlás, de az utóbbinak nagyobb a várható értéke; ez azt is jelenti, hogy a külső illeszkedésnek nagyobb a jellemző hibája. A belső illeszkedés jóságának kísérletek közötti eloszlása 16,5 százalékpont várható értékű, 0,23 százalékpont szórással; a külső illeszkedés esetében 16,8 százalékpont a várhatóérték, 0,23 százalékpont a szórás. Ez az szintén pozitív képet ad, hiszen az illeszkedés fél százalékpontos romlása is csak az esetek kevesebb mint 10%-ában fordult elő.

M1.4.3. ábra: 200 kísérletben megfigyelt belső- és külső RMSE mutatók eloszlása

	Belső illeszkedés, RMSE	Külső illeszkedés, RMSE
Elemzszám	200	200
Átlag	16.53	16.78
Szórás	0.23	0.23
1. percentilis	16.05	16.17
5. percentilis	16.16	16.38
10. percentilis	16.22	16.47
25. percentilis	16.38	16.66
50. percentilis	16.54	16.78
75. percentilis	16.67	16.94
90. percentilis	16.84	17.08
95. percentilis	16.92	17.15
99. percentilis	17.12	17.27

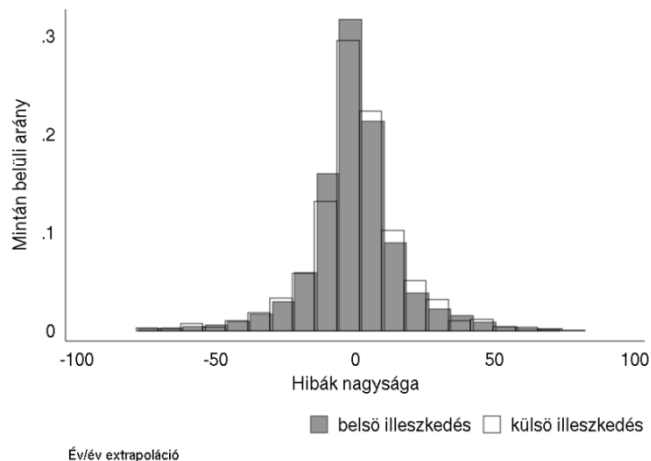
Évek közötti extrapoláció és interpoláció

Megvizsgáltuk, hogy ha egy-egy év elhagyásával végezzük el a becslést, mennyire lesz pontos a becslés eredménye az elhagyott év adataira vonatkozóan. Mivel összesen négy év adatait vontuk be a vizsgálatba, ezért itt négy természetes kísérlet adódik. Itt tehát nem csak a szisztematikus tévedéseket és az RMSE értékeket, hanem a hibák teljes hisztogramját közöljük mind a négy év esetében.

Az alábbiakban bemutatott eredmények egyértelműen megerősítik, extrapolált és interpolált eloszlások hasonlóak, azaz a statisztikai értelemben vett „kockázatosnak” tekinthető extrapoláció illeszkedése nem romlik jelentősen.

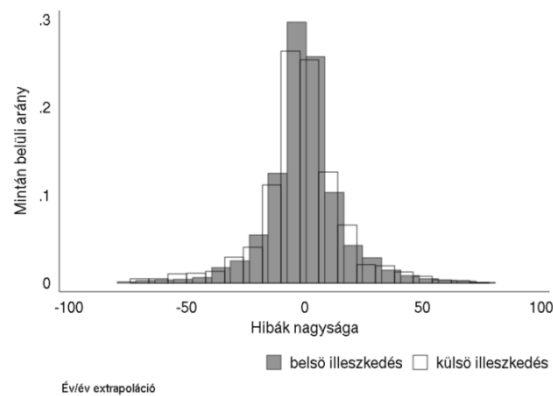
A kísérletek mutatatták, hogy az ilyesformán értelmezett külső illeszkedés szisztematikus tévedése 2008-ban -0,07 százalékpont, 2010-ben -1,51 százalékpont, 2011-ben 1,13 százalékpont, 2012-ben pedig 0,67 százalékpont. Ezek valamivel nagyobb (abszolút értékű) tévedések, mint amit a véletlen minták esetében láttunk, itt azonban az eltérő időpontból fakadó makrogazdasági kontextus torzító hatása értelemszerűen ki is domborodik.

M1.4.4. ábra: Belső illeszkedés (2010, 2011, 2012 adatokon) és külső illeszkedés (2008 adatokon)

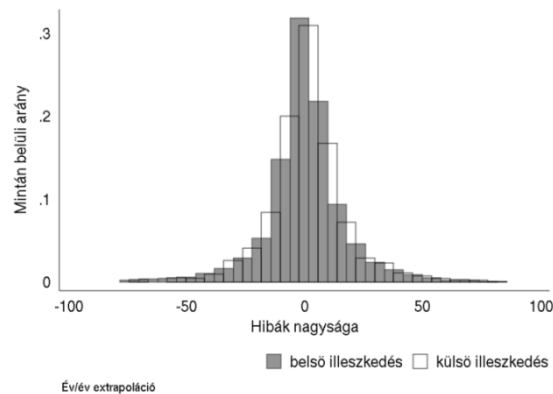
Belső illeszkedés		Külső illeszkedés	
Elemzés	5328	Elemzés	1436
Átlag/szisztematikus tévedés	-1.59E-008	Átlag/szisztematikus tévedés	-0.07
Szórás/RMSE	16.47	Szórás/RMSE	17.22
1. percentilis	-51.93	1. percentilis	-55.04
5. percentilis	-26.60	5. percentilis	-28.26
10. percentilis	-16.62	10. percentilis	-19.67
25. percentilis	-6.97	25. percentilis	-7.40
50. percentilis	-0.32	50. percentilis	-0.19
75. percentilis	7.13	75. percentilis	7.58
90. percentilis	17.30	90. percentilis	19.16
95. percentilis	27.85	95. percentilis	27.65
99. percentilis	48.69	99. percentilis	48.99

M1.4.5. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2011, 2012 adatokon) és külső illeszkedés (2010 adatokon)

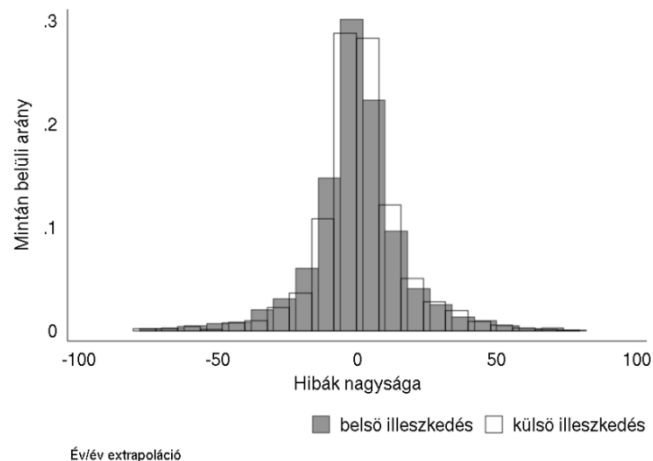
Belső illeszkedés		Külső illeszkedés	
Elemzés	5091	Elemzés	1673
Átlag/szisztematikus tévedés	-3.96E-009	Átlag/szisztematikus tévedés	-1.51
Szórás/RMSE	16.21	Szórás/RMSE	17.79
1. percentilis	-49.70	1. percentilis	-56.04
5. percentilis	-25.88	5. percentilis	-31.35
10. percentilis	-16.69	10. percentilis	-20.09
25. percentilis	-6.87	25. percentilis	-8.68
50. percentilis	-0.17	50. percentilis	-1.57
75. percentilis	6.81	75. percentilis	6.45
90. percentilis	17.26	90. percentilis	16.96
95. percentilis	27.56	95. percentilis	28.06
99. percentilis	48.17	99. percentilis	49.76

M1.4.6. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2010, 2012 adatokon) és külső illeszkedés (2011 adatokon)

Belső illeszkedés		Külső illeszkedés	
Elemzés	4965	Elemzés	1799
Átlag/szisztematikus tévedés	-1.14E-008	Átlag/szisztematikus tévedés	1.13
Szórás/RMSE	16.65	Szórás/RMSE	16.65
1. percentilis	-53.97	1. percentilis	-47.91
5. percentilis	-27.12	5. percentilis	-25.56
10. percentilis	-16.84	10. percentilis	-16.77
25. percentilis	-6.84	25. percentilis	-6.28
50. percentilis	-0.21	50. percentilis	1.11
75. percentilis	7.04	75. percentilis	8.00
90. percentilis	17.96	90. percentilis	17.91
95. percentilis	27.53	95. percentilis	30.31
99. percentilis	48.65	99. percentilis	53.13

M1.4.7. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2010, 2011 adatokon) és külső illeszkedés (2012 adatokon)

Belső illeszkedés		Külső illeszkedés	
Elemzés	4908	Elemzés	1856
Átlag/szisztematikus tévedés	-4.20E-010	Átlag/szisztematikus tévedés	0.67
Szórás/RMSE	16.99	Szórás/RMSE	15.66
1. percentilis	-53.23	1. percentilis	-45.56
5. percentilis	-28.22	5. percentilis	-23.39
10. percentilis	-18.21	10. percentilis	-14.71
25. percentilis	-7.44	25. percentilis	-6.32
50. percentilis	-0.06	50. percentilis	0.14
75. percentilis	7.55	75. percentilis	7.31
90. percentilis	17.89	90. percentilis	17.51
95. percentilis	28.14	95. percentilis	27.37
99. percentilis	49.14	99. percentilis	47.33

A 2012-es évre vonatkozó becslés belső illeszkedése egy ismérv szerint

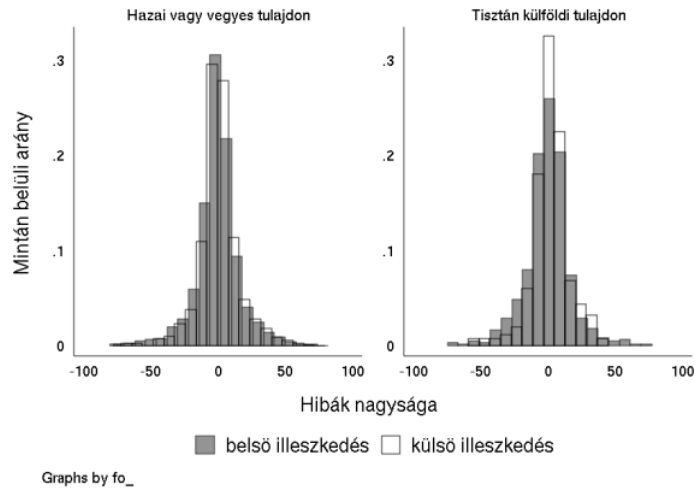
Az alábbiakban bemutatjuk, hogy milyenek a 2012-es évre vonatkozó extrapoláció hibái egy-egy fontosabb vállalati jellemző szerint kialakított csoportban – ezáltal szimuláljuk a modell éles alkalmazását. Elsősorban itt is arra vagyunk kíváncsiak, hogy az időbeli extrapoláció esetén hogyan alakul esetében a szisztematikus tévedés mértéke; másodsorban az RMSE alakulására.

A fentiekben láthattuk, hogy a teljes 2012-es évre készített extrapoláció 0,67 százalékpont szisztematikus tévedést mutatott és az RMSE mutató 15,65 százalékpont volt. A vállalatok jellemzők szerint kialakított csoportokra készített becslések elfogadhatóságát érdemes tehát ezekhez az értékekhez viszonyítani.

A szisztematikus tévedés abszolút értéke jellemzően 1-2 százalékpont között változik az egyes alcsoportokban, tehát a várakozásoknak megfelelően itt rosszabb az illeszkedés. A szisztematikus hiba értéke alapján kiemelendők az exportáló (3,0), a 10 és 19 fő közötti (-2,0), és az egyéb gazdaági szolgáltatásban tevékenykedő (1,9) vállalatok – ezekben az esetekben rosszabb a modell illeszkedése. Az egyéni szintű hibákat jellemző RMSE csoportonként igen változó, 12-18 százalékpont közötti, de lényegesen nem magasabb, mint a teljes mintánál tapasztalt érték.

M1.4.8. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2010, 2011 adatokon) és külső illeszkedés (2012 adatokon)

- tulajdonosi háttér szerint

Belső illeszkedés

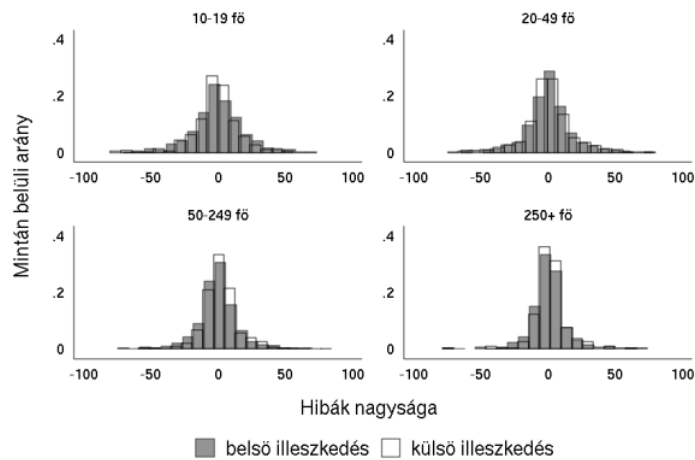
	Hazai vagy vegyes tulajdon	Tisztán külföldi tulajdon
1. percentilis	-53.42	-51.87
5. percentilis	-27.93	-29.09
10. percentilis	-17.83	-19.97
25. percentilis	-7.43	-7.76
50. percentilis	-0.12	0.73
75. percentilis	7.46	8.38
90. percentilis	17.95	17.36
95. percentilis	28.31	26.44
99. percentilis	49.01	53.47
Elemszám	4319	589
Átlag/szisztematikus tévedés	1.25E-009	-1.26E-008
Szórás/RMSE	16.98	17.05

Külső illeszkedés

	Hazai vagy vegyes tulajdon	Tisztán külföldi tulajdon
1. percentilis	-45.31	-49.53
5. percentilis	-23.41	-23.22
10. percentilis	-14.77	-13.36
25. percentilis	-6.34	-5.66
50. percentilis	-0.12	1.53
75. percentilis	7.07	8.18
90. percentilis	17.51	17.85
95. percentilis	27.45	25.33
99. percentilis	48.45	36.02
Elemszám	1607	249
Átlag/szisztematikus tévedés	0.57	1.31
Szórás/RMSE	15.84	14.47

M1.4.9. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2010, 2011 adatokon) és külső illeszkedés (2012 adatokon)

- létszám szerint

Graphs by letszam_uj

Belső illeszkedés

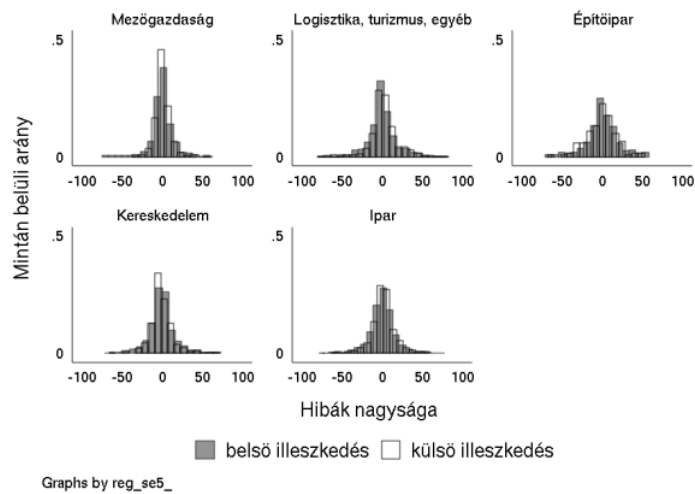
	10-19 fő	20-49 fő	50-249 fő	250+ fő
1. percentilis	-52.62	-56.02	-52.13	-46.54
5. percentilis	-31.72	-31.17	-25.20	-19.97
10. percentilis	-22.44	-18.71	-16.27	-12.52
25. percentilis	-9.12	-8.02	-6.67	-5.30
50. percentilis	-0.23	0.05	-0.22	0.73
75. percentilis	10.19	8.06	6.47	5.96
90. percentilis	22.26	19.09	15.88	15.41
95. percentilis	32.05	29.98	24.97	24.70
99. percentilis	52.28	48.81	46.30	51.03
Elemzés	911	1481	1903	613
Átlag/szisztematikus tévedés	0.13	-0.21	-0.14	0.75
Szórás/RMSE	18.99	17.82	15.95	14.80

Külső illeszkedés

	10-19 fő	20-49 fő	50-249 fő	250+ fő
1. percentilis	-67.62	-45.22	-34.65	-39.92
5. percentilis	-30.19	-27.63	-17.10	-14.01
10. percentilis	-20.32	-16.38	-12.16	-9.97
25. percentilis	-9.27	-7.10	-5.21	-4.15
50. percentilis	-1.48	0.32	0.35	0.40
75. percentilis	6.86	8.45	7.36	5.33
90. percentilis	17.10	19.42	17.55	14.55
95. percentilis	25.75	30.90	25.90	20.03
99. percentilis	42.73	49.64	47.33	41.57
Elemzés	352	566	717	221
Átlag/szisztematikus tévedés	-2.03	0.91	1.65	1.19
Szórás/RMSE	18.17	16.85	13.92	12.89

M1.4.10. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2010, 2011 adatokon) és külső illeszkedés (2012 adatokon)

- gazdasági ágazat szerint

Belső illeszkedés

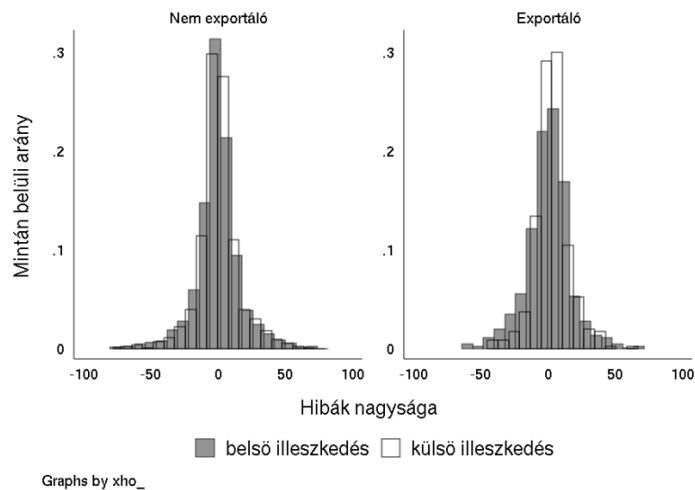
	Mezőgazdaság	Egyéb gazd. szolg.	Építőipar	Kereskedelem	Ipar
1. percentilis	-57.97	-53.42	-56.77	-43.23	-52.86
5. percentilis	-18.66	-30.60	-39.44	-25.86	-28.39
10. percentilis	-11.96	-19.94	-22.99	-17.96	-18.06
25. percentilis	-5.07	-7.55	-8.64	-7.75	-7.63
50. percentilis	0.16	-0.23	0.14	-0.43	0.31
75. percentilis	5.44	7.49	10.74	6.65	8.23
90. percentilis	14.61	21.65	23.06	17.64	17.20
95. percentilis	20.70	32.83	35.43	29.46	25.42
99. percentilis	40.92	51.88	52.64	47.14	49.01
Elemzés	493	913	425	1021	2056
Átlag/szisztematikus	1.45E-008	-1.34E-008	1.42E-008	8.49E-009	-5.66E-009
Szórás/RMSE	13.80	18.42	20.43	16.26	16.61

Külső illeszkedés

	Mezőgazdaság	Egyéb gazd. szolg.	Építőipar	Kereskedelem	Ipar
1. percentilis	-36.43	-63.39	-47.52	-45.31	-44.54
5. percentilis	-13.51	-22.35	-30.11	-22.43	-23.41
10. percentilis	-9.18	-14.51	-25.00	-15.30	-14.12
25. percentilis	-4.27	-5.51	-13.29	-7.70	-5.97
50. percentilis	0.00	0.65	-0.53	-2.46	1.09
75. percentilis	4.25	8.78	10.75	5.21	8.04
90. percentilis	10.91	24.06	20.93	13.25	18.15
95. percentilis	16.87	32.23	26.46	22.74	26.52
99. percentilis	42.55	59.85	47.33	43.84	43.36
Elemzés	199	369	120	349	819
Átlag/szisztematikus	0.40	1.96	-0.94	-1.51	1.32
Szórás/RMSE	10.51	18.49	18.70	14.76	15.11

M1.4.11. ábra: Belső illeszkedés (2008, 2010, 2011 adatokon) és külső illeszkedés (2012 adatokon)

- export tevékenység szerint

Belső illeszkedés

	Nem exportáló	Exportáló
1. percentilis	-53.78	-46.54
5. percentilis	-27.79	-29.65
10. percentilis	-17.69	-20.16
25. percentilis	-7.24	-8.30
50. percentilis	-0.14	0.84
75. percentilis	7.15	8.87
90. percentilis	17.89	17.89
95. percentilis	28.51	25.92
99. percentilis	50.74	45.06
Elemzés	4118	790
Átlag/szisztematikus tévedés	-3.96E-009	1.80E-008
Szórás/RMSE	17.04	16.73

Külső illeszkedés

	Nem exportáló	Exportáló
1. percentilis	-49.53	-34.16
5. percentilis	-24.58	-16.74
10. percentilis	-15.13	-10.50
25. percentilis	-6.76	-3.25
50. percentilis	-0.45	2.70
75. percentilis	6.68	9.27
90. percentilis	17.27	18.15
95. percentilis	27.58	22.72
99. percentilis	48.30	39.17
Elemzés	1513	343
Átlag/szisztematikus tévedés	0.13	3.06
Szórás/RMSE	16.11	13.23

2. Melléklet: .Vállalkozások üzleti helyzete és kilátásai – elemi eloszlások

M2.1. Elemi összefüggések: Üzleti helyzet, tárgyév

M2.1.1 tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésének alakulása vállalatméret szerint, 2007-2013 (%)

	2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013		
	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó
10 fő alatt	23,6	54,6	21,8	26,9	59,4	13,8	37,3	52,7	10,0	33,2	55,1	11,6	30,1	56,1	13,8	32,6	55,6	11,9	19,0	60,8	20,2
10-19 fő között	11,8	58,9	29,3	19,3	60,6	20,1	31,4	56,1	12,5	28,8	58,4	12,8	27,0	60,1	13,0	26,8	59,4	13,8	21,4	59,2	19,4
20-49 fő között	11,8	59,7	28,6	15,8	61,1	23,2	30,2	54,7	15,2	18,3	62,6	19,0	18,1	65,4	16,5	19,2	64,4	16,3	14,5	64,4	21,1
50-249 fő között	6,3	58,1	35,6	13,8	58,4	27,8	20,2	62,8	16,9	13,9	64,1	22,0	14,3	61,8	23,8	13,0	60,2	26,8	10,6	63,8	25,6
250 fő felett	3,4	44,9	51,7	12,6	55,2	32,2	14,8	60,3	24,9	6,1	56,8	37,0	10,7	49,9	39,3	9,4	57,3	33,2	6,0	57,6	36,3
Minta összesen	8,8	54,2	37,0	15,9	58,3	25,8	23,2	59,3	17,6	16,2	60,4	23,4	16,9	58,2	24,8	16,4	59,4	24,3	12,3	61,2	26,4

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok jelenlegi üzleti helyzetének megítélését jelentik vállalatméret szerinti bontásban.

Elemisméret: N2007: 1094, 3875, 1582, N2008: 1356, 4274, 1430, N2009: 2071, 4080, 991, N2010: 1678 4148 1174, N2011: 1521, 4164, 1310, N2012: 1459, 3980, 1161, N2013: 1063, 4278, 1483

M. 2.1.2 tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésének alakulása a cégek tulajdoni háttére szerint, 2007-2013 (%)

	2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013		
	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó
Tisztán hazai	11,0	59,5	29,5	16,7	62,1	21,2	25,6	59,3	15,1	20,0	62,3	17,7	20,7	59,7	19,6	18,3	63,8	17,9	14,5	62,6	22,9
Vegyes Tisztán	3,4	52,9	43,6	24,0	51,3	24,7	15,2	64,5	20,3	7,4	69,8	22,8	5,9	60,7	33,3	7,9	56,5	35,6	19,4	58,2	22,4
külföldi	5,2	35,6	59,2	12,4	50,1	37,5	16,1	57,8	26,1	6,9	49,4	43,8	8,8	49,0	42,2	13,1	48,2	38,7	5,0	57,2	37,8
Minta összesen	8,8	54,2	37,0	15,9	58,3	25,8	23,2	59,3	17,6	16,2	60,4	23,4	16,9	58,2	24,8	16,4	59,4	24,3	12,3	61,2	26,4

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok jelenlegi üzleti helyzetének megítélését jelentik tulajdonforma szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2007: 1050, 3637, 1456, N2008: 1314, 4093, 1341, N2009: 2070, 4076, 990, N2010: 1602, 3880, 1095, N2011: 1452, 3846, 1222, N2012: 1458, 3960, 1157, N2013: 1012, 3921, 1381

M.2.1.3 tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésének alakulása gazdasági ágak szerint, 2007-2013 (%)

	2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013		
	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	12,5	63,6	23,9	22,5	60,8	16,7	40,7	50,6	8,7	26,0	61,7	12,2	13,6	67,0	19,4	12,7	69,1	18,2	9,3	64,7	26,0
Ipar összesen	7,3	52,2	40,5	14,6	57,9	27,5	20,7	58,0	21,3	11,3	56,4	32,3	13,1	54,4	32,5	13,5	57,1	29,3	9,8	58,0	32,2
Építőipar	18,7	61,3	20,1	20,0	63,4	16,7	31,3	55,2	13,5	27,2	60,9	11,9	31,5	56,9	11,6	31,7	56,5	11,8	18,0	57,0	25,0
Kereskedelem, gépjárműjavítás	12,3	57,3	30,3	17,6	54,6	27,8	25,5	61,5	13,0	22,5	61,0	16,6	20,4	57,9	21,7	23,2	57,7	19,2	16,0	64,9	19,0
Szálláshely- szolgáltatás, vendéglátás	4,2	60,9	34,8	24,9	57,8	17,2	27,5	65,9	6,6	14,0	76,4	9,6	18,0	72,0	9,9	8,4	68,2	23,4	14,5	61,6	23,9
Szállítás, raktározás	14,3	60,6	25,1	19,5	59,9	20,6	26,7	61,6	11,7	23,3	55,5	21,1	22,2	54,2	23,6	15,1	66,7	18,3	13,7	66,7	19,6
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	0,8	23,0	76,2	1,6	55,0	43,4	5,2	54,7	40,1	2,7	57,9	39,5	12,3	56,1	31,6	9,4	49,4	41,3	10,8	66,1	23,1
Egyéb gazd.	7,9	52,0	40,1	9,6	61,6	28,8	18,3	60,1	21,6	16,1	59,4	24,6	16,2	59,1	24,7	17,4	60,1	22,5	11,6	63,2	25,2
Minta összesen	8,8	54,2	37,0	15,9	58,3	25,8	23,2	59,3	17,6	16,2	60,4	23,4	16,9	58,2	24,8	16,4	59,4	24,3	12,3	61,2	26,4

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok jelenlegi üzleti helyzetének megítélését jelentik gazdasági ágak szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2007: 1103, 3892, 1591, N2008: 1338, 4227, 1411, N2009: 2072, 4079, 990 N2010: 1677, 4148, 1174, N2011: 1521, 4163, 1310, N2012: 1459 3980 1161, N2013:1063, 4278, 1483

M.2.1.4 tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésnek alakulása export tevékenység szerint, 2007-2013 (%)

	2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013		
	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó	Rossz	Kielégítő	Jó
Nincs export tevékenység	11,7	58,5	29,7	15,8	62,9	21,3	26,1	58,4	15,5	20,0	62,8	17,2	20,5	61,5	18,0	19,7	62,6	17,6	16,1	63,2	20,8
Árbevétel 50 százalékánál kisebb	6,7	54,6	38,7	13,5	58,8	27,7	20,5	59,9	19,6	14,2	62,9	22,9	17,0	54,4	28,6	13,1	61,4	25,5	9,4	66,6	24,0
Árbevétel 50 százalékánál nagyobb	5,2	42,9	52,0	12,2	52,9	34,9	18,4	61,1	20,5	7,5	53,0	39,6	8,3	48,6	43,1	10,4	50,0	39,6	6,5	52,9	40,6
Minta összesen	8,8	54,2	37,0	15,9	58,3	25,8	23,2	59,3	17,6	16,2	60,4	23,4	16,9	58,2	24,8	16,4	59,4	24,3	12,3	61,2	26,4

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok jelenlegi üzleti helyzetének megítélését jelentik export tevékenység szerinti bontásban.
Elemzőszámok: N2007: 1068, 3665, 1462, N2008: 1298, 4072, 1320, N2009: 2069, 4077, 987, N2010: 1564, 3781, 1051, N2011: 1448, 3867, 1250, N2012: 1459, 3980, 1167, N2013: 1029, 4156, 1427

M.2.1.5 tábla: A jelenlegi üzleti helyzet megítélésének alakulása régió szerint, 2007-2013 (%)

	2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013		
	Roszz	Kielégítő	Jó	Roszz	Kielégítő	Jó	Roszz	Kielégítő	Jó	Roszz	Kielégítő	Jó	Roszz	Kielégítő	Jó	Roszz	Kielégítő	Jó	Roszz	Kielégítő	Jó
Közép-Magyarország	7,6	53,8	38,6	15,8	56,8	27,4	23,8	59,5	16,7	17,3	61,8	20,9	19,7	58,4	21,9	18,7	59,2	22,1	14,1	62,5	23,4
Közép-Dunántúl	7,5	45,9	46,6	13,4	59,2	27,4	25,8	54,4	19,8	16,3	53,7	30,0	12,2	55,0	32,8	12,4	56,4	31,2	10,0	55,5	34,5
Nyugat-Dunántúl	6,0	55,4	38,6	14,3	58,6	27,1	17,8	63,5	18,7	12,1	56,1	31,8	13,7	55,4	30,8	12,0	56,6	31,4	6,3	56,5	37,2
Dél-Dunántúl	12,5	63,0	24,4	21,7	59,2	19,2	24,2	57,7	18,1	17,9	58,9	23,2	16,3	55,7	28,0	16,0	60,5	23,5	11,9	61,9	26,2
Dél-Alföld	10,1	51,4	38,5	15,5	57,9	26,6	21,2	59,0	19,7	14,9	60,8	24,3	14,4	63,8	21,8	14,6	61,9	23,5	12,2	62,6	25,1
Észak-Alföld	10,4	55,9	33,7	15,9	62,0	22,2	23,5	60,3	16,2	13,1	68,3	18,6	13,4	62,8	23,8	14,4	61,0	24,6	11,9	61,4	26,7
Észak-Magyarország	10,3	56,2	33,5	15,3	60,7	24,0	22,9	59,9	17,1	16,6	56,8	26,6	17,8	55,6	26,5	17,3	60,9	21,8	12,5	63,7	23,8
Minta összesen	8,8	54,2	37,0	15,9	58,3	25,8	23,2	59,3	17,6	16,2	60,4	23,4	16,9	58,2	24,8	16,4	59,4	24,3	12,3	61,2	26,4

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok jelenlegi üzleti helyzetének megítélését jelentik régiók szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2007: 1110, 3906, 1592, N2008: 1361, 4287, 1432, N2009: 2072, 4080, 991, N2010: 1677, 4147, 1174, N2011: 1521, 4164, 1310, N2012: 1459, 3980, 1161, N2013: 1063, 4278, 1483

M2.2. Elemi összefüggések: Üzleti helyzet, következő év

M.2.2.1 tábla: A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása vállalatméret szerint 2007-2013 (%)

	2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013		
	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul
10 fő alatt	26,7	57,4	15,9	38,5	49,8	11,6	31,0	52,6	16,4	23,1	53,1	23,8	32,0	50,5	17,4	30,4	51,6	18,0	14,4	58,5	27,1
10-19 fő között	14,9	56,2	28,9	29,6	55,8	14,6	26,1	55,8	18,1	23,3	56,1	20,6	26,8	57,9	15,3	27,3	54,9	17,8	19,7	55,4	24,9
20-49 fő között	14,7	59,5	25,8	24,9	56,4	18,7	22,1	58,1	19,8	14,2	61,7	24,1	19,7	59,6	20,6	17,7	62,0	20,3	10,6	63,1	26,4
50-249 fő között	9,7	57,0	33,3	18,9	58,6	22,5	19,6	57,4	23,0	9,6	60,9	29,4	13,4	58,6	28,0	13,1	58,2	28,7	8,1	61,8	30,0
250 fő felett	4,6	49,2	46,2	15,6	56,8	27,6	12,8	57,5	29,7	5,4	54,5	40,1	11,4	50,8	37,9	7,3	57,3	35,4	3,7	54,5	41,8
Minta összesen	11,2	54,9	33,9	22,1	56,6	21,3	20,1	56,8	23,1	11,9	58,0	30,1	16,8	55,7	27,5	15,1	57,5	27,4	9,4	58,8	31,8

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok következő évre vonatkozó üzleti helyzetének megítélését jelentik vállalatméret szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2007: 1153, 3221, 1294, N2008: 1665, 3350, 953 N2009: 1714, 3978, 1374 N2010: 1050, 3431, 1501 N2011: 1334, 3200, 1292 N2012: 1181, 3143, 1196, N2013: 723, 3423, 1632 N2013: 723, 3423, 1632

M.2.2.2 tábla: A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása tulajdonforma szerint 2007-2013 (%)

	2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013		
	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul
Tisztán hazai	14,7	58,8	26,5	24,2	59,1	16,7	23,2	57,1	19,8	15,4	60,2	24,4	21,0	56,7	22,3	17,9	62,2	19,9	11,5	61,0	27,5
Vegyes	6,5	65,7	27,8	25,7	47,9	26,4	15,4	53,2	31,3	4,1	70,9	25,0	13,5	48,4	38,1	8,0	50,5	41,5	9,8	62,7	27,5
Tisztán külföldi	2,4	39,0	58,6	16,4	51,6	32,0	9,6	57,4	33,1	3,3	44,6	52,1	6,4	48,9	44,7	9,3	47,2	43,5	3,7	53,0	43,3
Minta összesen	11,2	54,9	33,9	22,1	56,6	21,3	20,1	56,8	23,1	11,9	58,0	30,1	16,8	55,7	27,5	15,1	57,5	27,4	9,4	58,8	31,8

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok következő évre vonatkozó üzleti helyzetének megítélését jelentik tulajdonforma szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2007: 1105, 3026, 1211, N2008: 1622, 3200, 896, N2009: 1714, 3975, 1372, N2010: 1001, 3227, 1409, N2011: 1271, 2958, 1214, N2012:1179, 3126, 1191, N2013: 689, 3224, 1527

M.2.2.3 tábla:A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása gazdasági ágak szerint 2007-2013 (%)

	2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013		
	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	14,9	66,9	18,2	28,8	63,8	7,3	31,3	55,8	12,9	21,3	61,7	17,0	15,1	66,0	18,9	15,4	68,8	15,8	5,7	67,0	27,2
Ipar összesen	9,0	52,5	38,5	18,9	57,3	23,8	15,2	58,3	26,5	8,0	53,1	38,9	12,3	52,4	35,3	11,4	55,2	33,4	6,1	53,9	40,0
Építőipar	22,3	59,5	18,1	31,6	57,5	11,0	23,3	56,9	19,8	25,7	56,3	18,0	31,7	57,1	11,2	32,5	52,5	15,0	13,6	59,8	26,6
Kereskedelem, gépjárműjavítás	14,7	57,3	28,0	24,8	56,6	18,7	22,7	55,3	22,0	14,9	59,8	25,2	22,4	52,2	25,4	22,6	55,8	21,6	12,8	62,9	24,3
Szálláshelyszolgáltatás, vendéglátás	10,2	63,5	26,3	36,6	47,1	16,3	30,4	61,9	7,7	12,5	73,4	14,1	21,2	70,8	8,0	8,0	70,0	22,0	14,9	54,5	30,6
Szállítás, raktározás	16,7	58,6	24,7	28,8	55,5	15,7	23,0	58,6	18,3	18,4	53,6	28,1	16,2	56,1	27,7	16,0	64,1	19,9	9,3	66,5	24,2
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	0,8	40,3	58,9	2,1	59,1	38,8	15,0	32,6	52,4	2,3	57,5	40,2	11,1	54,5	34,5	13,4	36,2	50,4	8,6	64,1	27,3
Egyéb gazd.	10,4	50,6	39,1	15,0	58,2	26,8	17,6	57,4	25,0	10,4	58,2	31,4	14,7	54,5	30,8	14,3	58,5	27,2	9,3	62,8	27,9
Minta összesen	11,2	54,9	33,9	22,1	56,6	21,3	20,1	56,8	23,1	11,9	58,0	30,1	16,8	55,7	27,5	15,1	57,5	27,4	9,4	58,8	31,8

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok következő évre vonatkozó üzleti helyzetének megítélését jelentik gazdasági ágak szerinti bontásban.

Elemzések: N2007: 1160, 3232, 1303, N2008: 1646, 3314, 937, N2009: 1715, 3977, 1373, N2010: 1049, 3431, 1501, N2011: 1334, 3199, 1292 N2012: 1181, 3143, 1196, N2013: 723, 3423, 1632

M.2.2.4 tábla: A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása export tevékenység szerint 2007-2013 (%)

	2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013		
	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul
Nincs export tevékenység	15,3	59,1	25,5	23,6	58,0	18,4	22,9	55,4	21,7	16,0	60,0	24,1	20,6	58,5	20,9	18,8	61,5	19,7	13,5	61,6	24,9
Árbevétel 50 százalékánál kisebb	9,3	56,6	34,1	18,6	62,0	19,4	15,5	61,4	23,1	7,9	63,2	28,9	17,7	52,4	29,9	12,7	56,1	31,2	5,3	63,2	31,6
Árbevétel 50 százalékánál nagyobb	5,0	45,1	50,0	18,6	55,1	26,3	16,7	57,3	25,9	5,5	49,0	45,5	6,5	48,2	45,3	8,1	48,9	43,0	3,8	48,6	47,6
Minta összesen	11,2	54,9	33,9	22,1	56,6	21,3	20,1	56,8	23,1	11,9	58,0	30,1	16,8	55,7	27,5	15,1	57,5	27,4	9,4	58,8	31,8

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok következő évre vonatkozó üzleti helyzetének megítélését jelentik export tevékenység szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2007: 1120, 3056, 1213, N2008: 1611, 3180, 875, N2009: 1714, 3975, 1368, N2010: 979, 3139, 1363 N2011: 1268, 2997, 1228, N2012: 1181, 3143, 1196, N2013: 700, 3325,1584

M.2.2.5 tábla: A következő évre vonatkozó üzleti helyzet megítélésének alakulása régiók szerint 2007-2013 (%)

	2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013		
	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul	Romlik	Nem változik	Javul
Közép-Magyarország	9,2	54,3	36,5	22,1	52,7	25,2	21,8	53,9	24,3	12,5	58,4	29,1	17,5	56,3	26,2	16,3	56,9	26,8	10,9	60,7	28,4
Közép-Dunántúl	6,9	51,8	41,3	21,7	56,9	21,4	18,8	58,2	22,9	12,3	53,6	34,1	15,3	49,1	35,7	11,4	57,5	31,1	6,9	53,0	40,2
Nyugat-Dunántúl	8,6	55,8	35,6	17,6	63,2	19,2	15,9	61,2	22,8	7,6	54,1	38,3	14,7	54,8	30,4	11,8	53,6	34,7	4,2	50,8	45,0
Dél-Dunántúl	16,9	58,9	24,3	23,9	58,4	17,7	21,9	56,9	21,2	10,8	59,4	29,8	17,1	52,8	30,1	15,6	59,2	25,1	10,5	56,4	33,1
Dél-Alföld	16,0	53,8	30,2	19,0	61,5	19,5	18,5	60,0	21,5	11,5	59,1	29,5	15,7	63,5	20,8	15,3	61,0	23,7	9,8	60,1	30,1
Észak-Alföld	13,6	53,9	32,6	25,4	59,8	14,9	20,6	58,6	20,8	12,2	63,7	24,1	17,4	57,2	25,4	16,0	56,3	27,7	9,4	62,1	28,6
Észak-Magyarország	13,4	57,8	28,8	24,4	58,8	16,9	16,2	61,0	22,8	12,6	56,0	31,4	17,5	53,3	29,2	15,3	60,3	24,4	8,3	60,2	31,5
Minta összesen	11,2	54,9	33,9	22,1	56,6	21,3	20,1	56,8	23,1	11,9	58,0	30,1	16,8	55,7	27,5	15,1	57,5	27,4	9,4	58,8	31,8

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok következő évre vonatkozó üzleti helyzetének megítélését jelentik export tevékenység szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2007: 1167, 3244, 1304, N2008: 1673, 3357, 954, N2009: 1715, 3978, 1374, N2010: 1049, 3430, 1501, N2011: 1334, 3200, 1292, N2012: 1181, 3143, 1196, N2013: 723, 3423, 1632

M2.3. Elemi összefüggések: Rendelésállomány

M2.3.1 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása vállalatméret szerint, 2007-2013 (%)

	2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013		
	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas
10 fő alatt	24,3	58,2	17,5	27,3	62,2	10,5	40,0	53,5	6,5	35,1	56,7	8,3	29,4	61,6	9,1	33,3	58,1	8,5	20,5	61,8	17,6
10-19 fő között	12,2	73,3	14,5	21,0	64,5	14,5	35,7	55,5	8,8	33,2	58,8	8,0	32,6	58,4	9,0	33,8	59,8	6,4	26,2	64,9	8,9
20-49 fő között	11,4	66,3	22,3	19,5	61,3	19,3	32,1	58,4	9,5	25,2	61,6	13,3	26,5	63,3	10,2	26,8	63,7	9,5	18,8	67,7	13,5
50-249 fő között	7,1	63,1	29,8	13,4	66,3	20,2	23,1	68,7	8,2	17,4	65,9	16,6	16,2	68,1	15,7	15,9	68,0	16,0	11,3	71,7	17,0
250 fő felett	6,0	40,5	53,5	15,7	56,0	28,3	23,4	56,3	20,3	11,3	60,3	28,4	8,0	65,6	26,4	8,5	68,0	23,6	6,7	66,7	26,6
Minta összesen	9,9	57,7	32,3	17,3	62,2	20,5	27,7	61,0	11,3	20,5	62,1	17,4	18,8	64,9	16,3	19,1	65,4	15,5	14,2	67,6	18,2

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok rendelésállományának megítélését jelentik vállalatméret szerinti bontásban.

Elemzések: N2007: 1137, 4083, 1251, N2008: 1482, 4374, 1103, N2009: 2332, 4013, 568, N2010: 1835, 4195, 846, N2011: 1684, 4316, 868, N2012: 1661, 4085, 716, N2013: 1295, 4396, 994

M2.3.2 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása tulajdonforma szerint, 2007-2013 (%)

	2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013		
	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas
Tisztán hazai	12,3	63,9	23,8	18,3	64,4	17,3	29,1	60,6	10,3	23,8	62,3	13,9	22,0	65,3	12,6	21,2	69,0	9,8	16,4	68,6	15,0
Vegyes	4,4	52,0	43,6	7,8	70,7	21,5	25,0	67,5	7,5	26,5	60,3	13,2	7,9	68,7	23,4	16,1	57,3	26,6	16,6	67,1	16,3
Tisztán külföldi	5,5	35,9	58,6	18,6	52,0	29,4	23,3	59,8	16,8	9,0	58,7	32,3	10,7	61,3	28,0	13,8	59,1	27,1	7,4	64,3	28,2
Minta összesen	9,9	57,7	32,3	17,3	62,2	20,5	27,7	61,0	11,3	20,5	62,1	17,4	18,8	64,9	16,3	19,1	65,4	15,5	14,2	67,6	18,2

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok rendelésállományának megítélését jelentik tulajdonforma szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2007: 1088, 3831, 1164, N2008: 1431, 4185, 1046, N2009: 2331, 4010, 568, N2010: 1737, 3923, 796, N2011: 1570, 4029, 812, N2012: 1655, 4069, 712, N2013: 1204, 4066, 931

M2.3.3 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása gazdasági ágak szerint, 2007-2013 (%)

	2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013		
	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	7,0	63,3	29,7	34,5	57,0	8,5	48,0	49,2	2,8	15,9	67,5	16,6	12,5	74,7	12,8	9,1	74,7	16,1	14,4	72,8	12,8
Ipar összesen	7,9	50,3	41,8	16,8	58,0	25,2	27,4	57,8	14,8	16,4	57,6	26,0	14,8	62,0	23,2	16,5	64,5	19,0	11,7	65,2	23,2
Építőipar	23,5	60,1	16,4	21,6	62,3	16,1	35,2	55,9	8,9	36,2	56,1	7,7	39,5	52,7	7,8	42,1	53,0	4,8	24,9	57,2	17,8
Kereskedelem, gépjárműjavítás	12,1	64,3	23,6	18,6	60,2	21,2	29,7	60,2	10,1	25,6	63,2	11,2	21,2	64,9	13,9	24,7	62,9	12,4	17,1	68,2	14,6
Szálláshely- szolgáltatás, vendéglátás	6,8	66,7	26,5	19,3	70,3	10,5	15,5	79,5	5,0	14,4	76,8	8,8	11,8	84,5	3,8	10,9	73,5	15,5	14,9	69,9	15,2
Szállítás, raktározás	13,8	68,8	17,5	17,4	65,7	17,0	30,5	61,7	7,9	24,1	67,5	8,3	32,3	58,7	9,0	18,0	73,6	8,4	15,1	68,3	16,6
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	0,9	72,5	26,5	2,1	90,5	7,5	21,7	70,3	8,0	34,1	48,4	17,5	14,6	55,7	29,7	15,7	68,1	16,2	8,3	79,0	12,7
Egyéb gazd	12,1	54,7	33,3	12,0	64,3	23,7	25,5	60,6	13,9	19,1	64,5	16,3	20,6	65,6	13,8	17,8	66,1	16,0	13,5	71,1	15,4
Minta összesen	9,9	57,7	32,3	17,3	62,2	20,5	27,7	61,0	11,3	20,5	62,1	17,4	18,8	64,9	16,3	19,1	65,4	15,5	14,2	67,6	18,2

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok rendelésállományának megítélését jelentik gazdasági ágak szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2007: 1150, 4096, 1258, N2008: 1465, 4328, 1084, N2009: 2333, 4012, 568, N2010: 1835, 4194, 846, N2011: 1684, 4315, 868, N2012: 1661, 4085, 716, N2013: 1295, 4396, 994

M2.3.4 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása export tevékenység szerint, 2007-2013 (%)

	2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013		
	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas
Nincs export tevékenység	14,0	63,0	23,0	17,1	66,6	16,2	29,4	61,3	9,3	25,6	63,1	11,3	23,0	65,0	11,9	22,2	67,6	10,2	17,2	68,5	14,2
Árbevétel 50 százalékánál kisebb	7,8	58,1	34,1	18,2	58,9	22,9	25,9	61,7	12,5	18,0	67,2	14,7	17,2	67,1	15,7	17,1	65,6	17,3	13,1	70,7	16,3
Árbevétel 50 százalékánál nagyobb	3,5	42,8	53,8	16,7	54,5	28,8	24,9	59,9	15,2	8,8	54,6	36,6	8,7	59,6	31,7	13,2	60,1	26,6	8,1	64,1	27,8
Minta összesen	9,9	57,7	32,3	17,3	62,2	20,5	27,7	61,0	11,3	20,5	62,1	17,4	18,8	64,9	16,3	19,1	65,4	15,5	14,2	67,6	18,2

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok rendelésállományának megítélését jelentik export tevékenység szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2007: 1102, 3873, 1156, N2008: 1419, 4154, 1036, N2009: 2329, 4010, 566, N2010: 1697, 3830, 755, N2011: 1573, 4057, 830, N2012: 1661, 4085, 716, N2013: 1255, 4265, 960

M2.3.5 tábla: Vállalatok rendelésállományának alakulása régiók szerint, 2007-2013 (%)

	2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013		
	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas
Közép-Magyarországi	9,1	59,2	31,7	15,6	64,2	20,2	26,3	63,1	10,6	24,5	60,8	14,8	20,7	66,8	12,6	21,6	63,8	14,6	14,4	68,6	17,0
Közép-Dunántúli	6,5	48,8	44,7	16,6	59,5	23,9	32,0	55,5	12,4	20,0	59,2	20,8	16,4	61,2	22,3	16,8	62,1	21,1	11,7	64,8	23,5
Nyugat-Dunántúli	5,6	55,7	38,7	17,8	57,2	25,0	27,9	57,9	14,2	15,6	62,1	22,3	14,9	60,7	24,5	16,8	64,9	18,3	8,4	64,7	26,8
Dél-Dunántúli	13,9	57,7	28,4	20,8	59,2	20,0	30,0	58,4	11,6	18,7	60,9	20,4	17,3	66,0	16,7	17,6	67,0	15,4	14,6	66,4	19,0
Dél-Alföldi	11,7	57,5	30,8	16,7	64,9	18,5	24,5	63,8	11,8	17,3	65,9	16,8	14,5	65,9	19,6	14,0	70,8	15,2	14,5	68,6	16,9
Észak-Alföldi	12,5	59,4	28,1	19,6	62,5	17,9	30,6	60,1	9,4	11,3	71,6	17,1	19,6	65,7	14,7	18,1	68,8	13,2	18,4	67,2	14,4
Észak-Magyarországi	12,5	60,9	26,6	20,4	59,7	19,9	29,0	58,4	12,6	19,4	58,9	21,7	20,1	61,5	18,4	18,5	67,7	13,8	16,5	68,8	14,7
Minta összesen	9,9	57,7	32,3	17,3	62,2	20,5	27,7	61,0	11,3	20,5	62,1	17,4	18,8	64,9	16,3	19,1	65,4	15,5	14,2	67,6	18,2

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok rendelésállományának megítélését jelentik export tevékenység szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2007: 1156, 4112, 1259, N2008: 1488, 4385, 1105, N2009: 2333, 4013, 568, N2010: 1834, 4194, 846, N2011: 1684, 4316, 868, N2012: 1661, 4085, 716, N2013: 1295, 4396, 994

M2.4. Elemi összefüggések: Kapacitáskihasználtság

M2.4.1 tábla: Vállalatok kapacitáskihasználtságának alakulása vállalatméret szerint, 2007-2013 (%)

	2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013		
	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas
10 fő alatt	14,1	30,9	55,1	7,5	32,3	60,2	11,7	34,1	54,3	14,5	45,8	39,7	13,1	45,9	41,0	13,0	49,1	37,9	11,7	39,5	48,8
10-19 fő között	4,5	24,6	70,9	4,2	29,2	66,6	9,5	32,0	58,5	7,3	40,2	52,4	8,1	42,2	49,6	8,3	40,3	51,3	7,1	33,8	59,1
20-49 fő között	2,6	27,0	70,5	3,1	22,5	74,4	9,1	36,4	54,5	6,7	35,5	57,8	6,7	37,7	55,6	5,1	35,5	59,4	4,0	33,4	62,6
50-249 fő között	2,7	20,5	76,8	1,0	26,0	73,0	7,4	37,6	55,0	3,8	35,6	60,6	4,4	28,7	66,9	1,7	29,1	69,2	2,2	23,9	73,9
250 fő felett	1,3	19,8	78,9	0,5	16,7	82,8	9,9	30,4	59,7	2,2	28,9	68,9	2,6	26,0	71,5	2,4	22,4	75,2	2,2	18,4	79,4
Minta összesen	3,8	22,9	73,4	2,2	24,2	73,6	9,0	34,5	56,5	5,4	35,5	59,1	5,6	32,6	61,8	4,4	31,8	63,8	4,4	27,2	68,4

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok kapacitáskihasználtságának megítélését jelentik vállalatméret szerinti bontásban.

Elemisméret: N2007: 315, 1735, 3987, N2008: 308, 1848, 4709, N2009: 575, 1957, 3265, N2010: 579, 2664, 3345, N2011: 556, 2652, 3421, N2012: 469, 2416, 3282, N2013: 394, 2291, 3786

M2.4.2 tábla: Vállalatok kapacitáskihasználtságának alakulása tulajdonforma szerint, 2007-2013 (%)

	2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013		
	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas
Tisztán hazai	3,1	25,5	71,4	3,0	25,8	71,3	9,6	33,5	56,9	6,4	37,7	55,9	6,6	36,2	57,2	5,6	36,0	58,4	5,4	30,1	64,5
Vegyes	10,4	27,2	62,4	2,3	39,1	58,6	7,5	50,9	41,6	2,1	39,8	58,1	8,5	32,8	58,7	0,8	27,8	71,4	9,9	29,2	60,9
Tisztán külföldi	3,2	14,1	82,7	0,5	17,0	82,5	7,2	33,2	59,6	3,0	23,9	73,2	2,1	22,3	75,6	1,7	21,1	77,1	1,2	19,1	79,6
Minta összesen	3,8	22,9	73,4	2,2	24,2	73,6	9,0	34,5	56,5	5,4	35,5	59,1	5,6	32,6	61,8	4,4	31,8	63,8	4,4	27,2	68,4

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok kapacitáskihasználtságának megítélését jelentik tulajdonforma szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2007: 298, 1638, 3773, N2008: 303, 1797, 4474, N2009: 575, 1958, 3264, N2010: 548, 2504, 3147, N2011: 525, 2489, 3214, N2012: 469, 2412, 3267, N2013: 385, 2141, 3503

M2.4.3 tábla: Vállalatok kapacitáskihasználtságának alakulása gazdasági ágak szerint, 2007-2013 (%)

	2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013		
	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	2,1	22,2	75,7	1,0	18,5	80,5	8,1	36,4	55,5	2,7	28,6	68,7	2,1	24,7	73,3	2,2	23,4	74,4	2,1	22,0	76,0
Ipar összesen	2,8	21,1	76,1	2,1	23,2	74,8	8,9	32,6	58,4	4,2	34,2	61,6	4,7	30,1	65,2	4,4	29,7	65,9	3,9	26,5	69,6
Építőipar	3,2	19,8	77,0	2,6	22,2	75,2	12,1	31,3	56,6	7,8	36,8	55,4	10,0	37,7	52,3	6,2	44,8	49,0	5,0	27,9	67,1
Kereskedelem, gépjárműjavítás	4,6	24,9	70,5	2,3	22,7	75,0	9,9	33,8	56,3	4,6	36,5	58,9	5,1	40,4	54,4	5,6	36,5	57,9	3,3	32,2	64,5
Szálláshely- szolgáltatás, vendéglátás	2,7	48,3	49,0	3,0	58,5	38,5	3,7	34,9	61,4	10,5	50,8	38,7	12,1	41,2	46,6	4,0	40,7	55,4	11,8	39,5	48,7
Szállítás, raktározás	3,5	19,2	77,3	4,2	18,3	77,6	8,9	32,1	58,9	8,5	23,6	67,9	4,6	39,4	56,0	4,6	32,2	63,2	6,2	18,5	75,4
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	28,0	1,9	70,2	0,4	2,1	97,5	2,9	74,5	22,6	1,8	29,8	68,5	0,9	12,6	86,5	0	15,3	84,7	0,4	14,9	84,6
Egyéb gazd	2,6	12,1	85,4	2,1	14,5	83,4	11,0	34,8	54,3	5,2	31,2	63,6	4,2	26,9	68,9	4,1	27,3	68,6	3,0	21,6	75,5
Minta összesen	3,8	22,9	73,4	2,2	24,2	73,6	9,0	34,5	56,5	5,4	35,5	59,1	5,6	32,6	61,8	4,4	31,8	63,8	4,4	27,2	68,4

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok kapacitáskihasználtságának megítélését jelentik gazdasági ágak szerinti bontásban.

Elemzések: N2007: 321, 1736, 4005, N2008: 305, 1829, 4651, N2009: 575, 1958, 3265, N2010: 579, 2664, 3344, N2011: 556, 2652, 3420, N2012: 469, 2416, 3282, N2013: 394, 2291, 3786

M2.4.4 tábla: Vállalatok kapacitáskihasználtságának alakulása export tevékenység szerint, 2007-2013 (%)

	2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013		
	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas
Nincs export tevékenység	4,7	26,9	68,4	2,7	25,5	71,8	10,3	32,8	56,9	6,8	38,2	55,0	7,1	33,1	59,8	5,5	36,0	58,5	5,6	28,5	66,0
Árbevétel 50 százalékánál kisebb	2,7	20,7	76,7	2,6	24,5	72,9	9,8	34,5	55,6	5,6	38,7	55,7	4,4	42,7	52,9	2,0	35,0	63,0	3,9	31,3	64,8
Árbevétel 50 százalékánál nagyobb	1,1	16,5	82,4	1,3	19,1	79,6	5,7	38,1	56,3	1,8	26,3	71,8	3,1	22,0	74,8	3,7	19,5	76,8	2,5	21,4	76,1
Minta összesen	3,8	22,9	73,4	2,2	24,2	73,6	9,0	34,5	56,5	5,4	35,5	59,1	5,6	32,6	61,8	4,4	31,8	63,8	4,4	27,2	68,4

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok kapacitáskihasználtságának megítélését jelentik export tevékenység szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2007: 300, 1677, 3810, N2008: 297, 1789, 4434, N2009: 574, 1954, 3262, N2010: 544, 2450, 3026, N2011: 530, 2503, 3249, N2012: 469, 2416, 3282, N2013: 383, 2240, 3661

M2.4.5 tábla: Vállalatok kapacitáskihasználtságának alakulása régiók szerint, 2007-2013 (%)

	2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013		
	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas
Közép-Magyarország	5,2	21,2	73,7	2,0	24,1	73,9	7,9	39,9	52,2	6,1	37,1	56,8	6,9	31,6	61,5	5,1	29,0	65,9	5,0	22,0	73,0
Közép-Dunántúl	3,1	17,6	79,3	1,2	29,9	68,9	8,5	27,5	64,0	5,9	33,0	61,1	4,0	32,5	63,5	3,2	35,1	61,7	3,2	34,6	62,3
Nyugat-Dunántúl	1,4	22,3	76,3	1,8	23,0	75,2	7,3	27,4	65,3	4,1	34,0	61,9	2,8	29,7	67,5	2,2	30,6	67,3	2,3	24,4	73,3
Dél-Dunántúl	2,4	29,3	68,3	3,4	23,4	73,2	6,5	36,2	57,2	4,7	31,9	63,4	6,5	30,9	62,5	4,7	28,6	66,7	5,4	29,3	65,3
Dél-Alföld	3,4	23,4	73,2	2,1	18,2	79,7	11,8	28,4	59,8	3,3	30,5	66,1	3,6	30,7	65,7	3,4	29,3	67,4	3,0	28,2	68,7
Észak-Alföld	2,8	21,0	76,2	2,9	22,9	74,2	11,9	30,3	57,8	4,5	35,2	60,3	4,1	36,2	59,7	4,3	33,3	62,4	6,1	32,9	61,0
Észak-Magyarország	3,7	28,7	67,6	3,2	28,0	68,8	11,8	35,1	53,0	5,7	39,6	54,7	5,9	40,0	54,1	5,5	44,1	50,4	3,6	39,6	56,8
Minta összesen	3,8	22,9	73,4	2,2	24,2	73,6	9,0	34,5	56,5	5,4	35,5	59,1	5,6	32,6	61,8	4,4	31,8	63,8	4,4	27,2	68,4

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok kapacitáskihasználtságának megítélését jelentik régiók szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2007: 321, 1748, 4014, N2008: 309, 1855, 4720, N2009: 575, 1958, 3265, N2010: 578, 2664, 3344, N2011: 556, 2652, 3421, N2012: 469, 2416, 3282, N2013: 394, 2291, 3786

M2.5. Elemi összefüggések: Beruházási volumen

M2.5.1 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása vállalatméret szerint, 2007-2013 (%)

	2007				2008				2009				2010				2011				2012				2013			
	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik
10-19 fő között	18,5	10,2	48,6	22,7	27,9	16,4	37,4	18,3	33,0	14,1	32,9	20,0	29,2	11,5	36,3	23,1	32,8	9,9	36,2	21,0	32,7	9,3	39,6	18,5	33,2	10,3	33,0	23,4
20-49 fő között	14,5	14,7	43,6	27,2	23,6	17,8	35,8	22,9	26,8	15,4	34,8	23,1	23,0	12,3	38,4	26,3	28,4	13,4	37,0	21,2	25,4	13,7	37,2	23,7	27,1	11,1	34,6	27,2
50-249 fő között	8,6	14,9	41,8	34,7	14,5	20,9	41,6	22,9	20,9	18,3	35,6	25,2	14,0	18,8	44,1	23,2	21,0	13,9	42,7	22,3	21,6	12,7	44,0	21,8	21,1	13,1	42,6	23,1
250 fő felett	6,4	13,4	42,3	38,0	9,5	23,7	36,6	30,2	9,7	20,1	46,1	24,1	10,4	14,1	41,0	34,5	7,1	14,0	51,0	27,9	9,8	15,8	46,6	27,8	4,7	10,0	51,3	34,0
Minta összesen	10,1	13,7	43,2	33,0	16,2	20,7	38,6	24,6	20,1	17,8	38,2	23,9	16,2	15,4	41,3	27,1	19,1	13,5	43,7	23,7	19,6	13,4	43,3	23,7	18,6	11,4	42,7	27,3

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok beruházási volumenének megítélését jelentik vállalatméret szerinti bontásban.

Elemisméret: N2007: 445, 490, 1453, 953, N2008: 724, 747, 1480, 945, N2009: 913, 645, 1352, 930, N2010: 722, 507, 1298, 997, N2011: 841, 501, 1272, 908, N2012: 918, 589, 1669, 1043, N2013: 777, 447, 1397, 1023

M2.5.2 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása tulajdonforma szerint, 2007-2013 (%)

	2007				2008				2009				2010				2011				2012				2013			
	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik
Tisztán hazai	11,5	14,3	45,2	29,0	17,3	18,6	40,6	23,5	24,1	16,4	37,8	21,8	17,7	16,5	41,4	24,4	22,1	13,7	41,5	22,7	22,8	12,9	44,0	20,3	20,6	12,9	39,2	27,3
Vegyes	5,9	17,9	46,9	29,3	10,8	22,2	34,8	32,2	8,0	24,5	36,3	31,2	14,6	11,1	50,6	23,8	13,1	7,3	48,3	31,3	15,7	11,1	45,2	28,0	12,0	4,0	63,2	20,8
Tisztán külföldi	6,0	11,6	36,9	45,4	13,4	24,1	36,7	25,8	10,9	20,6	39,7	28,8	12,1	11,4	39,2	37,3	15,1	15,4	43,4	26,1	12,8	16,2	42,7	28,3	16,3	10,3	44,6	28,9
Minta összesen	10,1	13,7	43,2	33,0	16,2	20,7	38,6	24,6	20,1	17,8	38,2	23,9	16,2	15,4	41,3	27,1	19,1	13,5	43,7	23,7	19,6	13,4	43,3	23,7	18,6	11,4	42,7	27,3

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok beruházási volumenének megítélését jelentik tulajdonforma szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2007: 410, 464, 1335, 882, N2008: 688, 700, 1410, 893, N2009: 913, 644, 1349, 930, N2010: 681, 489, 1222, 947, N2011: 815, 471, 1161, 851, N2012: 915, 586, 1655, 1036, N2013: 734, 427, 1295, 965

M2.5.3 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása gazdasági ágak szerint, 2007-2013 (%)

	2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013									
	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik				
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	4,4	14,3	40,5	40,9	7,5	20,1	33,1	39,4	12,0	26,3	35,0	26,6	16,1	26,6	31,9	25,4	17,0	24,3	34,0	24,7	11,0	21,7	38,4	28,9	8,5	23,7	37,3	30,5
Ipar összesen	8,0	14,3	42,8	35,0	12,8	22,3	37,6	27,3	15,5	18,5	39,9	26,1	12,7	15,4	36,5	35,4	12,7	14,7	39,3	33,3	14,0	16,3	39,9	29,9	9,4	10,8	46,0	33,7
Építőipar	20,4	13,8	46,2	19,6	22,8	19,1	44,1	14,1	22,2	12,3	39,9	25,5	20,4	8,7	50,5	20,4	25,9	17,5	43,4	13,3	18,9	17,4	45,4	18,3	21,7	18,0	40,8	19,5
Kereskedelem, gépjárműjavítás	13,5	12,1	45,8	28,6	19,5	22,4	36,0	22,1	22,5	20,3	36,0	21,1	16,5	16,1	41,9	25,6	31,3	15,8	33,7	19,2	14,5	13,2	56,3	16,1	25,3	8,4	43,1	23,2
Szálláshely- szolgáltatás, vendéglátás	11,0	18,8	34,9	35,4	11,6	25,8	48,7	13,9	29,2	19,7	33,6	17,4	19,6	20,6	49,6	10,2	10,1	5,1	67,8	16,9	29,6	4,9	43,1	22,5	20,6	9,6	42,4	27,3
Szállítás, raktározás	9,3	18,1	46,6	25,9	20,3	18,2	38,5	23,0	23,8	17,5	32,5	26,2	19,7	17,7	40,1	22,4	23,1	8,8	51,7	16,3	20,3	8,7	51,7	19,2	20,0	12,3	28,4	39,4
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	1,0	1,0	50,3	47,7	44,4	3,2	26,2	26,2	16,0	1,2	30,9	51,9	6,0	2,6	82,1	9,3	13,9	6,5	68,0	11,7	17,1	3,1	57,0	22,8	32,4	15,3	38,9	13,4
Egyéb gazd.	13,5	11,7	45,3	29,5	18,1	15,4	40,2	26,4	25,1	15,7	43,2	16,0	22,2	12,5	40,0	25,4	27,3	11,8	43,6	17,3	35,5	11,9	35,3	17,4	31,8	10,0	40,0	18,2
Minta összesen	10,1	13,7	43,2	33,0	16,2	20,7	38,6	24,6	20,1	17,8	38,2	23,9	16,2	15,4	41,3	27,1	19,1	13,5	43,7	23,7	19,6	13,4	43,3	23,7	18,6	11,4	42,7	27,3

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok beruházási volumenének megítélését jelentik gazdasági ágak szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2007: 444, 489, 1453, 953, N2008: 719, 744, 1469, 934, N2009: 913, 645, 1352, 930, N2010: 722, 507, 1297, 997, N2011: 841, 501, 1272, 908, N2012: 918, 589, 1669, 1043, N2013: 777, 447, 1397, 1023

M2.5.4 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása export tevékenység szerint, 2007-2013 (%)

	2007				2008				2009				2010				2011				2012				2013			
	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik
Nincs export tevékenység	12,7	14,9	45,1	27,3	20,2	16,2	41,2	22,4	23,9	16,1	37,8	22,1	19,3	14,0	45,6	21,1	24,3	11,7	45,6	18,4	21,8	14,0	44,7	19,5	26,8	12,2	39,8	21,3
Árbevétel 50 százalékánál kisebb	9,5	12,9	42,4	35,2	12,8	21,6	34,8	30,7	12,7	20,5	40,9	25,9	14,0	19,5	39,1	27,4	19,9	17,1	38,6	24,5	16,8	12,5	48,4	22,3	16,4	10,0	43,7	30,0
Árbevétel 50 százalékánál nagyobb	6,0	15,2	40,9	37,9	13,3	25,8	37,8	23,1	17,5	19,4	37,3	25,8	14,1	14,6	35,5	35,7	8,8	14,4	38,1	38,6	17,1	13,0	37,5	32,5	7,7	12,2	45,8	34,3
Minta összesen	10,1	13,7	43,2	33,0	16,2	20,7	38,6	24,6	20,1	17,8	38,2	23,9	16,2	15,4	41,3	27,1	19,1	13,5	43,7	23,7	19,6	13,4	43,3	23,7	18,6	11,4	42,7	27,3

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok beruházási volumenének megítélését jelentik export tevékenység szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2007: 412, 472, 1346, 876, N2008: 683, 707, 1380, 878, N2009: 913, 643, 1351, 927, N2010: 675, 448, 1165, 867, N2011: 815, 475, 1186, 869, N2012: 918, 589, 1669, 1043, N2013: 761, 437, 1346, 1000

M2.5.5 tábla: Vállalatok beruházási volumenének alakulása régiók szerint, 2007-2013 (%)

	2007				2008				2009				2010				2011				2012				2013			
	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik	Nem lesz beruházás	Csökken	Változatlan marad	Növekszik
Közép-Magyarország	10,0	11,7	43,9	34,3	18,3	21,5	37,6	22,6	22,7	17,8	37,8	21,6	16,6	16,5	43,9	23,0	21,3	10,4	50,4	18,0	25,3	8,3	47,3	19,0	25,6	10,0	43,8	20,5
Közép-Dunántúl	8,7	12,1	41,4	37,9	12,1	21,4	36,5	30,0	14,5	19,2	40,7	25,6	10,1	13,0	43,0	33,9	10,4	15,1	40,4	34,1	13,3	18,5	39,0	29,2	8,4	14,1	42,4	35,0
Nyugat-Dunántúl	9,6	10,0	45,1	35,3	11,0	22,2	45,6	21,1	19,8	12,8	41,5	25,9	10,7	9,0	45,2	35,0	15,2	16,0	38,5	30,3	11,5	14,5	45,5	28,4	9,3	10,0	49,1	31,7
Dél-Dunántúl	12,5	15,0	40,2	32,4	18,9	16,3	42,1	22,8	18,1	19,5	39,0	23,5	21,8	17,8	33,5	26,9	21,1	14,9	37,6	26,3	17,2	20,3	34,5	28,0	18,0	10,9	37,3	33,8
Dél-Alföld	9,7	20,0	44,5	25,8	14,9	20,0	32,8	32,3	14,2	25,5	35,9	24,4	12,3	12,9	46,5	28,3	12,2	16,1	47,6	24,2	10,3	15,3	47,7	26,7	13,1	17,0	45,8	24,2
Észak-Alföld	10,2	17,4	43,0	29,4	15,4	18,5	44,4	21,7	19,0	11,7	43,9	25,5	21,3	18,5	35,1	25,1	17,9	24,3	32,0	25,8	15,8	21,9	37,0	25,3	12,7	10,0	42,8	34,4
Észak-Magyarország	10,8	15,8	42,3	31,1	14,7	21,3	36,8	27,2	21,2	18,0	30,2	30,6	18,9	15,6	31,6	33,9	27,7	10,3	30,8	31,2	20,0	16,3	35,6	28,1	18,4	11,8	32,9	36,9
Minta összesen	10,1	13,7	43,2	33,0	16,2	20,7	38,6	24,6	20,1	17,8	38,2	23,9	16,2	15,4	41,3	27,1	19,1	13,5	43,7	23,7	19,6	13,4	43,3	23,7	18,6	11,4	42,7	27,3

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok beruházási volumenének megítélését jelentik régiók szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2007: 445, 490, 1453, 953, N2008: 724, 747, 1480, 945, N2009: 913, 645, 1352, 930, N2010: 722, 507, 1298, 996, N2011: 841, 501, 1272, 908, N2012: 918, 589, 1669, 1043, N2013: 777, 447, 1397, 1023

M2.5. Elemi összefüggések: Termelési volumen

M2.5.1 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása vállalatméret szerint, 2007-2013 (%)

	2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013		
	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik
10-19 fő között	14,7	53,0	32,3	31,3	51,6	17,1	28,1	49,7	22,2	16,5	53,7	29,9	22,1	55,7	22,2	21,4	57,7	20,9	14,2	61,2	24,6
20-49 fő között	14,1	52,3	33,6	27,9	47,8	24,3	23,1	50,2	26,7	11,1	57,7	31,1	16,3	59,6	24,1	16,5	60,8	22,7	9,1	57,9	33,1
50-249 fő között	10,2	44,3	45,5	24,6	46,9	28,5	21,9	51,2	26,9	12,7	48,0	39,3	10,7	59,9	29,4	10,6	56,9	32,5	7,8	63,2	29,0
250 fő felett	9,0	40,1	51,0	22,4	44,7	32,8	18,7	43,4	37,9	9,0	42,0	49,0	11,0	49,4	39,6	14,9	54,5	30,6	6,4	56,8	36,8
Minta összesen	11,0	45,3	43,7	25,3	46,9	27,8	21,9	48,5	29,7	11,8	48,4	39,9	13,0	56,1	31,0	14,1	56,8	29,1	8,4	60,0	31,6

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok termelési volumenének arányát jelentik vállalatméret szerinti bontásban.

Elemzések: N2007: 471, 1669, 1175, N2008: 966, 1912, 901, N2009: 807, 1687, 949, N2010: 428, 1783, 1239, N2011: 571, 2105, 1047, N2012: 561, 2111, 1000, N2013: 384, 2216, 1234

M2.5.2 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása tulajdonforma szerint, 2007-2013 (%)

	2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013		
	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik
Tisztán hazai	13,5	48,7	37,8	24,6	51,4	24,0	24,8	49,7	25,4	13,8	52,0	34,2	15,3	60,5	24,2	14,0	61,9	24,1	9,8	61,7	28,5
Vegyes	10,4	40,1	49,5	30,2	30,2	39,6	16,0	55,9	28,1	1,1	66,7	32,2	17,7	52,3	30,0	10,1	54,7	35,1	6,2	60,8	33,0
Tisztán külföldi	7,2	35,7	57,1	25,1	43,7	31,2	14,3	42,5	43,2	6,5	34,8	58,8	6,4	45,5	48,1	16,1	46,7	37,2	6,2	58,5	35,3
Minta összesen	11,0	45,3	43,7	25,3	46,9	27,8	21,9	48,5	29,7	11,8	48,4	39,9	13,0	56,1	31,0	14,1	56,8	29,1	8,4	60,0	31,6

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok termelési volumenének arányát jelentik tulajdonforma szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2007: 450, 1526, 1077, N2008: 928, 1820, 832, N2009: 805, 1685, 948, N2010: 403, 1691, 1164, N2011: 540, 1954, 969, N2012: 559, 2099, 993, N2013: 370, 2073, 1151

M2.5.3 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása gazdasági ágak szerint, 2007-2013 (%)

	2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013		
	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	10,5	58,9	30,6	16,5	69,3	14,2	20,1	63,3	16,7	14,6	62,6	22,8	6,4	77,3	16,3	7,9	76,9	15,3	11,1	70,0	19,0
Ipar összesen	8,5	45,0	46,5	22,4	48,2	29,4	18,1	44,7	37,2	8,8	42,0	49,2	11,1	48,9	39,9	16,1	48,7	35,2	7,0	51,7	41,3
Építőipar	18,9	50,0	31,1	27,7	53,1	19,2	23,8	47,6	28,6	24,4	49,8	25,8	21,3	62,2	16,6	21,6	61,3	17,1	14,2	64,2	21,6
Kereskedelem, gépjárműjavítás	15,7	44,9	39,5	34,9	40,1	25,0	31,8	42,7	25,5	13,7	49,7	36,6	16,7	54,8	28,5	17,0	59,9	23,1	11,3	61,8	26,8
Szálláshely- szolgáltatás, vendéglátás	10,5	45,9	43,6	42,8	30,0	27,2	27,2	60,5	12,4	16,5	55,5	28,0	9,7	67,6	22,7	6,7	57,6	35,7	9,5	62,1	28,4
Szállítás, raktározás	18,4	52,2	29,4	26,9	50,3	22,8	24,2	52,6	23,2	15,6	58,1	26,3	15,4	67,3	17,3	13,7	65,8	20,5	6,4	63,7	29,9
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	0,5	25,4	74,1	19,3	38,6	42,1	8,6	53,9	37,5	20,8	47,9	31,3	15,2	44,1	40,8	9,5	63,5	27,0	3,4	77,6	19,0
Egyéb gazd.	12,3	42,9	44,7	14,1	54,2	31,8	18,5	51,0	30,5	6,7	53,1	40,2	13,8	60,5	25,6	12,0	63,2	24,8	7,4	68,7	23,9
Minta összesen	11,0	45,3	43,7	25,3	46,9	27,8	21,9	48,5	29,7	11,8	48,4	39,9	13,0	56,1	31,0	14,1	56,8	29,1	8,4	60,0	31,6

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok termelési volumenének arányát jelentik gazdasági ágak szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2007: 470, 1669, 1175, N2008: 961, 1893, 893, N2009: 807, 1687, 949, N2010: 428, 1782, 1239, N2011: 571, 2105, 1047, N2012: 561, 2111, 1000, N2013: 384, 2216, 1234

M2.5.4 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása export tevékenység szerint, 2007-2013 (%)

	2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013		
	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik
Nincs export tevékenység	14,6	47,7	37,7	26,1	46,9	27,1	25,6	50,4	24,0	14,5	55,5	30,0	16,1	62,0	21,9	15,2	61,6	23,3	11,6	65,6	22,8
Árbevétel 50 százalékánál kisebb	8,8	47,3	43,9	23,1	50,1	26,8	17,5	48,8	33,8	9,7	45,1	45,2	9,5	55,1	35,4	10,4	58,6	31,0	5,6	57,4	37,0
Árbevétel 50 százalékánál nagyobb	7,9	40,4	51,7	25,1	47,1	27,8	17,9	44,7	37,4	9,5	37,4	53,1	11,0	44,0	45,0	14,5	45,6	39,9	5,2	54,5	40,3
Minta összesen	11,0	45,3	43,7	25,3	46,9	27,8	21,9	48,5	29,7	11,8	48,4	39,9	13,0	56,1	31,0	14,1	56,8	29,1	8,4	60,0	31,6

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok termelési volumenének arányát jelentik export tevékenység szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2007: 443, 1555, 1080, N2008: 933, 1783, 826, N2009: 805, 1682, 946, N2010: 389, 1603, 1078, N2011: 540, 1988, 985, N2012: 561, 2111, 1000, N2013: 373, 2154, 1204

M2.5.5 tábla: Vállalatok termelési volumenének alakulása régiók szerint, 2007-2013 (%)

	Csökken	2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013		
		Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	Csökken	Változatlan	Növekszik	
Közép-Magyarország	10,5	41,2	48,3	27,0	41,0	32,0	23,0	49,6	27,4	13,5	47,6	38,9	12,0	56,3	31,7	13,4	58,9	27,7	6,9	67,2	25,8	
Közép-Dunántúl	8,7	44,4	46,8	28,8	48,5	22,7	19,2	43,2	37,6	11,7	43,9	44,4	15,1	52,9	32,0	14,4	51,3	34,2	11,2	47,9	40,9	
Nyugat-Dunántúl	9,2	48,0	42,8	23,7	53,0	23,3	22,2	45,1	32,7	9,6	40,7	49,6	16,6	51,7	31,7	15,2	53,8	31,0	9,6	50,9	39,6	
Dél-Dunántúl	12,5	52,4	35,2	20,9	55,4	23,7	22,9	50,9	26,2	9,1	49,2	41,7	12,8	61,3	25,9	14,2	57,2	28,6	11,1	59,6	29,3	
Dél-Alföld	12,9	50,9	36,2	21,3	53,5	25,2	23,3	51,2	25,5	8,6	57,7	33,7	10,5	58,9	30,6	12,3	59,0	28,8	9,8	61,1	29,1	
Észak-Alföld	11,2	42,1	46,7	26,9	48,5	24,6	23,3	46,7	30,0	10,7	53,7	35,6	14,6	60,5	25,0	16,4	55,4	28,1	9,0	53,0	38,0	
Észak-Magyarország	13,3	49,6	37,1	22,1	50,4	27,4	14,9	49,2	35,9	11,6	47,0	41,4	12,7	51,0	36,3	15,2	54,6	30,2	6,2	57,1	36,7	
Minta összesen	11,0	45,3	43,7	25,3	46,9	27,8	21,9	48,5	29,7	11,8	48,4	39,9	13,0	56,1	31,0	14,1	56,8	29,1	8,4	60,0	31,6	

Táblaértelmezés: A táblázatban található százalékok az adott szegmensben a vállalatok termelési volumenének arányát jelentik régiók szerinti bontásban.

Elemzőszámok: N2007: 471, 1669, 1175, N2008: 966, 1912, 901, N2009: 807, 1687, 949, N2010: 427, 1782, 1239, N2011: 571, 2105, 1047, N2012: 561, 2111, 1000, N2013: 384, 2216, 1234

3. Melléklet: Regressziós modellek együtthatói

M3.1. tábla: Optimista üzleti várakozásokat leíró regressziós modell

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Export tevékenység			60,424	2	,000	
xho_(1)	,573	,087	43,476	1	,000	1,774
xho_(2)	,756	,110	47,120	1	,000	2,130
Létszám			74,612	4	,000	
lo_(1)	-,246	,164	2,253	1	,133	,782
lo_(2)	,019	,148	,016	1	,900	1,019
lo_(3)	,437	,129	11,400	1	,001	1,547
lo_(4)	,714	,138	26,889	1	,000	2,041
Gazdasági ág			155,645	7	,000	
s8_(1)	,050	,176	,079	1	,778	1,051
s8_(2)	-,452	,241	3,516	1	,061	,637
s8_(3)	,265	,180	2,178	1	,140	1,304
s8_(4)	-1,045	,232	20,262	1	,000	,352
s8_(5)	,306	,242	1,604	1	,205	1,358
s8_(6)	1,029	,228	20,313	1	,000	2,798
s8_(7)	,761	,184	17,048	1	,000	2,140
Tulajdonosi háttér			27,223	2	,000	
fo2_(1)	,205	,139	2,175	1	,140	1,228
fo2_(2)	,441	,085	27,223	1	,000	1,554
Földrajzi régió			29,596	6	,000	
re_(1)	,232	,109	4,572	1	,032	1,261
re_(2)	,054	,120	,202	1	,653	1,055
re_(3)	,359	,126	8,168	1	,004	1,432
re_(4)	-,324	,126	6,642	1	,010	,723
re_(5)	-,131	,118	1,234	1	,267	,877
re_(6)	,223	,116	3,710	1	,054	1,250
Constant	-2,175	,208	109,343	1	,000	,114

-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
6169,251	,069	,102

M3.2. tábla: Létszámbővítő várakozásokat leíró regressziós modell

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Export tevékenység			,438	2	,803	
xho_(1)	,039	,086	,206	1	,650	1,040
xho_(2)	,050	,082	,368	1	,544	1,051
Létszám			153,226	4	,000	
lo_(1)	,084	,147	,326	1	,568	1,087
lo_(2)	,170	,140	1,469	1	,226	1,185
lo_(3)	,128	,125	1,036	1	,309	1,136
lo_(4)	,963	,128	56,382	1	,000	2,620
Gazdasági ág			111,355	7	,000	
s8_(1)	,483	,180	7,189	1	,007	1,622
s8_(2)	,284	,217	1,715	1	,190	1,328
s8_(3)	,250	,189	1,755	1	,185	1,284
s8_(4)	1,222	,194	39,802	1	,000	3,394
s8_(5)	1,046	,230	20,727	1	,000	2,845
s8_(6)	,352	,244	2,079	1	,149	1,422
s8_(7)	,241	,192	1,571	1	,210	1,273
Tulajdonosi háttér			6,229	2	,044	
fo2_(1)	,080	,139	,336	1	,562	1,084
fo2_(2)	,200	,080	6,229	1	,013	1,222
Földrajzi régió			53,231	6	,000	
re_(1)	,051	,106	,235	1	,628	1,053
re_(2)	-,030	,113	,070	1	,791	,971
re_(3)	,330	,118	7,799	1	,005	1,390
re_(4)	-,140	,117	1,422	1	,233	,870
re_(5)	,637	,104	37,602	1	,000	1,890
re_(6)	,250	,107	5,474	1	,019	1,285
Constant	-2,210	,208	112,974	1	,000	,110

-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
7478,318	,010	,015

M3.3. tábla: A toborzási nehézségeket jelző vállalatokat leíró regressziós modell

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Export tevékenység			47,848	2	,000	
xho_(1)	,126	,157	,645	1	,422	1,134
xho_(2)	,964	,160	36,394	1	,000	2,623
Létszám			21,770	3	,000	
lo_(1)	,279	,248	1,274	1	,259	1,322
lo_(2)	,433	,220	3,869	1	,049	1,542
lo_(3)	,845	,225	14,125	1	,000	2,327
lo_(4)			40,790	7	,000	
Gazdasági ág	,641	,308	4,338	1	,037	1,899
s8_(1)	,272	,381	,510	1	,475	1,313
s8_(2)	-,514	,350	2,159	1	,142	,598
s8_(3)	-,357	,417	,731	1	,392	,700
s8_(4)	,678	,401	2,861	1	,091	1,969
s8_(5)	-18,054	2657,095	,000	1	,995	,000
s8_(6)	,015	,331	,002	1	,965	1,015
s8_(7)			10,914	2	,004	
Tulajdonosi háttér	,022	,193	,013	1	,908	1,022
fo2_(1)	-,398	,131	9,291	1	,002	,672
fo2_(2)	-3,458	,349	98,165	1	,000	,031
Constant			47,848	2	,000	

-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
2856,777	,059	,132

4. Melléklet: A minta alapvető eloszlásai

2012. szeptember 5.-e és október 26.-a között hetedik alkalommal került sor a Nemzeti Munkaügyi Hivatal (NMH) és az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) együttműködésében a versenyszektor rövid távú gazdasági kilátásait előrejelző, és munkaerő-piaci döntéseit felmérő vállalati empirikus vizsgálatra. Ennek keretében 7013 vállalatot kerestünk meg kérdőívünkkel.

A mintában a tisztán hazai tulajdonú vállalatok vannak jelen a legnagyobb arányban, súlyozatlan arányuk 86,6%. Majd őket követik a tisztán külföldi, illetve a vegyes tulajdonú cégek 10,3 és 3,0%-kal.

M4.1 tábla: A súlyozatlan minta eloszlása tulajdoni háttér szerint, 2012

	2013	
	n	%
Tisztán hazai	5593	86,6
Vegyes	191	3,0
Tisztán külföldi	668	10,3
Minta összesen	6455	

Gazdasági ág szerinti megoszlás szerint a legjelentősebb szerepet az ipar kapja a gazdasági ágak közül 2013-ban, 33,2%-kal.

M4.2. tábla: A súlyozatlan minta eloszlása gazdasági ág szerint, 2013

	2013	
	n	%
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	472	6,7
Ipar összesen	2329	33,2
Építőipar	771	11,0
Kereskedelem, gépjárműjavítás	1589	22,7
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	379	5,4
Szállítás, raktározás	291	4,1
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	97	1,4
Egyéb gazd	1085	15,5
Minta összesen	7013	

A súlyozatlan mintában szereplő vállalatok jelentős részének (65,2%) nincs export tevékenysége 2013-ben.

M4.3. tábla: A súlyozatlan minta eloszlása az export aránya szerint, 2013

	2013	
	n	%
Nincs export tevékenység	4426	65,2
Árbevétel 50 százalékánál kisebb	1209	17,8
Árbevétel 50 százalékánál nagyobb	1149	16,9
Minta összesen	6784	

Vállalati méret szempontjából a 10 főnél kevesebb alkalmazottat foglalkoztató cégek dominálnak a mintában 37,7%-kal.

M4.4. tábla: A súlyozatlan minta eloszlása vállalati méret szerint, 2013

	2013	
	n	%
10 fő alatt	2641	37,7
10-19 fő között	961	13,7
20-49 fő között	1354	19,3
50-249 fő között	1586	22,6
250 fő felett	471	6,7
Minta összesen	7013	

Az alapsokaságnak megfelelően a legnagyobb arányban a Közép-magyarországi vállalatok vannak jelen a mintában, 22,6%-kal.

M4.5. tábla: A súlyozatlan minta eloszlása régió szerint, 2013

	2013	
	n	%
Közép-Magyarország	1587	22,6
Közép-Dunántúl	913	13,0
Nyugat-Dunántúl	797	11,4
Dél-Dunántúl	852	12,1
Dél-Alföld	886	12,6
Észak-Alföld	890	12,7
Észak-Magyarország	1088	15,5
Minta összesen	7013	

5. Melléklet: A kutatás kérdőíve

NEMZETI FOGLALKOZTATÁSI SZOLGÁLAT

GAZDASÁG- ÉS VÁLLALKOZÁSKUTATÓ INTÉZET

KÉRDŐÍV

(9 FŐNÉL TÖBBET FOGLALKOZTATÓ VÁLLALKOZÁSOK RÉSZÉRE)

Rövidtávú munkaerő-piaci előrejelzés és konjunktúrakutatás

2013. SZEPTEMBER - OKTÓBER

A válaszadás önkéntes. Az adatszolgáltatás kizárólag statisztikai célra történik. A kapott információkat a statisztikáról szóló 1993. évi XLVI. törvény, valamint az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény értelmében bizalmasan kezeljük.

MUNKAÜGYI KÖZPONT ÁLTAL HASZNÁLT AZONOSÍTÓK

A1. Melyik településen keletkezett a kérdőív?

A2. A kirendeltség által adott sorszám (külső azonosító):

A3. A kérdező azonosítója:

A4. A kérdező neve:

A5. A kérdező telefonszáma:

AZ ADATRÖGZÍTŐ TÖLTI KI!

Az adatrögzítő felület által adott sorszám:

CÉGREGISZTRÁCIÓS FELÜLET

A kérdőíven a cég adatait, valamint a tárgyévre vonatkozó kérdéseket kérjük, önállóan, nyomatott nagybetűkkel töltse ki.

A sötétebb alapon lévő, többnyire jövőre vonatkozó kérdéseket kollégánk a személyes interjú során kérdezi meg.

R1. A cég adószámának első 8 számjegye:

R2. A cég székhelyének címe:
Irányítószám település neve

.....
út/utca, házszám

R3. A cég megnevezése:.....

R4. A cég főtevékenységének 2008-as TEÁOR száma a hatályos társasági szerződés vagy alapító okirat szerint:

R5. A válaszoló neve:

R6. A válaszoló telefonszáma:
közetszám / telefonszám

R7. A válaszoló e-mail címe:

R8. Mi a kérdezett beosztása?

01 – humánpolitikai igazgató, vezető,
humán erőforrás menedzser	07 – kereskedelmi igazgató, vezető
02 – kontrolling igazgató, vezető	08 – menedzser-tulajdonos
03 – elnök-vezérigazgató	09 – műszaki igazgató, vezető
04 – értékesítési igazgató	10 – termelési igazgató, vezető
05 – gazdasági, pénzügyi igazgató, vezető	11 – vezérigazgató
06 – igazgató, ügyvezető igazgató	12 – vezérigazgató helyettes
	13 – egyéb, éspedig ³⁷ :

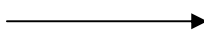
³⁷ - Olyan személy válaszoljon a kérdésekre, aki kompetens a cég (telephely) munkaerő-gazdálkodását illetően!

CÉGINFORMÁCIÓ

1. A felkeresett szervezeti egység melyik alábbi kategóriába sorolható?

1 - telephely nélküli cég/szervezet

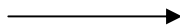
A CÉGRE VONATKOZÓAN VÁLASZOLJON!

2 - telephellyel rendelkező cég/szervezet központja (székhelye)

A CÉGKÖZPONTRA ÉS
MUNKAERŐ-PIACI
KÖRZETÉBEN TALÁLHATÓ
TELEPHELYEIRE
VONATKOZÓAN ADJON

3 - cég/szervezet telephelye

CSAK A TELEPHELYRE VONATKOZÓAN
ADJON VÁLASZOKAT A KÉRDEZÉSRE!

CSAK HA EGY TELEPHELYRE VONATKOZIK A KÉRDEZÉS!

2. Mi ennek a telephelynek a fő tevékenysége?

ÍRJA LE!

.....

2.1. Mi ennek a fő tevékenységnek a négy számjegyű
(azaz nem betűjeles) 2008-as ágazati kódja?

A TEÁOR szám:

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

2.2. Van-e a telephelynek lehetősége, illetve jogköre arra,
hogy a cégközponttól függetlenül létszámfelvétellel,
elbocsátással kapcsolatos személyzeti döntéseket
hozzon?

1 – nincs 2 – van 9- nem tudja

**CSAK HA CÉGRE, VAGY CÉGKÖZPONTRA ÉS A MUNKAERŐPIACI KÖRZETBEN TALÁLHATÓ
TELEPHELYEIRE VONATKOZIK A KÉRDEZÉS!**

3. Hozzávetőlegesen mekkora volt a cég összes nettó árbevétele 2012-ben? Kérem, sorolja be a megfelelő kategóriába!

- 1 – 20 millió forint alatt
- 2 – 20 és 50 millió között
- 3 – 50 és 100 millió között
- 4 – 100 és 250 millió között
- 5 – 250 és 500 millió között
- 6 – 500 millió és egy milliárd között
- 7 – egy és tízmilliárd forint között
- 8 – tízmilliárd forint felett
- 9 – nem tudja

4. A vállalkozás (telephely) teljes értékesítéséből kb. hány százalékot tett ki az export részaránya 2012-ben?³⁸

% 999 – nem tudja

5. Mekkora a külföldi tőke aránya hozzávetőlegesen a cég jegyzett tőkéjén belül?

% 999 – nem tudja

6. Van-e jelenleg a vállalkozásnak³⁹ (telephelynek) határidőn túli kintlévősége?

1 – nincs → UGRÁS A 8. KÉRDÉSRE
2 – van
9 – nem tudja → UGRÁS A 8. KÉRDÉSRE

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA VAN A VÁLLALKOZÁSNAK HATÁRIDŐN TÚLI KINTLÉVŐSÉGE!

7. Hogyan változott a vállalkozás (telephely) kintlévőségeinek állománya az egy évvel korábbi állapothoz képest?

1 – nőtt
2 – változatlan maradt
3 – csökkent
9 – nem tudja

38 - Az építőiparban exportnak számít a külföldi munkavégzés, az idegenforgalomban pedig a külföldi vendég fogadása.

39 - Ha a cégközpontot kereste fel a kérdező, akkor a „vállalkozás” megnevezés minden kérdésnél a cégközpontra és a munkaerőpiaci körzetben található telephelyeire együtt vonatkozik, és a továbbiakban is ennek megfelelően válaszoljon.

ÜZLETI VÁRAKOZÁSOK

A VÁLASZT A MEGFELELŐ CELLÁBA ÍRT X-SZEL RÖGZÍTSE!

8. Milyen beruházásokat helyeztek üzembe 2013 első félévében?
9. Milyen beruházások üzembe helyezését tervezik 2014 első félévében?

	8. kérdés	9. kérdés
	2013 első félévében	2014 első félévében
1 – Csak korszerűsítő, innovatív beruházás		
2 – Csak kapacitásbővítő beruházás		
3 – Mindkettőt		
4 – Egyiket sem		
9 – Nem tudja		

10. Várhatóan hogyan alakul a vállalkozásnál (telephelynél) a beruházások volumene 2014 első félévében 2013 első félévéhez viszonyítva?

- 1 – növekszik
2 – változatlan marad
3 – csökken
4 – nem volt és nem is lesz beruházás
9 – nem tudja

A VÁLASZT A MEGFELELŐ CELLÁBA ÍRT X-SZEL RÖGZÍTSE!

11. Ön szerint milyen a vállalkozás (telephely) jelenlegi üzleti helyzete?
12. Várhatóan milyen lesz a vállalkozás (telephely) üzleti helyzete 2014 első félévében?

	11. kérdés	12. kérdés
	Jelenlegi	2014 első félévében
1 – Jó		
2 – Kielégítő		
3 – Rossz		
9 – Nem tudja		

A VÁLASZT A MEGFELELŐ CELLÁBA ÍRT X-SZEL RÖGZÍTSE!

13. Várhatóan hogyan változik a vállalkozásnál (telephelynél) a termelés (szolgáltatás) volumene 2014 első félévében 2013 első félévéhez viszonyítva?

	2014 első félévében 2013 első félévéhez viszonyítva
1 – Növekszik	
2 – Változatlan marad	
3 – Csökken	
9 – Nem tudja	

14. Milyennek ítéli a vállalkozás (telephely) rendelésállományát, vagy termékeinek keresletét jelenleg?

- 1 – magas
- 2 – közepes
- 3 – alacsony
- 9 – nem tudja

15. Várhatóan hogyan fog változni 2014-ben a vállalkozásnál (telephelynél) az átlagkereset (nominálértéken) az előző évhez képest?

- 1 – növekszik, \longrightarrow 15.1. Hány százalékos növekedés várható? % 999 – nem tudja
- 2 – változatlan marad
- 3 – csökken? \longrightarrow 15.2. Hány százalékos csökkenés várható? % 999 – nem tudja
- 9 – nem tudja

16. Megítélése szerint jelenleg mekkora a vállalkozás (telephely) termelő/szolgáltató kapacitásainak kihasználtsága?⁴⁰

% 999 – Nem tudja

40 - Csak azokban az esetekben kell kitölteni, ahol a kérdés értelmezhető.

KAPACITÁSKIHASZNÁLTÁS ÉS TOBORZÁS

CSAK AKKOR KÉRDEZZE, HA A KAPACITÁS KIHASZNÁLTÁGA NEM TELJES! (16. kérdés)

17. Véleménye szerint mi az oka annak, hogy a kapacitás kihasználtsága nem teljes? Kérem, próbálja megbecsülni, hogy a megjelölt okok hány százalékban felelősek a 100% alatti kapacitáskihasználtságért? Ha nem tudja a választ, akkor a „nem tudja az okát” sorba írjon 100 %-ot!

A KÉRDÉS FELOLVASÁSA ELŐTT ADJA ÁT A 17-ES VÁLASZLAPOT!

a – belföldi megrendelések, vevők hiánya				%
b – export megrendelések, vevők hiánya				%
c – alapanyaghiány				%
d – tőkehiány				%
e – szakképzetlen munkaerő hiánya				%
f – szakképzett munkaerő hiánya				%
g – munkavégzés szezonális jellege				%
h – egyéb ok				%
i – nem tudja az okát				%

Összesen: 100 %

MINDENKITŐL KÉRDEZZE!

A KÉRDÉS FELOLVASÁSA ELŐTT ADJA ÁT A 18-AS VÁLASZLAPOT!

18. Munkaerőigényüket jellemzően milyen forrásokból elégítik ki? Kérem, próbálja megbecsülni, hogy a munkaerőigényüknek kb. hány százalékát elégítik ki a megnevezett forrásból? Ha nem tudja a választ, akkor a „nem tudja a forrást” sorba írjon 100 %-ot!

	A munkaerő hány százalékát?		
a – hirdetés útján			%
b – pályázatokkal			%
c – a munkaügyi kirendeltségek segítségével			%
d – munkaközvetítőkön keresztül			%
e – munkaerő kölcsönző cégeken keresztül			%
f – informális csatornákon keresztül (család, rokono			%
g – Interneten keresztül			%
h – belső meghirdetéssel, belső átcsoportosítással			%
i – egyéb forrásból			%
j – nem tudja a forrást			%

Összesen: 100%

LÉTSZÁMGAZDÁLKODÁS

19. Adja meg a **statisztikai állományi létszámok** alakulását az alábbi időpontokban! Kérem, hogy ahol nulla a létszám oda is regisztrálja az értéket.

	2012. december 31. (fő)	2013. szeptember 1. (fő)	2014. szeptember 1. (fő)
Statisztikai állományi létszám			
a. Statisztikai állományi létszám	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
b. ebből: szakképzetlen fizikai foglalkozású	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
c. szakképzett fizikai foglalkozású	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
d. nem diplomás szellemi foglalkozású	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
e. diplomás szellemi foglalkozású	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
f. Bedolgozói jogviszonyban dolgozók (munkaszerződéssel)	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
g. Teljes munkaidőben foglalkoztatott:	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
h. ebből: határozott időre szóló munkaviszonnyal	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
i. Nem teljes munkaidőben és részmunkaidőben foglalkoztatott:	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
j. ebből: legfeljebb havi 60 órában foglalkoztatott részmunkaidős	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
k. Külföldi állampolgárságú munkavállalók létszáma	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
l. ebből: Ukrajnából	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
m. jelenlegi EU-tagállamokból	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
n. ebből: Romániából	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
o. Szlovákiából	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
p. Pályakezdők összesen	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
q. ebből: diplomás pályakezdő	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
r. Megváltozott munkaképességű dolgozók száma	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
s. Foglalkoztatott nyugdíjasok létszáma	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Statisztikai állományi létszámba nem tartozó munkaerő			
t. Statisztikai állományi létszámba nem tartozó munkaerő létszáma	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
u. ebből: kölcsönvett munkaerő	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
v. tanuló szerződéssel gyakorlati képzésben résztvevők	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
w. az ösztöndíjas foglalkoztatottak	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
x. megbízási szerződéssel foglalkoztatottak	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
y. egyszerűsített foglalkoztatás keretében foglalkoztatottak	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

FONTOS, HOGY JELEN OLDALON LÉVŐ KÉRDÉSEKNÉL NE A LÉTSZÁMMOZGÁS EGYENLEGÉT, HANEM A TÉNYLEGES LÉTSZÁMKIÁRAMLÁSBAN ÉS LÉTSZÁMFELVÉTELBE ÉRINTETT SZEMÉLYEK SZÁMÁT ADJA MEG!

20. Várhatóan milyen volt/lesz a munkaviszony megszűnésben, ill. a létszámfelvételben érintettek összetétele 2013-ban a következő kategóriákban?

0 – nem volt/nem várható munkaviszony megszűnése 0 – nem volt/nem várható munkaerő-felvétel

1. Munkaviszony megszűnt/megszűnik	NT
a. szakképzetlen fizikai <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
b. szakképzett fizikai <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
c. nem diplomás szellemi <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
d. diplomás szellemi <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
e. ÖSSZESEN <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
f. külföldi állampolgár <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
g. pályakezdő <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
h. diplomás pályakezdő <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
i. 65 év feletti <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999

2. Felvételre került/kerül	NT
a. szakképzetlen fizikai <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
b. szakképzett fizikai <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
c. nem diplomás szellemi <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
d. diplomás szellemi <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
e. ÖSSZESEN <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
f. külföldi állampolgár <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
g. pályakezdő <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
h. diplomás pályakezdő <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
i. 65 év feletti <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA BÁRMELY OKBÓL VOLT/LESZ MUNKAVISZONY MEGSZŰNTETÉS 2013-BAN!

21. Sorolja fel azt a maximum 3 munkakört – a FEOR szám és létszámadatok megjelölésével együtt –, amelyben 2013-ban a legnagyobb volt / lesz a munkaviszony megszűntetés!

Munkakörök megnevezése	Érintettek száma	FEOR'08 száma
a.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA 2013-BAN LÉTSZÁMFELVÉTEL VOLT/ LESZ!

22. Sorolja fel azt a maximum 3 munkakört – a FEOR szám és létszámadatok megjelölésével együtt –, amelyben 2013-ban a legnagyobb volt / lesz a létszámfelvétel!

Munkakörök megnevezése	Érintettek száma	FEOR'08 száma
a.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

FONTOS, HOGY JELEN OLDALON LÉVŐ KÉRDÉSEKNÉL NE A LÉTSZÁM MOZGÁS EGYENLEGÉT, HANEM A TÉNYLEGES LÉTSZÁMKIÁRAMLÁSBAN ÉS LÉTSZÁMFELVÉTELBEN ÉRINTETT SZEMÉLYEK SZÁMÁT ADJA MEG!

23. Várhatóan milyen lesz a munkaviszony megszűnésben, ill. a létszámfelvételben érintettek összetétele 2014-ben a következő kategóriákban?

0 – nem várható munkaviszony megszűnése

0 – nem várható munkaerő-felvétel

1. Munkaviszony megszűnik	NT
a. szakképzetlen fizikai <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
b. szakképzett fizikai <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
c. nem diplomás szellemi <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
d. diplomás szellemi <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
e. ÖSSZESEN <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
f. külföldi állampolgár <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
g. pályakezdő <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
h. diplomás pályakezdő <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
i. 65 év feletti <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999

2. Felvételre fog kerülni	NT
a. szakképzetlen fizikai <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
b. szakképzett fizikai <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
c. nem diplomás szellemi <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
d. diplomás szellemi <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
e. ÖSSZESEN <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
f. külföldi állampolgár <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
g. pályakezdő <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
h. diplomás pályakezdő <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999
i. 65 év feletti <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	9999

CSAK AKKOR KÉRDEZZE, HA 2014-BEN MUNKAVISZONY MEGSZÜNTETÉS LESZ!

24. Sorolja fel azt a maximum **3 munkakört** – a FEOR szám és létszámadatok megjelölésével együtt –, amelyben várhatóan 2014-ben a legnagyobb lesz a munkaviszony megszüntetés!

Munkakörök megnevezése	Érintettek száma	FEOR'08 száma
a.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

CSAK AKKOR KÉRDEZZE, HA 2014-BEN LÉTSZÁMFELVÉTEL LESZ!

25. Sorolja fel azt a maximum **3 munkakört** – a FEOR szám és létszámadatok megjelölésével együtt –, amelyben 2014-ben várhatóan a legnagyobb lesz a létszámfelvétel!

Munkakörök megnevezése	Érintettek száma	FEOR'08 száma
a.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

A MUNKAHELYVÉDELMI AKCIÓTERV

A KÉRDÉS FELOLVASÁSA ELŐTT ADJA ÁT A 26-OS VÁLASZLAPOT!

26. Kérjük, adja meg a Munkahelyvédelmi Akcióterv által érintett csoportokba tartozó foglalkoztatottak létszámát az alábbi időpontokban a statisztikai állományi létszámon belül!

		2012. december 31. (fő)	2013. szeptember 1. (fő)	2014. szeptember 1. (fő)
Statisztikai állományi létszám				
a	Munkahelyvédelmi akcióterv által érintettek létszáma a statisztikai állományi létszámon belül	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
b	ebből: 25 év alattiak	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
c	55 év felettiak	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
d	szakképzettséget nem igénylő munkát végzők	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
e	tartósan munka nélkül lévők	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
f	GYES/GYED-fől visszatérő kisgyermekes anyák	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

FONTOS, HOGY AZ ALÁBBI KÉRDÉSNÉL NE A LÉTSZÁMMOZGÁS EGYENLEGÉT, HANEM A TÉNYLEGES LÉTSZÁMKIÁRAMLÁSBAN ÉS LÉTSZÁMFELVÉTELBE ÉRINTETT SZEMÉLYEK SZÁMÁT ADJA MEG!

27. Várhatóan milyen lesz a munkaviszony megszűnésben, ill. a létszámfelvételben érintettek összetétele 2014-ben a Munkahelyvédelmi Akcióterv által érintett csoportokban?

0 – nem volt/nem várható munkaviszony megszűnése
felvétel

0 – nem volt/nem várható munkaerő-

1. Munkaviszony megszűnik	NT
a. 25 év alattiak <input type="text"/> fő	9999
b. 55 év felettiak <input type="text"/> fő	9999
c. szakképzettséget nem <input type="text"/> fő	9999
d. tartósan munka nélkül <input type="text"/> fő	9999
e. GYES/GYED-ről vissza- <input type="text"/> fő	9999
f. ÖSSZESEN <input type="text"/> fő	9999

2. Felvételre fog kerülni	NT
a. 25 év alattiak <input type="text"/> fő	9999
b. 55 év felettiak <input type="text"/> fő	9999
c. szakképzettséget nem <input type="text"/> fő	9999
d. tartósan munka nélkül <input type="text"/> fő	9999
e. GYES/GYED-ről vissza- <input type="text"/> fő	9999
f. ÖSSZESEN <input type="text"/> fő	9999

FRISS DIPLOMÁSOK

28. Kérjük, adja meg a friss diplomások (legfeljebb két év munkaviszonnal rendelkezők) érintett csoportokba tartozó foglalkoztatottak létszámát az alábbi időpontokban a statisztikai állományi létszámon belül!

FOGLALKOZÁS	2013. szeptember 1. (fő)	2014. szeptember 1. (fő)
Általános munkakörök		
a. Általános ügyviteli, irodai munkakör (pl. adminisztráció, asszisztencia, általános ügyintézés)	fő	fő
b. Ügyfélkapcsolati munkakör (pl. front office, help desk, ügyfél-tájékoztatás)	fő	fő
Gazdasági végzettséget igénylő munkakörök		
c. Pénzügyi munkakörök (pl. adminisztráció, könyvelés, számvitel, kontrolling)	fő	fő
d. Logisztikai munkakörök (pl. adminisztráció, raktározás, szállítás, szervezés egyéb)	fő	fő
e. HR munkakörök (pl. adminisztráció, kiválasztás, toborzás, tréning)	fő	fő
f. Egyéb gazdasági végzettséget igénylő munkakör	fő	fő
Műszaki, mérnöki, informatikai végzettséget igénylő munkakörök		
g. Informatikai munkakörök (pl. informatika, programozás fejlesztés, egyéb számítástechnika)	fő	fő
h. Gépészmérnök	fő	fő
i. Villamosmérnök	fő	fő
j. Egyéb műszaki-mérnöki végzettséget igénylő munkakör	fő	fő

KÜLFÖLDI ÁLLAMPOLGÁROK

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA 2013-BAN FOGLALKOZTATOTT / FOGLALKOZTAT / TERVEZ FOGLALKOZTATNI KÜLFÖLDI MUNKAERŐT!

FONTOS, HOGY AZ ALÁBBI KÉRDÉSNEÉL AZ ALKALMAZOTT VAGY ALKALMAZNI TERVEZETT SZEMÉLYEK SZÁMÁT ADJA MEG!

29. Nevezzen meg maximum **3 munkakört** – a FEOR szám és létszámadatok megjelölésével együtt – amelyben a legtöbb külföldi állampolgárságú munkavállalót *foglalkoztatták / foglalkoztatják / terveznek foglalkoztatni 2013-ban.*

Munkakörök megnevezése		Alkalmazott létszám					FEOR'08 száma			
a.		<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	fő	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
b.		<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	fő	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
c.		<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	fő	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

CSAK AKKOR KÉRDEZZE, HA 2014-BEN KÜLFÖLDI ÁLLAMPOLGÁRT ÉRINTŐ LÉTSZÁMFELVÉTEL LESZ!

30. Nevezzen meg maximum **3 munkakört** – a FEOR szám és létszámadatok megjelölésével együtt – amelyben a legtöbb külföldi állampolgárságú munkavállalót terveznek *2014-ben* felvenni!

Munkakörök megnevezése		Felvenni tervezett létszám					FEOR'08 száma			
a.		<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	fő	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
b.		<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	fő	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
c.		<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	fő	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

PÁLYAKEZDŐK

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA 2013-BAN ALKALMAZTAK / ALKALMAZNAK / TERVEZNEK ALKALMAZNI PÁLYAKEZDŐT!

FONTOS, HOGY AZ ALÁBBI KÉRDÉSNÉL AZ ALKALMAZOTT VAGY ALKALMAZNI TERVEZETT SZEMÉLYEK SZÁMÁT ADJA MEG!

PÁLYAKEZDŐNEK AZT TEKINTJÜK, AKI KÉT ÉVNÉL NEM RÉGEBBEN FEJEZTE BE TANULMÁNYAIT ISKOLARENDSZERŰ KÉPZÉS KERETÉBEN.

31. Sorolja fel a 3 legjellemzőbb munkakört – a FEOR szám és létszámadatok megjelölésével együtt –, amelyekben 2013-ban pályakezdőt alkalmaztak / alkalmaznak / terveznek alkalmazni!

Munkakörök megnevezése		Alkalmazott létszám	FEOR'08 száma
a.		<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.		<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.		<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

CSAK AKKOR KÉRDEZZE, HA 2014-BEN PÁLYAKEZDŐT ÉRINTŐ LÉTSZÁMFELVÉTEL LESZ!

32. Sorolja fel a 3 legjellemzőbb munkakört – a FEOR szám és létszámadatok megjelölésével együtt –, amelyekben 2014-ben pályakezdőt terveznek felvenni!

Munkakörök megnevezése		Felvenni tervezett létszám	FEOR'08 száma
a.		<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.		<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.		<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

TANULÓSZERZŐDÉSSEL GYAKORLATI KÉPZÉSBEN RÉSZTVEVŐK

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA 2014-BEN TERVEZIK TANULÓSZERZŐDÉSSEL GYAKORLATI KÉPZÉSBEN RÉSZTVEVŐK FELVÉTELÉT!

33. 2014-ben milyen szakmákban tervezik a tanulószerződéssel gyakorlati képzésben résztvevők felvételét?

Szakma megnevezése	Tervezett létszám	Szakképesítési azonosító (A 2012.évi OKJ esetében a teljes 15 jegyű kód kerüljön rögzítésre)
a.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

KÉPZÉS

34. Folyt-e / folyik-e / fog-e folyni a cégnél (telephelyen) 2013-ban, belső vagy külső képzés keretében saját munkavállalók képzése, átképzése?

1 – nem —————> **UGRÁS A 36-OS KÉRDÉSRE**

2 – igen —————> **34.1. Részletezze, hogy összesen hány főt érint/érintett ez?**

Ebből:	Érintett létszám
a. Külső képzés keretében, OKJ-szerinti képzésben részt vett / vevő létszám	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
b. Külső képzés keretében, <u>nem</u> OKJ-szerinti képzésben részt vett / vevő létszám	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
c. Belső képzés keretében, OKJ-szerinti képzésben részt vett / vevő létszám	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
d. Belső képzés keretében, <u>nem</u> OKJ-szerinti képzésben részt vett / vevő létszám	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő
e. Összesen	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő

34.2. A munkavállalók képzettségi szintje szerint mekkora az érintett létszám valamint a képzések átlagos időtartama?

Ebből:	Érintett létszám	Képzések átlagos időtartama
a. szakképzetlen fizikai	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> nap
b. szakképzett fizikai	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> nap
c. nem diplomás szellemi	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> nap
d. diplomás szellemi	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> nap
e. Összesen	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> nap

35. Jellemzően milyen munkakörben foglalkoztatott saját dolgozókat *részesítettek / részesítenek / fognak részesíteni SZAKMAI képzésben, átképzésben 2013-ban?* Azt a 3 szakmát írja be, ahol a legmagasabb a létszám, illetve adja meg a munkakör FEOR számát, az érintett létszámot és ha van, akkor a képzési azonosítót!

Munkakörök megnevezése	FEOR'08 száma	Létszám	Képzés megnevezése (ha van, akkor azonosítója) (A 2012.évi OKJ esetében a teljes 15 jegyű kód kerüljön rögzítésre)
a.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> FEOR	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	Képzés megnevezése: OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> FEOR	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	Képzés megnevezése: OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> FEOR	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	Képzés megnevezése: OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA BELSŐ VAGY KÜLSŐ KÉPZÉS KERETÉBEN NEM FOLYT/FOLYIK/FOG FOLYNI SAJÁT MUNKAVÁLLALÓK KÉPZÉSE, ÁTKÉPZÉSE!

36. Mi az oka, hogy nem folyt/folyik/fog folyni a cégnél (telephelyen) 2013-ban, belső vagy külső képzés keretében saját munkavállalók képzése, átképzése? Több válasz is lehetséges!

1. forrás hiánya
2. igény hiánya
3. eltérő fejlesztési politika
4. nincsen rá szükség
5. egyéb ok

37. Folyt-e / folyik-e /fog-e folyni a cégnél 2013-ban gyakorlati képzés?

1 – nem → UGRÁS A 38.2-RE

2 – igen ⇒ 37.1. Hány főnek és milyen megoszlásban tartottak/tartanak gyakorlati képzést?

9 – nem tudja fő saját dolgozónak 9999 – nem tudja
 fő tanulószereződéssel rendelkezőnek
 fő egyéb résztvevőnek

38. A saját dolgozó vagy szakképzésben résztvevő számára folyó gyakorlati képzés jellemzően milyen szakmákra irányult / irányul / fog irányulni 2013-ban? Azt a 3 szakmát írja be, ahol a legmagasabb a létszám, illetve adja meg az érintett létszámot és ha van, akkor a képzési azonosítót!

A képzés megnevezése	Érintett létszám	Képzés megnevezése (ha van, akkor azonosítója) (A 2012.évi OKJ esetében a teljes 15 jegű kód kerüljön rögzítésre)
a.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.....	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	OKJ kód: <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

CSAK AKKOR TÖLTSE KI, HA 2013-ban NEM FOLYT/FOLYIK/FOG FOLYNI GYAKORLATI KÉPZÉS!

38.2. Mi az oka, hogy nem folyt/folyik/fog folyni a cégnél (telephelyen) 2013-ban, gyakorlati képzés? Több válasz is lehetséges!

1. személyi feltételek hiánya
2. tárgyi feltételek hiánya
3. megfelelő forrás hiánya
4. termelési folyamatok túlzottan veszélyes jellege
5. tényleges érdekeltség hiánya
6. nincsen rá szükség
7. egyéb ok

MUNKAERŐHIÁNY

39. Van-e jelenleg tartósan betöltetlen álláshely a cégnél (telephelyen)?

1 – nincs —————> UGRÁS 42. kérdés

2 – van —————> **39.1. Milyen képzettségi szintű álláshelyek ezek? Átlagosan hány hónapja keresnek munkaerőt az egyes képzettségi szintű állásokra?**

9 – nem tudja

Képzettségi szint:	Ebből hány fő hiányzik?	Átlagosan hány hónapja keresnek ilyen munkakörökbe?
a. szakképzetlen fizikai	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> hónapja
b. szakképzett fizikai	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> hónapja
c. nem diplomás szellemi	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> hónapja
d. diplomás szellemi	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> hónapja

40. Melyek a legfontosabb tartósan betöltetlen munkakörök? Maximum 5 munkakört írjon be, azokat, amik a legtöbb személyt érintik és válaszoljon a többi kérdésre is!

Munkakörök megnevezése	A hiányzó létszám	Átlagosan hány hónapja keres ebbe a munkakörbe?	Jelenleg kínált havi bruttó bér nagysága	FEOR'08 száma
a.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> hónapja	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> ezer Ft/hó	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
b.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> hónapja	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> ezer Ft/hó	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
c.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> hónapja	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> ezer Ft/hó	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
d.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> hónapja	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> ezer Ft/hó	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
e.	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> fő	<input type="text"/> <input type="text"/> hónapja	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> ezer Ft/hó	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>

41. Kérjük adja meg, hogy az alábbiak közül mely okok játszanak szerepet abban, hogy tartósan betöltetlen álláshellyel rendelkezik! TÖBB VÁLASZT IS MEGJELÖLHET!

1. megfelelő mennyiségű munkaerő hiánya
2. megfelelő szakképzettségű munkaerő hiánya
3. megfelelő minőségű munkaerő hiánya
4. felkínált bér nagysága
5. munkakörülmények jellege
6. közlekedési nehézségek
7. a megfelelő munkaerő külföldi célú munkavállalása
8. egyéb, éspedig:

Családbarát munkahely

42. Hallott-e az Emberi Erőforrások Minisztériuma (Emmi) Szociális, Család- és Ifjúságügyért Felelős Államtitkársága által meghirdetett Családbarát Munkahely Pályázatról?

1 – igen, a cég már indult is rajta → 42.1. Melyik évben indult?

2 – igen, de soha nem indultak rajta

3 – nem

9 – nem tudja

43. Az alábbiak közül mely családbarát lehetőségeket biztosítja az Ön cége gyermekes, illetve idős szülőket gondozó munkavállalóinak?

ADJA ÁT A 43-AS VÁLASZLAPOT!

TÖBB VÁLASZ LEHET!

	biztosítja	nem biztosítja	nem tudja, NV
a. rugalmas munkaidő	1	2	9
b. otthoni munkavégzés (távmunka) lehetősége	1	2	9
c. részmunkaidős munkavégzés lehetősége	1	2	9
d. havi néhány órás munkaidő-kedvezmény	1	2	9
e. a munkaidő beosztásánál és a szabadság kiadásánál	1	2	9
f. képzési lehetőségek biztosítása	1	2	9
g. ingyenes szállás üdülőhelyen	1	2	9
h. gyermekek napközbeni felügyelete (játsszobza,	1	2	9
i. munkahelyi családi programok szervezése (például	1	2	9
j. bölcsődei-óvodai elhelyezés támogatása	1	2	9
k. iskolakezdési támogatás	1	2	9
l. egyéb juttatások,			9
m. egyéb dolgot említ,			9

44. Köszönjük válaszait! Segítségét azzal is szeretnénk megköszönni, hogy ingyenesen megküldjük Önnek a felmérés értékelésének rövid összefoglalóját. Igényli ezt?

1 – igen 2 – nem

45. Végezetül érdeklődnénk, hogy igényt tart-e más vállalati kutatásaink eredményeinek összefoglalójára.

1 – igen 2 – nem